

**REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY
WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO NA LATA
2014 – 2020**

Pomorze
Zachodnie

PROJEKT

Szczecin, 18 września 2013

Spis treści

SEKCJA 1: WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ W OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZO-SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ	2
SEKCJA 2: OPIS UKŁADU OSI PRIORYTETOWYCH	23
SEKCJA 3: PLAN FINANSOWY PROGRAMU	202
SEKCJA 4: ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO TERYTORIALNE	206
SEKCJA 5: UKIERUNKOWANIE WSPARCIA NA ZJAWISKA UBÓSTWA, DYSKRYMINACJI ORAZ WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO	213
SEKCJA 6: SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW DOTKNIĘTYCH POWAŻNYMI I TRWALE NIEKORZYSTNYMI WARUNKAMI NATURALNYMI LUB DEMOGRAFICZNYMI	220
SEKCJA 7: SYSTEM INSTYTUCJONALNY	223
SEKCJA 8: SYSTEM KOORDYNACJI	236
SEKCJA 9: WARUNKOWOŚĆ EX ANTE	241
SEKCJA 10: REDUKCJA OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH Z PUNKTU WIDZENIA BENEFICJENTA.....	246
SEKCJA 11: ZASADY HORYZONTALNE.....	249
SEKCJA 12: ELEMENTY DODATKOWE.....	252

SEKCJA 1: WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ W OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZO-SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

1.1 Wkład programu w realizację strategii Europa 2020 oraz w osiągnięcie spójności gospodarczo- społecznej i terytorialnej

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na okres 2014-2020 (RPO WZ 2014-20) jest oparty na trzech głównych filarach:

- i) Regionalne dokumenty programowe, takie jak przygotowana w 2010 roku Strategia Rozwoju Województwa, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, pozostałe strategie sektorowe oraz wynikające z nich tworzone obecnie, Programy Strategiczne wraz z towarzyszącymi im diagnozami, analizami i konsultacjami, które pozwoliły na zidentyfikowanie aktualnych potrzeb, wyzwań i szans regionu,
- ii) Doświadczenia i dobre praktyki powstałe w trakcie realizacji kończącego się Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013, dzięki czemu dla poszczególnych rodzajów interwencji możliwa jest m.in. ocena ich skuteczności i przydatności, a także zaplanowanie nakładów ilościowych w oparciu o przyjęte alokacje. Szczególnie cenne wydają się doświadczenia związane z implementacją instrumentów finansowych w ramach narzędzi Jeremie i Jessica.
- iii) Strategiczne kierunki i zasady rozwoju przyjęte na poziomie Polski i Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020, w tym EUROPA 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu a także wynikające z niej dokumenty regulujące zasady realizacji polityki spójności (takie jak rozporządzenia dotyczące funduszy strukturalnych, Wspólnotowe Ramy Strategiczne, Umowa Partnerstwa, Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and programmes in POLAND for the period 2014-2020) oraz – na poziomie krajowym – Długo- i Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, Krajowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego, Krajowy Program Reform.

Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów obszarów/ sektorów objętych programem

Przeprowadzone diagnozy – zarówno w dokumentach regionalnych jak i krajowych oraz unijnych – pokazują, że potrzeby i bariery rozwojowe regionu są na tyle poważne i wielowymiarowe, że realizacja każdego z trzech priorytetów Strategii Europa 2020 oraz każdego z jej celów będzie stanowiła dla regionu wyzwanie wymagające istotnych działań interwencyjnych. RPO WZ 2014-20 w sposób istotny przyczyni się do realizacji **Strategii Europa 2020** z uwagi na zaplanowaną szeroką interwencję w ramach trzech kluczowych priorytetów.

I. W ramach priorytetu **„rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji”** zostaną zaspokojone potrzeby regionu związane z wielokrotnie zdiagnozowanym bardzo niskim stanem jego innowacyjności, w tym ciągle zbyt niską świadomością

innowacyjną przedsiębiorców, słabym stanem infrastruktury wsparcia innowacji, niemal całkowitym brakiem działań proinnowacyjnych wśród przedsiębiorców (eksperymentowanie, patentowanie, współpraca z sektorem B+R), zbyt małą ilością infrastruktury i usług badawczych dostępnych dla przedsiębiorstw, słabymi powiązaniem sieciowymi w biznesie oraz na jego styku z sektorem B+R, ciągle za niską orientacją probiznesową uczelni w regionie. Przewidywane interwencje będą skierowane przede wszystkim na wsparcie zidentyfikowanych inteligentnych specjalizacji regionu, wykorzystujących jego mocne strony i szanse gospodarcze, w tym unikatowe powiązania i łańcuchy umożliwiające tworzenie nowych produktów, związanych z takimi sektorami jak biogospodarka, działalność morską i logistyka, przemysł maszynowy i metalowy, usługi oparte na wiedzy oraz turystyka. Pod względem rodzaju wsparcia będą to m.in. interwencje obejmujące konieczne inwestycje w infrastrukturę B+R; granty i dotacje na wszelkiego rodzaju działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach, a także działania edukacyjno-promocyjne adresowane do wszystkich aktorów procesów innowacyjnych.

Ponadto w zakresie tego priorytetu w regionie występuje potrzeba dostosowania profilu kształcenia do potrzeb gospodarki regionu oraz zwiększenia popytu na ciągle zdobywanie nowej wiedzy

Konieczne jest także przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu mieszkańców, szczególnie na obszarach wiejskich. Poprawy i rozbudowy wymaga także stan usług cyfrowych w administracji, medycynie i kulturze.

II. Grupa potrzeb dotyczących priorytetu **„rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów”** obejmuje potrzeby regionalne związane z:

- a) rozwojem przedsiębiorstw (szczególnie w obszarach przyczyniających się do rozwoju inteligentnych specjalizacji), w tym:
 - wspieranie form współpracy sieciowej (klastrowej) przedsiębiorstw (także po to, by skompensować efekt nadmiernego rozdrobnienia struktury wielkościowej firm),
 - jakościowy rozwój przedsiębiorczości, prowadzący do powstawania firm zdolnych do zatrudniania pracowników, prowadzenia współpracy międzynarodowej, śledzenia i adaptowania rozwiązań technologicznych, reagowania na zmiany gospodarcze itp.,
 - wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionu, poprzez dalszy rozwój stref aktywności inwestycyjnej (parków przemysłowych i podobnych),
 - internacjonalizacja przedsiębiorstw, prowadząca do wzrostu eksportu oraz zwiększenia udziału w międzynarodowych łańcuchach wartości, szczególnie w odniesieniu do kontaktów z sąsiadującymi landami niemieckimi, Berlinem i krajami skandynawskimi,
 - wzmocnienie i dalsza profesjonalizacja instytucji otoczenia biznesu, prowadzące do wzrostu ich kompetencji w zakresie usług proinnowacyjnych oraz wyspecjalizowanych sektorowo i terytorialnie,

- rozwój narzędzi finansowych specyficznych dla działań prorozwojowych przedsiębiorstw, takich jak seedcapital, anioły biznesu, fundusze pożyczkowe i poręczeniowe.
- b) rozwojem i promocją form gospodarowania minimalizujących obciążenia dla środowiska oraz jednocześnie wykorzystujących warunki naturalne regionu, takich jak:
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, szczególnie energii wiatrowej oraz pochodzącej z biomasy,
 - modernizacja i rozbudowa energetycznych sieci dystrybucyjnych, pozwalająca na poprawę niezawodności zasilania oraz rozwój energetyki rozproszonej wykorzystującej lokalne, odnawialne źródła energii
 - wzrost efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, budynkach i systemach miejskich
 - racjonalizacja gospodarowania wodą, w tym rozwój form małej retencji (także dla celów przeciwpowodziowych) oraz inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej,
 - zapobieganie klęskom żywiołowym, np. systemy ostrzegania przeciwpożarowego, zakup sprzętu ratowniczego i gaśniczego,
 - poprawa gospodarki odpadami (w tym komunalnymi, przemysłowymi, rolniczymi, niebezpiecznymi) zgodnie z wymogami UE oraz WPGO, w tym prewencji, ponownego użycia, odzysku wraz z recyklingiem,
 - przywrócenie walorów środowiska przyrodniczego i miejskiego, w tym zmniejszenie skutków antropopresji (także pochodzącej od wzrastającego ruchu turystycznego), ochrona i przywrócenie siedlisk i gatunków (także w formie ogrodów botanicznych, banków genowych), rekultywacja terenów powojennych i przemysłowych (w tym postocznionych), redukcja punktowych emisji zanieczyszczeń gazowych,
- c) rozwojem, przyjaznej dla środowiska, infrastruktury transportowej na poziomie regionu, w tym:
- rozwój infrastruktury zrównoważonego transportu miejskiego, np. system P&R, integracja opłat i środków transportu, węzły przesiadkowe, ścieżki rowerowe,
 - modernizacja ciągów transportowych na poziomie dróg wojewódzkich i lokalnych w celu ułatwienia dostępu do sieci TEN-T,
 - zwiększenie intermodalności oraz multimodalności systemów transportowych w regionie w części nienależącej do sieci TEN-T, w tym poprawa parametrów żeglownych Odrzańskiej Drogi Wodnej, poprawa dostępu do portów w Szczecinie i Świnoujściu, modernizacja portów regionalnych, budowa i rozbudowa węzłów logistycznych,
 - zakup i modernizacja taboru kolejowego dla połączeń wojewódzkich.

III. Realizacja priorytetu **„rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej**

spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną” dla województwa zachodniopomorskiego będzie oznaczała realizację następujących celów:

a) **poprawa sytuacji na rynku pracy**, w tym:

- poprawa dostępu do zatrudnienia dla osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo
- wsparcie integracji na rynku pracy ludzi młodych bez pracy, nie uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu
- wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy (zarówno poprzez nowe przedsiębiorstwa jak i w przedsiębiorstwach istniejących) szczególnie w obszarach inteligentnych specjalizacji,
- wsparcie usług w zakresie równouprawnienia oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego na rzecz wzrostu poziomu zatrudnienia,
- wsparcie MSP i ich pracowników w zakresie wspierania zdolności przystosowania się do zmian,
- wzrost aktywności zawodowej osób starszych,

b) **rozwój kapitału ludzkiego poprzez**:

- poprawę jakości infrastruktury oświatowej w regionie,
- wzmocnienie potencjału, atrakcyjności i podniesienie jakości edukacji w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie ogólne poprzez kompleksowe programy rozwojowe wdrażane na każdym poziomie kształcenia oraz indywidualizację pracy z uczniami, prowadzące do wyrównania szans edukacyjnych w wymiarze terytorialnym i w ramach poszczególnych szkół,
- zwiększanie dostępności do edukacji przedszkolnej, szczególnie na obszarach wiejskich,
- rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami,
- upowszechnianie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu ustawicznym,
- wzmocnienie potencjału instytucji kultury w regionie w kontekście ich zdolności do budowania kapitału ludzkiego

c) **zmniejszenie liczby mieszkańców dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez**

- podniesienie jakości infrastruktury zdrowotnej i społecznej,
- wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności oraz obszarów miejskich i wiejskich,
- zapewnienie wszystkim mieszkańcom województwa dostępu do wysokiej jakości usług w zakresie integracji społecznej, zdrowotnej i zawodowej,
- realizację kompleksowych programów integracji wykorzystującą instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej, zawodowej i prowadzącą do wzrostu zatrudnienia,
- zwiększanie potencjału ilościowego, infrastrukturalnego, organizacyjnego oraz kompetencyjnego przedsiębiorstw ekonomii społecznej oraz instytucji im służących.

Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych

Tabela 1: Uzasadnienie dla wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych.		
Cel tematyczny	Priorytet Inwestycyjny	Uzasadnienie
CT 1 Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1.1. (EFRR) wzmocnienie infrastruktury B+R (...) i możliwości rozwoju sektora B+I oraz promowanie centrów kompetencji, w szczególności tych o znaczeniu europejskim	<p>Na obszarze województwa zachodniopomorskiego brak jest odpowiedniego zaplecza badawczo – rozwojowego dla potrzeb nowoczesnej gospodarki.</p> <p>Specyfiką regionu jest to, że cały ciężar współpracy sfery B+R z gospodarką spoczywa na uczelniach wyższych, gdzie zadanie to konkuruje z dydaktyką oraz badaniami podstawowymi.</p>
	1.2. promowanie inwestycji przedsiębiorstw w B+I, rozwój powiązań między przedsiębiorstwami, centrami B+R i szkołami wyższymi (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii (...)	<p>Poziom innowacyjności zachodniopomorskich przedsiębiorstw jest pod każdym względem zdecydowanie za niski. Nieliczne firmy, które zdolne są do samodzielnej, planowej działalności proinnowacyjnej (np. eksperymentowanie, patentowanie, prototypy, współpraca z nauką) działają w odosobnieniu, a motorem ich rozwoju jest jedynie zapał i wiedza ich właścicieli.</p> <p>Warto, by zachodniopomorskie uczelnie i przedsiębiorstwa dążyły do utworzenia wspólnych centrów innowacji i ośrodków badawczo-rozwojowych pozwalających na wykorzystanie szans i mocnych stron gospodarki i nauki regionu, w tym bogatych doświadczeń i dorobku związanego z gospodarką morską oraz zasobów biogospodarki i odnawialnych źródeł energii.</p>

<p>CT 2</p> <p>2. Zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych</p>	<p>2.2. (EFRR) rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK</p>	<p>Silną stroną regionu jest jedna z najwyższych w kraju dynamika wzrostu przyłączeń do Internetu wśród firm.</p> <p>Istnieje konieczność dalszego rozwoju w zakresie wykorzystywania TIK w działalności przedsiębiorstw. Jego poziom w województwie nadal jest niższy od średniej ogólnopolskiej w najczęściej wykorzystywanych przez przedsiębiorców sferach aktywności takich jak np. prezentacja katalogów wyrobów lub usług, umożliwienie użytkownikom zamawiania produktów wg własnej specyfikacji, zamawianie lub rezerwacja on-line.</p>
<p>CT 3</p> <p>Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury</p>	<p>2.3.(EFRR) wzmocnienie zastosowania rozwiązań cyfrowych w ramach e-gov, e-edukacji, włączenia cyfrowego, e-kultury i e-zdrowia</p> <p>3.1. promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm</p>	<p>Poprawa sytuacji mieszkańców regionu wymaga stworzenia lepszych podstawy dla odpowiedniego wykorzystania dostępnych technologii. Może to stanowić wsparcie dla realizacji planów zawodowych (e-praca), prowadzenia działalności gospodarczej (telegospodarka, e-gospodarka) czy edukacji i ochrony zdrowia (e-zdrowie).</p> <p>Ilościowy rozwój przedsiębiorczości w województwie nie idzie w parze z rozwojem jakościowym, prowadzącym do wzrostu innowacyjności i konkurencyjności regionu. Jednocześnie niewystarczająca jest liczba nowych wysokoinnowacyjnych firm działających na styku gospodarka - sektor B+R lub realizujących nowatorskie przedsięwzięcia. Istotnym z punktu widzenia rozwoju gospodarczego Pomorza Zachodniego jest wzmocnienie infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego, szczególnie na terenach peryferyjnych (powojaskowych, poprzemysłowych, pokolejowych i popegeerowskich).</p> <p>Zasadnym jest więc uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, sprzyjających powstawaniu miejsc pracy i wzmocnieniu połączeń funkcjonalnych różnych części regionu.</p>

	3.2. (EFRR) opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodawiania	Zachodniopomorskie przedsiębiorstwa w zbyt małym stopniu wykorzystują korzystne, transgraniczne położenie regionu oraz bliskość Berlina i krajów skandynawskich. Powiązania gospodarcze z tymi obszarami mierzone np. wielkością eksportu są zbyt małe. Jednym z powodów tej sytuacji jest nadmierne rozdrobnienie firm w regionie, niesprzyjające nawiązywaniu poważnych i trwałych kontaktów międzynarodowych.
	3.3. Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	<p>Zdecydowana większość MSP w regionie – szczególnie działających na terenach nie charakteryzujących się rozwojem gospodarczym - nie jest w stanie realizować znaczących procesów inwestycyjnych (prowadzących np. do istotnego wzrostu zatrudnienia, do wykreowania nowego produktu lub do zmiany profilu gospodarczego) zarówno w oparciu o środki własne jak i we współpracy z komercyjnymi instytucjami finansowymi.</p> <p>W większości przypadków istniejące klastry nie uzyskały dotychczas satysfakcjonującego poziomu zaawansowania organizacyjnego, nie stanowią istotnej jakości dodanej w wymiarze rozwoju badań i wdrażania potencjału innowacyjnego, stąd konieczne jest dalsze budowanie ich potencjału kompetencyjnego. Potrzeba rozbudowy struktur sieciowych jest w regionie istotna szczególnie dlatego, że w dużej mierze skompensowałoby to skutki nadmiernego rozdrobnienia struktury wielkościowej firm, co w efekcie wzmocniłoby konkurencyjność gospodarki regionu.</p>
	3.4. Wspieranie zdolności MŚP do udziału w procesach wzrostu i innowacji	W regionie brakuje nadal wyspecjalizowanego środowiska biznesowego umożliwiającego innowacyjnym przedsiębiorcom wdrażanie swych pomysłów związanych z nowymi produktami lub technologiami. Priorytetem w tym obszarze powinno być stworzenie otoczenia biznesu sprzyjającego innowacjom, aby umożliwić zmianę w kierunku gospodarki opartej na innowacjach, zdolnej tworzyć miejsca pracy w kontekście zmniejszającej się przewagi kosztowej. Interwencje powinny być dopasowane do wyzwań strategicznych, w tym uwzględniać strukturę przedsiębiorstw, kontekst terytorialny (np. obszary popegeerowskie) oraz rozwijające się regionalne specjalizacje.
CT 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4.1. Promowanie produkcji i dystrybucji OZE	<p>Województwo zachodniopomorskie ma dobre warunki dla rozwoju OZE. Region zajmuje pozycję lidera w skali kraju w produkcji elektrycznej z wiatru. Jednak na drodze dalszego dynamicznego rozwoju OZE w regionie stoją braki w infrastrukturze (sieci przesyłowe i dystrybucyjne) oraz brak źródeł wytwórczych o charakterze interwencyjnym, które zapewniłyby stabilność energetyczną systemu</p> <p>Produkcja energii ze źródeł odnawialnych pozostaje w bezpośrednim związku z rozwojem sektora biogospodarki, który w regionie zyskuje na znaczeniu i stanowi jedną z jego specjalizacji</p>

		gospodarczych. Wykorzystanie warunków dla produkcji energii z odnawialnych źródeł stworzonych przez biogospodarke, wymaga rozwijania metod i produkcji energii z wykorzystaniem biomasy, biogazu czy też energii słonecznej.
	4.2. promowanie efektywności energetycznej i użycia OZE w przedsiębiorstwach	Zidentyfikowana zasobochłonność gospodarki regionu wymaga działań ukierunkowanych na zwiększenie efektywności zasobowej, w tym energetycznej MŚP. Podejmowane kroki będą wspierały rozwój gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, a przy tym bardziej innowacyjnej. Przyczyniają się one do realizacji celu strategii "Europa 2020" w zakresie klimatu i energii oraz wpisują się w inicjatywę flagową - Europa efektywnie korzystająca z zasobów.
	4.3. wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania OZE w budynkach publicznych i sektorze mieszk.	W województwie zauważalne są duże straty energetyczne w istniejących budynkach mieszkalnych oraz publicznych. Aby je zmniejszyć, należy wdrożyć kompleksowe rozwiązania efektywności energetycznej budynków.
	4.5. promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych	Celem ograniczenia emisji CO2 wskazana jest modernizacja transportu miejskiego poprzez wymianę taboru jak również zmniejszanie ruchu samochodowego na obszarach wiejskich poprzez wdrażanie przyjaznych środowisku rozwiązań w transporcie miejskim jak np. centra przesiadkowe
	4.7. (EFRR) promowanie wysokosprawnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkową energię ciepłą	Budowa instalacji nowych źródeł wysokosprawnej kogeneracji lub modernizacja starych źródeł ciepła na wysokosprawne kogeneracje stanowi źródło wspomagające prace systemu energetycznego, jednocześnie zaspokajając lokalne zapotrzebowanie na energię i ciepło. Wysokosprawna kogeneracja jest kierunkiem rozwoju energetyki rozproszonej, zgodnie z założeniami „Polityki energetycznej Polski do 2030 r.

<p>CT 5</p> <p>Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem</p>	<p>5.2. promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi</p>	<p>Województwo zachodniopomorskie, podobnie jak cały kraj, znajduje się pod istotnym wpływem zmian klimatycznych rodzących wielokierunkowe skutki, w tym niosące zagrożenia dla bezpieczeństwa osób i mienia. Dla regionu szczególne znaczenie ma niebezpieczeństwo związane z wylewami małych rzek w pasie śródlądzia będące następstwem nawałnych deszczów. W mniejszym stopniu zagrożenia wiążą się z wylewaniem wód Odry.</p> <p>Uwzględniając zachodzące zjawiska pogodowe w skali regionu należy skupić działania na rozwijaniu systemu małej retencji pozwalającym na optymalizację gospodarowania wodami powierzchniowymi. Jednocześnie instalacje te mogłyby być wykorzystane do zabezpieczenia przeciwpożarowego, w szczególności na obszarach leśnych.</p> <p>Województwo zachodniopomorskie należy do regionów najbogatszych w wody śródlądowe i oprócz województwa pomorskiego jako jedne posiada szeroki dostęp do morza. Stanowi to o atrakcyjności krajobrazu i perspektywach zagospodarowania gospodarczego i turystycznego, ale także o wyzwaniach środowiskowych, komunikacyjnych, czy też związanych z zagrożeniem powodziowym.</p>
<p>CT 6</p> <p>Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów</p>	<p>6.1. zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego</p>	<p>Pod względem ilości wytwarzanych odpadów komunalnych województwo od lat zajmuje jedno z najwyższych miejsc w Polsce, co jest skutkiem wysokiego stopnia urbanizacji. Województwo charakteryzuje bardzo niski w skali kraju poziom recyklingu i odpadów poddanych odzyskowi.</p> <p>Ograniczenia w funkcjonowaniu systemu gospodarowania odpadami wynikają z zapóźnień infrastrukturalnych, co bezpośrednio przekłada się na problemy z zagospodarowaniem odpadów zarówno komunalnych jak i przemysłowych, unieszkodliwianiem odpadów medycznych i weterynaryjnych oraz odzyskiem odpadów.</p> <p>W województwie odpady przemysłowe wytwarzane są głównie przez przemysł chemiczny, energetyczny, przetwórstwo drewna, rolnictwo oraz budownictwo drogowe. Część odpadów przemysłowych składowana jest na składowiskach komunalnych, z uwagi na brak ogólnodostępnego składowiska odpadów przemysłowych.</p>

	<p>6.2. zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego</p>	<p>Stan infrastruktury wodno - kanalizacyjnej jest na poziomie wyższym niż przeciętnie w skali kraju, widoczna jest jednak duża dysproporcja pomiędzy miastami a obszarami wiejskimi, zwłaszcza w odniesieniu do sieci kanalizacyjnej. Ponad to w przypadku powiatu łobeskiego widoczne jest duże zróżnicowanie wydajności oczyszczalni ścieków.</p> <p>W województwie zachodniopomorskim zdiagnozowano obszary (białe plamy), które są w minimalnym stopniu skanalizowane oraz zwodociągowane.</p> <p>Województwo charakteryzuje bardzo duże zużycie wody. Dotyczy to zarówno miast (głównie Polic i Szczecina wymienianych w czołówce miast o decydujących zużyciu wody w gospodarce narodowej), jak i terenów wiejskich, gdzie zużycie wody jest także wyższe niż średnia dla Polski.</p>
	<p>6.3. ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturalnego i naturalnego</p>	<p>W województwie zachodniopomorskim znajdują się zabytki o międzynarodowej sławie, niestety wiele z nich wymaga renowacji oraz przywrócenia dawnej świetności.</p> <p>Dużym deficytem w województwie jest niedostateczna liczba instytucji kultury o znaczeniu regionalnym. Kultura jest świadectwem rozwoju społeczności, należy więc zadbać o jej możliwie jak najszerzy rozwój przynajmniej w skali regionalnej poprzez stworzenie odpowiedniej bazy materialnej.</p>
	<p>6.4. ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu Natura 2000 oraz zielonej infrastruktury</p>	<p>Z uwagi na położenie geograficzne, województwo zachodniopomorskie jest unikatowe w skali Europy pod względem bioróżnorodności. Znaczny procent obszaru regionu stanowią rezerwaty, torfowiska oraz enklawy przyrodnicze o bezcennym znaczeniu dla środowiska naturalnego. Podkreślić należy, że ze względu na szczególne walory przyrodnicze w województwie zachodniopomorskim wyznaczono wiele obszarów NATURA 2000. Województwo cechuje się różnorodnością przyrodniczą oraz dużym stopniem lesistości. Walory naturalne skupione są w postaci różnych form ochrony przyrody. Południową część województwa charakteryzuje koncentracja obszarów chronionych w obrębie czterech sąsiadujących powiatów.</p> <p>Województwo jest również jednym z najwyższej sklasyfikowanych pod względem liczby i udziału powierzchniowego obszarów Natura 2000, ze znaczną przewagą ostoji ptasich nad siedliskowymi. Podkreślić należy również fakt, iż proces tworzenia sieci nie jest procesem zamkniętym i należy się spodziewać wyznaczania kolejnych obszarów ochrony</p>

		w województwie.
	6.5. działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza	W województwie zdiagnozowano wiele zdegradowanych obszarów miejskich, w ramach których nastąpiło zanieczyszczenie gleb. Szczególnie widoczna jest degradacja substancji miejskiej na terenach przemysłowych i powojkowych. Degradacja tych obszarów stwarza niejednokrotnie zagrożenie dla zdrowia ludzi i środowiska naturalnego.
CT 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych	7.2. zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T	Drogi wojewódzkie w niewystarczający sposób uzupełniają sieć dróg krajowych, zarówno pod względem gęstości jak i przepustowości. Województwo cechują duże dysproporcje w przestrzennym rozmieszczeniu infrastruktury transportowej; występują wieloletnie zaniedbania inwestycyjne, których brak w znacznym stopniu ogranicza spójność terytorialną. Wiele obszarów regionu charakteryzuje niska dostępność komunikacyjna oraz ograniczona dostępność do sieci TEN-T. Wokół większości ośrodków miejskich brakuje obwodnic.
	7.3. rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne	W ostatniej dekadzie, pomimo utrzymującego się na podobnym poziomie wolumenu obrotów, stopniowo spada udział portów Pomorza Zachodniego w przeładunkach polskich portów; szczególnie niepokojące jest to, że przeładunki kontenerów w Szczecinie utrzymują się na stałym poziomie, ale ich udział w przeładunkach krajowych dynamicznie spada; porty w Szczecinie i Świnoujściu nie zdołały włączyć się w obsługę potrzeb transportowych Berlina i sąsiadujących landów niemieckich; Odrzańska Droga Wodna, będąca elementem korytarza transportowego CETC Route-65, nie zapewnia wystarczających parametrów żeglownych, by odgrywać równoprawną rolę w multimodalnym transporcie towarowym.

	<p>7.4. rozwój I rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego</p>	<p>Infrastruktura kolejowa w województwie jest w złym stanie i wymaga modernizacji, pomimo że w ostatnich latach udało się zahamować dekapitalizację części użytkowanych odcinków; zły stan infrastruktury kolejowej rzutuje na obsługę portów oraz ruch pasażerski, w tym turystyczny.</p> <p>Infrastruktura kolejowa wokół aglomeracji szczecińskiej, pomimo sprzyjającego układu przestrzennego oraz sprzyjającego układu torowego, dotąd - nie jest wykorzystywana do podnoszenia efektywności transportu publicznego. Szczecin i otaczające go gminy powinny dążyć do utworzenia systemu transportowego, który znacznie zmniejszyłby ruch samochodowy i emisję zanieczyszczeń, a także skrócił czas dojazdu w obrębie aglomeracji.</p> <p>Duża liczba niestrzeżonych przejazdów kolejowych wpływa na obniżenie bezpieczeństwa, wydłużenie czasów przejazdów i zwiększenie zużycia energii; brak inwestycji w infrastrukturę kolejową prowadzi do emisji zanieczyszczeń, hałasu i powstawania ponadnormatywnych wibracji.</p>
<p>CT 8</p> <p>Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników</p>	<p>8.5. zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników</p>	<p>Województwo zachodniopomorskie znajduje się wśród województw o najwyższej stopie bezrobocia oraz o najniższym wskaźniku aktywności zawodowej. Wśród osób bezrobotnych dominują osoby wchodzące na rynek pracy, osoby po 50 roku życia, osoby niepełnosprawne, mieszkańcy obszarów wiejskich oraz osoby długotrwale bezrobotne. Kwalifikacje i kompetencje osób nieaktywnych zawodowo i bezrobotnych są często niedostosowane do potrzeb pracodawców. Ponadto, istotną barierą w podjęciu zatrudnienia jest brak odpowiedniego doświadczenia zawodowego.</p> <p>Z racji struktury osadniczej województwa, jego peryferyjnego i przygranicznego położenia oraz mankamentów wynikających ze zdiagnozowanej w województwie słabej elastyczności rynku pracy, a także niedostosowania struktury podaży i popytu na pracę niezbędne jest wzmocnienie mobilności zawodowej.</p>
	<p>8.7. samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy</p>	<p>Województwo charakteryzuje najwyższy w skali kraju współczynnik nowo zakładanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Dotychczasowe doświadczenia wskazują na wysoką efektywność narzędzi dotacyjnych umożliwiających dofinansowanie stanowiska pracy. Zarówno dotacje, jak i pożyczki na rozpoczęcie działalności</p>

		gospodarczej są jedną z najefektywniejszych form walki z bezrobociem. Mając na uwadze wysoki poziom bezrobocia w województwie istnieje konieczność kontynuacji tych form wsparcia, przy założeniu, że wiązać się to będzie z generowaniem dodatkowych miejsc pracy.
	8.8. równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego	<p>Zarówno niska dostępność opieki długoterminowej, jak i usług opieki nad dziećmi, w połączeniu ze specyficzną dla województwa siatka osiedleńczą determinuje konieczność zarówno dostosowania form opieki do potrzeb demograficznych i społecznych, jak i propagowania odpowiednich form zatrudnienia.</p> <p>Konieczność sprawowania opieki nad osobami zależnymi stanowi barierę w udziale w rynku pracy. Istnieje konieczność zapewnienia spójnego systemu wsparcia dla osób chcących powrócić na rynek pracy.</p>
	8.9. adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	W województwie szczególnie rozwinięty jest sektor MŚP. Charakter tego sektora powoduje wrażliwość na zmiany i niekorzystne trendy w gospodarce. Ma to bezpośredni wpływ na sytuację pracowników. Szczególnie istotne jest zatem efektywne zarządzanie zmianą w przedsiębiorstwach, jak i podnoszenie kwalifikacji pracowników i przedsiębiorców. Istotne jest wspieranie pracowników podlegających procesowi outplacementu poprzez zmianę kwalifikacji w kierunku regionalnych specjalizacji. Jest to niezwykle istotne w kontekście dostosowania do zmian zachodzących na regionalnym rynku pracy i wzrostu kompetencji kadr.
	8.10. aktywne i zdrowe starzenie się	<p>W województwie zachodniopomorskim obserwuje się postępujący proces starzenia się mieszkańców oraz wzrost zachorowalności na choroby układu krążenia i nowotwory.</p> <p>Istnieje konieczność realizacji programów profilaktycznych w zakresie chorób będących najczęstszymi przyczynami przerwania aktywności zawodowej.</p> <p>Istnieje potrzeba wdrożenia programów i narzędzi rehabilitacji leczniczej, ułatwiającej powrót do pracy oraz umożliwiających wydłużenie aktywności zawodowej.</p> <p>Istnieje również konieczność uświadomienia przedsiębiorcom i wdrożenia programów mających</p>

		<p>na celu eliminacji czynników ryzyka w miejscu pracy oraz zapewnienie osobom, które z przyczyn zdrowotnych nie mogą wykonywać pracy na dotychczasowym stanowisku pracy, możliwości przekwalifikowania.</p>
<p>CT 9</p> <p>Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem</p>	<p>9.1. inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych</p> <p>9.2. wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich</p>	<p>Województwo zachodniopomorskie cechuje niekorzystna sieć osadnicza, znaczne rozproszenie siedlisk ludzkich, relatywnie niska gęstość zaludnienia oraz wciąż niewystarczająca dostępność infrastruktury usług publicznych dla mieszkańców regionu. Znaczna część mieszkańców regionu, w tym zwłaszcza terenów najslabiej zaludnionych, obejmujących centralną część regionu, ma utrudniony dostęp do podstawowych funkcji publicznych, w tym infrastruktury zdrowotnej i społecznej. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest pogłębianie zjawiska wykluczenia społecznego kolejnych grup mieszkańców regionu i nierówność w dostępie do usług.</p> <p>Dostępność do leczenia szpitalnego na terenie województwa jest wystarczająca, natomiast baza łóżkowa wymaga przeprofilowania łóżek krótkoterminowych na potrzeby opieki długoterminowej, rehabilitacji leczniczej, psychiatrii i geriatry.</p> <p>Zmiany demograficzne zachodzące w województwie wymagają dostosowania infrastruktury i zakresu świadczeń ochrony zdrowia do potrzeb w tym zakresie, zwłaszcza w obszarze opieki długoterminowej stacjonarnej i domowej, oraz rehabilitacji leczniczej.</p> <p>Szpitalne na terenie województwa nie są wystarczająco wyposażone w aparaturę i sprzęt medyczny, a istniejący sprzęt nie jest dostatecznie unowocześniany.</p> <p>Lecznictwo uzdrowiskowe w województwie jest bardzo dobrze rozwinięte w skali kraju i Europy, wymaga jednak modernizacji, aby stać się źródłem rozwoju dla województwa zachodniopomorskiego.</p> <p>Rewitalizacji wymagają zarówno poszczególne dzielnice miast województwa, jak też obszary wiejskie charakteryzujące się wysoką stopą bezrobocia i słabym dostępem do usług publicznych.</p> <p>Istotne znaczenie dla potencjału inwestycyjnego miast ma zagospodarowanie terenów przemysłowych, w tym nadwodnych oraz powojaskowych.</p> <p>Specyfiką województwa jest duża liczba obszarów popegeerowskich. Uwarunkowania społeczne</p>

		sprawiły, że obszary te są często miejscem kumulacji różnorodnych problemów społecznych.
	9.3. wspieranie przedsiębiorczości społecznej	Przedsiębiorstwa ekonomii społecznej w województwie wykazują deficyt w zakresie wsparcia rzeczowego w zakresie środków trwałych, oraz zasobów lokalowych co ogranicza na wzrost ich konkurencyjności na rynku.
	9.4. aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności	Województwo charakteryzuje się jednym z najwyższych w skali kraju odsetkiem ludności zagrożonej wykluczeniem społecznym, w tym korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Dotyczy to szczególnie centralnej i wschodniej części regionu.
	9.7. ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	W województwie występuje wysoki odsetek osób, którym należy zapewnić dostęp do pomocy i podstawowych usług społecznych. Na obszarze województwa odnotowuje się również znaczną liczbę osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji, tj.: niepełnosprawnych, osób starszych, dzieci objętych systemem pieczy zastępczej.
	9.8. wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	W województwie zachodniopomorskim zauważa się wzrost liczby podmiotów ekonomii społecznej, jednak ich rozmieszczenie nie odpowiada strukturze demograficznej i zidentyfikowanym potrzebom społecznym. Podmioty ekonomii społecznej wymagają wsparcia zarówno w zakresie efektywności świadczonych usług, jak i profesjonalizacji i komercjalizacji działalności.
CT 10 Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	10.1. ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego	Województwo zachodniopomorskie należy do regionów o najwyższej liczbie dzieci przypadających na placówkę wychowania przedszkolnego. Sieć przedszkoli jest niewystarczająca, co powoduje utrudniony dostęp do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej. Brak możliwości zapewnienia opieki dla dziecka w wieku przedszkolnym może z jednej strony znacznie ograniczać aktywność zawodową rodziców, a z drugiej strony - utrudnić start edukacyjny dzieci. Ograniczenie szans edukacyjnych oraz bezpośrednio wpływ na możliwości aktywizacji

		<p>zawodowej opiekunów, z uwagi na utrudniony dostęp do opieki przedszkolnej dotyczy przede wszystkim osoby z terenów wiejskich, zwłaszcza w powiatach wałeckim, szczecineckim, świdwińskim oraz drawskim. Ponadto placówki charakteryzuje terytorialne zróżnicowanie w dostępie do zajęć dodatkowych.</p> <p>Niskie wyniki egzaminu 6-klasistów, gimnazjalnych oraz maturalnych wskazują na potrzebę zwiększenia indywidualnego wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (którzy mają trudności w nauce oraz uczniów zdolnych, chętnie rozwijającymi swoje pasje czy zainteresowania). O skali trudności w nauce świadczy również wysoki odsetek uczniów powtarzających klasę w gimnazjach w woj. zachodniopomorskim na tle kraju (4,8%, PL-2,9%), oraz wysoki odsetek uczniów powtarzających klasę w szkołach podstawowych w woj. zachodniopomorskim na tle kraju (1,9%, PL-0,9%).</p> <p>W związku z postępowaniem w informatyzacji szkół i programów edukacyjnych należy podnieść poziom kompetencji kluczowych nauczycieli w zakresie Technologii Informacyjno - Komunikacyjnych. Rozwój nowoczesnych technologii determinuje konieczność dostosowania wyposażenia oraz oferty dydaktycznej szkół.</p> <p>Województwo charakteryzuje bardzo niski poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej w skali kraju. W celu zapewnienia równych szans edukacyjnych należy dążyć, poprzez optymalizację polityki oświatowej gmin odpowiadającej wyzwaniom demograficznym, do objęcia opieką przedszkolną jak największej liczby dzieci szczególnie z obszarów wiejskich, o utrudnionym dostępie do edukacji.</p> <p>Ograniczenie szans edukacyjnych oraz bezpośredni wpływ na możliwości aktywizacji zawodowej opiekunów, z uwagi na utrudniony dostęp do opieki przedszkolnej, dotyczy przede wszystkim osób z terenów wiejskich, które charakteryzuje najniższy w kraju poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej.</p> <p>Uczniowie szkół w województwie zachodniopomorskim osiągają niskie wyniki egzaminów 6-klasistów, gimnazjalnych oraz maturalnych.</p> <p>W województwie zachodniopomorskim, podobnie jak na obszarze całego kraju, następuje postęp w informatyzacji szkół i programów edukacyjnych, co nie jest powiązane z przygotowaniem</p>
--	--	--

		<p>nauczycieli do wykorzystania nowych technologii w procesie dydaktycznym. Jednocześnie rozwój nowoczesnych technologii determinuje konieczność dostosowania wyposażenia oraz oferty dydaktycznej szkół.</p>
	<p>10.3. poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktykę i przyuczania do zawodu, takich jak dwutorowe systemy kształcenia</p>	<p>Na obszarze województwa funkcjonuje 255 ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. Programy nauczania w tych placówkach są niedostosowane do potrzeb regionalnego/lokalnego rynku pracy oraz w zakresie regionalnych specjalizacji. Ponadto brakuje kompleksowych rozwiązań i narzędzi, które powiązałyby zapotrzebowanie przedsiębiorców na konkretne kwalifikacje zawodowe absolwentów z ofertą szkół zawodowych.</p> <p>W województwie zauważalny jest bardzo niski udział osób w wieku 25-64 lat uczących się i doksztalających w liczbie ludności w tym przedziale wiekowym w Polsce na tle państw UE.</p>
	<p>10.4. inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej</p>	<p>Województwo charakteryzuje niedobór miejsc w przedszkolach w porównaniu z liczbą dzieci w wieku przedszkolnym, oraz duże zróżnicowanie terytorialne liczby funkcjonujących placówek.</p> <p>Z uwagi na wysoki stopień urbanizacji, województwo charakteryzuje duża koncentracja placówek oświatowych, co przekłada się na bardzo dużą w skali kraju liczbę uczniów dojeżdżających do szkół podstawowych i gimnazjalnych.</p> <p>Województwo charakteryzuje duża dysproporcja w dostępie do infrastruktury oświatowej: sal gimnastycznych, pracowni komputerowych, sal do nauki języka.</p> <p>Potrzeby rynku pracy determinują przystosowanie kierunków kształcenia poprzez</p>

		przeprofilowanie placówek i zakup właściwego wyposażenia, zwłaszcza dla szkół zawodowych powiązanych z regionalnymi specjalizacjami. Pomimo wzrostu stanowisk warsztatowych w zasadniczych szkołach zawodowych nie można mówić o przystosowaniu kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy – co wymaga przeprofilowania szkół i zakupu właściwego wyposażenia.
--	--	--

1.2 Rozkład środków finansowych

Uzasadnienie podziału środków między cele tematyczne i priorytety inwestycyjne

Matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu

Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wskaźniki rezultatu odpowiadające poszczególnym celom szczegółowym	Fundusz	Wsparcie UE (EUR)	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu (w podziale na fundusze)
1 Gospodarka – Innowacje – Technologie	1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1.1 (EFRR) wzmocnienie infrastruktury B+R (...) i możliwości rozwoju sektora B+I oraz promowanie centrów kompetencji, w szczególności tych o znaczeniu europejskim	Wzmocnienie współpracy pomiędzy jednostkami naukowymi oraz przedsiębiorstwami.	<i>do uzupełnienia</i>	EFRR	301 385 000	85,00 %
		1.2 promowanie inwestycji przedsiębiorstw w B+I, rozwój powiązań między przedsiębiorstwami, centrami B+R i szkołami wyższymi (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii (...)	Podniesienie potencjału B+R w przedsiębiorstwach				
	3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury	3.1. promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm	3. Wzrost przedsiębiorczości i atrakcyjności inwestycyjnej regionu				
		3.2 (EFRR) opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodawiania	4. Rozwój międzynarodowej współpracy gospodarczej				
		3.3 Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	5. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności sektora MSP.				
		3.4 Wspieranie zdolności MSP do udziału w procesach wzrostu i innowacji	7. Profesjonalizacja usług świadczonych przez Instytucje Otoczenia Biznesu				
	2 Rozwój społeczeństwa informacyjnego	2. Zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-	2.2 rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK				
2.3: wzmocnianie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia			Zwiększenie stopnia wykorzystywania technologii komunikacyjnych i informacyjnych	EFRR			

	komunikacyjnych		(TIK) w usługach publicznych.				
3 Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4.1: promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii	Zwiększenie udziału produkcji energii z OZE w bilansie energetycznym regionu, w szczególności energetyki rozproszonej z OZE. Wykorzystanie szansy, jaką stwarza rozwój rozproszonej energetyki odnawialnej w oparciu o dostępne w regionie źródła tj. biomasę, biogaz i energię słoneczną, na stworzenia miejsc pracy na obszarach wiejskich, w tym również w strefie centralnej.	EFRR	186 615 000	85,00%	
		4.2: promowanie efektywności energetycznej i użycia OZE w przedsiębiorstwach	Zmniejszenie zasobochłonności MŚP.	EFRR			
		4.3: wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym.	Zmniejszenie energochłonności budynków publicznych i mieszkaniowych.	EFRR			
		4.5: promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygujących.	Podniesienie świadomości mieszkańców na temat efektywności energetycznej Zmniejszenie emisji generowanej przez transport, przede wszystkim na obszarach miejskich.	EFRR			
			Zmniejszenie emisji, w tym CO2	EFRR			
		4.7: promowanie wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji w oparciu o popyt na ciepło użytkowe.	Zwiększenie ilości energii elektrycznej wytwarzanej w wysokosprawnej kogeneracji.	EFRR			
				EFRR			
4 Dostosowania do zmian klimatu	5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5.2: promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi	Rozwój form małej retencji. Udoskonalenie system ratownictwa, usuwania skutków katastrof i zjawisk ekstremalnych na poziomie regionalnym	EFRR EFRR	25 000 000	85,00%	
5 Rozwój naturalnego środowiska człowieka	6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów	6.1: zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego	Zmniejszenie udziału odpadów przekazywanych na składowiska w masie odpadów wytworzonych.	EFRR	87 000 000	85,00%	
		6.2: zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury	Wzrost liczby ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z wymogami unijnymi. Zmniejszenie strat wody.	EFRR			
		6.3: ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego	Rozwój kluczowych instytucji kultury województwa. Wspieranie dziedzictwa kulturowego dla przyciągnięcia turystów do regionu.	EFRR			
		6.4: ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury	Ochrona i udostępnienie walorów naturalnych województwa. Ochrona siedlisk przed ruchem turystycznym poprzez jego kanalizację w celu zmniejszenia antropopresji na obszary cenne przyrodniczo. Ochrona zasobu genetycznego roślin endogenicznych, na bazie ogrodów botanicznych.	EFRR			
			Przywrócenie funkcji użytkowych miejskim obszarom zdegradowanym.	EFRR			
		6.5: działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia		EFRR			

		powietrza					
6 Transport	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych	7.2: zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T	Zwiększenie wewnątrzregionalnej dostępności transportowej.	EFS	241 000 000	85,00%	
		7.3: rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne	Zwiększenie udziału transportu przyjaznego środowisku w transporcie ogółem.	EFS			
		7.4: rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego	Zwiększenie udziału pasażerskiego transportu kolejowego w transporcie ogółem.	EFS			
7 Rynek pracy	8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników	8.5: zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	Poprawa dostępu do zatrudnienia osobom bezrobotnym, poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo.	EFS	190 000 000	85,00%	
		8.7: samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy	Wsparcie inicjatyw i rozwiązań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy ze szczególnym uwzględnieniem inteligentnych specjalizacji.	EFS			
		8.8: równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego	Wsparcie usług w zakresie równouprawnienia oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego na rzecz wzrostu poziomu zatrudnienia.	EFS			
		8.9: adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	Wsparcie przedsiębiorstw z sektora MSP i ich pracowników w zakresie usług rozwojowych.	EFS			
			Wspieranie zdolności przystosowania się przedsiębiorstw i pracowników do zmian.	EFS			
		8.10: aktywne i zdrowe starzenie się	Poprawa zatrudnialności poprzez wydłużenie wieku aktywności zawodowej.	EFS			
8 Rozwój społeczny	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.4: aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności	Wzrost zatrudnialności poprzez realizację kompleksowych programów integracji wykorzystujące instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej, zawodowej.	EFS	101 080 000	85,00%	
		9.7: ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	Zapewnienie mieszkańcom województwa zachodniopomorskiego dostępu do wysokiej jakości usług w zakresie integracji społecznej, zdrowotnej i zawodowej.	EFS			
		9.8: wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	Rozwijanie sektora ekonomii społecznej.	EFS			
9 Infrastruktura publiczna	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.1: inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na	Podniesienie dostępności do wysokiej jakości infrastruktury zdrowotnej i społecznej	EFRR	76 000 000	85,00%	

		poziomie społeczności lokalnych 9.2: wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	Ograniczenie negatywnego oddziaływania społecznego obszarów zdegradowanych i poprawa ich atrakcyjności gospodarczej.		EFRR		
10 Edukacja	10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	10.1: ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego 10.3: poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktykę i przyuczania do zawodu, takich jak dwutorowe systemy kształcenia	Poprawa jakości oraz powszechności usług wychowawczych i edukacyjnych. Wzmocnienie potencjału, atrakcyjności i podniesienie jakości edukacji w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie ogólne. Dostosowanie oferty szkolnictwa zawodowego poprzez poprawę jakości kształcenia oraz zaplecza dydaktycznego do wymogów regionalnego rynku pracy. Rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami. Upowszechnianie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu ustawicznym.		EFS EFS EFS EFS	80 000 000	85,00%
11 Infrastruktura edukacyjna	11. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	10.4: inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	Poprawa jakości i zwiększenie dostępności do placówek wychowania przedszkolnego. Poprawa jakości i dostępności oraz dostosowanie infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej służącej uczeniu się przez całe życie do potrzeb rynku pracy Poprawa jakości i dostępności infrastruktury szkolnictwa zawodowego. Wzmocnienie atrakcyjności i jakości edukacji poprzez rozwój instytucji popularyzujące naukę i innowacje.		EFRR EFRR EFRR EFRR	50 000 000	85,00%
12 Pomoc Techniczna			zapewnienie efektywności działania administracji zaangażowanej we wdrażanie funduszy strukturalnych w ramach RPO oraz zwiększenie potencjału administracyjnego, stworzenie efektywnego systemu promocji i informacji.		EFS EFS	57 420 000	85,00%

SEKCJA 2: OPIS UKŁADU OSI PRIORYTETOWYCH

2. A Opis osi priorytetowych innych niż pomoc techniczna

2.A.0 Nazwa osi priorytetowej

I OP Gospodarka – Innowacje – Technologie

Cel główny OP 1 realizowany będzie w oparciu o realizację CT 1 i 3. Połączenie dwóch CT w ramach jednej Osi priorytetowej jest uzasadnione z uwagi na komplementarność zaplanowanych do realizacji typów projektów. Wsparcie infrastruktury i działalności w zakresie B+R w ramach CT 1 jest ściśle powiązane z wdrażaniem innowacji w przedsiębiorstwach zaprogramowane w ramach CT 3. Jednocześnie zarówno w ramach CT 1 jak i w CT 3 przewidywane jest wsparcie innowacyjności i aktywności badawczo-wdrożeniowej przedsiębiorstw, co ostatecznie wpłynie na podniesienie poziomu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki województwa.

Kreowanie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości jest jednym z priorytetów w politykach Unii Europejskiej. W związku z tym, że w perspektywie finansowej 2007-2013 położono duży nacisk na instrumenty inżynierii finansowej, województwo zachodniopomorskie posiada duże doświadczenie w tym zakresie. Pilotażowa Inicjatywa JEREMIE, którą wdrożyło Województwo Zachodniopomorskie dowiodł, że tego typu instrument finansowania zwrotnego spotkał się z zainteresowaniem ostatecznych odbiorców wsparcia. W perspektywie finansowej 2014-2020 planuje się kontynuację działań związanych z finansowaniem zwrotnym, jednak w szerszym zakresie i z wykorzystaniem różnych kombinacji produktów. *Dokładne potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne zostaną określone po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej. Na podstawie wyników badania, zostanie określona możliwość i zasadność wykorzystania instrumentów finansowych oraz dopasować rodzaj i wielkość finansowania zwrotnego.* W ramach Osi priorytetowej Gospodarka – Innowacje – Technologie planuje się szerokie wykorzystanie instrumentów zwrotnych. Jedynie projekty wysoce innowacyjne będą wspierane w formie dotacji. Przedsiębiorca, który będzie mógł skorzystać z preferencyjnej pożyczki, wejścia kapitałowego, czy kredytu umarzalnego będzie musiał być pewny, iż wdrażane rozwiązanie ma sens ekonomiczny.

I OP, PI 1.1: wzmacnianie infrastruktury B+R (...) i możliwości rozwoju sektora B+I oraz promowanie centrów kompetencji, w szczególności tych o znaczeniu europejskim

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 1: Wzmacnianie współpracy pomiędzy jednostkami naukowymi oraz przedsiębiorstwami.

Jednostki sektora B+R uzyskują wsparcie w zakresie tworzenia i rozwoju niezbędnej infrastruktury B+R, a także wspólnych z przedsiębiorcami projektów badawczych, które mają na celu komercjalizację wiedzy i wprowadzenie innowacyjnego produktu bądź usługi na rynek, co przyczyni się do budowania przewagi konkurencyjnej regionu zgodnie ze strategią inteligentnej specjalizacji.

Efektami osiągniętymi dzięki wsparciu będzie wzrost nakładów na B+R oraz wzrost zatrudnienia w sektorze B+R osiągnięty dzięki wspólnym projektom badawczym jednostek naukowych i przedsiębiorstw realizowanym przy wykorzystaniu wysokiej jakości infrastruktury B+R

Przewidywane wsparcie rozszerzone w ramach finansowania krzyżowego m.in. o wsparcie w zakresie staży pracowników naukowych w przedsiębiorstwach i pracowników przedsiębiorstw w jednostkach badawczych przyczyni się do wzrostu nakładów B+R oraz zatrudnienia w sektorze B+R poprzez wzrost kompetencji i wiedzy praktycznej pracowników, a jednocześnie potencjału badawczo-wdrożeniowego jednostek naukowych i przedsiębiorstw.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

I.p .	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		<i>Nakłady na B+R w stosunku do osób aktywnych zawodowo</i>						GUS	
2.		<i>Liczba zatrudnionych w B+R na 1 000 osób aktywnych zawodowo</i>						GUS	

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego.

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Nabycie/wytworzenie infrastruktury B+R jednostek naukowych dla wspólnych projektów badawczych z przedsiębiorstwami. Zacieśnienie współpracy na polu badawczo – rozwojowym pomiędzy sferą nauki a gospodarką nie będzie możliwe bez wzmocnienia infrastruktury B+R jednostek naukowych. W ramach niniejszego typu będą realizowane inwestycje w infrastrukturę wykorzystywaną do wspólnych projektów badawczych z przedsiębiorstwami oraz powiązane z inteligentnymi specjalizacjami Pomorza Zachodniego, a więc projekty przygotowane w odpowiedzi na zapotrzebowanie ze strony regionalnej gospodarki.

2. Projekty badawcze, w tym wspólne projekty badawcze sektora B+R i przedsiębiorstw.

Realizowane projekty będą ściśle powiązane z inteligentnymi specjalizacjami Pomorza Zachodniego, a ich efekty zostaną wdrożone w przedsiębiorstwach. Przedsięwzięcia te przyczynią się do zacieśnienia współpracy pomiędzy sferą B+R i przedsiębiorstwami, a tym samym zwiększy się liczba transferów technologii. Ponadto wachlarz usług badawczo – rozwojowych jednostek naukowych będzie dopasowywany do bieżących potrzeb sektora gospodarki,

Grupy docelowe: przedsiębiorstwa, podmioty sektora B+R, pracownicy sektora B+R, pracownicy przedsiębiorstw

Typy beneficjentów: przedsiębiorcy, uczelnie wyższe, jednostki naukowe, partnerstwa wymienionych podmiotów

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- polityki horyzontalne,
- zdolność instytucjonalna,
- wpływ na rozwój gospodarczy województwa,
- wpływ na potencjał badawczo-wdrożeniowy województwa,
- wpływ na wzmocnianie regionalnych i inteligentnych specjalizacji,
- zwiększenie racjonalnego wykorzystania zasobów,
- zastosowania innowacyjnych rozwiązań/technologii,
- zwiększenie zatrudnienia w sektorze B+R,
- rozwiązania realizujące zasadę Społecznej Odpowiedzialności Biznesu.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy - projekty strategiczne.

Wsparcie kluczowej infrastruktury badawczo-rozwojowej w jednostkach naukowych realizowane będzie poprzez projekty strategiczne. Wybór ten pozwoli na realizację projektów

wyróżniających się strategicznym i kompleksowym podejściem, bezpośrednio wpisującym się inteligentne i regionalne specjalizacje regionu.

W trybie konkursowym preferencje uzyskają projekty bezpośrednio przyczyniające się do wzmacniania regionalnej i inteligentnej specjalizacji zgodne z Regionalną Strategią Innowacji Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2011-2020 oraz Programem Strategicznym Gospodarka.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych.

Nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów.

Nie przewiduje się dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	<i>Liczba nowych naukowców we wspieranych jednostkach, O/K/M (CI)</i>	<i>EPC</i>					
2.	<i>Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej, O/K/M (CI)</i>	<i>EPC</i>					
3.	<i>Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi (CI)</i>	<i>szt.</i>					
4.	<i>Liczba projektów B+R realizowanych dzięki wsparciu</i>	<i>szt.</i>					
5.	<i>Liczba jednostek naukowych objętych wsparciem w zakresie prowadzenia prac B+R</i>	<i>szt.</i>					
6.	<i>Liczba jednostek naukowych objętych wsparciem w zakresie inwestycji w infrastrukturę B+R</i>	<i>szt.</i>					
7.	<i>Liczba osób objętych wsparciem w zakresie rozwoju kadr B+R, O/K/M</i>						

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region stabilnie rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego										
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondarytheme (Wyłącznie EFS)		
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	
060 Research and innovation infrastructure (public)		01 Non-repayable grant		01 Urban		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		Str
062 Research and innovation activities in public research centres and centres of competence including networking		04 Support through financial instruments: Loans, guarantees or equivalents (excluding venture and equity capital)		04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas						tec
064 Technology transfer and university-enterprise cooperation primarily benefitting SMEs				05 Rural: other						i
067 Research, innovation, technology transfer and cooperation focusing on the low carbon economy										
099 Cross financing under the ERDF (support to ESF type actions necessary for the satisfactory implementation of the ERDF part of the operation and directly linked to it)										

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

nie dotyczy

I OP, PI 1.2: promowanie inwestycji przedsiębiorstw w B+I, rozwój powiązań między przedsiębiorstwami, centrami B+R i szkołami wyższymi (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii (...)

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 2: Podniesienie potencjału B+R w przedsiębiorstwach

W ramach celu szczegółowego przedsiębiorstwa uzyskają wsparcie w zakresie tworzenia, rozwoju infrastruktury B+R, wdrażania własnych lub zakupionych wyników badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych, a także uzyskania ochrony własności przemysłowej dla własnych rozwiązań technicznych.

Przewidywane wsparcie zostanie rozszerzone w ramach finansowania krzyżowego m.in. o wsparcie w zakresie staży pracowników przedsiębiorstw w jednostkach badawczych co przełoży się na wzrost kompetencji i wiedzy praktycznej pracowników, a jednocześnie na podniesienie potencjału badawczo-wdrożeniowego jednostek naukowych i przedsiębiorstw.

Efektami osiągniętymi dzięki wsparciu będzie wzrost nakładów na B+R przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach w obszarze B+R.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		<i>Nakłady na B+R w sektorze przedsiębiorstw</i>						<i>GUS</i>	
2.		<i>Liczba zatrudnionych w B+R na 1 000 osób aktywnych zawodowo</i>						<i>GUS</i>	

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Tworzenie i rozwój infrastruktury B+R w przedsiębiorstwach (w tym centra badawczo-rozwojowe)

Projekty tego typu przyczynią się do zwiększenia nakładów ponoszonych przez przedsiębiorstwa na działalność badawczo – rozwojową.

Większość przedsiębiorstw nie jest w stanie samodzielnie udźwignąć wydatków związanych z utworzeniem infrastruktury B+R i dlatego nie prowadzi własnej działalności badawczej. Wsparcie tego typu projektów w długofalowej perspektywie przyczyni się do podniesienia konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw oraz do wzrostu nakładów na B+R, a także do tworzenia miejsc pracy w sferze B+R.

2. Wsparcie prac B+R wraz z uzyskaniem ochrony własności przemysłowej (ochrona krajowa, międzynarodowa)

Realizacja tego typu projektów przyczyni się do wzmocnienia potencjału badawczo – rozwojowego przedsiębiorstw oraz do budowania ich trwałej przewagi konkurencyjnej.

3. Wsparcie wdrożenia własnych lub zakupionych wyników badań naukowych/technologii oraz praw własności intelektualnej i przemysłowej związanych z wdrażanym produktem

4. Bon na innowacje

Wiele nowatorskich pomysłów i technologii zatrzymuje się na etapie pomysłu, ponieważ ich wdrożenie jest zbyt kosztowne i obarczone dużym ryzykiem niepowodzenia. Wsparcie zaplanowane przedsięwzięć w ramach powyższych dwóch typów projektów m stanowić zachętę dla przedsiębiorstw do wdrażania własnych lub zakupionych wyników badań naukowych i technologii.

Grupy docelowe: przedsiębiorstwa, podmioty sektora B+R

Typy beneficjentów: przedsiębiorcy

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- polityki horyzontalne,
- zdolność instytucjonalna,
- wpływ na rozwój gospodarczy województwa,
- wpływ na potencjał badawczo-wdrożeniowy województwa,
- wpływ na wzmacnianie regionalnych i inteligentnych specjalizacji
- zwiększenie racjonalnego wykorzystania zasobów,
- zastosowania innowacyjnych rozwiązań/technologii,
- wzrostu zatrudnienia w przedsiębiorstwach w obszarze B+R
- rozwiązania realizujące zasadę Społecznej Odpowiedzialności Biznesu.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Proponuje się zastosowanie następujących form wsparcia zwrotnego: preferencyjnych pożyczek, wejść kapitałowych, kredytów umarzalnych, gwarancji, poręczeń, instrumentów mieszanych. Ostatecznie potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne, z jego przeznaczeniem będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej dla danego obszaru. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.

Planuje się przeprowadzenie przedmiotowej analizy w terminie do końca I półrocza 2014 roku.

Planuje się wdrażanie instrumentów finansowych zgodnie z art. 33 (4) (b) (ii) CPR.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów.

Nie przewiduje się dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba nowych naukowców we wspieranych jednostkach, O/K/M (CI)	EPC					
2.	Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej, O/K/M (CI)	EPC					
3.	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi (CI)	szt.					
4.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla projektów w zakresie innowacji lub B+R (CI)	PLN					
5.	Liczba przedsiębiorstw wspieranych w celu wprowadzenia na rynek	szt.					

	nowych produktów (CI)							
6.	Liczba przedsiębiorstw wspieranych w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CI)	szt.						
7.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI)	szt.						
8.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI)	szt.						
9.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI)	szt.						
10.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (CI)	szt.						
11.	Liczba nowych wspieranych przedsiębiorstw (CI)	szt.						
12.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI)	PLN						
13.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI)	PLN						
14.	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach O/K/M (CI)	EPC						
15.	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie rozwoju kadr B+R, O/K/M							

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
02 Research and innovation processes in large enterprises 058 Investment in infrastructure, capacities and equipment in SMEs directly linked to research and innovation activities 061 Research and innovation infrastructures (private, including science parks) 063 Research and innovation activities in private research centres including networking 066 Research and innovation processes in SMEs (including voucher schemes, process, design, service and social innovation) 067 Research, innovation, technology transfer and cooperation focusing on the low carbon economy 099 Cross financing under the ERDF (support to ESF type actions necessary for the satisfactory implementation of the ERDF part of the operation and directly linked to it) 099 Cross financing		01 Non-repayable grant 04 Support through financial instruments: Loans, guarantees or equivalents (excluding venture and equity capital)		01 Urban 04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas 05 Rural: other		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		01 Strengthening research, technological development and innovation	

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

nie dotyczy

I OP, PI 3.1: promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 3: Wzrost przedsiębiorczości i atrakcyjności inwestycyjnej regionu

Istotnym z punktu widzenia rozwoju gospodarczego Pomorza Zachodniego jest tworzenie nowej oraz wzmocnienie dotychczasowej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego. Na obszarze województwa jest wiele niezagospodarowanych terenów powojkowych, przemysłowych i popegeerowskich (większość z nich znajduje się w Specjalnej Strefie Włączenia), które, odpowiednio przystosowane, stanowią będą atrakcyjne miejsca do lokowania nowych pomysłów biznesowych i tworzenia nowych firm.

Zasadnym jest więc uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych (uzbrojenie w media, budowa lub modernizacja układów komunikacyjnych, itp.) w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, sprzyjających powstawaniu miejsc pracy i wzmocnieniu połączeń funkcjonalnych różnych części regionu.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

I.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		<i>w trakcie ustalania</i>							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Tworzenie/rozbudowa terenów pod inwestycje

Dzięki wsparciu wzrośnie liczba terenów kompleksowo przygotowanych pod inwestycje (zwłaszcza na obszarach objętych SSW), z zastrzeżeniem, iż nie przewiduje się tworzenia nowych stref inwestycyjnych. Lokowane będą tam przedsięwzięcia inwestycyjne. W szczególności działania te będą sprzyjać rozwojowi regionów peryferyjnych (nowe miejsca pracy, w szczególności na terenach wiejskich - SSW) i wzmocnieniu połączeń funkcjonalnych różnych części regionu.

Grupy docelowe: przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu otoczenie przedsiębiorstw, podmioty uruchamiające przedsięwzięcia gospodarcze na obszarach powojkowych, przemysłowych, pokolejowych i popegeerowskich.

Typy beneficjentów: jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne jst, związki jst, partnerstwa wymienionych podmiotów.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- polityki horyzontalne,
- zdolność instytucjonalna,
- wpływ na rozwój gospodarczy województwa,
- wpływ na wzmocnienie regionalnych i inteligentnych specjalizacji
- zwiększenie racjonalnego wykorzystania zasobów,
- zastosowania innowacyjnych rozwiązań/technologii,
- rozwiązania realizujące zasadę Społecznej Odpowiedzialności Biznesu.

Narzędzia realizacji: tryb pozakonkursowy, tryb negocjacyjny w ramach kontraktu samorządowego

Ponadto zastosowany zostanie mechanizm kontraktu samorządowego, który pozwoli na realizację powiązanych ze sobą projektów, uwzględniając tym samym zasadę zintegrowanego podejścia.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

I.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Powierzchnia wspartych (przygotowanych) terenów inwestycyjnych	ha					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW	Jednostka	Fundusz	Kategoria	Cel pośredni	Cel	Źródło	Wyjaśnienie	Kwota
-----	-----------	---------	-----------	--------------	-----	--------	-------------	-------

Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	pomiaru (w stosownych przypadkach)		regionu	(2018)	końcowy (2023)	danych	adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
072 Business infrastructure for SMEs (including industrial parks, sites) 099 Cross financing under the ERDF (support to ESF type actions necessary for the satisfactory implementation of the ERDF part of the operation and directly linked to it)		01 Non-repayable grant 04 Support through financial instruments: Loans, guarantees or equivalents (excluding venture and equity capital)		01 Urban 04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas 05 Rural: other		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		03 Enhancing the competitiveness of small and medium-sized enterprises, the agricultural sector	

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

nie dotyczy

I OP, PI 3.2: opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 4: Rozwój międzynarodowej współpracy gospodarczej

Planowane wsparcie ma na celu zwiększenie aktywności przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych oraz promocję turystyczną i gospodarczą regionu, co będzie miało wpływ na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw Pomorza Zachodniego w skali międzynarodowej. Efektem wsparcia będzie nawiązanie przez grupy przedsiębiorstw z Pomorza Zachodniego trwałych kontaktów międzynarodowych, co przełoży się za wzrost wielkości eksportu, a także jego zmianę struktury poprzez wzrost udziału eksportu na rynki poza europejskie.

Aby osiągnięte efekty były znaczące i trwałe, wsparcie zostanie ukierunkowane na przedsięwzięcia przynoszące korzyści z punktu widzenia rozwoju regionalnych specjalizacji, a nie z punktu widzenia poszczególnych MSP.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		<i>w trakcie ustalania</i>							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Tworzenie i wdrażanie strategii rozwoju eksportu

Zwiększenie udziału eksportu zachodniopomorskich przedsiębiorstw będzie znaczące i trwałe, o ile będzie wynikać z działań zaplanowanych w przejętych strategiach rozwoju.

2. Wsparcie międzynarodowej współpracy gospodarczej (np. udział w giełdach kooperacyjnych, międzynarodowych targach bądź misjach gospodarczych)

Planowane wsparcie ma na celu zwiększenie aktywności przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych. W celu budowania i umacniania pozycji eksportowej zachodniopomorskich przedsiębiorstw należy wspierać przedsięwzięcia ukierunkowane na rozwój regionalnych specjalizacji, a nie pojedynczych przedsiębiorstw.

3. Promocja gospodarcza i turystyczna regionu (w wymiarze zarówno krajowym jak i międzynarodowym)

Planowane do realizacji projekty przyczynią się do budowania wizerunku Pomorza Zachodniego na arenie międzynarodowej, jako miejsca o dobrym klimacie gospodarczym, przyjaznego inwestorom, i atrakcyjnego dla turystów.

Grupy docelowe: przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu, turyści, mieszkańcy regionu

Typy beneficjentów: przedsiębiorstwa, Instytucje otoczenia biznesu, jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne jst, związki jst, partnerstwa wymienionych podmiotów

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- polityki horyzontalne,
- zdolność instytucjonalna,
- wpływ na wzmacnianie regionalnych i inteligentnych specjalizacji,
- zwiększenie racjonalnego wykorzystania zasobów,
- zastosowania innowacyjnych rozwiązań/technologii,
- rozwiązania realizujące zasadę Społecznej Odpowiedzialności Biznesu

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy - projekty systemowe

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI)	szt.					
2.	Liczba przedsiębiorstw	szt.					

	<i>otrzymujących dotacje (CI)</i>							
3.	<i>Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (CI)</i>	<i>szt.</i>						
4.	<i>Liczba nowych wspieranych przedsiębiorstw (CI)</i>	<i>szt.</i>						
5.	<i>Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje (CI))</i>	<i>PLN</i>						
6.	<i>Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach O/K/M (CI)</i>	<i>EPC</i>						
7.	<i>Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze międzynarodowym</i>	<i>szt.</i>						
8.	<i>Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze krajowym</i>	<i>szt.</i>						
9.	<i>Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie internacjonalizacji/ umiędzynarodowienia działalności</i>	<i>szt.</i>						
10.	<i>Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie doradztwa specjalistycznego</i>	<i>szt.</i>						

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
069 SME business development, support to entrepreneurship and incubation (including support to spin offs, spin outs)		01 Non-repayable grant 04 Support through financial		01 Urban 04 Rural: sparsely and very sparsely populated		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		03 Enhancing the competitiveness of small and medium-sized enterprises, the	

099 Cross financing under the ERDF (support to ESF type actions necessary for the satisfactory implementation of the ERDF part of the operation and directly linked to it)	instruments: Loans, guarantees or equivalents (excluding venture and equity capital)	areas 05 Rural: other				agricultural sector	
--	---	-----------------------------	--	--	--	---------------------	--

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

nie dotyczy

I OP, PI 3.3: wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 5: Wzrost konkurencyjności i innowacyjności sektora MSP.

Przewidywane wsparcie będzie ukierunkowane na wzmocnienie potencjału innowacyjnego sektora MSP przyczyniającego się do wprowadzania na rynek nowych produktów i usług.

Realizowane będą działania wspierające rozwój mikro, małych oraz średnich przedsiębiorstw z regionu, przede wszystkim projekty koncentrujące się na pozyskaniu i wdrożeniu innowacji produktowych, procesowych i organizacyjnych dodatkowo skutkujące zwiększeniem zatrudnienia oraz wysokoinnowacyjne firmy działające na styku gospodarka - sektor B+R lub realizujące nowatorskie przedsięwzięcia.

Preferencje w zakresie finansowania wdrażania innowacji posiadać będą projekty zgodne ze strategią regionalnych specjalizacji oraz tworzące nowe miejsca pracy.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		<i>w trakcie ustalania</i>							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Wdrażanie innowacji produktowych, procesowych i organizacyjnych w MŚP.

Wsparcie zostanie ukierunkowane na procesy inwestycyjne w przedsiębiorstwach, skutkujące wdrażaniem innowacyjnych rozwiązań prowadzących m.in. do wykreowania nowego produktu lub do zmiany profilu gospodarczego lub do istotnego wzrostu zatrudnienia. Efektem udzielonego wsparcia będzie wzrost innowacyjności i konkurencyjności regionu

2. Inwestycje w wysokoinnowacyjnych przedsiębiorstwach

W ramach tego typu projektów realizowane będą przedsięwzięcia wysoce innowacyjne, nowatorskie, realizowane na styku świata nauki i biznesu (np. spin-off), które charakteryzują się wysokim poziomem ryzyka inwestycyjnego

3. Wsparcie dostępu przedsiębiorstw do kapitału zewnętrznego poprzez rozwój instrumentów finansowych (np. seedcapital, fundusze pożyczkowe i poręczeniowe)

Bazując na dotychczasowych doświadczeniach w zakresie inżynierii finansowej, planuje się w perspektywie finansowej 2014 – 2020 zastosowanie instrumentów finansowych jako narzędzi finansowania inwestycji w MSP. Zastosowanie tego typu instrumentów przyczyni się do wzrostu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki.

Grupy docelowe: przedsiębiorstwa

Typy beneficjentów: przedsiębiorstwa, podmioty zarządzające funduszami instrumentów finansowych

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- polityki horyzontalne,
- zdolność instytucjonalna,
- wpływ na wzmacnianie regionalnych i inteligentnych specjalizacji,
- zwiększenie racjonalnego wykorzystania zasobów,
- zastosowania innowacyjnych rozwiązań/technologii,
- rozwiązania realizujące zasadę Społecznej Odpowiedzialności Biznesu,

Preferencyjne oceniane będą projekty, które zakładają wprowadzenie nowego produktu lub usługi, które poprzedzone zostało usługą badawczo-rozwojową realizowaną przy współpracy z jednostką badawczo-rozwojową.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Proponuje się łączenie instrumentów finansowych z dotacjami lub łączenie różnych instrumentów finansowych. Jedynie projekty wysoce innowacyjne będą wspierane w formie dotacji. Przedsiębiorca, który będzie mógł skorzystać z preferencyjnej pożyczki, wejścia kapitałowego, czy kredytu umarzalnego, będzie musiał być pewny, iż wdrażane rozwiązanie ma sens ekonomiczny.

Ostatecznie potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej dla danego obszaru. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja, co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla projektów w zakresie innowacji lub B+R (CI)	PLN					
2.	Liczba przedsiębiorstw wspieranych w celu wprowadzenia na rynek nowych produktów (CI)	szt.					
3.	Liczba przedsiębiorstw wspieranych w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CI)	szt.					
4.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI)	szt.					
5.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI)	szt.					
6.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI)	szt.					
7.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (CI)	szt.					
8.	Liczba nowych wspieranych przedsiębiorstw (CI)	szt.					
9.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI)	PLN					
10.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI)	PLN					
11.	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach O/K/M (CI)	EPC					
12.							

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
01 Generic productive investment in SMEs 069 SME business development, support to entrepreneurship and incubation (including support to spin offs, spin outs) 099 Cross financing under the ERDF (support to ESF type actions necessary for the satisfactory implementation of the ERDF part of the operation and directly linked to it)		01 Non-repayable grant 04 Support through financial instruments: Loans, guarantees or equivalents (excluding venture and equitycapital)		01 Urban 04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas 05 Rural: other		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		03 Enhancing the competitiveness of small and medium-sized enterprises, the agricultural sector	

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

nie dotyczy

I OP, PI 3.4: wspieranie zdolności MŚP do udziału w procesach wzrostu i innowacji

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 6: Profesjonalizacja usług świadczonych przez Instytucje Otoczenia Biznesu

Cel szczegółowy przewiduje skierowanie kompleksowego wsparcia na rzecz rozwoju usług świadczonych przez Instytucje Otoczenia Biznesu (w tym klastrów) przyczyniające się do zwiększenia konkurencyjności, innowacyjności i aktywności badawczo-wdrożeniowej przedsiębiorstw.

Dzięki udzielonemu wsparciu system wsparcia przedsiębiorstw będzie oferował profesjonalne wyspecjalizowane usługi dopasowane do potrzeb i wyzwań przedsiębiorstw.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		<i>w trakcie ustalania</i>							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Bony na proinnowacyjne usługi (koszyk innowacyjnych usług IOB opracowany zostanie po dokonaniu rozstrzygnięć podziału między poziomem krajowym a regionalnym)
2. Zwiększenie zdolności Instytucji Otoczenia Biznesu do budowania konkurencyjności i innowacyjności gospodarki regionu w oparciu o regionalne specjalizacje.

Aby sprostać wyzwaniom nowoczesnej gospodarki w zakresie wdrożeń innowacji, transferu technologii i rozwoju działalności badawczo – rozwojowej konieczne jest wspieranie działalności przedsiębiorstw poprzez silne otoczenie około biznesowe. Instytucje Otoczenia Biznesu muszą dostosować swoją ofertę usługową do oczekiwań i faktycznych potrzeb przedsiębiorstw, tj, koncentrować się na świadczeniu wyspecjalizowanych usług – w tym zakresie należy wzmocnić potencjał IOB. Wsparcie będzie mogło być także przeznaczone na niezbędną infrastrukturę w związku z realizacją strategii inteligentnych specjalizacji (np. wzorcownie, laboratoria, pracownie) – jednakże w minimalnym zakresie.

3. Wsparcie powiązań kooperacyjnych sektora przedsiębiorstw, edukacji i nauki, badań i rozwoju;

W większości przypadków istniejące klastry nie uzyskały dotychczas satysfakcjonującego poziomu zaawansowania organizacyjnego. Ponadto działania podejmowane przez klastry oraz wszelkie inicjatywy klastrowe nadal nie stanowią istotnej wartości dodanej w wymiarze rozwoju badań i wdrażania innowacji.

Z jednej strony istnieje więc konieczność dalszego budowania potencjału kompetencyjnego klastrów, z drugiej jednak należy skoncentrować wsparcie na działaniach przez nie podejmowanych, gdyż to realizacja przedsięwzięć przynosić będzie wymierne korzyści dla rozwoju gospodarczego regionu.

Grupy docelowe: przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu

Typy beneficjentów: przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- polityki horyzontalne,
- zdolność instytucjonalna,
- wpływ na rozwój gospodarczy województwa,
- wpływ na wzmacnianie regionalnych i inteligentnych specjalizacji,
- zwiększenie racjonalnego wykorzystania zasobów,
- zastosowania innowacyjnych rozwiązań/technologii,
- rozwiązania realizujące zasadę Społecznej Odpowiedzialności Biznesu.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy - projekty systemowe, tryb negocjacyjny w ramach kontraktu samorządowego

W związku z dużym znaczeniem projektów o zintegrowanym charakterze w celu osiągnięcia oczekiwanych efektów dla zaplanowanych typów przedsięwzięć istnieje potrzeba zastosowania finansowania krzyżowego.

Zastosowanie mechanizmu kontraktu samorządowego pozwoli na realizację powiązanych ze sobą projektów, uwzględniając tym samym zasadę zintegrowanego podejścia.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Proponuje się zastosowanie następujących form wsparcia zwrotnego: preferencyjna pożyczka, wejścia kapitałowe, kredyty umarżalne, gwarancje, poręczenia, instrumenty mieszane.

Ostatecznie potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne, będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej dla danego obszaru. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI)	szk.					
2.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje(CI)	szk.					
3.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe [(CI)	szk.					
4.	Liczba nowych wspieranych przedsiębiorstw (CI)	szk.					
5.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI)	PLN					
6.	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach O/K/M (CI)	EPC					
7.	Liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu - ośrodki innowacji	szk.					
8.	Liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu - ośrodki przedsiębiorczości	szk.					
9.	Liczba wspartych klastrów	szk.					
10.	Liczba jednostek naukowych zaangażowanych we wsparte klastry	Szk.					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
065 Cluster Support and business networks primarily benefitting SMEs		01 Non-repayable grant		01 Urban		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		03 Enhancing the competitiveness of small and medium-sized enterprises, the agricultural sector	
068 Advanced support services for SMEs and groups of SMEs (including management, marketing and design services)		04 Support through financial instruments: Loans, guarantees or equivalents (excluding venture and equity capital)		04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas							
099 Cross financing under the ERDF (support to ESF type actions necessary for the satisfactory implementation of the ERDF part of the operation and directly linked to it)				05 Rural: other							

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

nie dotyczy

2.A.0 Nazwa osi priorytetowej

II OP ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

II OP, PI 2.2: rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie wykorzystania TIK przez przedsiębiorstwa

Dzięki realizacji celu priorytetu inwestycyjnego wzrośnie liczba przedsiębiorstw wykorzystujących TIK w swojej działalności, co przełoży się na wzrost konkurencyjności zachodniopomorskich przedsiębiorstw.

Z uwagi na postępujący rozwój technologiczny i zwiększającą się konkurencją w oparciu o wykorzystanie sieci internet koniecznym jest zaprogramowanie wsparcia dla przedsiębiorców (głównie MŚP) w zakresie rozwoju produktów i usług opartych na TIK, sprzedaży produktów i usług w Internecie (handel elektroniczny), tworzenia i udostępniania usług elektronicznych odpowiadających ich potrzebom.

Dzięki działaniom zrealizowanym w ramach tego priorytetu inwestycyjnego przedsiębiorstwa regionu w większej mierze będą wykorzystywać TIK do prowadzenia działalności gospodarczej (np. jako dodatkowy kanał sprzedaży) a także do zarządzania przedsiębiorstwem, co przełoży się na zwiększoną efektywność sektora przedsiębiorstw.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Przedsiębiorstwa stosujące automatyczną wymianę danych z podmiotami zewnętrznymi	%		46,9	2012		GUS	raz w roku

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego.

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. wdrożenie w przedsiębiorstwach kompleksowych rozwiązań informatycznych pozwalających na interakcję on-line z klientami i kooperantami, np. projekty mające na celu otwarcie kanału informatycznego, jako nowego kanału sprzedaży, przeniesienie części funkcjonowania przedsiębiorstwa do sfery wirtualnej np. praca

Szczecin, 18 września 2013

zdalna, zdalne zarządzanie kadrami czy przedsiębiorstwem, budowanie systemów komunikacji VPN.

Realizacja przedsięwzięć polegających na przeniesieniu części funkcjonowania przedsiębiorstwa do sfery wirtualnej przyczyni się bezpośrednio do wzrostu liczby przedsiębiorstw stosujących automatyczną wymianę danych z podmiotami zewnętrznymi.

Grupy docelowe: przedsiębiorstwa ich klienci i kooperanci

Typy beneficjentów: przedsiębiorstwa.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do dofinansowania będzie realizowany w trybie konkursowym. Ten tryb jest konieczny z uwagi na spodziewaną dużą liczbę potencjalnych wnioskodawców i projektów przewyższających dostępną alokację. Tryb konkursowy zapewni wybór najlepszych projektów, najbardziej odpowiadających potrzebom grup docelowych oraz przynoszących największe efekty w odniesieniu do poniesionych nakładów. System wyboru będzie uwzględniał mechanizmy odwoławcze zgodnie z obowiązującymi regulacjami w tym zakresie.

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na obiektywnej ocenie wniosków, opartej na kryteriach wyboru adekwatnych dla oczekiwanych rezultatów, zaakceptowanych przez Komitet Monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- zwiększenie efektywności przedsiębiorstwa,
- wpływ na rozwój gospodarczy województwa,
- zastosowania innowacyjnych rozwiązań/technologii,
- zwiększenie racjonalnego wykorzystania zasobów.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy

W ramach priorytetu inwestycyjnego zidentyfikowano obszary, w ramach których może wystąpić pomoc publiczna, w szczególności w ramach wsparcia dla przedsiębiorców.

W związku z dużym znaczeniem projektów o zintegrowanym charakterze, w celu osiągnięcia oczekiwanych efektów dla zaplanowanych typów przedsięwzięć, istnieje potrzeba zastosowania finansowania krzyżowego.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Proponuje się łączenie instrumentów finansowych z dotacjami, lub łączenie różnych instrumentów finansowych. Ostatecznie potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej dla danego obszaru. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja, co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie ,ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba przedsiębiorstw wspieranych w celu wprowadzenia na rynek nowych produktów (CI)	szt.					
2.	Liczba przedsiębiorstw wspieranych w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CI)	szt.					
3.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI)	szt.					
4.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI)	szt.					
5.	Liczba nowych wspieranych przedsiębiorstw (CI)	szt.					
6.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI)	PLN					
7.	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach O/K/M (CI)	EPC					
8.	Liczba przedsiębiorstw, które w wyniku realizacji projektu wdrożyły automatyczną wymianę informacji z podmiotami zewnętrznymi	szt.					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondarytheme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
081 IT Services and applications for SMEs (including e-Commerce, e-Business, networked business processes, e-skills, etc.), 099 Cross financing under the ERDF (support to ESF type actions necessary for the satisfactory implementation of the ERDF part of the operation and directly linked to it)		01 Non-repayable grant 04 Support through financial instruments: Loans, guarantees or equivalents (excluding venture and equitycapital)		01 Urban 04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas 05 Rural: other		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		02 Enhancing access to, and use and quality of, information and communication technologies	

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

nie dotyczy

II OP, PI 2.3: wzmacnianie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 2: Zwiększenie stopnia wykorzystywania technologii komunikacyjnych i informacyjnych (TIK) w usługach publicznych.

Dzięki realizacji celu priorytetu inwestycyjnego nastąpi usprawnienie oraz obniżenie kosztów funkcjonowania usług publicznych.

Zastosowanie technologii komunikacyjnych i informacyjnych pozwala na zwiększenie dostępności zasobów gromadzonych przez wszelkie służby publiczne oraz na tanie lub bezpłatne udostępnianie ich mieszkańcom. Interoperacyjność systemów informatycznych pozwala również na szybką i sprawną wymianę danych pomiędzy różnymi podmiotami zaangażowanym w coraz bardziej skomplikowane procesy zarządzania.

Oczekiwany efektem wsparcia w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie umożliwienie zdalnego załatwienia większej ilości spraw przez mieszkańców regionu. Zmniejszy to ponoszone przez mieszkańców koszty związane z koniecznością udania się na miejsce świadczenia usługi oraz zaoszczędzi czas z tym związany. Dodatkowym efektem będzie zmniejszenie kosztów funkcjonowania służb publicznych.

Szerokie udostępnienie zasobów publicznych pozwoli na większe wykorzystanie ich przez podmioty gospodarcze. Odnosi się to zarówno do wykorzystania informacji publicznej w podstawowej działalności firmy jak i budowania przedsiębiorczości w oparciu o dane publiczne.

Tabela 3: : Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

I.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Odsetek obywateli korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną	%					GUS/Eur ostat	

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. wsparcie rozwoju elektronicznych usług publicznych szczebla regionalnego/lokalnego oraz zwiększenie do nich dostępu dla obywateli, w tym m.in. projektów z zakresu e-administracji, e-zdrowia, e-edukacji, e-kultury, systemów informacji przestrzennej. Realizacja przedsięwzięć polegających na rozwoju elektronicznych usług publicznych przyczyni się do wzrostu liczby uruchomionych systemów teleinformatycznych oraz zainstalowanych aplikacji w instytucjach publicznych, co w bezpośredni sposób przełoży się na wzrost liczby mieszkańców korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną.
2. wsparcie digitalizacji zasobów kulturowych, naukowych i edukacyjnych będących w posiadaniu instytucji szczebla regionalnego/lokalnego, a także zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu w postaci cyfrowej do tych zasobów.
3. rozwój infrastruktury informatycznej, w tym aplikacji i systemów bazodanowych, służących poprawie efektywności zarządzania oraz upowszechnianiu komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych (np. podpis elektroniczny, elektroniczny obieg dokumentów itp.) oraz instytucji publicznych z klientami. Realizacja przedsięwzięć polegających na rozwoju infrastruktury informatycznej przyczyni się do zwiększenia zastosowania komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych, co w bezpośredni sposób przełoży się na wzrost liczby mieszkańców korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną.

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst, jednostki sektora finansów, publicznych organizacje pozarządowe,

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- zmniejszenie zasobochłonności i
- zwiększenie efektywności organizacji,
- udostępnienie obywatelom zasobów publicznych oraz zmniejszenie kosztów dla ostatecznego odbiorcy usługi,
- polityki horyzontalne, przede wszystkim dostępność i ograniczenie wykluczenia społecznego oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego,
- zdolność instytucjonalna,
- wpływ na wizerunek podmiotu publicznego.

Narzędzia realizacji: tryb pozakonkursowy - projekty systemowe, tryb negocjacyjny w ramach kontraktu samorządowego

W związku z dużym znaczeniem projektów o zintegrowanym charakterze, w celu osiągnięcia oczekiwanych efektów dla zaplanowanych typów przedsięwzięć, istnieje potrzeba zastosowania finansowania krzyżowego.

Wybór trybu pozakonkursowego wynika z kompetencji potencjalnych wnioskodawców w danym obszarze, a także ze strategicznego charakteru obszaru tematycznego.

Planowany do zastosowania mechanizm kontraktu samorządowego pozwoli na realizację powiązanych ze sobą projektów, uwzględniając tym samym zasadę zintegrowanego podejścia.

Wybór kontraktów samorządowych nastąpi spośród złożonych przez związki/stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego (JST) propozycji takich kontraktów, zawierających opis planowanych do zrealizowania projektów. Kluczową ideą kontraktu jest realizacja założeń płynących ze strategii rozwoju województwa oraz programów strategicznych, jak również budowa współpracy pomiędzy samorządami.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
	<i>Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych</i>	<i>szt.</i>					
	<i>Liczba zainstalowanych aplikacji w instytucjach publicznych</i>	<i>szt.</i>					
	<i>Liczba usług cyfrowych opartych na ponownym wykorzystaniu informacji sektora publicznego i otwartych zasobów</i>	<i>szt.</i>					
	<i>Liczba utworów z zasobów publicznych zdigitalizowanych i udostępnionych on-line</i>	<i>szt.</i>					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
051 ICT: Other types of ICT infrastructure/large-scale computer resources/equipment (including e-infrastructure, data centres, sensors, etc., also where embedded in other infrastructures such as research facilities, environment or social infrastructures) 078 e-Government services and applications (including e-Procurement, access to public sector information (open data), cyber-security, e-Justice, e-Democracy, e-Culture, digital libraries) 079 e-Inclusion, e-Accessibility, e-Learning and e-Education services and applications 080 IT solutions addressing the healthy active ageing challenge and e-Health services and applications (including e-Care, ambient assisted living) 099 Cross financing under the ERDF (support to ESF type actions necessary for the satisfactory implementation of the ERDF part of the operation and directly linked to it)		01 Non-repayable grant 04 Support through financial instruments: Loans, guarantees or equivalents (excluding venture and equity capital)		01 Urban 04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas 05 Rural: other		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		011 Enhancing institutional capacity and an efficient public administration	

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

nie dotyczy

2.A.0 Nazwa osi priorytetowej

III OP WSPARCIE GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ

III OP, PI 4.1: promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii

Inwestycje dotyczące efektywności energetycznej oraz odnawialnych źródeł energii należą do obszaru, w którym możliwe jest instrumentów zwrotnych, np. pożyczek i kredytów preferencyjnych oraz wejść kapitałowych. Próby zastosowania instrumentów zwrotnych zostały podjęte przez województwo w perspektywie finansowej 2007-2013 w ramach Inicjatywy JESSICA. Z przeprowadzonej ekspertyzy na temat możliwości wsparcia OZE i EE wynika, że najczęściej wykorzystywaną formą wsparcia w latach 2004-2010 były dotacje.. Część podmiotów uzależniała decyzję o realizacji przedsięwzięć dotyczących OZE i efektywności energetycznej od dostępności bezzwrotnych form finansowania. Ponadto, niskooprocentowane pożyczki NFOŚiGW oraz kredyty preferencyjne na termomodernizację oferowane przez Bank Gospodarstwa Krajowego przesądziły o odstąpieniu od wprowadzenia instrumentów zwrotnych. Dokładne potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne, będą doprecyzowane po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych, mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej. Na podstawie wyników badania, zostanie określona możliwość i zasadność wykorzystania instrumentów finansowych oraz rodzaj i wielkość finansowania zwrotnego.

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie udziału produkcji energii z OZE w bilansie energetycznym regionu, w szczególności energetyki rozproszonej z OZE.

Cel szczegółowy 2: Wykorzystanie szansy, jaką stwarza rozwój rozproszonej energetyki odnawialnej w oparciu o dostępne w regionie źródła tj. biomasę, biogaz i energię słoneczną, na stworzenia miejsc pracy na obszarach wiejskich, w tym również w strefie centralnej.

Strategicznym celem modernizacji i rozbudowy sektora energetycznego jest dążenie do zapewnienia odbiorcom optymalnej ilości energii po możliwie niskich cenach. Pogodzenie wzrostu gospodarczego z wymogami szeroko rozumianej ochrony środowiska, będzie osiągnięte poprzez zapewnienie ciągłości dostaw energii oraz powstrzymania nadmiernego korzystania z zasobów naturalnych. Efektem działań osiągniętych dzięki wsparciu wspólnotowemu będzie:

- Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych (w ekwiwalencie CO₂) do roku bazowego protokołu z Kioto,
- Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych w sektorze energetycznym,
- Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych na jednostkę zużytej energii,
- Zwiększenie ilości energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto,
- Zbliżenie się do samowystarczalności energetycznej.

Jak wynika ze krajowej strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” globalny charakter zmian klimatycznych w sposób szczególnie wyraźny wymusza koordynację działań w wielu sektorach. Zmniejszenie emisji, w tym przede wszystkim CO₂ jest jednym z głównych zidentyfikowanych kierunków działań mitygacyjnych. W związku z powyższym dla regionu coraz ważniejszą rolę zaczyna odgrywać stabilność dostaw energii, co może być

osiągnięte poprzez rozwój rozproszonych źródeł energii w oparciu przede wszystkim o biomasę, biogaz i energię słoneczną. Realizacja inwestycji w obszarze energetyki rozproszonej, w powiązaniu ze znaczną poprawą efektywności energetycznej i zadań środowiskowych, sprzyjać będzie rozwojowi regionów peryferyjnych (nowe miejsca pracy, w szczególności na terenach wiejskich – Specjalnej Strefy Włączenia) i wzmocnieniu połączeń funkcjonalnych różnych części regionu.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

I.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii ogółem	%					GUS	

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Zastępowanie konwencjonalnych źródeł energii źródłami przede wszystkim z biomasy, biogazu i energii słonecznej,

Wsparcie zastępowania konwencjonalnych źródeł energii przede wszystkim energią z biomasy, biogazu i energii słonecznej przyczyni się do osiągnięcia obu celów działania/priorytetu inwestycyjnego.

Z jednej strony dzięki realizacji przedsięwzięć zwiększających potencjał wytwórczy energii ze źródeł odnawialnych osiągnięty zostanie poziom referencyjny udziału OZE w konsumpcji energii ogółem w skali kraju tj. minimum 15% w 2020 roku. Województwo zachodniopomorskie ze względu na swój rolniczy charakter posiada potencjalnie duże możliwości pozyskiwania energii z biomasy i biogazu. Tego typu źródła charakteryzuje stabilność dostaw energii. Rozwój energii z biomasy i biogazu i energii słonecznej jest możliwy w stosunkowo małych jednostkach wytwarzających energię, co pozwoli na realizację przedsięwzięć bez konieczności budowy lub rozbudowy kosztownych inwestycji w infrastrukturę przesyłową. Realizacja przedmiotowego typu projektu będzie uzupełnieniem działań wspieranych na poziomie krajowym.

Z drugiej strony zastępowanie konwencjonalnych źródeł energią z biomasy i biogazu da impuls dla rozwoju sektora biogospodarki w województwie zachodniopomorskim. Sektor ten stanowi regionalną specjalizację województwa. Dodatkowo realizacja przedsięwzięć związanych z wytwarzaniem energii w oparciu o biomasę i biogaz w źródłach rozproszonych nie będzie wymagała transportu surowca na duże odległości, co przełoży się na wzrost

zatrudnienia w rolnictwie na obszarach z dużym poziomem bezrobocia tj. na obszarze centralnym Specjalnej Strefy Włączenia.

W ramach tego typu projektów możliwe będzie wsparcie na zasadach finansowania krzyżowego. Tego typu wsparcie przyczyni się do podniesienia kwalifikacji zawodowych pracowników podmiotów zmieniających źródło wytwarzania energii. w celu dostosowania kwalifikacji pracowników do zmienionego źródła wytwarzania energii.

Realizacja przedsięwzięć polegających na zwiększeniu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych będzie możliwa także w przypadku wytwarzania energii na własne potrzeby.

2. Budowa, rozbudowa, modernizacja jednostek wytwarzających energię elektryczną i/lub ciepłą z odnawialnych źródeł energii, przede wszystkim w oparciu o biomasę, biogaz i energię słoneczną, w tym z niezbędną infrastrukturą przyłączeniową do sieci dystrybucyjnych.

Tak jak i pierwszy typ projektu poprzez budowę, rozbudowę i modernizację jednostek wytwarzających energię w oparciu przede wszystkim o biomasę, biogaz i energię słoneczną osiągnięte zostaną dwa cele szczegółowe działania /priorytetu.

Z jednej strony dzięki realizacji przedsięwzięć zwiększających potencjał wytwórczy energii ze źródeł odnawialnych osiągnięty zostanie poziom referencyjny udziału OZE w konsumpcji energii ogółem w skali kraju tj. minimum 15% w 2020 roku. Województwo zachodniopomorskie ze względu na swój rolniczy charakter posiada potencjalnie duże możliwości pozyskiwania energii z biomasy i biogazu. Tego typu źródła charakteryzuje stabilność dostaw energii. Rozwój energii z biomasy i biogazu i energii słonecznej jest możliwy w stosunkowo małych jednostkach wytwarzających energię, co pozwoli na realizację przedsięwzięć bez konieczności budowy lub rozbudowy kosztownych inwestycji w infrastrukturę przesyłową.

Z drugiej strony zastępowanie konwencjonalnych źródeł energią z biomasy i biogazu da impuls dla rozwoju sektora biogospodarki w województwie zachodniopomorskim. Sektor ten stanowi regionalną specjalizację województwa. Dodatkowo realizacja przedsięwzięć związanych z wytwarzaniem energii w oparciu o biomasę i biogaz w źródłach rozproszonych nie będzie wymagała transportu surowca na duże odległości co przełoży się na wzrost zatrudnienia w rolnictwie na obszarach z dużym poziomem bezrobocia tj. na obszarze centralnym Specjalnej Strefy Włączenia.

Dzisiejszy poziom zapotrzebowania na energię w przemyśle jest w województwie stosunkowo niewielki, jednak rozwojowi województwa w kierunku przemysłowym i innowacyjnego rolnictwa będzie towarzyszyć zwiększone zapotrzebowanie w energię. W ramach przedsięwzięć zwiększających wykorzystanie energii z odnawialnych źródeł możliwa będzie realizacja inwestycji w budowę źródeł kogeneracyjnych opartych o odnawialne źródła energii.

Realizacja przedsięwzięć polegających na zwiększeniu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych będzie możliwa także w przypadku wytwarzania energii na własne potrzeby. Realizacja przedmiotowego typu projektu będzie uzupełnieniem działań wspieranych na poziomie krajowym

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa

Typy beneficjentów: przedsiębiorcy, przedsiębiorcy energetyczni, jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst, jednostki sektora finansów publicznych, kościoły i związki wyznaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, szkoły, zakłady opieki zdrowotnej, rolnicy, organizacje pozarządowe.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego

W ramach priorytetu inwestycyjnego zidentyfikowano obszary, w ramach których może wystąpić pomoc publiczna, w szczególności w ramach wsparcia dla przedsiębiorstw.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- efekty środowiskowe projektu,
- zapewnienie stabilności dostaw energii,
- wpływ na rozwój gospodarczy województwa,
- zwiększenie racjonalnego wykorzystania zasobów,
- zastosowania innowacyjnych technologii,
- zwiększenie zatrudnienia.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy - zintegrowane inwestycje terytorialne ZIT

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Proponuje się zastosowanie następujących form wsparcia zwrotnego: preferencyjna pożyczka, kredyty umarzalne, gwarancje, poręczenia.

Ostatecznie potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne, będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej dla danego obszaru. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie ,ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (CI)	MW					
2.	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI)	tony ekwiwalentu CO2					
3.	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.					
4.	Liczba zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.					
5.	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	szt.					
6.	Liczba zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	szt.					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
011 Renewable energy: wind		01 Non-repayable grant		01 Urban		01 Integrated Territorial Investment – Urban		00 Not applicable		04	
012 Renewable energy: solar		04 Support through financial instruments: Loans, guarantees or equivalents (excluding venture and equity capital)		04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development					
013 Renewable energy: biomass											
014 Renewable energy: hydroelectric, geothermal, marine energy and other											

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych.

nie dotyczy

Sekcja 2.A.0 Nazwa osi priorytetowej

III OP, PI 4.2: promowanie efektywności energetycznej i użycia OZE w przedsiębiorstwach

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 1: Zmniejszenie zasobochłonności MŚP.

Wobec prognozowanego wzrostu zużycia energii elektrycznej w sektorze przemysłowym, wprowadzone zostaną rozwiązania mające na celu zwiększenie efektywności zasobowej, tj. zoptymalizowane zostanie zużycie energii elektrycznej, ciepłej i wody w oparciu o przeprowadzone przemysłowe audyty energetyczne. Oczekiwany efektem będzie:

- zmniejszenie zużycia energii przypadającej na PKB,
- zmniejszenie wodochłonności przemysłu,
- zmniejszenie emisji, w tym CO₂

Zidentyfikowana zasobochłonność gospodarki regionu wymaga działań ukierunkowanych na zwiększenie efektywności zasobowej, w tym energetycznej MŚP. Podejmowane kroki będą wspierały rozwój gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, a przy tym bardziej innowacyjnej. Przyczyniają się one do realizacji celu strategii "Europa 2020" w zakresie klimatu i energii oraz wpiszą się w inicjatywę flagową „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”.

Oczekiwaną zmianą będzie zmniejszenie zapotrzebowania na energię elektryczną i ciepłą wytwarzaną w konwencjonalnych źródłach, zastępowanie ich energią ze źródeł odnawialnych oraz zmniejszenie ilości zużywanej wody w procesach technologicznych. Dodatkowo poprzez wsparcie rozpowszechnienia informacji o zastosowaniu zasobooszczędnych technologii zwiększających efekty ekonomiczne prowadzonej działalności osiągnięty zostanie rezultat w postaci zwiększenia zainteresowania innowacyjnymi technologiami służącymi ograniczeniu zużycia zasobów.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB	GWh					GUS	
2.		Zużycie energii elektrycznej w przemyśle	GWh					GUS	

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Termomodernizacja budynków przemysłowych

Kompleksowa termomodernizacja budynków przemysłowych w obiektach, w których prowadzona jest działalność gospodarcza, będzie realizowana na podstawie wcześniej przeprowadzonych audytów energetycznych. Przedsięwzięcia takie będą wspierane, jeśli zaplanowana w ramach projektu termomodernizacja zaspokoi znaczące potrzeby w tym zakresie i w dającym się przewidzieć horyzoncie czasowym nie będzie potrzebna dalsza modernizacja wspieranych budynków.

Termomodernizacja budynków przemysłowych spowoduje zmniejszenie zapotrzebowania w energię. Realizacja tego celu szczegółowego przełoży się na obniżenie zużycia paliw konwencjonalnych, a to w konsekwencji spowoduje ograniczenie emisji do powietrza zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych.

2. Wdrożenie technologii oszczędzających zużycie energii elektrycznej, ciepłej i/lub wody.

Wdrożenie technologii oszczędzających zużycie energii elektrycznej, ciepłej i/lub wody będzie możliwe po wykazaniu znaczącego wpływu na oszczędność tych zasobów w procesach produkcyjnych/usługowych. W tym typie projektów wspierane będzie zastępowanie procesów wysokoenergetycznych i wysokowodochłonnych procesami zmniejszającymi zużycie paliw do produkcji energii oraz zużycie wody przy zachowaniu dotychczasowej skali produkcji. Realizacja celu szczegółowego zmniejszenie zużycia zasobów wpłynie korzystnie na ich zachowanie zasobów i da możliwość regeneracji.

Grupy docelowe: mikro, małe i średnia przedsiębiorstwa województwa zachodniopomorskiego charakteryzujące się dużą zasobochłonnością, w tym energochłonnością.

Typy beneficjentów: przedsiębiorstwa inne niż duże

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

W ramach priorytetu inwestycyjnego zidentyfikowano obszary, w ramach których może wystąpić pomoc publiczna w ramach wsparcia dla przedsiębiorców.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- zwiększenie racjonalnego wykorzystania zasobów,
- efekty środowiskowe projektu,
- wpływ na rozwój gospodarczy województwa,
- zastosowanie innowacyjnych technologii,
- kompleksowość projektu

Naczelną zasadą wyboru projektów będzie konieczność wykonania wcześniej audytów energetycznych przez przedsiębiorstwo. Wsparcie będzie kierowane do projektów, które kompleksowo przyczyniają się do znaczącej poprawy zasobochłonności (energochłonności) prowadzonej działalności.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Proponuje się zastosowanie następujących form wsparcia zwrotnego: preferencyjna pożyczka, kredyty umarżalne, gwarancje, poręczenia.

Ostatecznie potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej dla danego obszaru. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI)	tony ekwiwalentu CO2					
2.	Kubatura zmodernizowanych energetycznie budynków	m3					
3.	Liczba przedsiębiorstw, które w wyniku wsparcia poprawiły efektywność energetyczną	szt.					
4.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI)	szt.					
5.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI)	szt.					
6.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw	PLN					

	(dotacje) (CI)						
7.	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach O/K/M / (CI)	EPC					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
017 Energy efficiency and demonstration projects in SMEs and supporting measures 070 Support to environmentally-friendly production processes and resource efficiency in SMEs		01 Non-repayable grant 04 Support through financial instruments: Loans, guarantees or equivalents (excluding venture and equity capital)		01 Urban 04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas 05 Rural: other		00 Not applicable 05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		04	

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych.

nie dotyczy

Sekcja 2.A.0 Nazwa osi priorytetowej

III OP, PI 4.3: wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym.

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 2: Zmniejszenie energochłonności budynków publicznych i mieszkaniowych.

Realizacja celu priorytetu znacząco przyczyni się do poprawy systemu racjonalizacji użytkowania i wytwarzania energii w budynkach oraz pozwoli na zmniejszenie zużycia węgla, co przełoży się na znaczne zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych do atmosfery.

Efektywność energetyczna ma zasadnicze znaczenie dla polityki UE. Ponad 40 % finalnego zużycia energii (i 36 % emisji gazów cieplarnianych) ma miejsce w domach, biurach, sklepach i innych budynkach. Jednocześnie z uwagi na to, iż Polska od niedawna prowadzi inwestycje termomodernizacyjne, istnieje znaczący potencjał w zakresie oszczędności energii.

Zmniejszenie energochłonności budynków publicznych i mieszkaniowych osiągnięte będzie poprzez wsparcie ukierunkowane na kompleksowe działania modernizacyjne budynków użyteczności publicznej i mieszkaniowych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne.

Dodatkowo wsparciem objęte zostanie przygotowanie audytów energetycznych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		<i>w trakcie ustalania</i>							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Kompleksowa modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej, w tym z wymianą źródła ciepła na OZE.

Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej będzie realizowana na podstawie wcześniej przeprowadzonych audytów energetycznych.

Przedsięwzięcia takie będą wspierane, jeśli zaplanowana w ramach projektu termomodernizacja zaspokoi znaczące potrzeby w tym zakresie i w dającym się przewidzieć horyzoncie czasowym nie będzie potrzebna dalsza modernizacja wspartych budynków.

Działania termomodernizacyjne będą obejmować m.in. ocieplenie obiektu, wymianę okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła), modernizację systemów wentylacji i klimatyzacji, instalację OZE w modernizowanych energetycznie budynkach, . W ramach przedsięwzięcia możliwa będzie wymiana źródła ciepła z opartego na paliwach konwencjonalnych na źródła ciepła wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych.

Termomodernizacja budynków publicznych spowoduje zmniejszenie zapotrzebowania w energię. Realizacja tego celu szczegółowego przełoży się na obniżenie zużycia paliw konwencjonalnych, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie emisji do powietrza zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych.

2. Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków mieszkaniowych, w tym z wymianą źródła ciepła na OZE

Kompleksowa termomodernizacja budynków mieszkalnych będzie realizowana na podstawie wcześniej przeprowadzonych audytów energetycznych.

Przedsięwzięcia takie będą wspierane, jeśli zaplanowana w ramach projektu termomodernizacja zaspokoi znaczące potrzeby w tym zakresie i w dającym się przewidzieć horyzoncie czasowym nie będzie potrzebna dalsza modernizacja wspartych budynków.

Działania termomodernizacyjne będą obejmować m.in. ocieplenie obiektu, wymianę okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła) i modernizację systemów wentylacji i klimatyzacji, instalację OZE w modernizowanych energetycznie budynkach, W ramach przedsięwzięcia możliwa będzie wymiana źródła ciepła z opartego na paliwach konwencjonalnych na źródła ciepła wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych. Termomodernizacja budynków będzie musiała obejmować cały obiekt, co umożliwi realizację przedsięwzięcia w partnerstwie.

Termomodernizacja budynków mieszkalnych spowoduje zmniejszenie zapotrzebowania w energię. Realizacja tego celu szczegółowego przełoży się na obniżenie zużycia paliw konwencjonalnych, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie emisji do powietrza zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych.

W celu uzyskania skumulowanego efektu oddziaływania możliwe będzie realizowanie przedsięwzięć o charakterze termomodernizacyjnym na zasadach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst, jednostki sektora finansów publicznych, NGO, kościoły i związki wyznaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, szkoły, zakłady opieki zdrowotnej, rolnicy, organizacje pozarządowe.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- wpływ na poprawę systemu racjonalizacji użytkowania budynku użyteczności publicznej,
- wpływ na poprawę jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych do powietrza pochodzących z indywidualnych systemów ogrzewania budynków mieszkaniowych.
- Powiązanie z projektami realizowanymi w ramach priorytetu inwestycyjnego 9.2.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy – tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych, zintegrowane inwestycje terytorialne ZIT.

W przypadku budynków użyteczności publicznej takich jak szkoły, szpitale, zakłady opieki zdrowotnej, kluczowym w wyborze będzie kwestia tendencji demograficznych. Wsparcie realizowanych przedsięwzięć będzie musiało uwzględniać wyludnianie się obszarów a także starzenie się społeczeństwa i zwiększone zapotrzebowanie na łatwo dostępne usługi medyczne. W związku z tym weryfikowane będzie, czy zmniejszenie ilości mieszkańców mogących korzystać z infrastruktury publicznej będzie uwzględniać planowane ograniczenie ilości i pojemności obiektów publicznych.

W zakresie termomodernizacji budynków mieszkalnych przewiduje się możliwość realizacji zadań w formule kontraktu samorządowego.

Projekty nie będą mogły dotyczyć budynków nie mieszczących się w klasach energetycznych nawet po modernizacji.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Proponuje się zastosowanie następujących form wsparcia zwrotnego: preferencyjna pożyczka, instrumenty mieszane.

Ostatecznie potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne, będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej dla danego obszaru. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie ,ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.

Możliwe będzie wykorzystanie instrumentów zwrotnych w termomodernizacji obiektów mieszkalnych.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie jest planowana realizacja dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

I.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI)	tony ekwiwalentu CO2					
2.	Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (CI)	kWh/rok					
3.	Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii (CI)	szt.					
4.	Kubatura zmodernizowanych energetycznie budynków	m3					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.
Wskaźnik produktu								
Wskaźnik postępu finansowego								
Wskaźnik rezultatu								

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
015 Energy efficiency renovation of public infrastructure, demonstration projects and supporting measures 016 Energy efficiency renovation of existing housing stock, demonstration projects and supporting measures		01 Non-repayable grant 04 Support through financial instruments: Loans, guarantees or equivalents (excluding venture and equity capital)		01 Urban 04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas 05 Rural: other		01 Integrated Territorial Investment – Urban 05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		04	

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych.

nie dotyczy

III OP, PI 4.5: promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych.

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 3: Podniesienie świadomości mieszkańców na temat efektywności energetycznej

Cel szczegółowy 4: Zmniejszenie emisji generowanej przez transport, przede wszystkim na obszarach miejskich.

Cel szczegółowy 5: Zmniejszenie emisji, w tym CO₂

Badania ewaluacyjne i analizy w zakresie technologii cechujących się niskim poziomem emisji wskazują na to, że główną barierą we wdrożeniu „zielonych” technologii jest brak wiedzy na temat korzyści ekonomicznych wynikających z zastosowania tego rodzaju rozwiązań. Projekty demonstracyjne mające na celu podnoszenie świadomości energetycznej przyczynią się do kreowania zachowań zasobooszczędnych w tym energooszczędnych i przyczyniających się w długofalowej perspektywie do zmniejszenia emisji.

Doprowadzenie do przekroczenia warunków brzegowych odnośnie czasu, kosztu i komfortu przejazdu, skutkujące zmianami modelu zachowań transportowych, spowoduje wzrost ilości osób korzystających z transportu publicznego, co w konsekwencji przełoży się na zmniejszenie emisji w aglomeracjach miejskich z pojazdów prywatnych (Wnioski z realizacji Polityki Spójności w świetle wyników prac analityczno-ewaluacyjnych okresu 2004-2006, MRR, Warszawa 2011).

Efektom wsparcia infrastruktury transportu miejskiego będzie wdrożenie zrównoważonej mobilności miejskiej, wyrażającej się poprzez zwiększenie ilości osób rezygnujących z transportu indywidualnego na rzecz transportu publicznego lub rowerowego.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
		<i>w trakcie ustalania</i>							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Projekty wysokoinnowacyjne, demonstracyjne, którym towarzyszą działania informacyjno-promocyjne, kampanie promujące budownictwo pasywne i zeroemisyjne.
2. Budowa, przebudowa obiektów/systemu uzupełniającego do infrastruktury zintegrowanego systemu transportu publicznego w celu ograniczenia ruchu drogowego w centrach miast np.:
 - a. Budowa systemów P&R,
 - b. Budowa centrów przesiadkowych,
 - c. Wdrożenie inteligentnych systemów transportowych,
 - d. Wdrożenie systemu roweru miejskiego,
 - e. Budowa zintegrowanego systemu ścieżek rowerowych odciążających ruch drogowy w centrach miast,
 - f. Zakup taboru do transportu miejskiego jeśli jest uzupełnieniem systemu
3. Modernizacja oświetlenia miejskiego w kierunku jej energooszczędności
4. Wdrożenie wspólnego biletu

Dzięki wsparciu w ramach pierwszego typu projektów osiągnięty zostanie znaczący wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. Realizacja projektów wzorcowych, przykładowych, demonstracyjnych, promujących dobre praktyki w zakresie efektywności energetycznej, przyczyni się do realizacji pierwszego i drugiego celu szczegółowego.

Drugi cel szczegółowy zostanie osiągnięty również dzięki typom projektów z zakresu modernizacji oświetlenia miejskiego

Efektem wsparcia infrastruktury zintegrowanego systemu transportu miejskiego będzie osiągnięcie pierwszego celu szczegółowego - Zmniejszenie emisji generowanej przez transport, przede wszystkim na obszarach miejskich.

W ramach 2-4 typów projektów planowany jest mechanizm finansowania krzyżowego w ramach którego finansowane będą działania promocyjne i informacyjne.

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: przedsiębiorstwa, przedsiębiorstwa świadczące usługi publicznego transportu zbiorowego, jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst, organizacje pozarządowe,

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

W ramach priorytetu inwestycyjnego zidentyfikowano obszary w ramach których może wystąpić pomoc publiczna są to projekty realizowane przez podmioty świadczące usługi w publicznym transporcie zbiorowym.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- efekty środowiskowe projektu,
- zwiększenie atrakcyjności publicznego transportu zbiorowego,
- wpływ na rozwój gospodarczy województwa,
- zastosowanie innowacyjnych technologii,
- zwiększenie zatrudnienia.

Wsparcie w zakresie transportu miejskiego muszą wynikać z planów niskoemisyjnych i przyczyniać się do ograniczenia transportu drogowego w centrach miast.

Narzędzia realizacji: W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się przede wszystkim mechanizm zintegrowanych inwestycji terytorialnych oraz tryb pozakonkursowy – tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych, który pozwoli na komplementarne rozwiązanie likwidacji szeregu problemów na danym obszarze. W uzasadnionych przypadkach zastosowany zostanie również tryb konkursowy jako tryb najbardziej konkurencyjny.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Proponuje się zastosowanie następujących form wsparcia zwrotnego: preferencyjnej pożyczki, instrumenty mieszane.

Ostatecznie potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne, z jego przeznaczeniem będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej dla danego obszaru. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie jego formy, wielkości oraz modelu wdrażania.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Możliwy projekt w zakresie transportu miejskiego.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI)	tony ekwiwalentu CO2					
2.	Całkowita długość nowych lub ulepszonych linii tramwajowych i linii metra (CI)	km					
3.	Liczba wybudowanych obiektów "Park&Ride"	szt.					

4.	Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych	szt.					
5.	Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów	km					
6.	Liczba zakupionych lub zmodernizowanego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskim	szt.					
7.	Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych / zintegrowanych centrów przesiadkowych	szt.					
8.	Liczba budynków wybudowanych z uwzględnieniem standardów budownictwa pasywnego	szt.					
9.	Liczba budynków przebudowanych z uwzględnieniem standardów budownictwa pasywnego	szt.					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
046 Clean urban transport infrastructure and promotion		01 Non-repayable grant		01 Urban		01 Integrated Territorial Investment – Urban		00 Not applicable			
047 Intelligent transport systems (including the introduction of demand management, tolling systems, IT monitoring control and information systems)				04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development					
088 Cycle tracks and footpaths				05 Rural: other							

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych.

nie dotyczy

III OP, PI 4.7: promowanie wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji w oparciu o popyt na ciepło użytkowe.

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 6: Zwiększenie ilości energii elektrycznej wytwarzanej w wysokosprawnej kogeneracji.

Realizacja celu priorytetu przyczyni się do poprawy racjonalizacji rozproszonych systemów gospodarowania energią i ciepłem użytkowym oraz oszczędnością w zużyciu energii pierwotnej.

Budowa instalacji nowych źródeł wysokosprawnej kogeneracji lub modernizacja starych źródeł ciepła na wysokosprawne kogeneracje stanowi źródło wspomagające prace systemu energetycznego, jednocześnie zaspokajając lokalne zapotrzebowanie na energię i ciepło. Wysokosprawna kogeneracja jest kierunkiem rozwoju energetyki rozproszonej, bowiem zgodnie z założeniami „Polityki energetycznej Polski do 2030 r.” wielkość produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji ma zostać podwojona w porównaniu do produkcji w roku 2006 (z poziomu 24,4 TWh w 2006 r. do 47,9 TWh w 2030 r.), natomiast udział produkcji energii elektrycznej w wysokosprawnej kogeneracji w krajowym zapotrzebowaniu na energię elektryczną brutto wzrośnie z poziomu 16,2% w 2006 r. do 22% w 2030 r.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

I.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		<i>w trakcie ustalania</i>							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji wraz z budową przyłączy do sieci ciepłowniczej i elektroenergetycznej jeśli to niezbędne

Źródła kogeneracyjne najlepiej sprawdzają się w układach małej mocy, z uwagi na ułatwiony dobór zapotrzebowania na ciepło dla określonego odbiorcy. Realizacja projektów polegających na budowie lub przebudowie jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji przyczyni się do zwiększenia efektywności wykorzystania dostępnych źródeł energii, w tym przede wszystkim paliw konwencjonalnych. Pozwoli to na zmniejszenie zużycia paliw kopalnych, przez co ograniczona zostanie emisja zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych do powietrza

2. Przebudowa jednostek wytwarzania ciepła, w wyniku której zostaną one zastąpione jednostkami wytwarzania energii w wysokosprawnej kogeneracji

Źródła kogeneracyjne najlepiej sprawdzają się w układach małej mocy, z uwagi na ułatwiony dobór zapotrzebowania na ciepło dla określonego odbiorcy. Przebudowa jednostek wytwarzających ciepło na jednostki wytwarzające energię w wysokosprawnej kogeneracji przyczyni się do zwiększenia efektywności wykorzystania dostępnych źródeł energii, w tym przede wszystkim paliw konwencjonalnych. Pozwoli to na zmniejszenie zużycia paliw kopalnych, przez co ograniczona zostanie emisja zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych do powietrza. W ramach tego typu projektów możliwe będzie modernizowanie jednostki kogeneracyjnej w celu podniesienia jej sprawności.

W ramach projektów przewiduje się komponent finansowany na zasadach finansowania krzyżowego. Będą to szkolenia pracowników podnoszące kwalifikacje pracowników wspieranego podmiotu związane ze zmianą jednostek wytwarzania energii..

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne jst, przedsiębiorstwa, jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- polityki horyzontalne,
- zdolność instytucjonalna,
- obszar oddziaływania racjonalizacji systemu energetycznego wytwarzania energii elektrycznej i ciepła,
- wpływ na poprawę jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych do powietrza.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie planuje się wykorzystania instrumentów zwrotnych.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI)	tony ekwiwalentu CO2					
2.	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w ramach kogeneracji	szt.					
3.	Liczba zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w ramach kogeneracji	szt.					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
019 Energy efficient co-generation and district		01 Non-repayable grant		01 Urban 04 Rural: sparsely		00 Not applicable 05 Other		00 Not applicable		04	

heating		04 Support through financial instruments: Loans, guarantees or equivalents (excluding venture and equity capital)		and very sparsely populated areas 05 Rural: other		integrated approaches to sustainable urban/rural development				
---------	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych.

nie dotyczy

Sekcja 2.A.0 Nazwa osi priorytetowej

IV OP DOSTOSOWANIE DO ZMIAN KLIMATU

IV OP PI 5.2: promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 1: Rozwój form małej retencji.

Cel szczegółowy 2: Udoskonalenie system ratownictwa, usuwania skutków katastrof i zjawisk ekstremalnych na poziomie regionalnym.

Problematyka obserwowanych zmian klimatu jest kluczowym elementem polityki Unii Europejskiej. Od kilku lat problematyka ta jest uzupełniana o zagadnienia związane m.in. z dostosowaniem do zmian klimatu i podejmowaniu działań zapobiegawczych mających na celu łagodzenie skutków występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych.

Na obszarze województwa zachodniopomorskiego do najbardziej dostrzegalnych radykalnych zjawisk pogodowych należą susze, nawałne deszcze, upały oraz pożary lasów. W związku z tym należy przywrócić dobry stan infrastruktury retencjonującej wodę, w tym infrastruktury form małej retencji, a także zapobiec postępującej degradacji systemu melioracji.

Integralnym dla podejmowanych działań będzie usprawnienie organizacji systemów wczesnego reagowania i ratownictwa.

Efektami działań będzie przywrócenie dobrego stanu infrastruktury retencjonującej wodę oraz usprawnienie organizacji systemów wczesnego reagowania i ratownictwa.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Wzrost objętości retencjonowanej wody w ramach małej retencji	m ³					GUS	
2.		Skrócenie czasu przeprowadzenia rozpoznania i reagowania jednostek SRG na zagrożenia naturalne i stwarzane poważnymi awariami	%					badanie / dane KG PSP	

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego.

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Budowa lub modernizacja urządzeń wodnych.

Realizacja tego typu przedsięwzięć ma na celu poprawę stanu infrastruktury retencjonującej wodę, co zwiększy zdolności bilansowe małych zlewni. Przedsięwzięcia będą polegały na budowie lub remoncie urządzeń wodnych służących do retencjonowania i regulacji poziomu wód, np. małych jazów, zastawek, zbiorników wodnych, stopni wodnych itp.

2. Zwiększenie zdolności retencyjnych struktur krajobrazowych.

Wpływ na poprawę bilansu wodnego danego obszaru ma ukształtowanie terenu zlewni rzecznej, jej zagospodarowanie oraz użytkowanie. Mając na względzie specyfikę obszaru lub obszarów, przewiduje się realizację projektów obejmujących większość prac z zakresu hydrotechniki i melioracji, powodujących zahamowanie odpływu wody. Zwiększenie zdolności retencyjnej struktur krajobrazowych będzie korzystnie wpływać na sprawność systemów melioracyjnych, gospodarkę leśną i środowisko naturalne.

3. Rozwój systemów wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń.

Projekty przyczynią się do uzyskania możliwości wczesnego ostrzegania i wykrywania zagrożeń, co pozwoli prognozować ich rozwój i podejmować odpowiednie działania, celem przeciwdziałania, ograniczenia lub usuwania skutków zagrożeń. Jest to niezwykle istotne dla ochrony ludzi, środowiska, infrastruktury i budynków użyteczności publicznej na terenie województwa .

4. Wsparcie służb ratowniczych oraz systemu ratownictwa w sytuacji wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub zjawisk ekstremalnych.

Celem planowanych do realizacji przedsięwzięć jest poprawa bezpieczeństwa ludności województwa w sytuacji wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub ekstremalnych. Podniesienie sprawności służb ratowniczych będzie realizowane poprzez doposażenie i zakup niezbędnego, specjalistycznego sprzętu ratowniczego wykorzystywanego podczas niwelacji skutków wystąpienia zjawisk katastrofalnych/ekstremalnych.

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst, administracja rządowa, PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne, parki narodowe i krajobrazowe, organizacje pozarządowe, RZGW, jednostki sektora finansów publicznych (pozostałe), rolnicy, przedsiębiorcy.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet Monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- zapewnienie płynności działań systemów ratownictwa w warunkach wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub zjawisk ekstremalnych,
- zgodność z właściwym Planem Gospodarowania Wodami w Dorzeczu,
- zgodność z Planem adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy oraz tryb pozakonkursowy - projekty systemowe, tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

I.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba ludności korzystającej ze środków ochrony przeciwpowodziowej (CI)	osoby					
2.	Liczba ludności korzystającej ze środków ochrony przed pożarami lasów (CI)	osoby					
3.	Pojemność nowych obiektów retencji	m3					
4.	Pojemność odbudowanych i zmodernizowanych obiektów retencji	m3					
5.	Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof [szt.]	szt.					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
085 086		01 Non-repayable grant								04	

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

nie dotyczy

Sekcja 2.A.0 Nazwa osi priorytetowej

V OP ROZWÓJ NATURALNEGO ŚRODOWISKA CZŁOWIEKA

V OP PI 6.1: zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 1: Zmniejszenie udziału odpadów przekazywanych na składowiska w masie odpadów wytworzonych.

Poprzez realizację celu priorytetu inwestycyjnego wzrośnie masa odpadów poddanych innym niż składowanie formom zagospodarowania, co wpłynie znacząco na poprawę środowiska naturalnego, jak również, na ochronę zasobów naturalnych.

Zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami ilość odpadów będzie sukcesywnie wzrastać. Ponadto pod względem ilości wytwarzanych odpadów komunalnych województwo zajmuje jedno z najwyższych miejsc w Polsce, co jest skutkiem wysokiego stopnia urbanizacji. W związku z tym konieczne jest zaprogramowanie działań zmierzających do zabezpieczenia odpowiedniej infrastruktury do przyjmowania i przetwarzania odpadów komunalnych z głównym naciskiem na odpady biodegradowalne. Ponadto z uwagi na rozwijający się przemysł niezbędny jest system utylizacji i zagospodarowania również odpadów przemysłowych i niebezpiecznych. Zmianą będzie zmniejszenie udziału odpadów przekazywanych na składowiska w masie odpadów wytworzonych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

I.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
		Udział odpadów komunalnych składowanych w masie odpadów wytworzonych	%						

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego.

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Infrastruktura do przyjmowania (z wyłączeniem budowy i rozbudowy składowisk) i przetwarzania odpadów komunalnych z głównym naciskiem na odpady biodegradowalne.

Celem realizowanych przedsięwzięć będzie przede wszystkim usprawnienie systemu przyjmowania i przetwarzania odpadów komunalnych, w tym ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych. Działania te przyczynią się do poprawy stanu środowiska oraz zasobów naturalnych, a także wpłyną na efektywność i racjonalność systemu przetwarzania odpadów komunalnych w regionie oraz zniwelują słabo rozwinięty system selektywnego zbierania odpadów ulegających biodegradacji w województwie.

2. Poprawa gospodarowania odpadami innymi niż komunalne oraz niebezpiecznymi (w tym azbestem).

Przedsięwzięcia planowane do realizacji mają na celu poprawę systemu gospodarowania odpadami na terenie województwa, w tym budowę (przebudowę) zakładów odzysku, unieszkodliwiania odpadów innych niż komunalne oraz niebezpieczne, jak również kompleksowe oczyszczania terenu z odpadów zawierających azbest wraz z zapewnieniem ich bezpiecznego unieszkodliwienia. Realizacja tego typu przedsięwzięć zapobiegnie negatywnemu wpływowi na środowisko naturalne, w szczególności na wody powierzchniowe, podziemne, glebę, powietrze oraz zdrowie ludzkie, a także zminimalizuje niepożądane oddziaływanie.

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst, jednostki sektora finansów publicznych, zakłady opieki zdrowotnej, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego. W ramach priorytetu inwestycyjnego zidentyfikowano obszary, w ramach których może wystąpić pomoc publiczna, w szczególności w ramach wsparcia dla przedsiębiorców.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- polityki horyzontalne,
- zdolność instytucjonalna,
- wpływ na rozwój gospodarczy województwa,
- zwiększenie racjonalnego wykorzystania zasobów,
- wdrażanie nowych technologii w zakresie gospodarki odpadami,
- zgodność z Planem Gospodarki Odpadami dla WZ.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy – tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych, zintegrowane inwestycje terytorialne, który pozwoli na realizację powiązanych ze sobą projektów, uwzględniając tym samym zasadę zintegrowanego podejścia.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Proponuje się zastosowanie następujących form wsparcia zwrotnego: preferencyjna pożyczka, instrumenty mieszane.

Ostatecznie potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne, będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej dla danego obszaru. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów (CI)	Mg/rok					
2.	Liczba rozbudowanych / zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów	szt.					
3.	Liczba wybudowanych zakładów zagospodarowania odpadów	szt.					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
020 021 022		01 Non-repayable grant				01 Integrated Territorial Investment – Urban				05	

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

nie dotyczy

V OP, PI 6.2: zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 2: Wzrost liczby ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z wymogami unijnymi.

Cel szczegółowy 3: Zmniejszenie strat wody.

Realizacja celu będzie polegać na zmniejszeniu dysproporcji w dostępie do infrastruktury kanalizacyjnej.

Efektom wsparcia będzie również zmniejszenie strat wody poprzez modernizację sieci przesyłowych oraz urządzeń gospodarki wodnej.

W województwie zachodniopomorskim zdiagnozowano obszary (białe plamy), które są w minimalnym stopniu skanalizowane oraz zwodociągowane. W związku z powyższym oraz mając na uwadze zagrożenia środowiskowe wynikające z takiej sytuacji, zaplanowane zostały działania mające na celu budowę i modernizację sieci kanalizacyjnych dla ścieków komunalnych oraz budowę sieci kanalizacji deszczowej, jak również budowę i modernizację systemów zaopatrzenia w wodę. Działania te będą służyć poprawie jakości wód powierzchniowych i zapobieganiu odprowadzaniu zanieczyszczeń do wody i gruntów. Realizowane projekty powinny wiązać się z dążeniem do efektywnego wykorzystania potencjału już istniejącej infrastruktury (np. oczyszczalnie ścieków). Zmianą będzie wzrost liczby ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z wymogami unijnymi, poprawa jakości ścieków (do poziomu wynikającego z prawa unijnego), zmniejszenie ilości nieoczyszczonych (nieodpowiednio oczyszczonych) ścieków, zmniejszenie strat wody.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
		<i>w trakcie ustalania</i>							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych

Realizowane projekty mają na celu ochronę środowiska naturalnego poprzez ograniczenie odpływu ścieków do wód podziemnych lub wód powierzchniowych. Będą to również przedsięwzięcia polegające na budowie sieci kanalizacji deszczowej, zwłaszcza na terenach miejskich. Inwestycje te zapewnią sprawność sieci. Dzięki realizacji tego typu przedsięwzięć nastąpi również poprawa jakości usług publicznych.

2. Inteligentne systemy zarządzania sieciami wodociągowymi

Planowane do realizacji projekty mają charakter kompleksowy i umożliwiają zdalne i stałe monitorowanie, diagnozowanie problemów oraz zarządzanie dystrybucją wody w sieci. Konsekwencją wdrożenia tego typu przedsięwzięć będzie poprawa jakości świadczonych usług, poprawa jakości wody pitnej, infrastruktury, optymalizacja kosztów utrzymania.

3. Budowa oczyszczalni ścieków bądź poprawa parametrów już istniejących oczyszczalni

Celem tego typu projektów jest budowa, modernizacja i rozbudowa infrastruktury oczyszczalni ścieków celem dostosowania jej do wypełnienia zobowiązań wynikających z prawa unijnego.

4. Budowa i modernizacja linii wodociągowych jedynie na obszarach skanalizowanych i/lub w połączeniu z budową sieci kanalizacyjnej

Inwestycje realizowane w ramach tego typu projektów mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców regionu, poprzez podjęcie kompleksowych działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

5. Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków

Realizacja tego typu projektów przyczyni się do ochrony środowiska naturalnego poprzez ograniczenie możliwości przedostawania się ścieków do wód. Przedsięwzięcia te będą polegały na budowie przydomowych lub przyzakładowych oczyszczalni ścieków, na obszarach gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie lub technicznie niezasadna. Dzięki działaniom tego typu nastąpi poprawa jakości życia mieszkańców regionu.

6. Zakup wyposażenia do pomiaru, uzdatniania i kontroli wody

Realizacja tego typu projektów ma na celu zapewnienie dobrej jakości wody. Będą to przedsięwzięcia polegające na zakupie urządzeń prowadzących stały monitoring pracy sieci/stacji uzdatniania i jakości wody.

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst, przedsiębiorcy, rolnicy, osoby fizyczne.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

W ramach priorytetu inwestycyjnego zidentyfikowano obszary w ramach których może wystąpić pomoc publiczna, w szczególności w ramach wsparcia dla przedsiębiorców.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- polityki horyzontalne,
- zdolność instytucjonalna,
- wpływ na rozwój gospodarczy województwa,
- zwiększenie racjonalnego wykorzystania zasobów,
- wdrażanie nowych technologii w zakresie gospodarki wodnej oraz oczyszczania ścieków,
- zgodność z KPOŚK

Narzędzia realizacji: projekty w ramach kontraktów samorządowych, tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy – tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych, który pozwoli na realizację powiązanych ze sobą projektów, uwzględniając tym samym zasadę zintegrowanego podejścia.

Ponadto zastosowany zostanie mechanizm kontraktu samorządowego, który pozwoli na realizację powiązanych ze sobą projektów, uwzględniając tym samym zasadę zintegrowanego podejścia.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

I.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.					
2.	Liczba przedsiębiorstw	szt.					

	otrzymujących dotacje						
3.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	PLN					
4.	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach O/K/M	EPC					
5.	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych zaopatrzenia w wodę	osoby					
6.	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków	RLM					
7.	Liczba rozbudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.					
8.	Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.					
9.	Liczba nowych przydomowych oczyszczalni ścieków						
10.	Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej	km					
11.	Długość rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej	km					
12.	Długość wybudowanej sieci wodociągowej	km					
13.	Długość rozbudowanej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej	km					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
023 024 025		01 Non-repayable grant								05	

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

nie dotyczy

V OP PI 6.3: ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 4: Rozwój kluczowych instytucji kultury województwa.

Cel szczegółowy 5: Wsparcie dziedzictwa kulturowego dla przyciągnięcia turystów do regionu.

Udzielone wsparcie przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności województwa dla turystów oraz mieszkańców regionu.

W województwie zachodniopomorskim znajdują się zabytki o międzynarodowej sławie, niestety wiele z nich wymaga renowacji oraz przywrócenia dawnej świetności. W związku z tym planowane są działania z zakresu prac konserwatorskich, restauratorskich oraz promocyjnych, które mają na celu zwiększenie atrakcyjności województwa poprzez udostępnienie obiektów zabytkowych dla mieszkańców województwa oraz turystów. Posiadanie dużej liczby zabytków w województwie wymaga ukierunkowania wsparcia na ochronę dziedzictwa kulturowego na obszar, które będzie można udostępnić turystom. Pozwoli to na poszerzenie oferty turystycznej, co przyczyni się do rozwoju jej z regionalnych specjalizacji, którą jest turystyka. Działania te umożliwią dywersyfikację oraz poprawę jakości oferty turystycznej oraz przyczynią się do wzrostu roli turystyki, jako czynnika sprzyjającego rozwojowi społeczno-gospodarczemu regionu.

Dużym deficytem w województwie jest niedostateczna liczba instytucji kultury o znaczeniu regionalnym. Kultura jest świadectwem rozwoju społeczności, należy więc zadbać o jej możliwie jak najszerzy rozwój przynajmniej w skali regionalnej poprzez stworzenie odpowiedniej bazy materialnej. W celu zwiększenia udziału w kulturze mieszkańców regionu planowane jest wsparcie dla kluczowych instytucji kultury w województwie.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		<i>w trakcie ustalania</i>							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Prace konserwatorskie, restauratorskie przy obiektach zabytkowych oraz promocja tych obiektów
2. Budowa i rozbudowa instytucji kultury

Realizacja prac konserwatorskich, restauratorskich przyczyni się realizacji drugiego celu szczegółowego z uwagi na fakt udostępnienia obiektów zabytkowych mieszkańcom regionu jak również turystom. Dzięki realizacji tego typu projektu zwiększy się potencjał turystyczne tj. miejsca ciekawe i cenne kulturowo.

Realizacja drugiego typu projektów przyczyni się do rozwoju i wzmocnienia znaczenia instytucji kultury o zasięgu minimum regionalnym. Dzięki realizacji tego typu projektów zwiększy się udział uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych.

Zmianą przewidywaną w P.I 6.3 będzie wzrost liczby turystów, jak również uczestnictwa mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych.

Planuje się użycie mechanizmu finansowania krzyżowego w ramach projektów z zakresu pierwszego typu projektów, aby wzmocnić potencjalnego wnioskodawcę w zakresie obsługi turystów i świadczenia wysokiej jakości usług.

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia oraz podmioty podległe jst, instytucje kultury, organizacje pozarządowe, kościoły i inne związki wyznaniowe, przedsiębiorcy.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego. W ramach priorytetu inwestycyjnego zidentyfikowano obszary w ramach których może wystąpić pomoc publiczna.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- polityki horyzontalne,
- zdolność instytucjonalna,
- wpływ na rozwój gospodarczy województwa,
- wykorzystanie potencjału endogenicznego dla rozwoju gospodarki,
- terytorializacja w ramach projektów z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego.

Narzędzia realizacji: W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się tryb konkursowy z uwagi na jego konkurencyjny charakter. W uzasadnionych przypadkach zastosowany zostanie również tryb pozakonkursowy – tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych, który pozwoli na komplementarne rozwiązanie likwidacji szeregu problemów na danym obszarze, w ramach których jednym z elementów będzie wsparcie renowacji/konserwacji obiektów zabytkowych.

Ponadto planuje się w ramach trybu pozakonkursowego realizację projektu strategicznego.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Wykorzystanie instrumentów finansowych: (zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu stosownych analiz)

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (CI)	szt.					
2.	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt.					
3.	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
076 Development and promotion of commercial culture assets		01 Non-repayable grant		01 Urban		01 Integrated Territorial Investment – Urban		00 Not applicable		06 Protecting the environment and promoting resource efficiency	
077 Development and promotion of commercial cultural services		04 Support through financial instruments:		04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development					
092 Protection, development and promotion of public cultural heritage assets		Loans, guarantees or equivalents (excluding venture and equity capital)		05 Rural: other							
093 Development and promotion of public cultural heritage services											
099 Cross financing under the ERDF (support to ESF type actions necessary for the satisfactory implementation of the ERDF part of the operation and directly linked to it)											

V OP, PI 6.4: ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 6: Ochrona i udostępnienie walorów naturalnych województwa.

Cel szczegółowy 7: Ochrona siedlisk przed ruchem turystycznym poprzez jego kanalizację w celu zmniejszenia antropopresji na obszary cenne przyrodniczo.

Cel szczegółowy 8: Ochrona zasobu genetycznego roślin endogenicznych na bazie ogrodów botanicznych.

Efektom, który zostanie osiągnięty poprzez wsparcie, będzie udostępnienie obszarów chronionych, przy jednoczesnej ich ochronie. Planowane wsparcie zwiększy zasoby banków genetycznych oraz wspomogę rozwój roślinności rodzimej.

Z uwagi na położenie geograficzne, województwo zachodniopomorskie jest unikatowe w skali Europy pod względem bioróżnorodności. Znaczny procent obszaru regionu stanowią rezerwy, torfowiska oraz enklawy przyrodnicze o bezcennym znaczeniu dla środowiska naturalnego. Podkreślić należy, że ze względu na szczególne walory przyrodnicze w województwie zachodniopomorskim wyznaczono wiele obszarów NATURA 2000. W celu ochrony bioróżnorodności zaplanowane zostały działania budowy i rozbudowy ogrodów botanicznych, w ramach których będą tworzone banki genowe, jak również powiązane z nimi działania z zakresu edukacji ekologicznej. Ponadto, z uwagi na dużą liczbę obszarów chronionych planowane są działania z zakresu skanalizowania ruchu turystycznego tak, aby zapobiec niszczeniu poszczególnych siedlisk, a jednocześnie aby udostępnić dane obszary dla ruchu turystycznego.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

I.p .	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		<i>w trakcie ustalania</i>							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Budowa, rozbudowa i modernizacja ogrodów botanicznych w oparciu o gatunki rodzime wraz z bankami genowymi w celu ochrony różnorodności biologicznej

2. Ochrona siedlisk przed nadmiernym ruchem turystycznym, poprzez jego kanalizację dzięki ścieżkom tematycznym, sieciom ścieżek rowerowych oraz tarasom widokowym.

Poprzez budowę i rozbudowę ogrodów botanicznych zostanie osiągnięty cele szczegółowy - Ochrona zasobu genetycznego roślin endogenicznych, na bazie ogrodów botanicznych. Dzięki inwestycjom w infrastrukturę zostanie stworzona i uzupełniona baza do ochrony zasobu genetycznego roślin, jak również baza dla rozwoju gatunków rodzimych.

Kanalizacja ruchu turystycznego przyczyni się do realizacji pozostałych dwóch celów szczegółowych, głównie z uwagi na ochronę miejsc cennych przyrodniczo, jak również ich udostępnienie dla turystów. Kanalizacja ruchu zapobiegnie niszczeniu cennych obszarów, jak również udostępni dziś niedostępne miejsca.

Zmianą będzie ochrona siedlisk przed ruchem turystycznym poprzez jego kanalizację w celu zmniejszenia antropopresji na obszary cenne przyrodniczo, a także ochrona zasobu genetycznego roślin endogenicznych, na bazie ogrodów botanicznych.

Planuje się użycie mechanizmu finansowania krzyżowego w ramach przedsięwzięć z zakresu pierwszego typu projektów, aby wzmocnić potencjał naukowy ogrodów botanicznych poprzez wsparcie projektów badawczych i kadry naukowej.

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst, parki krajobrazowe i rezerwaty przyrody, szkoły wyższe, przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe, PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

W ramach priorytetu inwestycyjnego nie zidentyfikowano obszarów w ramach których może wystąpić pomoc publiczna.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- polityki horyzontalne,
- zdolność instytucjonalna,
- wpływ na rozwój gospodarczy województwa,
- wykorzystanie potencjału endogenicznego dla rozwoju gospodarki,
- projekty partnerskie.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy – tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych, zintegrowane inwestycje terytorialne.

W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się tryb konkursowy z uwagi na jego konkurencyjny charakter. W uzasadnionych przypadkach zastosowany zostanie również tryb pozakonkursowy – tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych, który pozwoli na komplementarne rozwiązanie likwidacji szeregu problemów na danym obszarze. W

ramach priorytetu inwestycyjnego możliwa jest również realizacja w ramach mechanizmu zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie planuje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Powierzchnia siedlisk wspartych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony (CI)	szt.					
2.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI)	szt.					
3.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI)	szt.					
4.	Liczba nowych wspieranych przedsiębiorstw (CI)	szt.					
5.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje] (CI)	PLN					
6.	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach O/K/M	EPC					
7.	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne	szt.					
8.	Długość utworzonych szlaków turystycznych	km					
9.	Długość przebudowanych	km					

	szlaków turystycznych						
10.	Liczba wspartych ogrodów botanicznych	szt.					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
084 Protection and enhancement biodiversity, nature protection (including Natura 2000) and green infrastructure 090 Protection, development and promotion of public tourism assets 091 Development and promotion of public tourism services		01 Non-repayable grant		01 Urban 04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas 05 Rural: other		01 Integrated Territorial Investment – Urban 05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		06 Protecting the environment and promoting resource efficiency	

V OP, PI 6.5: działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 9: Przywrócenie funkcji użytkowych miejskim obszarom zdegradowanym.

Efektom interwencji będzie zwiększenie terenów poddanych rekultywacji, które zostaną włączone w kompleksową rewitalizację a dzięki temu będą podstawą do stworzenia obszarów, którym zostaną nadane inne niż środowiskowe funkcje. Efektom będzie również polepszenie stanu środowiska.

W województwie zdiagnozowano wiele zdegradowanych obszarów miejskich, w ramach których nastąpiło zanieczyszczenie gleb. Szczególnie widoczna jest degradacja substancji miejskiej na terenach przemysłowych i powojkowych. Degradacja tych obszarów stwarza niejednokrotnie zagrożenie dla zdrowia ludzi i środowiska naturalnego. Z uwagi na fakt, iż działania rekultywacyjne są wysoce kosztochłonne, a stopa zwrotu z inwestycji jest długoterminowa, nie są one realizowane przez samorządy lokalne. Biorąc jednak pod uwagę skalę zagrożenia dla środowiska naturalnego oraz zdrowia mieszkańców danych obszarów są to działania priorytetowe.

W związku z powyższym istnieje konieczność aby w celu poprawy środowiska miejskiego zaplanować działania z zakresu rekultywacji tych gruntów. Rekultywacja tych obszarów musi stanowić element kompleksowej rewitalizacji realizowanej w ramach wsparcia z Programu. Istniejące obszary zdegradowane społecznie i gospodarczo wymagają realizacji programów rewitalizacyjnych prowadzących do poprawy stanu przestrzeni zurbanizowanych oraz zwiększenia ich atrakcyjności inwestycyjnej.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		<i>w trakcie ustalania</i>							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Rekultywacja terenów zdegradowanych na obszarach miejskich, głównie odznaczających się zanieczyszczeniem gleby.

Rekultywacja terenów zdegradowanych jest działaniem niezbędnym w celu poprawy środowiska miejskiego. Poprzez odzyskiwanie terenów zanieczyszczonych zostanie osiągnięty cel szczegółowy tj. zostaną przywrócone funkcje użytkowe poszczególnych obszarów, a dzięki temu powstaną nowe tereny pod inwestycje wszelkiego typu.

Zmianą będzie przywrócenie funkcji użytkowych miejskim obszarom zdegradowanym.

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst, jednostki sektora finansów publicznych, przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

W ramach priorytetu inwestycyjnego może wystąpić pomoc publiczna.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet monitorujący. Główne kryteria wyboru będą odnosić się do następujących kwestii:

- polityki horyzontalne,
- zdolność instytucjonalna,
- wpływ na rozwój gospodarczy województwa,
- zwiększenie racjonalnego wykorzystania zasobów,
- wykorzystanie potencjału endogenicznego dla rozwoju gospodarki,
- powiązanie projektów z CT 9.

Narzędzia realizacji: W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się zastosowanie trybu pozakonkursowego – tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych oraz mechanizm zintegrowanych inwestycji terytorialnych. Narzędzia te pozwolą na realizację powiązanych ze sobą projektów, uwzględniając tym samym zasadę zintegrowanego podejścia.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Proponuje się zastosowanie następujących form wsparcia zwrotnego: preferencyjna pożyczka, wejścia kapitałowe, kredyty umarżalne, gwarancje, poręczenia.

Ostatecznie potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej dla danego obszaru. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie planuje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Łączna powierzchnia zrekultywowanych gruntów (CI)	ha					
2.	Nowa otwarta przestrzeń na obszarach miejskich	m2					
3.	Nowe budynki publiczne lub komercyjne na obszarach miejskich	m2					
4.	Nowe budynki mieszkalne na obszarach miejskich	m2					
5.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI)	szt.					
6.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI)	szt.					
7.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI)	PLN					
8.	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach O/K/M (CI)	EPC					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
087 Rehabilitation of industrial sites and contaminated land		01 Non-repayable grant		01 Urban		01 Integrated Territorial Investment – Urban 02 Other integrated approaches to sustainable urban development		00 Not applicable		06 Protecting the environment and promoting resource efficiency	

VI OP, PI 7.2: zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie wewnątrzregionalnej dostępności transportowej.

Dzięki realizacji działań w ramach tego priorytetu inwestycyjnego zwiększona zostanie spójność sieci transportu drogowego wewnątrz regionu. Zachodniopomorskie jest jednym z najsłabiej skomunikowanych regionów Polski, jednak wynika to nie tyle z mało rozwiniętej sieci drogowej, ale z niedostatecznej jej przepustowości. Ponadto ze względu na niekorzystną sieć osadniczą, konieczne są działania mające na celu poprawę jakości głównych szlaków drogowych poza siecią TEN-T. Działania będą podejmowane głównie w obszarze łączenia obszarów o niskiej dostępności z siecią transportową włączoną w sieć TEN-T. Rezultatem podejmowanych działań będzie poprawa dostępności mieszkańców regionu do głównych ośrodków miejskich, a co za tym idzie do szeroko rozumianych usług, co przełoży się na zwiększenie spójności społeczno-gospodarczej regionu. Poprawie rozwoju społeczno-gospodarczego regionu w kontekście transportu drogowego służyć będzie także poprawa połączeń drogowych do obszarów inwestycyjnych. Dodatkowo poprawa skomunikowania węzłów sieci TEN-T z obszarami o niskiej dostępności komunikacyjnej pozwoli lepiej wykorzystać istniejącą i powstającą w regionie sieć, a także skomunikować ponad regionalne, regionalne i subregionalne ośrodki wzrostu. Odbędzie się to przede wszystkim poprzez modernizację sieci dróg wojewódzkich oraz budowę obwodnic na trasach o dużym natężeniu ruchu.

Drugim rezultatem będzie zmniejszenie presji środowiskowej transportu samochodowego, poprzez eliminację wąskich gardeł systemu transportowego, powodujących zwiększoną kongestię, emisję spalin i hałasu.

Wspierane będą projekty łączenia ośrodków subregionalnych lub mniejszych ośrodków miejskich z infrastrukturą transportową sieci TEN-T, zarówno drogową, jak i morską, lotniczą czy kolejową, tak by poprawić dostępność transportową tych obszarów.

Projekty budowy obwodnic ośrodków miejskich w ciągach dróg regionalnych i lokalnych ograniczą presję transportu samochodowego. W celu zmniejszenia uciążliwości ruchu samochodowego na obszarach turystycznych, wspierane będą projekty eliminacji wąskich gardeł na kluczowych kierunkach tego ruchu, przede wszystkim w powiązaniu z rozwojem alternatywnych środków dojazdu do obszarów turystycznych.

Ważnym elementem będzie wsparcie dostępu drogowego do obszarów inwestycyjnych stanowiących o potencjale rozwojowym województwa.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej			0,2566	2010		badanie MRR	

2.A.2 Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego.

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Budowa, przebudowa i modernizacja dróg regionalnych (wojewódzkich) i lokalnych (gminnych i powiatowych).

Budowa nowych dróg, będzie miała miejsce wyłącznie na obszarach o zwiększonym (także sezonowo) natężeniu ruchu, w celu odciążenia kluczowych odcinków drogowych. Planowana jest budowa obwodnic miast, w celu wyprowadzenia ruchu tranzytowego z centrów miast w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu, zmniejszenia uciążliwości środowiskowej transportu (hałas, zanieczyszczenie powietrza, drgania). Realizacja tych projektów pozwoli na zmniejszenie zatorów, co poprawi wewnątrzregionalną spójność transportową.

2. Przebudowa dróg regionalnych (wojewódzkich) i lokalnych (gminnych i powiatowych).

Projekty modernizacji odcinków dróg lokalnych w celu utworzenia szlaków alternatywnych (np. tras turystycznych w kierunku brzegu morskiego) przyczynią się do rozładowania sezonowo tworzących się zatorów, co pozwoli zaoszczędzić czas przejazdu osób i towarów.

Efektom realizacji projektu musi być infrastruktura drogowa o wyższych niż pierwotnie parametrach.

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: jednostki samorządu terytorialnego.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. . Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Głównym kryterium wyboru operacji będzie komplementarność z istniejącą infrastrukturą transportową – łączenie obszarów o niedostatecznym skomunikowaniu z siecią TEN-T oraz łączenie systemu drogowego z innymi rodzajami transportu (transportem rowerowym). Wpisywanie się projektu w kompleksowe rozwiązanie obszarowe.

Przyczynianie się do wypełniania luk w istniejącym systemie drogowym.

Osiąganie rezultatów projektu najniższym kosztem.

Wpływ na rozwój gospodarczy regionu, ze szczególnym uwzględnieniem Specjalnej Strefy Włączenia.

Narzędzia realizacji: tryb pozakonkursowy – tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych, mechanizm zintegrowanych inwestycji terytorialnych, projekty systemowe.

2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie planuje się wykorzystania instrumentów zwrotnych.

2.A.2.4 Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie planuje się realizacji dużych projektów

2.A.2.5 Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Całkowita długość nowych dróg (CI)	km					
2.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (CI)	km					
3.	Długość wybudowanych dróg wojewódzkich	km					
4.	Długość przebudowanych lub wyremontowanych dróg wojewódzkich	km					
5.	Długość wybudowanych dróg powiatowych	km					
6.	Długość przebudowanych lub wyremontowanych dróg powiatowych	km					
7.	Długość wybudowanych dróg gminnych	km					

8.	Długość przebudowanych lub wyremontowanych dróg gminnych	km					
----	--	----	--	--	--	--	--

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
033 Secondary road links to TEN-T road network and nodes (new build) 034 Other national and regional roads (new build) 035 Local access roads (new build) 037 Other reconstructed or improved road (motorway, national, regional or local)		01 Non-repayable grant		01 Urban 05 Rural: other		01 Integrated Territorial Investment – Urban 05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		07 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.	

VI OP, PI 7.3: rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 2: Zwiększenie udziału transportu przyjaznego środowisku w transporcie ogółem.

Ze względu na położenie geograficzne oraz szereg istotnych z punktu widzenia gospodarki portów morskich, Pomorze Zachodnie przykładą dużą wagę do rozwoju tego sektora transportu. Na skutek realizacji działań w ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie zostanie rozwój małych (znajdujących się poza siecią TEN-T) portów morskich i rzecznych, a także infrastruktury szlaków żeglownych, zwiększającej bezpieczeństwo i atrakcyjność tego sektora transportu.

Oczekiwane rezultaty podejmowanych inwestycji przyczynią się do zwiększenia atrakcyjności transportu wodnego i multimodalnego w stosunku do transportu drogowego. Inwestycje w ogólnodostępną infrastrukturę portową, jak: tory podejściowe, falochrony, nabrzeża, oznakowanie, itp. zwiększą funkcjonalność tych portów. Poprawa stanu urządzeń portowych służących przeładunkom zwiększy rentowność funkcjonujących tam przedsiębiorstw oraz przyczyni się do większej intermodalności transportu w skali regionu i kraju.

Utrzymanie drogi wodnej, w tym inwestycje mające na celu poprawę bezpieczeństwa żeglugi przyczynią się do zmniejszenia strat spowodowanych zdarzeniami na szlakach żeglownych.

Przeniesienie części osób i towarów przewożonych transportem samochodowym na drogi wodne zmniejszy oddziaływanie sektora transportu na środowisko. Będzie to miało także pozytywny wpływ na dynamicznie rozwijającą się w regionie turystykę wodną, szczególnie w ramach Zachodniopomorskiego Szlaku Żeglarskiego.

Podejmowane działania będą komplementarne do działań planowanych w ramach PO RYBY.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Udział ładunków przewożonych transportem wodnym w przewozach ładunków ogółem	%					GUS	
2.		Udział pasażerów przewożonych transportem wodnym w przewozach pasażerów ogółem	%					GUS	

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Budowa, rozbudowa lub modernizacja ogólnodostępnej infrastruktury portów morskich i rzecznych poza siecią TEN-T, utrzymanie dróg wodnych prowadzących do portów spoza sieci TEN-T, monitoring dróg wodnych, w tym związany z systemami zarządzania ruchem.

Małe porty morskie województwa wymagają wsparcia w celu przywrócenia ich roli w systemie transportowym, a co za tym idzie zwiększenie udziału dóbr transportowanych drogami wodnymi, zamiast transportem samochodowym.

2. Poprawa dostępu do portów od strony lądu, budowa dróg doprowadzających transport oraz wewnętrznych, budowa łącznic kolejowych oraz rozproszanie ruchu kolejowego w portach poza siecią TEN-T

Aby osiągnąć cel w postaci zwiększonego udziału transportu wodnego w transporcie ogółem, konieczne jest poprawienie dostępu innych środków transportu do portów. Dzięki temu porty mogą stać się ośrodkami przeładunku towarów.

3. Budowa terminali intermodalnych i urządzeń przeładunkowych w portach handlowych poza siecią TEN-T

Dzisiejsze wyposażenie portów morskich poza siecią TEN jest często niedostosowane do potrzeb przewoźników z innych gałęzi transportu. Intermodalność transportu przyczynia się do zmniejszenia jego kosztów oraz oddziaływania na środowisko.

4. Zakup środków pasażerskiego transportu wodnego

Pasażerski transport wodny w województwie zachodniopomorskim może stanowić alternatywę dla innych rodzajów transportu, w szczególności transportu samochodowego. Spowodowane jest to specyficznym położeniem geograficznym, gdzie wielokrotnie najkrótsza droga prowadzi w poprzek dużego akwenu wodnego (Zalew Szczeciński, Jezioro Dąbie, Jezioro Jamno, itp). Dodatkowo rozbudowany system transportu wodnego może stanowić atrakcję turystyczną co jeszcze bardziej przyczyni się do osiągnięcia celu.

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: podmioty zarządzające portami, jednostki samorządu terytorialnego, Urzędy Morskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, przedsiębiorcy

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. . Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Głównym kryterium wyboru operacji będzie komplementarność z istniejącą infrastrukturą transportową – łączenie transportu wodnego z innymi rodzajami transportu (transport

samochodowy, lotniczy, kolejowy). Wpisywanie się projektu w kompleksowe rozwiązanie obszarowePrzyczynianie się do przenoszenia transportu osób i towarów z dróg na drogi wodne.

Osiągnięcie rezultatów projektu najniższym kosztem.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, tryb projektów strategicznych, tryb negocjacyjny w ramach kontraktu samorządowego, mechanizm zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Proponuje się zastosowanie następujących form wsparcia zwrotnego: preferencyjna pożyczka, gwarancje, poręczenia.

Ostatecznie potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante instrumentów finansowych mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej dla danego obszaru. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.

2.A.2.4 Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie planuje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5 Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Całkowita długość ulepszonych lub utworzonych śródlądowych dróg wodnych (CI)	km					
2.	Liczba wybudowanych lub przebudowanych centrów logistycznych dla obsługi transportu intermodalnego	szt.					
3.	Długość zbudowanych lub zmodernizowanych nabrzeży w portach morskich	mb					
4.	Długość zmodernizowanych torów wodnych (podejściowych)	km					
5.	Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów na śródlądowych drogach	szt.					

	wodnych						
6.	Liczba zakupionych środków transportu pasażerskiego	szt.					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
039 Multimodal transport 043 Other seaports 045 Inland waterways and ports (regional and local)		01 Non-repayable grant		01 Urban 05 Rural: other		01 Integrated Territorial Investment – Urban 05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		07 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.	

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

nie dotyczy

VI OP, PI 7.4: rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 3: Zwiększenie udziału pasażerskiego transportu kolejowego w transporcie ogółem.

W województwie po okresie ograniczania działalności kolejowej, znów notowany jest wzrost zainteresowani pasażerów tym środkiem transportu. Doświadczenia perspektywy 2007-2013 pokazują dobre efekty ponownego uruchomienia części linii kolejowych oraz wiązania kolei z innymi środkami transportu. Kolejnym obszarem jest zakup i modernizacja taboru kolejowego do obsługi połączeń regionalnych. Tego typu działania powodują wzrost atrakcyjności kolei jako środka transportu zarówno w kontekście codziennych dojazdów do pracy jak i w odniesieniu do turystycznego wykorzystania, szczególnie weekendowego.

Podniesienie komfortu podróży oraz skrócenie czasów przejazdu powoduje zastępowanie, przede wszystkim indywidualnego transportu samochodowego, transportem kolejowym co przekłada się na zmniejszenie presji środowiskowej transportu.

Oczekowaną zmianą jest zmniejszenie lub zatrzymanie wzrostu ilości samochodowych podróży indywidualnych na rzecz transportu kolejowego. Przekłada się to także na większą rentowność przewoźnika i operatora systemu kolejowego.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

I.p .	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Udział pasażerów przewożonych transportem kolejowym w przewozach pasażerów ogółem	%					GUS	

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Przebudowa, modernizacja i rewitalizacja regionalnych linii kolejowych wraz z infrastrukturą dworcową.

Aby zwiększyć konkurencyjność transportu kolejowego wobec transportu drogowego konieczne jest zwiększenie średnich prędkości podróży na tych liniach. W wielu

przypadkach wystarczy modernizacja linii (np. wymiana podkładów) w innych konieczna będzie korekta łuków. Rewitalizacja linii pozwoli na przywrócenie im wartości użytkowych, tam gdzie linie zatraciły swoje parametry. Przebudowa lub zmiana sposobu użytkowania budynków dworcowych podniesie atrakcyjność korzystania z infrastruktury i zwiększy rentowność systemu.

2. Modernizacja lub instalacja systemów automatycznego sterowania ruchem kolejowym w celu podniesienia parametrów podróży, w szczególności bezpieczeństwa na styku z innymi środkami transportu.

Systemy automatycznego sterowania ruchem kolejowym, uzupełniając infrastrukturę torową, pozwalają na znaczne podniesienie bezpieczeństwa ruchu, co pozwala na zwiększenie średniej prędkości pociągów. Zwiększają także bezpieczeństwo i zmniejszają awaryjność systemu.

3. Zakup i modernizacja taboru kolejowego na potrzeby przewozów regionalnych.

Nowoczesny i komfortowy tabor kolejowy z jednej strony zachęca do rezygnacji z indywidualnych środków transportu, z drugiej jest tańszy w eksploatacji co zwiększa rentowność przewozów regionalnych.

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: operatorzy infrastruktury kolejowej, przedsiębiorstwa, jednostki samorządu terytorialnego

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Głównym kryterium wyboru operacji będzie komplementarność z istniejącą infrastrukturą transportową – łączenie transportu kolejowego z innymi rodzajami transportu (transport samochodowy, lotniczy, wodny). Wpisywanie się projektu w kompleksowe rozwiązanie obszarowe.

Przyczynianie się do przenoszenia transportu osób i towarów z dróg na linie kolejowe.

Łączenie obszarów o niskiej dostępności z węzłami transportowymi, mające na celu poprawę dostępności komunikacyjnej.

Osiąganie rezultatów projektu najniższym kosztem.

Narzędzia realizacji: tryb pozakonkursowy – projekty systemowe, projekty strategiczne.

2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie planuje się wykorzystania instrumentów zwrotnych.

2.A.2.4 Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie planuje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5 Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Całkowita długość nowych linii kolejowych (CI)	km					
2.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych (CI)	km					
3.	Całkowita długość odcinków linii kolejowych wyposażonych w system ERTMS	km					
4.	Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru kolejowego	szt.					
5.	Pojemność zakupionego lub zmodernizowanego pasażerskiego taboru kolejowego	osoby					
6.	Całkowita długość zrehabilitowanych linii kolejowych	km					
7.	Długość linii kolejowych, na których zainstalowano inteligentne systemy transportowe	szt.					
8.	Przejazdy kolejowe, na których poprawiono bezpieczeństwo	szt.					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
029 Other Railways 030 Mobile rail assets		01 Non-repayable grant		01 Urban 05 Rural: other		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		07 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.	

2.A.6. Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

nie dotyczy

Sekcja 2.A.0 Nazwa osi priorytetowej

VII OP RYNEK PRACY

VII OP, PI 8.5: zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 1: Poprawa dostępu do zatrudnienia osobom bezrobotnym, poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo.

Działania będą koncentrować się na wsparciu grup, które doświadczają największych trudności związanych z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy. Wsparcie będzie kierowane w szczególności do:

- osób młodych (do 30. roku życia), które nie posiadają doświadczeń zawodowych oraz kwalifikacji koniecznych do znalezienia zatrudnienia,
- kobiet (w tym zwłaszcza matki samotnie wychowujące dzieci), które postrzegane są często w sposób stereotypowy przez pracodawców i otoczenie społeczne jako pracownicy mniej dyspozycyjni oraz mobilni zawodowo,
- osób starszych (po 50. roku życia), mających trudności z dostosowaniem się do wymogów modernizującej się gospodarki,
- osób niepełnosprawnych, poszukujących zatrudnienia na otwartym rynku pracy,
- osób długotrwale bezrobotnych, których reintegracja z rynkiem pracy jest czasochłonna i wymaga zastosowania różnorodnych instrumentów aktywizacyjnych,
- osób bezrobotnych posiadających dzieci do 6 roku życia, które mają trudności z powrotem na rynek pracy ze względu na konieczność opieki nad dziećmi.

Wybór powyższych grup docelowych oraz intensywność ich wsparcia będzie uzależniona od ich sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Należy podkreślić, iż jednym z podstawowych problemów w obszarze zatrudnienia w Polsce jest niski poziom aktywności zawodowej i wciąż niewielki udział w rynku pracy osób w wieku 55+ na tle UE oraz OECD.

W województwie zachodniopomorskim stwierdzono najniższy w kraju poziom zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata, jeden z najwyższych w kraju poziom bezrobocia wg BAEL oraz bezrobocia długookresowego. Zaobserwowano wysoki wzrost udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych oraz najniższy w kraju poziom zatrudnienia. Województwo znajduje się wśród województw o najniższym wskaźniku aktywności zawodowej. Wśród osób bezrobotnych dominują osoby wchodzące na rynek pracy, osoby po 50 roku życia, osoby niepełnosprawne, mieszkańcy obszarów wiejskich oraz osoby długotrwale bezrobotne. Specyfika województwa zachodniopomorskiego, stosunkowo duże odległości pomiędzy głównymi ośrodkami miejskimi zmuszają do większej intensywności działań wspomagających mobilność zawodową pracowników.

Należy podkreślić, iż niski wskaźnik zatrudnienia oraz niedostateczna mobilność zawodowa są jedną z podstawowych barier rozwoju województwa. Mankamentem rynku pracy jest też słaba jego elastyczność i niedostosowanie struktury podaży do popytu na pracę.

Planowane wsparcie będzie obejmować identyfikację potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy oraz diagnozę możliwości ich rozwoju

zawodowego, wsparcie poszczególnych grup z zastosowaniem odpowiednich instrumentów i form wsparcia, wspieranie mobilności zawodowej, w tym finansowanie usług świadczonych w ramach sieci EURES, które ze względu na przygraniczny charakter regionu odgrywać mogą istotną rolę kształtującą sytuację na rynku pracy.

Efekty realizacji programu przyczynią się do objęcia wsparciem aktywizacyjnym osób bezrobotnych, osób poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo w wieku do 30 lat oraz w wieku 50 lat i więcej, skutkujące uzyskaniem kwalifikacji oraz podjęciem zatrudnienia.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

L.p.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							
2.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							
3.	Liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1. Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Kompleksowe wsparcie dla osób bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo i poszukujących pracy obejmujące pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy oraz działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych a także pomoc w zdobywaniu doświadczenia zawodowego;
2. Wsparcie dla tworzenia nowych miejsc pracy poprzez refundację m.in. kosztów zatrudnienia, organizację staży/praktyk zawodowych oraz prac interwencyjnych;
3. Wspieranie mobilności zawodowej pracowników, poprzez działania ułatwiające podejmowanie zatrudnienia poza miejscem zamieszkania oraz zwiększenie dostępności informacji o ofertach zatrudnienia.

Planowaną zmianą jest poprawa dostępu do zatrudnienia dla osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo.

Grupy docelowe: osoby poszukujące pracy i nieaktywne zawodowo oraz osoby zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotne z wyłączeniem osób młodych bez pracy, zwłaszcza tych, którzy nie uczestniczą w kształceniu lub szkoleniu (NEET).

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty - z wyłączeniem osób fizycznych.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane kryteria promujące równouprawnienie kobiet i mężczyzn oraz rozwiązania zapobiegające dyskryminacji ze względu na płeć, pochodzenie etniczne lub rasowe, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, a także orientację seksualną. Ponadto w kryteriach wyboru projektów premiowane będą rozwiązania realizujące zasadę zrównoważonego rozwoju.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy. Tryb pozakonkursowy – projekty systemowe, mechanizm zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

W ramach przedmiotowego Priorytetu nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

W ramach przedmiotowego Priorytetu nie planuje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5 Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
2.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
3.	Liczba osób w wieku do 30 lat objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
4.	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			

2.A.3. Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy transgranicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

W ramach przedmiotowego Priorytetu nie planuje się działań w zakresie innowacji społecznej. Natomiast w ramach działań EURES związanych z bezpośrednim świadczeniem usług dla bezrobotnych, poszukujących pracy i pracodawców planowana jest współpraca ponadnarodowa.

W zakresie komplementarności z działaniami realizowanymi w ramach celów tematycznych 1-7, finansowanych ze środków EFRR, występuje ona w ramach:

I Osi Priorytetowej – Priorytet Inwestycyjny 3.1, 3.2 i 3.3 poprzez realizację projektów szkoleniowych ukierunkowanych na konkretne potrzeby przedsiębiorców (EFS), którzy uzyskali dofinansowanie na rozwój przedsiębiorstwa w ramach wskazanych PI (procesy modernizacyjne - EFRR) i w przypadku potrzeby stworzenia nowych miejsc pracy, pozwolą na jednoczesne dopasowanie kwalifikacji nowych pracowników bądź pracowników już zatrudnionych, co do których konieczne jest podjęcie działań adaptacyjnych do inwestycji w firmie; w przypadku natomiast inwestycji w nowoczesne maszyny i sprzęt produkcyjny w ramach PI 3.3 możliwe są działania przekwalifikujące pracowników, jeśli tego typu inwestycja może wiązać się z redukcją zatrudnienia;

II Osi Priorytetowej:

a) Priorytet Inwestycyjny 2.2 poprzez wsparcie usług adresowanych do przedsiębiorców przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne oraz ich pracowników (EFS),

a polegających np. na zakupie sprzętu i oprogramowania umożliwiającego wprowadzenie nowej e-usługi w ramach działalności przedsiębiorstwa (EFRR);

- b) Priorytet Inwestycyjny 2.3 poprzez wykorzystanie TIK jako źródła informacji o programach profilaktycznych, np. mailig do firm, bank usług profilaktycznych (EFRR) realizowanych w ramach działań na rzecz opracowania, realizacji i wdrożenia programów profilaktycznych – PI 8.10 (EFS);

V Osi Priorytetowej - Priorytet Inwestycyjny 6.5 poprzez realizację:

- a) projektów szkoleniowych ukierunkowanych na konkretne potrzeby przedsiębiorców (EFS), którzy uzyskali dofinansowanie na rozwój przedsiębiorstwa w celu przeprowadzenia procesów modernizacyjnych (EFRR) i w przypadku potrzeby stworzenia nowych miejsc pracy, pozwolą na jednoczesne dopasowanie kwalifikacji nowych pracowników bądź pracowników już zatrudnionych, co do których konieczne jest podjęcie działań adaptacyjnych do inwestycji w firmie;
- b) działań w zakresie opracowania i wdrożenia programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy (EFS) uzupełniająco do wsparcia przedsiębiorstw w zakresie inwestycji dot. eliminowania hałasu oraz poprawy jakości powietrza dla sektora MŚP, w tym instalacje i urządzenia (np. filtry) do redukcji zanieczyszczeń powietrza (pyłowe, gazowe), systemy monitoringu powietrza (EFRR).

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
0100 Access to employment for job-seekers and inactive people, including local employment initiatives and support for labour mobility											

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 2: Wsparcie inicjatyw i rozwiązań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy ze szczególnym uwzględnieniem inteligentnych specjalizacji.

Województwo charakteryzuje najwyższy w skali kraju współczynnik nowo zakładanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys., mieszkańców. Dotychczasowe doświadczenia wskazują na wysoką efektywność narzędzi dotacyjnych umożliwiających dofinansowanie stanowiska pracy. Jednocześnie doświadczenie wskazuje, że zarówno dotacje, jak i pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej są jedną z najefektywniejszych form walki z bezrobociem. Mając na uwadze wysoki poziom bezrobocia w województwie istnieje konieczność kontynuacji tych form wsparcia, przy założeniu, że wiązać się to będzie z generowaniem dodatkowych miejsc pracy.

W ramach programu wspierane będzie tworzenie nowych przedsiębiorstw, a także zapewnianie trwałości i rozwoju nowopowstałych podmiotów. Przedsięwzięcia będą koncentrować się na wykorzystaniu instrumentów finansowych (pożyczek) w ramach systemu dystrybucji środków przeznaczonych na wsparcie samozatrudnienia. Jednocześnie należy podkreślić, iż system dotacyjny będzie ograniczony wyłącznie do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy (w tym m.in. niepełnosprawnych, osób długotrwale bezrobotnych, osób młodych oraz powyżej 50 roku życia). Natomiast pozostałe osoby będą obejmowane systemem instrumentów zwrotnych. Powyższe przedsięwzięcia będą uzupełniane wsparciem szkoleniowo-doradczym przygotowującym do samodzielnego prowadzenia działalności gospodarczej, a także wspomagającym ostatecznego odbiorcę wsparcia w początkowej fazie prowadzenia działalności gospodarczej zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami.

Efekty realizacji ww. przedsięwzięć wpłyną na zwiększenie liczby nowo powstałych przedsiębiorstw, zwiększenie liczby osób, która podjęła zatrudnienia tym samym przyczynią się do utworzenia nowych miejsc pracy w województwie.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

L.p.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							
2.	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	Regiony mniej rozwinięte	szt.							
3.	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	Regiony mniej rozwinięte	szt.							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1. Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Wsparcie przedsiębiorczości, samozatrudnienia oraz tworzenia nowych miejsc pracy, poprzez preferencyjne pożyczki dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej, bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, programy zwrotne oraz wsparcie doradczo-szkoleniowe dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej przez wyspecjalizowane instytucje oraz zgodnie z wypracowanymi i obowiązującymi standardami świadczenia usług.

Grupy docelowe: osoby fizyczne zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, z wyłączeniem osób zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym, Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej lub prowadzących działalność na podstawie odrębnych przepisów (w tym m.in. działalność adwokacką, komorniczą lub oświatową) w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień przystąpienia do projektu

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty - z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym powiatowe urzędy pracy - w zakresie zgodnym z przepisami ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.).

W przypadku preferencyjnych pożyczek dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej będą to podmioty zarządzające instrumentami inżynierii finansowej w rozumieniu art. 2 pkt 3a rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 15 grudnia 2010 r. *w sprawie udzielania pomocy publicznej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* (Dz. U. z 2010 r. Nr 239, poz. 1598, z późn. zm.), w szczególności:

- banki krajowe, banki zagraniczne, instytucje kredytowe lub instytucje finansowe,
- banki spółdzielcze,
- podmioty, które nie działają w celu osiągnięcia zysku lub przeznaczają zyski na cele statutowe służące tworzeniu korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości przez udzielanie pożyczek,
- konsorcja powyższych podmiotów.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane kryteria promujące równouprawnienie kobiet i mężczyzn oraz rozwiązania zapobiegające dyskryminacji ze względu na płeć, pochodzenie etniczne lub rasowe, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, a także orientację seksualną. Ponadto w kryteriach wyboru projektów premiowane będą rozwiązania realizujące zasadę zrównoważonego rozwoju.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy. Tryb pozakonkursowy – projekty systemowe, mechanizm zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

W ramach przedmiotowego Priorytetu planuje się wykorzystanie instrumentów finansowych, tj.: preferencyjne pożyczki dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej.

2.A.2.4 Opis planowanego zastosowania dużych projektów

W ramach przedmiotowego Priorytetu nie planuje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5 Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			

2.A.3. Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy transgranicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

W ramach przedmiotowego Priorytetu nie planuje się działań w zakresie innowacji społecznych i współpracy ponadnarodowej.

W zakresie komplementarności z działaniami realizowanymi w ramach celów tematycznych 1-7, finansowanych ze środków EFRR, występuje ona w ramach:

I Osi Priorytetowej – Priorytet Inwestycyjny 3.1, 3.2 i 3.3 poprzez realizację projektów szkoleniowych ukierunkowanych na konkretne potrzeby przedsiębiorców (EFS), którzy uzyskali dofinansowanie na rozwój przedsiębiorstwa w ramach wskazanych PI (procesy modernizacyjne - EFRR) i w przypadku potrzeby stworzenia nowych miejsc pracy, pozwolą na jednoczesne dopasowanie kwalifikacji nowych pracowników bądź pracowników już zatrudnionych, co do których konieczne jest podjęcie działań adaptacyjnych do inwestycji w firmie; w przypadku natomiast inwestycji w nowoczesne maszyny i sprzęt produkcyjny

w ramach PI 3.3 możliwe są działania przekwalifikujące pracowników, jeśli tego typu inwestycja może wiązać się z redukcją zatrudnienia;

II Osi Priorytetowej:

a) Priorytet Inwestycyjny 2.2 poprzez wsparcie usług adresowanych do przedsiębiorców przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne oraz ich pracowników (EFS), a polegających np. na zakupie sprzętu i oprogramowania umożliwiającego wprowadzenie nowej e-usługi w ramach działalności przedsiębiorstwa (EFRR);

b) Priorytet Inwestycyjny 2.3 poprzez wykorzystanie TIK jako źródła informacji o programach profilaktycznych, np. mailig do firm, bank usług profilaktycznych (EFRR) realizowanych w ramach działań na rzecz opracowania, realizacji i wdrożenia programów profilaktycznych – PI 8.10 (EFS);

V Osi Priorytetowej - Priorytet Inwestycyjny 6.5 poprzez realizację:

a) projektów szkoleniowych ukierunkowanych na konkretne potrzeby przedsiębiorców (EFS), którzy uzyskali dofinansowanie na rozwój przedsiębiorstwa w celu przeprowadzenia procesów modernizacyjnych (EFRR) i w przypadku potrzeby stworzenia nowych miejsc pracy, pozwolą na jednoczesne dopasowanie kwalifikacji nowych pracowników bądź pracowników już zatrudnionych, co do których konieczne jest podjęcie działań adaptacyjnych do inwestycji w firmie;

b) działań w zakresie opracowania i wdrożenia programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy (EFS) uzupełniająco do wsparcia przedsiębiorstw w zakresie inwestycji dot. eliminowania hałasu oraz poprawy jakości powietrza dla sektora MŚP, w tym instalacje i urządzenia (np. filtry) do redukcji zanieczyszczeń powietrza (pyłowe, gazowe), systemy monitoringu powietrza (EFRR).

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
0102 Self-employment, entrepreneurship and business creation											

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 3: Wsparcie usług w zakresie równouprawnienia oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego na rzecz wzrostu poziomu zatrudnienia.

Konieczność sprawowania opieki się nad osobami zależnymi stanowi barierę w udziale w rynku pracy. Istnieje konieczność zapewnienia spójnego systemu wsparcia dla osób chcących powrócić na rynek pracy. Dodatkowym ułatwieniem będzie upowszechnienie elastycznych form pracy pozwalających na godzenie życia zawodowego z prywatnym. Zarówno niska dostępność opieki długoterminowej, jak i usług opieki nad dziećmi, w połączeniu ze specyficzną dla województwa siatką osiedleńczą determinuje konieczność zarówno dostosowania form opieki do potrzeb demograficznych jak i propagowanie odpowiednich form zatrudnienia.

Wsparcie będzie polegać na tworzeniu warunków do godzenia ról rodzinnych i zawodowych, m.in. poprzez tworzenie i funkcjonowanie instytucji opieki nad małymi dziećmi i osobami starszymi oraz wdrażanie systemów modernizacji środowiska pracy m.in. w zakresie promocji elastycznych form zatrudnienia, tworzenia stanowisk telepracy, systemów wsparcia pracownika i jego rodziny.

Przedsięwzięcia będą koncentrować się na wsparciu osób, które są ze względu na konieczność opieki nad osobami zależnymi, mają utrudnioną możliwość wykonywania obowiązków zawodowych bądź znajdują się poza rynkiem pracy i nie mają możliwości korzystania z różnych form aktywizacji zawodowej. Działania będą obejmować wsparcie w postaci finansowania opieki żłobkowej, klubów dziecięcych, opiekunów dziennych, opiekunów oraz wolontariuszy zajmujących się osobami starszymi.

Powyższe przedsięwzięcia przyczynią się do utworzenia nowych miejsc w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennego opiekuna, jak również do objęcia wsparciem aktywizacyjnym osób opiekujących się osobami zależnymi (m.in. uzyskanie kwalifikacji) prowadzące do podjęcia zatrudnienia.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

L.p.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							
2.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							
3.	Liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1. Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Kompleksowe usługi skierowane na równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego, poprzez wspieranie usług opieki nad dziećmi do 3 roku życia, seniorami i osobami niepełnosprawnymi oraz poprawa dostępu do usług opiekuńczych w wymiarze jakościowym i ilościowym (punkty opieki nad dzieckiem do lat 3; wzmocnienie systemu usług społecznych, w tym usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych);
2. Wdrożenie elastycznych form zatrudnienia (work sharing, telepraca, elastyczne godziny pracy), polegające na opracowaniu regulacji dla nowych form zatrudnienia, szkoleniu kadry zarządzającej oraz pracowników oraz tworzeniu odpowiednich warunków technicznych do efektywnego wdrożenia w firmie nowych form zatrudnienia;
3. Wspieranie aktywizacji osób powracających na rynek pracy po urloпах macierzyńskich/wychowawczych oraz po okresie opieki nad osobami zależnymi, poprzez finansowanie trenerów zatrudnienia wspieranego oraz system finansowania opieki nad osobami zależnymi dla osób nieaktywnych zawodowo chcących powrócić na rynek pracy.

Powyższe działania przyczynią się do wsparcia usług w zakresie równouprawnienia oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego na rzecz wzrostu poziomu zatrudnienia i tym samym realizacji celu szczegółowego dla Priorytetu 8.8.

Grupa docelowa: pracodawcy i pracownicy oraz osoby powracające na rynek pracy po urloпах macierzyńskich/wychowawczych oraz po okresie opieki nad osobami zależnymi.

Typ beneficjenta: wszystkie podmioty - z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane kryteria promujące równouprawnienie kobiet i mężczyzn oraz rozwiązania zapobiegające dyskryminacji ze względu na płeć, pochodzenie etniczne lub rasowe, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, a także orientację seksualną. Ponadto w kryteriach wyboru projektów premiowane będą rozwiązania realizujące zasadę zrównoważonego rozwoju.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy. Tryb pozakonkursowy – projekty systemowe.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

W ramach przedmiotowego Priorytetu nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie planuje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób opiekujących się osobami zależnymi objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
2.	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat trzech	szt.	EFS	Regiony mniej rozwinięte			

2.A.3. Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy transgranicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

Nie planuje się działań w zakresie innowacji społecznej i współpracy ponadnarodowej.

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
0103 Equality between men and women and reconciliation between work and private life											

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 4: Wsparcie przedsiębiorstw z sektora MSP i ich pracowników w zakresie usług rozwojowych.

Cel szczegółowy 5: Wspieranie zdolności przystosowania się przedsiębiorstw i pracowników do zmian.

Współczesna konkurencyjna gospodarka wymusza na dostawcach produktów i usług stałe utrzymanie ich na wysokim, satysfakcjonującym nabywców, poziomie. W województwie zachodniopomorskim szczególnie rozwinięty jest sektor MŚP, którego specyfika powoduje wrażliwość na zmiany i niekorzystne trendy w gospodarce co w konsekwencji ma bezpośredni wpływ na sytuację przedsiębiorców oraz ich pracowników. W związku z tym szczególnie istotne jest zatem nie tylko stałe podnoszenie kwalifikacji przedsiębiorców i ich pracowników, ale również rozwijanie umiejętności efektywnego zarządzania zmianą w firmie. W przypadku przedsiębiorstw przechodzących procesy restrukturyzacji istotne jest także wspieranie pracowników podlegających procesowi outplacementu, które prowadzić będzie do zmiany bądź uzupełnienia kwalifikacji w kierunkach dostosowanych do regionalnych specjalizacji.

Środki UE będą skupiać się na wsparciu dla działań modernizacyjnych i dostosowawczych przedsiębiorstw do nowych trendów w gospodarce poprzez adaptację stanowisk pracy, systemów organizacyjnych, urządzeń biurowych czy polityki kadrowej, w tym warunków zatrudnienia pozwalających na efektywne wykorzystanie zasobów pracy. Wsparcie zakładające wzrost kompetencji pracowników przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej przyczyni się do wzrostu nakładów B+R przedsiębiorstw oraz zatrudnienia w sektorze B+R poprzez wzrost kompetencji i wiedzy praktycznej pracowników, a jednocześnie potencjału badawczo-wdrożeniowego przedsiębiorstw.

W zakresie kształcenia i szkolenia przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw sektora MŚP będzie opracowany i wdrożony system dystrybucji środków oparty na podejściu popytowym, uwzględniający potrzeby odbiorców wsparcia.

Natomiast przedsięwzięcia ukierunkowane na wsparcie przedsiębiorstw i ich pracowników w zakresie dostosowania się do zmian gospodarczych będą obejmować: wsparcie na rzecz zapobiegania sytuacjom kryzysowym przedsiębiorstw, które odczuwają negatywne skutki zmiany gospodarczej (szybkie reagowanie); zapewnianie przedsiębiorcy, który znalazł się w sytuacji kryzysowej wsparcia doradczego w zakresie opracowania i wrażenia planu rozwoju działalności/planu restrukturyzacji; wsparcie outplacementowe dla pracowników zwalnianych/zagrożonych zwolnieniem w przedsiębiorstwach przechodzących proces restrukturyzacji.

Przedsięwzięcia te przyczynią się do zwiększenia liczby MŚP, które otrzymają wsparcie w zakresie restrukturyzacji bądź modernizacji oraz liczby pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy, którzy otrzymali wsparcie związane z podwyższeniem kwalifikacji prowadzącym do podjęcia lub kontynuacji zatrudnienia.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

L.p.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							
2.	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie w dotychczasowym miejscu pracy	Regiony mniej rozwinięte	osoby							
3.	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1. Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Szkolenia wspierające rozwój kwalifikacji przedsiębiorców i ich pracowników zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami przedsiębiorstw z sektora MSP
2. Kompleksowe usługi (szkoleniowe, doradcze, diagnostyczne, wdrożeniowe z zakresu zarządzania strategicznego i nowoczesnych metod zarządzania przedsiębiorstwem) odpowiadające na potrzeby przedsiębiorstw z sektora MSP Usługi diagnostyczne, doradztwo, szkolenia dla przedsiębiorstw odczuwających negatywne skutki zmiany gospodarczej, mające na celu zapobieganie sytuacji kryzysowej;
3. Doradztwo w zakresie opracowania i/lub wdrożenia planu rozwoju działalności / planu restrukturyzacji oraz szkolenia w tym zakresie;
4. Doradztwo dla przedsiębiorstw w zakresie opracowania programu zwolnień monitorowanych i/lub jego wdrożenie poprzez zastosowanie odpowiednich instrumentów wsparcia obejmujących:
 - szkolenia i poradnictwo zawodowe (obligatoryjne formy wsparcia przewidziane w ramach projektu),
 - poradnictwo psychologiczne,
 - pośrednictwo pracy,
 - staże i praktyki zawodowe przygotowujące do podjęcia pracy w nowym zawodzie,
 - subsydiowanie zatrudnienia uczestnika projektu u nowego pracodawcy.

Powyższy zakres działań przyczyni się do poprawy wsparcia przedsiębiorstw z sektora MŚP i ich pracowników w zakresie usług rozwojowych oraz zdolności przystosowania się przedsiębiorstw i pracowników do zmian i tym samym realizacji celu szczegółowego dla Priorytetu 8.9.

Grupa docelowa:

Przedsiębiorcy z sektora MSP i ich pracownicy, jak również osoby zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu; osoby przewidziane do zwolnienia lub zagrożone zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Typ beneficjenta:

Wszystkie podmioty - z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane kryteria promujące równouprawnienie kobiet i mężczyzn oraz rozwiązania zapobiegające dyskryminacji ze względu na płeć, pochodzenie etniczne lub rasowe, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, a także orientację seksualną. Ponadto w kryteriach wyboru projektów premiowane będą rozwiązania realizujące zasadę zrównoważonego rozwoju.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie planuje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób zatrudnionych objętych wsparciem w programie (w tym samozatrudnieni) (C)	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
2.	Liczba osób zatrudnionych w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
3.	Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw objętych wsparciem w programie (C)	szt.	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
4.	Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
5.	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie rozwoju kadr B+R, O/K/M	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			

2.A.3. Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy transgranicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

W ramach przedmiotowego Priorytetu nie planuje się działań w zakresie innowacji społecznej i współpracy ponadnarodowej.

W zakresie komplementarności z działaniami realizowanymi w ramach celów tematycznych 1-7, finansowanych ze środków EFRR, występuje ona w ramach:

I Osi Priorytetowej – Priorytet Inwestycyjny 3.1, 3.2 i 3.3 poprzez realizację projektów szkoleniowych ukierunkowanych na konkretne potrzeby przedsiębiorców (EFS), którzy uzyskali dofinansowanie na rozwój przedsiębiorstwa w ramach wskazanych PI (procesy modernizacyjne - EFRR) i w przypadku potrzeby stworzenia nowych miejsc pracy, pozwolą na jednoczesne dopasowanie kwalifikacji nowych pracowników bądź pracowników już zatrudnionych, co do których konieczne jest podjęcie działań adaptacyjnych do inwestycji w firmie; w przypadku natomiast inwestycji w nowoczesne maszyny i sprzęt produkcyjny w ramach PI 3.3 możliwe są działania przekwalifikujące pracowników, jeśli tego typu inwestycja może wiązać się z redukcją zatrudnienia;

II Osi Priorytetowej:

a) Priorytet Inwestycyjny 2.2 poprzez wsparcie usług adresowanych do przedsiębiorców przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne oraz ich pracowników (EFS), a polegających np. na zakupie sprzętu i oprogramowania umożliwiającego wprowadzenie nowej e-usługi w ramach działalności przedsiębiorstwa (EFRR);

b) Priorytet Inwestycyjny 2.3 poprzez wykorzystanie TIK jako źródła informacji o programach profilaktycznych, np. mailig do firm, bank usług profilaktycznych (EFRR) realizowanych w ramach działań na rzecz opracowania, realizacji i wdrożenia programów profilaktycznych – PI 8.10 (EFS);

V Osi Priorytetowej - Priorytet Inwestycyjny 6.5 poprzez realizację:

a) projektów szkoleniowych ukierunkowanych na konkretne potrzeby przedsiębiorców (EFS), którzy uzyskali dofinansowanie na rozwój przedsiębiorstwa w celu przeprowadzenia procesów modernizacyjnych (EFRR) i w przypadku potrzeby stworzenia nowych miejsc pracy, pozwolą na jednoczesne dopasowanie kwalifikacji nowych pracowników bądź pracowników już zatrudnionych, co do których konieczne jest podjęcie działań adaptacyjnych do inwestycji w firmie;

b) działań w zakresie opracowania i wdrożenia programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy (EFS) uzupełniająco do wsparcia przedsiębiorstw w zakresie inwestycji dot. eliminowania hałasu oraz poprawy jakości powietrza dla sektora MŚP, w tym instalacje i urządzenia (np. filtry) do redukcji zanieczyszczeń powietrza (pyłowe, gazowe), systemy monitoringu powietrza (EFRR).

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5 Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
04											
Productive investment linked to the cooperation between large enterprises and SMEs for developing ICT products and services, e-commerce and enhancing demand for ICT											
0104											
Adaptation of workers, enterprises and entrepreneurs to change											

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 6: Poprawa zatrudnialności poprzez wydłużenie wieku aktywności zawodowej.

Podstawowymi trendami demograficznymi, obserwowanymi od kilku lat w województwie zachodniopomorskim jest stopniowe zmniejszanie się liczby ludności oraz stopniowy wzrost liczby osób starszych. Jak wynika z prognoz demograficznych w najbliższych latach gwałtownie zmniejszy się liczba osób w wieku produkcyjnym oraz przedprodukcyjnym, przy jednoczesnym, systematycznym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Konieczne więc jest zastosowanie odpowiednich narzędzi, dostosowujących potencjał kapitału ludzkiego do zmieniających się warunków demograficznych. Jednocześnie w województwie zachodniopomorskim, obserwuje się wzrost zachorowalności na choroby układu krążenia i nowotwory. Jedną z istotniejszych przyczyn wykluczenia z rynku pracy jest zły stan zdrowia. W związku z tak zdiagnozowanymi problemami regionu, istnieje potrzeba realizacji programów profilaktycznych w zakresie chorób będących najczęstszymi przyczynami przerwania aktywności zawodowej. Zapewnienie właściwej opieki zdrowotnej osobom pracującym pozwoli na wydłużenie czasu aktywności zawodowej oraz ograniczy wyłączenie osób z rynku pracy z powodów zdrowotnych. Stworzenie warunków pracy pozwalających na wykorzystanie potencjału osób starszych przez pracodawców przyczyni się do wydłużenia czasu aktywności zawodowej oraz ograniczy wyłączenie ich z rynku pracy z powodów zdrowotnych.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

L.p.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							
2.	Liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1. Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Programy przekwalifikowania pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie, przygotowujące do kontynuowania pracy na innych stanowiskach o mniejszym obciążeniu dla zdrowia;
2. Profilaktyka zdrowotna związana z nowotworami płuc, prostaty, wątroby, jajników, poprzez realizację profilaktycznych przesiewowych badań płuc (TK) i jamy brzusznej(USG),
3. Opracowanie i wdrożenie projektów profilaktycznych dot. chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu;
4. Opracowanie i wdrożenie programów rehabilitacji leczniczej ułatwiających powroty do pracy oraz umożliwiających wydłużenie aktywności zawodowej;
5. Opracowanie i wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, programy zdrowotne dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej ze względów zdrowotnych, w zakresie wykraczającym poza finansowanie w ramach systemu powszechnych świadczeń zdrowotnych.

Grupy docelowe: przedsiębiorcy i ich pracownicy, mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego pozostających bez zatrudnienia bądź zagrożone utratą pracy.

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty - z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), Urząd Marszałkowski – Wydział Zdrowia.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Premiowane będą działania mające na celu zapewnienie możliwości przekwalifikowania osób starszych pracujących w trudnych warunkach, na stanowiskach uwzględniających ich umiejętności oraz stan zdrowia. Przedsięwzięcia powinny obejmować opracowanie i wdrożenie programów rehabilitacji leczniczej ułatwiających powroty do pracy oraz opracowanie i wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy. Planowane działania powinny obejmować również populacyjne programy profilaktyczne w kierunku wczesnego wykrywania nowotworu jelita grubego, piersi i szyjki macicy oraz projekty profilaktyczne dotyczące chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu.

Jednym z kryteriów wyboru projektów będzie promowanie równouprawnienia kobiet i mężczyzn. Zasada równości szans będzie przestrzegana na każdym etapie realizacji Programu. Premiowane będą projekty podejmowanie działań zapobiegających nierównemu traktowaniu oraz dyskryminacji m.in. ze względu na wiek, płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, lub orientację seksualną.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy – projekty systemowe.

Szczecin, 18 września 2013

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie planuje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
2.	Liczba osób objętych badaniami profilaktycznymi w programie	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
3.	Liczba osób objętych programami rehabilitacji medycznej ułatwiającymi powrót do pracy	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			

2.A.3. Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy transgranicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

W ramach przedmiotowego Priorytetu nie planuje się działań w zakresie innowacji społecznej i współpracy ponadnarodowej.

W zakresie komplementarności z działaniami realizowanymi w ramach celów tematycznych 1-7, finansowanych ze środków EFRR, występuje ona w ramach:

I Osi Priorytetowej – Priorytet Inwestycyjny 3.1, 3.2 i 3.3 poprzez realizację projektów szkoleniowych ukierunkowanych na konkretne potrzeby przedsiębiorców (EFS), którzy uzyskali dofinansowanie na rozwój przedsiębiorstwa w ramach wskazanych PI (procesy modernizacyjne - EFRR) i w przypadku potrzeby stworzenia nowych miejsc pracy, pozwolą na jednoczesne dopasowanie kwalifikacji nowych pracowników bądź pracowników już zatrudnionych, co do których konieczne jest podjęcie działań adaptacyjnych do inwestycji w firmie; w przypadku natomiast inwestycji w nowoczesne maszyny i sprzęt produkcyjny w ramach PI 3.3 możliwe są działania przekwalifikujące pracowników, jeśli tego typu inwestycja może wiązać się z redukcją zatrudnienia;

II Osi Priorytetowej:

a) Priorytet Inwestycyjny 2.2 poprzez wsparcie usług adresowanych do przedsiębiorców przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne oraz ich pracowników (EFS), a polegających np. na zakupie sprzętu i oprogramowania umożliwiającego wprowadzenie nowej e-usługi w ramach działalności przedsiębiorstwa (EFRR);

b) Priorytet Inwestycyjny 2.3 poprzez wykorzystanie TIK jako źródła informacji o programach profilaktycznych, np. mailig do firm, bank usług profilaktycznych (EFRR) realizowanych w ramach działań na rzecz opracowania, realizacji i wdrożenia programów profilaktycznych – PI 8.10 (EFS);

V Osi Priorytetowej - Priorytet Inwestycyjny 6.5 poprzez realizację:

a) projektów szkoleniowych ukierunkowanych na konkretne potrzeby przedsiębiorców (EFS), którzy uzyskali dofinansowanie na rozwój przedsiębiorstwa w celu przeprowadzenia procesów modernizacyjnych (EFRR) i w przypadku potrzeby stworzenia nowych miejsc pracy, pozwolą na jednoczesne dopasowanie kwalifikacji nowych pracowników bądź pracowników już zatrudnionych, co do których konieczne jest podjęcie działań adaptacyjnych do inwestycji w firmie;

b) działań w zakresie opracowania i wdrożenia programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy (EFS) uzupełniająco do wsparcia przedsiębiorstw w zakresie inwestycji dot. eliminowania hałasu oraz poprawy jakości powietrza dla sektora MŚP, w tym instalacje i urządzenia (np. filtry) do redukcji zanieczyszczeń powietrza (pyłowe, gazowe), systemy monitoringu powietrza (EFRR).

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5 Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
0105 Active and healthy ageing											

Sekcja 2.A.0 Nazwa osi priorytetowej

VIII OP ROZWÓJ SPOŁECZNY

OP VIII, PI 9.4: aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności

2.A.1 Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 1: Wzrost zatrudnialności poprzez realizację kompleksowych programów integracji wykorzystujące instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej, zawodowej.

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje jednym z najwyższych w skali kraju odsetkiem ludności zagrożonej wykluczeniem społecznym, w tym korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Brak jest jednocześnie kompleksowych programów integracji wykorzystujących instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej oraz zawodowej. W związku z powyższym istnieje potrzeba realizacji komplementarnych usług różnych służb publicznych, w szczególności publicznych służb zatrudnienia i ośrodków pomocy społecznej, a także organizacji obywatelskich na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa. Należy dążyć do korygowania deficytów wynikających z braku dostępu do określonych dóbr i usług, braku posiadanych kwalifikacji czy też z innych czynników powodujących ograniczenie szans udziału w życiu społecznym jak i zawodowym. Konieczna będzie zmiana polegająca na zintegrowaniu usług oferowanych przez różne lokalne/regionalne instytucje wsparcia, w tym wzmocnienie współpracy w celu zapewnienia kompleksowego wsparcia jednostce, rodzinie i społeczności. Kompleksowe programy wykorzystujące instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej i zawodowej będą miały na celu eliminowanie różnego rodzaju barier (organizacyjnych, prawnych czy psychologicznych), na jakie napotykają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym lub wykluczone społecznie, borykające się z problemem dyskryminacji na rynku pracy. Przyczyni się to do aktywnej integracji oraz wzrostu zatrudnialności ww. grupy docelowej.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

L.p.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób nieaktywnych zawodowo, poszukujących pracy po opuszczeniu programu (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							
2.	Liczba osób, które podjęły kształcenie i szkolenie po opuszczeniu programu (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							
3.	Liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							
4.	Liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typ projektu:

1. Programy na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowane na aktywizację społeczno - zawodową wykorzystującą instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej, zawodowej.

Przykłady kompleksowych działań planowanych do wsparcia:

1) instrumenty aktywizacji zawodowej uwzględniającem.in.: wsparcie osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach usług Centrum Integracji Społecznej oraz Klubu Integracji Społecznej; usługi wspierające aktywizację zawodową; usługi wspierające, w tym: finansowanie trenera pracy, doradcy zawodowego;

2) instrumenty aktywizacji edukacyjnej uwzględniającem.in.: zajęcia szkolne, związane z uzupełnieniem wykształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym lub policealnym oraz kosztów z nimi związanych; zajęcia prowadzące do podjęcia zatrudniania, dostosowane do zdiagnozowanych potrzeb uczestników projektu (po konsultacjach z właściwym powiatowym urzędem pracy); stypendia w celu uzupełnienia wykształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym lub policealnym dla osób w wieku 15-24 lata zagrożonych wykluczeniem społecznym, objętych wsparciem asystenta rodziny mające na celu;

3) instrumenty aktywizacji zdrowotnej uwzględniającem.in.: terapię psychologiczną, rodzinną lub psychospołeczną dla rodzin lub indywidualnych osób; programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie, o którym mowa w przepisach o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie; programy psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego w przypadku osób uzależnionych od alkoholu, w rozumieniu przepisów o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi; programy terapeutyczne w zakładzie opieki zdrowotnej dla osób uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii; turnusy rehabilitacyjne, zajęcia fizyczne usprawniające psychoruchowo lub zajęcia rehabilitacyjne, odpowiadające na zdiagnozowane potrzeby osób niepełnosprawnych; vouchery na samodzielny zakup usług zdrowotnych;

4) instrumenty aktywizacji społecznej uwzględniającem.in.: rozwój usług społecznych przezwyciężających indywidualne bariery w integracji społecznej w tym w powrocie na rynek pracy; usługi wspierające osoby niepełnosprawne, w tym koszty zatrudnienia tłumacza osoby głuchoniemej, przewodnika osoby niewidomej, asystenta osoby niepełnosprawnej; usług wsparcia i aktywizacji rodzin marginalizowanych (m.in. asystent rodziny, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, konsultant rodzinny); pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, w tym osób opuszczających pieczę zastępczą (art. 36, pkt. 2 lit q ustawy o pomocy społecznej, art. 140 ust. 1 pkt 1 lit c oraz pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej), oraz bezdomnych; poradnictwo specjalistyczne, poradnictwo i wsparcie indywidualne oraz grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności społeczno-zawodowych umożliwiających docelowo powrót do życia społecznego, w tym powrót na rynek pracy i aktywizację zawodową.

Grupy docelowe:

- osoby bezrobotne lub nieaktywne zawodowo, osoby zatrudnione, osoby niepełnosprawne, usamodzielniani wychowankowie, osoby objęte wsparciem asystenta rodziny, w wieku aktywności zawodowej (15 - 64 lata), osoby powyżej 65 roku życia, zagrożone wykluczeniem społecznym;
- otoczenie osób wykluczonych społecznie (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla wsparcia osób wykluczonych społecznie objętych wsparciem w ramach projektu, w tym również w zakresie równoległej aktywizacji zawodowej i społecznej osób pełniących obowiązki opiekuńcze).

Typy beneficjentów: Gminne jednostki organizacyjne – ośrodki pomocy społecznej, o których mowa w art. 110 ustawy o pomocy społecznej, Powiatowe jednostki organizacyjne - powiatowe centra pomocy rodzinie, o których mowa w art. 112 ustawy o pomocy społecznej oraz art. 182 ust 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Integracja społeczności wymaga spójnego i wielowymiarowego podejścia, realizowanego w formie działań uzupełniających, rozwijających i wzmacniających potencjał społeczności przy wykorzystaniu dostępnych na danym terytorium zasobów lokalnych. W związku z czym głównym kryterium wyboru w ramach danego priorytetu będzie zintegrowane wsparcie, które jest szczególnie istotne w odniesieniu do terytorialnej koncentracji problemów w województwie zachodniopomorskim. Pożądane będą działania przyjmujące formę długofalowych, zintegrowanych przedsięwzięć, ze szczególnym uwzględnieniem grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych w zakresie ich reintegracji społecznej i zawodowej.

Jednym z kryteriów wyboru projektów będzie promowanie równouprawnienia kobiet i mężczyzn. Zasada równości szans będzie przestrzegana na każdym etapie realizacji Programu. Premiowane będą projekty podejmowanie działań zapobiegających nierównemu traktowaniu oraz dyskryminacji m.in. ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Szczególnym elementem realizacji zasady równości szans będzie aktywizacja osób niepełnosprawnych.

Zasady na jakich oparto wybór działań przyczynią się do osiągnięcia celu, jakim jest wzrost zatrudnialności poprzez realizację kompleksowych programów integracji, wykorzystujących instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej, zawodowej.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy – tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych, mechanizm zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4 Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie planuje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5 Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
2.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
3.	Liczba osób w wieku poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie (C)	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
4.	Liczba osób nieaktywnych zawodowo, nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, objętych wsparciem w programie (C)	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			

2.A.3. Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy transgranicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

Nie planuje się działań w zakresie innowacji społecznej i współpracy ponadnarodowej.

Powiązanie z celami 1-7:

W zakresie komplementarności z działaniami realizowanymi w ramach celów tematycznych 1-7, finansowanych ze środków EFRR, występuje ona w ramach:

II Osi Priorytetowej - Priorytet Inwestycyjny 2.3 poprzez wykorzystanie TIK jako platformy wymiany informacji (mailig do firm, bank usług profilaktycznych) i w ramach wzmacniania zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu,

e-integracji, e-kultury i e-zdrowia (EFRR) w zakresie działań polegających na świadczeniu spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych (EFS),

V Osi Priorytetowej:

a) Priorytet Inwestycyjny 6.3 poprzez realizację programów na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, ukierunkowanych na aktywizację społeczno-zawodową wykorzystującą instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej i zawodowej (EFS) bezpośrednio powiązanych z działaniami ukierunkowanymi na wsparcie i rozwój centrów informacji kulturalnej i promocji kultury;

b) Priorytet Inwestycyjny 6.5 poprzez realizację działań mających na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza (inwestycje dotyczące hałasu - monitoringu hałasu), stanowiących część wsparcia operacji prowadzonych w ramach PI 9.2, a dotyczących kompleksowej rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich oraz wiejskich (EFRR), na których to terenach będą realizowane programy ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców (EFS).

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5 Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
0110 Active inclusion											

OP VIII, PI 9.7: ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

2.A.1 Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 2: Zapewnienie mieszkańcom województwa zachodniopomorskiego dostępu do wysokiej jakości usług w zakresie integracji społecznej, zdrowotnej i zawodowej.

W województwie zachodniopomorskim występuje wysoki odsetek osób, którym należy zapewnić dostęp do pomocy i podstawowych usług społecznych. Jednocześnie na obszarze województwa odnotowuje się znaczną liczbę osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji tj.: niepełnosprawnych, osób starszych, dzieci objętych systemem pieczy zastępczej. W związku z powyższym należy dążyć do ułatwienia dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym. Należy podjąć działania mające na celu rozwijanie instrumentów ukierunkowanych na wsparcie rodzin, w tym profilaktykę pomagającą przeciwdziałać dziedziczeniu biedy oraz zwiększenie dostępności i jakości usług opiekuńczych oraz opieki zdrowotnej. Ułatwienie każdemu obywatelowi dostępu do usług publicznych, pozwoli zmniejszyć oraz wyeliminować zjawisko wykluczenia społecznego, wyrównać dysproporcje, jednocześnie stwarzając warunki do podjęcia pracy. Przełoży się to na ograniczenie skali ubóstwa i zagrożenia ubóstwem, w szczególności wśród dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

L.p.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Nie określono.									

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typ projektu:

1. świadczenie spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych (pomocy społecznej, wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, opiekuńczych i zdrowotnych) w celu zwiększenia ich dostępności i jakości.

Przykłady działań planowanych do wsparcia:

Programy zintegrowanych usług społecznych, obejmujące m.in.:

1. opiekę medyczną i rehabilitacyjną w domu osoby chorej ze szczególnym uwzględnieniem opieki zdrowotnej ludzi mieszkających na terenach wiejskich;
2. pomoc w utrzymywaniu kontaktów z rodziną i środowiskiem, poprzez wspólne organizowanie tradycyjnych uroczystości, spędzanie czasu wolnego;
3. działania instytucji, organizacji pozarządowych i kół gospodyń wiejskich na rzecz rodzin i ich integracji ze środowiskiem poprzez:
 - szkolenia i działania o charakterze edukacyjnym w zakresie zdrowego i higienicznego trybu życia,
 - rekreację, sport i wypoczynek,
 - zajęcia kulinarne, muzyczne, artystyczne,
 - propagowanie kultury i tradycji,
 - działania samopomocowe;
4. zorganizowanie wsparcia dla rodzin z osobą niepełnosprawną, ze szczególnym uwzględnieniem opieki nad osobą niepełnosprawną w miejscu zamieszkania;
5. pomoc rodzinom dotkniętym problemem przemocy, obejmująca usługi terapeutyczne, treningi zastępowania agresji, indywidualną pracę z terapeutą;
6. kampania społeczna mająca na celu podniesienie świadomości w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
7. kampania społeczna ukierunkowana na przeciwdziałanie uzależnieniom;
8. działania mające na celu profilaktykę, przeciwdziałanie niepożądanym zjawiskom społeczno-wychowawczym wśród młodzieży;
9. rozwój nowych form i metod wsparcia indywidualnego i środowiskowego na rzecz integracji zawodowej i społecznej (w tym np. środowiskowej pracy socjalnej, centrów aktywizacji lokalnej, animacji lokalnej, streetworkingu, coachingu, treningu pracy).

Grupy docelowe: Mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego, względem których zdiagnozowano konieczność świadczenia spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych.

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty, w tym PFRON i Centralny Zarząd Służby Więziennej - z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Świadczenie usług społecznych jest warunkiem niezbędnym dla wsparcia polityki aktywnej integracji społecznej i ekonomicznej. W związku z tym premiuwane będą projekty, które zakładają świadczenie spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych (pomocy społecznej, wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, opiekuńczych i zdrowotnych). Projekty mają przyczynić się do zwiększenia dostępności i jakości ww. usług. Konieczne będzie podejmowanie działań zorientowanych na zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych rodzin oraz umożliwianie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Efekty tych działań powinny przyczynić się do przeciwdziałania i łagodzenia efektów negatywnych zjawisk, w tym: ubóstwa, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży żyjących w rodzinach wielodzietnych, niepełnych, opiekujących się osobami zależnymi, w tym również osobami niepełnosprawnymi. Taka wielowymiarowa interwencja przyczyni się do osiągnięcia celu szczegółowego w ramach danego priorytetu, tj. zapewnienie mieszkańcom województwa zachodniopomorskiego dostępu do wysokiej jakości usług w zakresie integracji społecznej, zdrowotnej i zawodowej.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy – projekty systemowe.

2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4 Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie planuje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5 Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

I.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które skorzystały z usług społecznych w programie	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			

2.A.3. Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy transgranicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

Nie planuje się działań w zakresie innowacji społecznej i współpracy ponadnarodowej.

Powiązanie z celami 1-7:

W zakresie komplementarności z działaniami realizowanymi w ramach celów tematycznych 1-7, finansowanych ze środków EFRR, występuje ona w ramach:

II Osi Priorytetowej - Priorytet Inwestycyjny 2.3 poprzez wykorzystanie TIK jako platformy wymiany informacji (mailing do firm, bank usług profilaktycznych) i w ramach wzmacniania zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia (EFRR) w zakresie działań polegających na świadczeniu spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych (EFS),

V Osi Priorytetowej:

a) Priorytet Inwestycyjny 6.3 poprzez realizację programów na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, ukierunkowanych na aktywizację społeczno-zawodową wykorzystującą instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej i zawodowej (EFS) bezpośrednio powiązanych z działaniami ukierunkowanymi na wsparcie i rozwój centrów informacji kulturalnej i promocji kultury;

b) Priorytet Inwestycyjny 6.5 poprzez realizację działań mających na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza (inwestycje dotyczące hałasu - monitoringu hałasu), stanowiących część wsparcia operacji prowadzonych w ramach PI 9.2, a dotyczących kompleksowej rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich oraz wiejskich (EFRR), na których to terenach będą realizowane programy ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców (EFS).

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5 Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
0113											
Enhancing access to affordable, sustainable and high quality services, including health care and social services of general interest											

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 3: Rozwijanie sektora ekonomii społecznej.

Ekonomia społeczna została wskazana jako innowacyjny instrument wpływający na zwiększenie integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych społecznie oraz kapitału społecznego. Podmioty ekonomii społecznej odgrywają ważną rolę w realizowaniu celu wspierania włączenia społecznego i walki z ubóstwem. Działalność taka pozwala na rozwiązywanie zróżnicowanych problemów społecznych w wielu obszarach życia publicznego. W województwie zachodniopomorskim zauważa się wzrost liczby podmiotów ekonomii społecznej, jednak ich rozmieszczenie nie odpowiada strukturze demograficznej i zidentyfikowanym potrzebom społecznym. W związku z powyższym podmioty ekonomii społecznej wymagają wsparcia zarówno w zakresie efektywności świadczonych usług, jak i profesjonalizacji i komercjalizacji działalności. Poprawa efektywności systemu wsparcia ekonomii społecznej i jakości usług ośrodków wsparcia ekonomii społecznej będzie wpływała na zwiększenie liczby miejsc pracy w obszarze ekonomii społecznej. Tworzenie warunków dla funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej oraz stymulowanie powstawania nowych miejsc pracy w tym obszarze przełoży się na zmniejszenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem w regionie.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

L.p.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej	Regiony mniej rozwinięte	szt.							
2.	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	Regiony mniej rozwinięte	szt.							
3.	Liczba miejsc pracy utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej nie będących przedsiębiorstwami społecznymi	Regiony mniej rozwinięte	szt.							
4.	Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	Regiony mniej rozwinięte	szt.							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typ projektu:

1. Tworzenie regionalnych i lokalnych partnerstw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, zwiększające dostępność do usług doradczych na rzecz podmiotów ekonomii społecznej

Przykłady działań planowanych do wsparcia:

1. Wsparcie dla utworzenia i/lub funkcjonowania (w tym wzmocnienia potencjału) instytucji wspierających ekonomię społeczną, zapewniających w ramach projektu w sposób komplementarny i łączny:
 - dostęp do usług prawnych, księgowych, marketingowych;
 - doradztwo (indywidualne i grupowe, m.in. w postaci punktów lub centrów doradztwa, inkubatorów społecznej przedsiębiorczości tworzących wspólną infrastrukturę rozwoju), w tym doradztwo w zakresie pozyskiwania przez podmioty ekonomii społecznej zewnętrznych źródeł finansowania, np. w postaci pożyczek;
 - szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i/lub prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej;
 - usługi wspierające rozwój partnerstwa lokalnego na rzecz ekonomii społecznej (m.in. poprzez budowę sieci współpracy lokalnych podmiotów w celu wspierania rozwoju podmiotów ekonomii społecznej);
 - promocja ekonomii społecznej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej;
 - usługi promujące i upowszechniające klauzule społeczne.

Grupy docelowe:

- osoby fizyczne w zakresie doradztwa i szkoleń umożliwiających uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i/lub prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej;
- podmioty o których mowa w art. 4 ust 2 pkt 2 i 3 ustawy o spółdzielniach socjalnych¹ w zakresie doradztwa i szkoleń umożliwiających uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i/lub prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej, w tym w formie spółdzielni socjalnej;
- podmioty ekonomii społecznej;
- instytucje rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej w obszarze promocji ekonomii społecznej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej oraz rozwoju partnerstwa;
- jednostki samorządu terytorialnego, przedstawiciele lokalnych przedsiębiorstw i mediów w zakresie promocji ekonomii społecznej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej oraz rozwoju partnerstwa.

¹ Podmioty wskazane w ustawie: osoby, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1-4, 6 i 7 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. Nr 122, poz. 1143, z późn. zm.) oraz osoby niepełnosprawne, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.) – posiadające pełną zdolność do czynności prawnych.

Typy beneficjentów : wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego

Narzędzia realizacji: tryb pozakonkursowy – projekty systemowe

Typ projektu:

2. Wsparcie dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym za pośrednictwem podmiotów ekonomii społecznej o charakterze integracyjnych (np. CIS)

Przykłady działań planowanych do wsparcia:

Wsparcie dla tworzenia i/lub działalności podmiotów integracji społecznej tj. centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, zakładów aktywności zawodowej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej (których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza), z wyjątkiem warsztatów terapii zajęciowej.

Grupy docelowe:

- osoby niezatrudnione lub zatrudnione², w wieku aktywności zawodowej (15 - 64 lata)³, zagrożone wykluczeniem społecznym z co najmniej jednego powodu spośród wskazanych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁴ (Dz. U. z 2004 r. Nr 64 poz. 593 z późn. zm.);⁵
- otoczenie osób wykluczonych społecznie (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla wsparcia osób wykluczonych społecznie objętych wsparciem w ramach projektu, w tym również w zakresie równoległej aktywizacji zawodowej i społecznej osób pełniących obowiązki opiekuńcze);

²Do wsparcia kwalifikują się jedynie te osoby zatrudnione, których dochód nie jest wyższy niż dwukrotność kryteriów dochodowych, o których mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej. Osoby zatrudnione nie mogą stanowić więcej niż 25% uczestników projektu (ograniczenie dotyczy również osób zatrudnionych na chronionym rynku pracy). W projektach mogą uczestniczyć osoby niepełnosprawne bez względu na fakt pobierania świadczeń rentowych, a także osoby niepełnosprawne zatrudnione na chronionym rynku pracy, w szczególności w ZAZ, bez względu na wysokość osiąganych dochodów, o ile wsparcie przewidziane dla osób zatrudnionych w ZAZ ma służyć ich wejściu na otwarty rynek pracy.

³ Do wsparcia kwalifikują się również osoby w wieku powyżej 64 roku życia, o ile wsparcie adresowane do tej grupy osób jest ściśle powiązane z przygotowaniem tych osób do podjęcia zatrudnienia, a osoby te zadeklarują gotowość podjęcia zatrudnienia po zakończeniu udziału w projekcie.

⁴ Oznacza osoby zagrożone wykluczeniem społecznym z tytułu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą; 11) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 12) alkoholizmu lub narkomanii; 13) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 14) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

⁵ W przypadku uchodźców, cudzoziemców posiadających zgodę na pobyt tolerowany, oraz cudzoziemców posiadających zezwolenie na osiedlenie się, zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony, zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego WE lub objętych ochroną uzupełniającą, warunkiem zakwalifikowania jako uczestnika projektu jest złożenie oświadczenia o jednoczesnym niekorzystaniu z tych samych form wsparcia w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu na rzecz Uchodźców.

Typy beneficjentów :

wszystkie podmioty, w tym PFRON i Centralny Zarząd Służby Więziennej - z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

- .

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy

Typ projektu:

3. Tworzenie miejsc pracy w sektorze przedsiębiorczości społecznej poprzez m.in. wsparcie tworzenia przedsiębiorstw społecznych.

Przykłady działań planowanych do wsparcia:

1. Wsparcie na założenie spółdzielni socjalnej, przystąpienie do lub zatrudnienie w spółdzielni poprzez zastosowanie w ramach projektu co najmniej dwóch z następujących instrumentów:
 - a. wsparcie szkoleniowe i doradztwo (indywidualne i grupowe) umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i/lub prowadzenia i/lub przystąpienia i/lub pracy w spółdzielni socjalnej, w tym szkolenia zawodowe potrzebne do pracy w spółdzielni socjalnej;
 - b. przyznanie środków finansowych dla spółdzielni socjalnej na założenie, przystąpienie do lub zatrudnienie w spółdzielni socjalnej – do wysokości 20 tys. zł na:
 - założyciela, w przypadku spółdzielni socjalnych utworzonych przez osoby fizyczne;
 - osobę fizyczną przystępującą do spółdzielni socjalnej;
 - osobę zatrudnianą w spółdzielni socjalnej zgodnie z art. 5a ust 1 ustawy o spółdzielniach socjalnych w przypadku spółdzielni utworzonych przez podmioty, o których mowa w art. 4 ust 2 pkt 2 i 3 ustawy o spółdzielniach socjalnych;
 - c. wsparcie pomostowe obejmujące finansowe wsparcie pomostowe połączone z doradztwem oraz pomocą w efektywnym wykorzystaniu przyznanym środków.

Grupy docelowe:

- osoby fizyczne w zakresie doradztwa i szkoleń umożliwiających uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i/lub prowadzenia spółdzielni socjalnej;
- osoby, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach socjalnych oraz inne osoby fizyczne, o ile są osobami niezatrudnionymi wykluczonymi społecznie lub narażonymi na wykluczenie społeczne z co najmniej jednego z powodów, o których mowa w art. 7 ustawy o pomocy społecznej;

- podmioty o których mowa w art. 4 ust 2 pkt 2 i 3 ustawy o spółdzielniach socjalnych;
- spółdzielnie socjalne.

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty, w tym PFRON i Centralny Zarząd Służby Więziennej - z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Głównym kryterium wyboru projektów będą projekty o charakterze integracyjnym, które jednocześnie będą miejscem reintegracji zawodowej i społecznej osób będących w szczególnej sytuacji, ale także przyczyniają się do integracji społecznej członków ich rodzin. Ważnym kryterium wyboru będzie budowanie i wzmacnianie struktur partnerskich działających na rzecz rozwoju ekonomii społecznej oraz wzmacnianie potencjału instytucji wspierających podmioty ekonomii społecznej. Działania realizowane w ramach priorytetu inwestycyjnego cechować będzie spójność społeczna. Służyć temu mają działania w zakresie równego dostępu kobiet i mężczyzn do usług, ale również zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych we wsparciu.

2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

W ramach przedmiotowego Priorytetu planuje się wykorzystanie instrumentów finansowych w zakresie dotacji na utworzenie działalności w ramach spółdzielni socjalnych.

2.A.2.4 Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie planuje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5 Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
2.	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	szt.	EFS	Regiony mniej rozwinięte			

2.A.3. Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy transgranicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

Nie planuje się działań w zakresie innowacji społecznej i współpracy ponadnarodowej.

Powiązanie z celami 1-7:

W zakresie komplementarności z działaniami realizowanymi w ramach celów tematycznych 1-7, finansowanych ze środków EFRR, występuje ona w ramach:

II Osi Priorytetowej - Priorytet Inwestycyjny 2.3 poprzez wykorzystanie TIK jako platformy wymiany informacji (mailing do firm, bank usług profilaktycznych) i w ramach wzmacniania zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia (EFRR) w zakresie działań polegających na świadczeniu spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych (EFS),

V Osi Priorytetowej:

a) Priorytet Inwestycyjny 6.3 poprzez realizację programów na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, ukierunkowanych na aktywizację społeczno-zawodową wykorzystującą instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej i zawodowej (EFS) bezpośrednio powiązanych z działaniami ukierunkowanymi na wsparcie i rozwój centrów informacji kulturalnej i promocji kultury;

b) Priorytet Inwestycyjny 6.5 poprzez realizację działań mających na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza (inwestycje dotyczące hałasu - monitoringu hałasu), stanowiących część wsparcia operacji prowadzonych w ramach PI 9.2, a dotyczących kompleksowej rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich oraz wiejskich (EFRR), na których to terenach będą realizowane programy ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców (EFS).

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5 Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
0114											
Promoting social economy and social enterpris											

Sekcja 2.A.0 Nazwa osi priorytetowej

IX OP INFRASTRUKTURA PUBLICZNA

IX OP, PI 9.1: inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 1: Podniesienie dostępności do wysokiej jakości infrastruktury zdrowotnej i społecznej

Efektem wsparcia będzie poprawa jakości i dostępności infrastruktury publicznej oraz równy dostęp do tego typu infrastruktury na poziomie regionalnym.

Województwo zachodniopomorskie cechuje niekorzystna sieć osadnicza, znaczne rozproszenie siedlisk ludzkich, relatywnie niska gęstość zaludnienia oraz wciąż niewystarczająca dostępność infrastruktury usług publicznych dla mieszkańców regionu. Znaczna część mieszkańców regionu, w tym zwłaszcza terenów najslabiej zaludnionych, obejmujących centralną część regionu, ma utrudniony dostęp do podstawowych funkcji publicznych, w tym infrastruktury zdrowotnej i społecznej. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest pogłębianie zjawiska wykluczenia społecznego kolejnych grup mieszkańców regionu i nierówność w dostępie do usług.

Zmiany demograficzne zachodzące w województwie wymagają dostosowania infrastruktury i zakresu świadczeń ochrony zdrowia do potrzeb w tym zakresie, zwłaszcza w obszarze opieki długoterminowej stacjonarnej i domowej, oraz rehabilitacji leczniczej. Należy też wskazać, że baza łóżek szpitalnych na terenie województwa wymaga przeprofilowania łóżek krótkoterminowych na miejsca przeznaczone do opieki długoterminowej, rehabilitacji leczniczej, psychiatrii i geriatrici. Szpitale na terenie województwa nie są wystarczająco wyposażone w aparaturę i sprzęt medyczny, a istniejący sprzęt nie jest dostatecznie unowocześniany. Dotyczy to zwłaszcza głównych zdiagnozowanych na terenie regionu schorzeń stanowiących przyczynę umieralności, tj. chorób układu krążenia oraz nowotworów. Ponadto województwo charakteryzuje się wysokim w skali kraju i Europy wskaźnikiem zgonów niemowląt i umieralności okołoporodowej.

Podjęte działania przyczynią się do zmniejszania nierówności w dostępie do infrastruktury publicznej. Będą one wspierały działania podejmowane przy wsparciu Europejskiego Funduszu Społecznego na rzecz włączenia społecznego. Interwencja w ramach priorytetu 9.1 będzie stanowiła komplementarne wsparcie wobec interwencji zaplanowanej z EFS. Działania te będą odpowiadały zmianom zachodzącym w regionie a dotyczącym starzenia się społeczeństwa. W obszarze ochrony zdrowia będą one ukierunkowane zwłaszcza na zapobieganie przedwczesnej umieralności spowodowanej zachorowalnością na schorzenia stanowiące główną przyczynę umieralności w regionie.

Istniejące w województwie lecznictwo uzdrowiskowe jest bardzo dobrze rozwinięte w skali kraju i Europy, wymaga jednak modernizacji. Planuje się wsparcie lecznictwa uzdrowiskowego poprzez modernizację istniejącej infrastruktury i przystosowanie jej do

potrzeb – zwłaszcza w kontekście zdiagnozowanych na terenie Polski i Europy chorób cywilizacyjnych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Czas oczekiwania na przyjęcie do oddziału specjalistycznego / zakładu stacjonarnej pomocy społecznej						badanie na podstawie danych NFZ, GUS	
2.		Przeciętne dalsze trwanie życia						GUS	

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Modernizacja, przebudowa obiektów infrastruktury publicznej, w tym zwłaszcza obiektów ochrony zdrowia, obiektów infrastruktury uzdrowiskowej

Poprzez realizację przedsięwzięć tego typu poprawi się dostępność do wysokiej jakości infrastruktury zdrowotnej i uzdrowiskowej. Przedsięwzięcia polegać będą na modernizacji, w tym dostosowaniu obiektów ochrony zdrowia i uzdrowiskowych do wymaganych przepisami prawa krajowego i europejskiego standardów, jak też będą służyły unowocześnianiu świadczonych usług w obszarze ochrony zdrowia. Poprzez tego typu działania zwiększy się dostępność mieszkańców regionu do wysokiej jakości świadczeń medycznych. Głównymi beneficjentami będą zakłady opieki zdrowotnej, organy prowadzące zakłady opieki zdrowotnej, uzdrowiska. W przypadku obiektów infrastruktury publicznej chodzi o poprawę dostępności tego typu obiektów dla mieszkańców zwłaszcza obszarów marginalizowanych. Przedsięwzięcia te będą realizowane jako działania komplementarne w stosunku do działań realizowanych przy współfinansowaniu z Europejskiego Funduszu Społecznego, których zasadniczym celem jest włączenie społeczne. Obiektami infrastruktury publicznej innymi niż obiekty ochrony zdrowia i uzdrowiska, które otrzymają wsparcie w ramach projektów będą wszelkie obiekty publiczne, których funkcjonowanie służy włączeniu społecznemu, zapobieganiu wykluczeniu społecznemu i procesom marginalizacji określonych obszarów, środowisk czy grup.

2. Zakup wyposażenia obiektów ochrony zdrowia oraz uzdrowisk.

Poprzez wyposażenie obiektów ochrony zdrowia oraz uzdrowisk w wyposażenie niezbędne do świadczenia usług medycznych poprawi się dostępność do nowoczesnej opieki

zdrowotnej, zwłaszcza na obszarach marginalizowanych. Konsekwencją wdrożenia przedsięwzięć tego typu będzie poprawa jakości świadczonych usług zdrowotnych, a przez to poprawa stanu zdrowia społeczności województwa zachodniopomorskiego.

3. Odbudowa, przebudowa, modernizacja i wyposażenie obiektów infrastruktury społecznej

Planowane do realizacji projekty przyczynią się do włączenia społecznych grup marginalizowanych i zagrożonych marginalizacją. Będą to przedsięwzięcia polegające np. na aranżowaniu obiektów z przeznaczeniem na mieszkania dla usamodzielniających się wychowanków domów dziecka, dostosowaniu infrastruktury dla celów wsparcia na rzecz osób bezdomnych.

4. Inwestycje w infrastrukturę zakładów aktywizacji zawodowej.

Celem realizowanych przedsięwzięć jest budowa, modernizacja, rozbudowa i dostosowanie do potrzeb odbiorców infrastruktury zakładów aktywizacji zawodowej. Dzięki wsparciu powstaną nowe zakłady aktywizacji zawodowej, co poprawi dostępność do rynku pracy osób niepełnosprawnych oraz będzie sprzyjało ich rehabilitacji zawodowej oraz społecznej

Projekty realizowane w ramach tego priorytetu inwestycyjnego będą stanowić uzupełnienie działań współfinansowanych przez Europejski Fundusz Społeczny.

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst, zakłady opieki zdrowotnej, uzdrowiska, organizacje pozarządowe.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

- Głównym kryterium wyboru operacji będzie powiązanie z działaniami realizowanymi przy współudziale Europejskiego Funduszu Społecznego.
- Odniesienie do zidentyfikowanych na poziomie krajowym i regionalnym obszarów deficytowych
- Powiązanie z programem działań dla specjalnej strefy włączenia

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy – tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie planuje się realizacji dużych projektów

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Oczekiwana liczba osób korzystających z ulepszonych usług opieki zdrowotnej (CI)	osoby					
2.	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.					
3.	Liczba wybudowanych/ przebudowanych/ rozbudowanych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej	szt.					
4.	Liczba wspartych obiektów infrastruktury społecznej	szt.					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
055 Health infrastructure		01 Non-repayable grant		01 Urban		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		09 Promoting social inclusion and combating poverty	
056 Housing infrastructure				04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas							
057 Other social infrastructure contributing to regional and local development				05 Rural: other							

IX OP, PI 9.2: wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 2: Ograniczenie negatywnego oddziaływania społecznego obszarów zdegradowanych i poprawa ich atrakcyjności gospodarczej.

Efektem wsparcia będzie wyprowadzenie obszarów zdegradowanych i ludności zamieszkującej te obszary z sytuacji problemowych.

Specyfiką województwa zachodniopomorskiego jest duża liczba obszarów popegeerowskich. Uwarunkowania społeczne sprawiły, że tzw. obszary popegeerowskie są często miejscem kumulacji różnorodnych problemów społecznych. Transformacja gospodarcza odcisnęła swoje piętno najsilniej wśród tych miejscowości, w wyniku czego do dziś pozostają nierozwiązane problemy lokalnego rynku pracy, wysokiego bezrobocia, niedoinwestowania infrastrukturalnego oraz pauperyzacji. Obszary objęte specjalną strefą włączenia w sposób szczególny wymagają rewitalizacji fizycznej, społecznej i gospodarczej. Są to obszary o szczególnie niekorzystnych uwarunkowaniach pod względem dostępności komunikacyjnej, istniejącej infrastruktury publicznej, cechujące się wysokim stopniem bezrobocia i niską atrakcyjnością gospodarczą. W województwie zachodniopomorskim występuje koncentracja powiatów marginalizowanych, o najwyższej stopie bezrobocia w centralnej i wschodniej części województwa.

Podjęmowane działania mają służyć wspieraniu rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej obszarów zdegradowanych. Obszary takie na terenie województwa zachodniopomorskiego występują zarówno na terenach wiejskich, jak i na terenach miejskich. Na terenach wiejskich obszary zdegradowane obejmują przede wszystkim tereny na których do 1992 r. funkcjonowały Państwowe Gospodarstwa Rolne. W miastach problem obszarów zdegradowanych dotyczy głównie terenów poprzemysłowych, powojkowych jak i niedoinwestowanych oraz zaniedbanych starych dzielnic miejskich. Rewitalizacja fizyczna służyć ma odbudowie tkanki miejskiej, a na obszarach wiejskich przyczynić się ma do odbudowy potencjału tych terenów. Rewitalizacja fizyczna będzie przeprowadzana komplementarnie do działań służących rewitalizacji społecznej. Skutkiem tych działań będzie podniesienie atrakcyjności gospodarczej obszarów zdegradowanych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

I.p .	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Wskaźnik zagrożenia ubóstwem kub wykluczeniem społecznym						GUS/Eur ostat	

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Kompleksowa realizacja działań na podstawie planów rewitalizacji obszarów zdegradowanych jako zintegrowane przedsięwzięcia dotyczące wszystkich aspektów rewitalizacji danego obszaru

W ramach tego typu projektów realizowane będą przedsięwzięcia oparte na planach rewitalizacji obszarów zdegradowanych. Będą to zintegrowane przedsięwzięcia obejmujące zarówno rewitalizację fizyczną oraz gospodarczą danego obszaru. Działania te będą wspierały realizowane przy współudziale Europejskiego Funduszu Społecznego działania na rzecz rewitalizacji społecznej. Przedsięwzięcia będą skupiały się zwłaszcza na rewitalizacji obszarów po byłych Państwowych Gospodarstwach Rolnych, a także obszarów przemysłowych, powojkowych oraz niedoinwestowanych i zaniedbanych obszarów miejskich.

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych, kościoły i związki wyznaniowe, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, instytucje kultury, osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, TBS, rolnicy.

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Kryteria wybrane przez Komitet Monitorujący:

- konieczność realizowania wspólnych działań z EFS,
- konieczność realizacji kompleksowych działań,
- zgodność z planami rewitalizacji,
- premiowanie partnerstwa wielu podmiotów w realizacji operacji,
- premiowanie trwałych rozwiązań,
- komplementarność z Wspólną Polityką Rolną.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy – tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych, zintegrowanie inwestycje terytorialne.

W ramach priorytetu inwestycyjnego zidentyfikowano obszary w ramach których może wystąpić pomoc publiczna, w szczególności w ramach wsparcia dla przedsiębiorców.

2.A.2.3. Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Planuje się zastosowanie wsparcia zwrotnego w formie preferencyjnej pożyczki.

Ostatecznie potrzeby i możliwości związane z finansowaniem poprzez instrumenty zwrotne, z jego przeznaczeniem będą określone dokładnie po przeprowadzeniu analizy ex ante

instrumentów finansowych mającej na celu m.in. zbadanie występującej w województwie luki finansowej dla danego obszaru. Na podstawie wyników badania, zostanie podjęta decyzja co do wykorzystania instrumentów finansowych w danym priorytecie, ich formy, wielkości oraz modelu wdrażania.

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5. Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha					
2.	Liczba nowych / przebudowanych/ przekształconych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.					
3.	Liczba mieszkańców obszaru objętego rewitalizacją	osoby					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
015 Energy efficiency renovation of public infrastructure, demonstration projects and supporting measures		01 Non-repayable grant		01 Urban		01 Integrated Territorial Investment – Urban		00 Not applicable		09 Promoting social inclusion and combating poverty	
016 Energy efficiency renovation of existing housing stock, demonstration projects and supporting measures		04 Support through financial instruments: Loans, guarantees or equivalents (excluding venture and equity capital)		04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas		02 Other integrated approaches to sustainable urban development					
019 Energy efficient co-generation and district heating				05 Rural: other		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development					
035 Local access roads (new build)											
037 Other reconstructed or improved road (motorway, national, regional or local)											
056 Housing infrastructure											
057 Other social infrastructure contributing to regional and local development											
076 Development and promotion of commercial culture assets											
077 Development and promotion of commercial cultural services											
087 Rehabilitation of industrial sites and contaminated land											
092 Protection, development and promotion of public cultural heritage assets											
093 Development and promotion of public cultural heritage services											

IX OP, PI 9.3: wspieranie przedsiębiorstw społecznych

2.A.1. Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 3: Objęcie wsparciem udzielanym przez przedsiębiorstwa społeczne większej liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Planuje się zwiększenie potencjału gospodarczego przedsiębiorstw społecznych w celu objęcia przez nie wsparciem większej liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Przedsiębiorstwa ekonomii społecznej w województwie zachodniopomorskim wykazują deficyt w zakresie środków trwałych, oraz zasobów lokalowych. Wsparcie w tym obszarze pozwoli na wzrost ich konkurencyjności na rynku. Przedsiębiorstwa tego typu skutecznie przyczyniają się do zapobiegania zjawiskom wykluczenia społecznego, jednakże z racji utrudnionego dostępu do zasobów kapitałowych nie są w stanie w sposób w pełni skuteczny funkcjonować w warunkach wolnorynkowych. Z tego też względu proponuje się objęcie wsparciem dotacyjnym przedsiębiorstw ekonomii społecznej. Wsparcie będzie służyło budowaniu potencjału gospodarczego tych podmiotów i będzie miało na celu wyposażenie przedsiębiorstw społecznych w zasoby pozwalające na skuteczne funkcjonowanie w warunkach wolnorynkowych z jednoczesnym umożliwieniem objęcia wsparciem jak największej liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR/ FS, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

l.p.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Liczba miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. Inwestycje w funkcjonujące przedsiębiorstwa ekonomii społecznej

Dzięki inwestycjom w budowę, rozbudowę, modernizację infrastruktury przedsiębiorstw ekonomii społecznej zwiększy się potencjał gospodarczy tych podmiotów, przez co zwiększy się liczba miejsc pracy przez nie oferowanych.

Doposażenie PES przyczyni się do wzmocnienia skutecznego zapobiegania zjawiskom wykluczenia społecznego, jak i pozwoli poszczególnym podmiotom funkcjonować w warunkach wolnorynkowych

Grupy docelowe: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego należący do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

Typy beneficjentów: przedsiębiorstwa ekonomii społecznej

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

W ramach priorytetu inwestycyjnego zidentyfikowano obszary w ramach których może wystąpić pomoc publiczna.

2.A.2.2 Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Głównym kryterium wyboru projektów będzie konieczność powiązania z działaniami wspieranymi z EFS. Działania realizowane w ramach priorytetu inwestycyjnego musi cechować spójność społeczna, której służyć będą działania w zakresie równego dostępu kobiet i mężczyzn do usług, ale również zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych we wsparciu. Szczegółowe kryteria wyboru projektów zostaną opracowane na późniejszym etapie prac oraz poddane konsultacjom i do akceptacji Komitetu Monitorującego.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy – tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych.

W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się tryb konkursowy z uwagi na jego konkurencyjny charakter. W uzasadnionych przypadkach zastosowany zostanie również tryb pozakonkursowy – tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych, który pozwoli na komplementarne rozwiązanie likwidacji szeregu problemów na danym obszarze, w ramach których jednym z elementów będzie wsparcie PES.

2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Wykorzystanie instrumentów finansowych: (zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu stosownych analiz)

2.A.2.4. Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie planuje się realizacji dużych projektów

2.A.2.5 Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	szt.					

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5. Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 9: Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela 10: Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania		Tabela 11: Wymiar 7 EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Tabela 12: Wymiar 8 Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
057 Other social infrastructure contributing to regional and local development		01 Non-repayable grant		01 Urban 04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas 05 Rural: other		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		09 Promoting social inclusion and combating poverty	

Sekcja 2.A.0 Nazwa osi priorytetowej

X OP EDUKACJA

OP X, PI 10.1: ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego

2.A.1 Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 1: Poprawa jakości oraz powszechności usług wychowawczych i edukacyjnych.

Pierwsze lata życia dziecka decydują o jego rozwoju i dalszych losach. Znacząca część możliwości intelektualnych człowieka kształtuje się w pierwszych latach życia. Większość wrodzonych predyspozycji rozwija się intensywnie w wieku przedszkolnym, dotyczy to także zdolności uczenia się. Działania edukacyjne, stymulowanie rozwoju intelektualnego i społecznego dziecka przynoszą najlepsze rezultaty właśnie w okresie przedszkolnym. Wczesna edukacja to najlepszy czas na inwestycję w rozwój możliwości intelektualnych człowieka – trzeba pamiętać, że znaczna ich część kształtuje się do piątego roku życia. Umiejętności, które małe dzieci wyniosą z przedszkola – procentują w szkole – takie dzieci lepiej się uczą. Pełny rozwój tych umiejętności będzie możliwy dzięki wsparciu istniejących placówek wychowania przedszkolnego. Jako że, województwo zachodniopomorskie znajduje się wśród województw, gdzie odsetek dzieci objętych edukacją przedszkolną kształtuje się na dość niskim poziomie, a co za tym idzie konieczne jest inwestowanie w rozwój placówek wychowania przedszkolnego w celu zapewnienia jak największej liczby miejsc, dlatego też wsparcie, o którym mowa powyżej będzie możliwe jedynie w sytuacji, gdy istniejąca placówka wychowania przedszkolnego wygeneruje dodatkowe miejsca przedszkolne.

Niski wskaźnik uprzedzszkolnienia w regionie przekłada się również na niską aktywność zawodową rodziców obciążonych koniecznością sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem. Ponadto, kluczowym problemem w tym zakresie jest także niedostosowanie przestrzenne sieci placówek wychowania przedszkolnego do istniejących potrzeb – obserwuje się znaczne różnice pomiędzy miastami a terenami wiejskimi, gdzie wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej jest na dużo niższym poziomie. Stąd, obok wsparcia istniejących placówek, planowane są działania w zakresie tworzenia nowych.

Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie potencjału, atrakcyjności i podniesienie jakości edukacji w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie ogólne.

Ze względu na niskie średnie wyniki egzaminów w województwie zachodniopomorskim (niższe od średniej krajowej), niezwykle istotne jest podejmowanie działań zmierzających do wyrównywania i stałego podnoszenia poziomu kształcenia w szkołach prowadzących kształcenie ogólne. Dodatkowo, mając na uwadze fakt, że o sukcesie szkoły stanowi praca osób do niej uczęszczających, konieczne jest wspieranie rozwoju zarówno najzdolniejszych uczniów, jak i tych, którzy osiągają najsłabsze wyniki bądź z innych przyczyn potrzebują szczególnego wsparcia. W tym celu realizowane będą projekty, które pozwolą opracować ścieżkę pracy z uczniem cechującym się szczególnymi potrzebami edukacyjnymi. Wsparciem, które ukierunkowane będzie na rozszerzenie posiadanych kompetencji w zakresie

m.in. umiejętności pracy z uczniami ze szczególnymi potrzebami, objęci zostaną również nauczyciele. Nie mniej istotna będzie również organizacja zajęć w zakresie poradnictwa zawodowego i edukacyjnego, tak aby uczniowie już na tym etapie kształcenia podejmowali próby odnalezienia swojego miejsca na rynku pracy, które będzie w przyszłości dawało im satysfakcję zawodową. Planowane działania bezpośrednio przyczynią się także do przeciwdziałania występującemu w wojewódzkich szkołach zjawisku segregacji i rozwarstwienia społecznego, a w dalszej perspektywie czasowej pozwolą na wykorzystanie potencjału dobrze wykształconych młodych ludzi na regionalnym rynku pracy. Dopełnienie podejmowanych działań stanowią będą programy stypendialne dla uczniów.

Problemem szkół wojewódzkich są braki w zakresie wyposażenia w nowoczesne pomoce dydaktyczne, w szczególności w sprzęt komputerowy – odsetek szkół posiadających takie wyposażenie znacznie odbiega od średniej UE. Tymczasem, kompetencje informatyczne wskazywane są jako jedne z kluczowych dla samorealizacji i rozwoju osobistego każdego człowieka. W związku z powyższym, planowane jest podjęcie działań zmierzających do zwiększenia stosowania przez nauczycieli technologii informacyjno-komunikacyjnych (dalej: TIK) w procesie edukacyjnym, a w konsekwencji podniesienie kompetencji uczniów w tym zakresie w procesie uczenia się. Przewidywane jest także zapewnienie wyposażenia szkół w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do realizacji programów nauczania z wykorzystaniem TIK, jako bazy technologicznej do rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

L.p.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK	Regiony mniej rozwinięte	osoby							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. upowszechnienie wysokiej jakości edukacji przedszkolnej.

Przykłady założeń do realizacji działań:

1. Tworzenie placówek wychowania przedszkolnego.
2. Wspieranie istniejących placówek wychowania przedszkolnego w zakresie wygenerowania dodatkowych miejsc przedszkolnych.

Grupa docelowa:

- Dzieci w wieku przedszkolnym;
- Rodzice dzieci w wieku przedszkolnym;
- Nauczyciele i pracownicy pedagogiczni przedszkoli;
- Istniejące przedszkola, w tym przedszkola specjalne;
- Istniejące oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych;
- Funkcjonujące inne formy wychowania przedszkolnego, w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2010 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz. U. z 2010 r., Nr 161, poz. 1080 ze zm.).

Typy beneficjentów : wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Typy projektów:

2. wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym i ponadpodstawowym.

Przykłady założeń do realizacji działań:

1. Wsparcie uczniów uwzględniające ich zróżnicowane potrzeby edukacyjne.
2. Wsparcie dla uczniów zagrożonych przedwczesnym zakończeniem nauki szkolnej.
3. Wsparcie nauczycieli prowadzących kształcenie ogólne w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego, w szczególności w zakresie wykorzystania nowoczesnych technologii w nauczaniu.
4. Rozwój i wsparcie systemu poradnictwa edukacyjno-zawodowego.
5. Doposażenie bazy dydaktycznej i naukowej szkół i placówek oświatowych, w szczególności w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do realizacji programów nauczania z wykorzystaniem TIK.

Grupa docelowa:

- Uczniowie i wychowankowie szkół i placówek (w rozumieniu art. 2 pkt 3, 5 ustawy o systemie oświaty) prowadzących kształcenie ogólne (z wyłączeniem słuchaczy szkół dla dorosłych);
- Szkoły oraz placówki w rozumieniu art. 2 pkt 3, 5 ustawy o systemie oświaty (instytucje i kadra pedagogiczna) realizujące kształcenie ogólne (z wyłączeniem szkół dla dorosłych) i ich organy prowadzące;
- Nauczyciele i pracownicy pedagogiczni szkół i placówek oświatowych.

Typy beneficjentów : organy prowadzące szkół i placówek w rozumieniu art. 2 pkt 3, 5 ustawy o systemie oświaty realizujących kształcenie ogólne (z wyłączeniem szkół dla dorosłych) oraz jednostka organizacyjna samorządu województwa.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane kryteria promujące równouprawnienie kobiet i mężczyzn oraz rozwiązania zapobiegające dyskryminacji ze względu na płeć, pochodzenie etniczne lub rasowe, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, a także orientację seksualną. Ponadto w związku z planowanym wsparciem infrastruktury edukacyjnej w kryteriach wyboru projektów premiowane będą rozwiązania realizujące zasadę zrównoważonego rozwoju.

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, mechanizm zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4 Opis planowanego zastosowania dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.2.5 Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
2.	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	szt.	EFS				
3.	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	szt.	EFS				
4.	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w zakresie TIK	osoby	EFS				
5.	Liczba szkół, które wdrożyły rozwiązania w zakresie pracy z uczniem młodszym na danym progu edukacyjnym	szt.	EFS				
6.	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie	szt.	EFS				
7.	Liczba szkół i placówek, które podjęły działania na rzecz przeciwdziałania rozwarstwieniu społecznemu i segregacji	szt.	EFS				

8.	Liczba szkół o najniższych wynikach edukacyjnych objętych wsparciem w programie	szt.	EFS				
9.	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	osoby	EFS				
10.	Liczba uczniów objętych wsparciem w programie	osoby	EFS				
11.	Liczba uczniów uczestniczących w zajęciach prowadzonych w oparciu o indywidualne podejście do ucznia	osoby	EFS				

2.A.3. Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy transgranicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

W ramach przedmiotowego Priorytetu nie planuje się działań w zakresie innowacji społecznych i współpracy ponadnarodowej.

W ramach osi priorytetowej przewiduje się znaczące wykorzystanie finansowania krzyżowego, przede wszystkim w celu doposażenia bazy dydaktycznej i naukowej placówek wychowania przedszkolnego, szkół i placówek oświatowych.

W Osi Priorytetowej X Edukacja zachodzi silna komplementarność działań realizowanych w obszarze edukacji przedszkolnej i kształcenia zawodowego z działaniami realizowanymi w ramach XI Osi Priorytetowej Infrastruktura edukacyjna (Priorytet Inwestycyjny 10.4).

W zakresie komplementarności z działaniami realizowanymi w ramach celów tematycznych 1-7, finansowanych ze środków EFRR, występuje ona w ramach:

I Osi Priorytetowej – Priorytet Inwestycyjny 1.2 poprzez podejmowanie działań edukacyjnych (EFS) na rzecz wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw (EFRR);

II Osi Priorytetowej – Priorytet Inwestycyjny 2.2 poprzez realizację i rozwój w szkołach programów edukacji cyfrowej oraz organizację szkoleń dedykowanych podnoszeniu kompetencji cyfrowych społeczeństwa (EFS);

III Osi Priorytetowej – Priorytet Inwestycyjny 3.3 poprzez łączenie realizacji projektów zakładających wsparcie dla przedszkoli lub form wychowania przedszkolnego (EFS) z projektami, w których przewidziano wsparcie rozwoju firm (o ile z rozwojem skorelowany jest wzrost poziomu zatrudnienia - EFRR).

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5 Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

0107 Reducing early school leaving and promoting equal access to good quality early childhood, elementary and secondary education

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 9: Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela 10: Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania		Tabela 11: Wymiar 7 EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Tabela 12: Wymiar 8 Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€

OP X, PI 10.3: poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktykę i przyuczania do zawodu, takich jak dwutorowe systemy kształcenia

2.A.1 Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 3: Dostosowanie oferty szkolnictwa zawodowego poprzez poprawę jakości kształcenia oraz zaplecza dydaktycznego do wymogów regionalnego rynku pracy.

Rozwój rynku pracy jest ściśle powiązany z kierunkami oraz intensywnością rozwoju gospodarczego regionu oraz poziomu i jakości kształcenia zawodowego na potrzeby przyszłych kadr. Rozwój technologiczny i idące za nim zmiany w regionalnej gospodarce zwiększają zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników, legitymujących się wykształceniem zawodowym. Niezwykle istotne jest również dążenie do tego, aby programy nauczania w szkołach zawodowych były częścią procesu transformacji gospodarczej. Stąd też przewiduje się poprawę jakości i atrakcyjności kształcenia zawodowego, poprzez lepsze powiązanie go z rynkiem pracy ze szczególnym uwzględnieniem regionalnych inteligentnych specjalizacji.

Kwestią problemową w regionie jest niska jakość kształcenia zawodowego i niedostosowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb regionalnej gospodarki. W celu sprostania wymogom rynku pracy należy podejmować działania dotyczące poszerzania bazy i oferty kształcenia zawodowego. Podejmowane w szkolnictwie działania powinny uwzględniać m.in. realizację nowatorskich programów nauczania, wyrównywanie różnic w poziomie nauczania pomiędzy poszczególnymi rejonami województwa.

Wsparcie szkolnictwa zawodowego powinno podążać zarówno za zmianami systemowymi, jak i wymogami stawianymi przyszłym absolwentom przez rynek pracy. Ponadto projektowane zmiany przewidują wdrażanie modułowych programów nauczania, a to z kolei implikuje konieczność inwestycji w bazę techniczno-dydaktyczną szkół w województwie, którą charakteryzuje przestarzałe zaplecze i wyposażenie do praktycznej nauki zawodu w większości z nich oraz przewidywane niewystarczające finansowanie ich unowocześnienia.

Cel szczegółowy 4: Rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Funkcjonujący przez lata stereotyp o małej efektywności kształcenia zawodowego, powodował mniejsze zainteresowanie wśród uczniów szkół taką formą nauki. Tymczasem to w kształceniu zawodowym drzemie potencjał, który należy rozwijać. Dzięki wzmocnieniu kształcenia ogólnego i uelastycznieniu kształcenia zawodowego, absolwenci szkół zawodowych będą posiadali cenione przez pracodawców kompetencje ogólne oraz potwierdzone w systemie egzaminów zewnętrznych umiejętności zawodowe.

Dlatego też niezwykle istotne jest wypracowanie sposobów, a następnie wprowadzenie gotowych, konkretnych rozwiązań łączących zapotrzebowanie przedsiębiorców z ofertą szkół zawodowych, które będą włączane do programu nauczania. W odpowiedzi na zdiagnozowany problem, w województwie zachodniopomorskim planowane są działania angażujące pracodawców w konsultowanie podstawy programowej i treści kształcenia oraz w określanie

zakresu i organizacji praktyk zawodowych - dążyć się będzie do wypełnienia deficytu udziału pracodawców w kształceniu praktycznym. Wsparcie w tym zakresie ukierunkowane będzie na wszelkie formy podwyższające kwalifikacje i kompetencje uczniów na rynku pracy oraz zwiększające ich szanse na znalezienie pracy, tj. praktyki, staże. Aby zapewnić wsparcie instytucjonalne takich rozwiązań, konieczne będzie inwestowanie w rozwój centrów kształcenia ustawicznego i praktycznego oraz podejmowanie inicjatyw na rzecz rozwoju współpracy szkół z ich społeczno-gospodarczym otoczeniem. Działania takie przyczynią się do wzrostu poziomu zatrudnienia wśród absolwentów szkół zawodowych z korzyścią dla regionalnego rynku pracy, którego zasoby wzbogacą wykwalifikowani specjaliści.

Cel szczegółowy 5: Upowszechnianie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu ustawicznym.

Współczesny model kariery edukacyjnej i zawodowej zakłada stałe doskonalenie kompetencji i kwalifikacji. Uczenie się w różnych formach, miejscach i przez całe życie staje się kluczem do sukcesu zarówno dla poszczególnych osób, jak i dla całego społeczeństwa.

Rynek pracy jest obszarem reagującym na sytuację gospodarczą i wymuszającym od potencjalnych uczestników ciągłą gotowość do zmian w obszarze potencjału zawodowego. Większe szanse na rynku pracy mają osoby, które chcą inwestować w swój rozwój zawodowy wykorzystując możliwości, jakie daje kształcenie ustawiczne. Również wśród pracodawców najbardziej cenione są osoby o określonych, potwierdzonych kwalifikacjach zawodowych bądź takie, które gotowe są na podjęcie działań służących ich podnoszeniu lub uzupełnieniu.

Problemem województwa zachodniopomorskiego jest bardzo niski udział osób w wieku 25-64 lat uczących się i doksztalających w ogólnej liczbie ludności – wskaźnik ten kształtuje się na znacznie niższym poziomie w porównaniu do średniej dla kraju. Ponadto, wzrost stopy bezrobocia w regionie oraz rosnąca liczba osób, które żyją w ubóstwie zmusza do podjęcia działań, wpisujących się w oczekiwania rynku pracy. Dlatego też niezbędne są działania ukierunkowane na objęcie odpowiednim wsparciem osób dorosłych w postaci kursów i szkoleń, w tym przekwalifikujących. Dodatkowo, wsparcie ukierunkowane na kształcenie formalne i pozaformalne osób dorosłych, uzupełnione będzie działaniami w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego w zakresie wyboru ścieżki kształcenia tak, by było jak najbardziej efektywne zarówno z punktu widzenia uczestników jak i regionalnego rynku pracy.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

L.p.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób świadczących usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego po opuszczeniu programu	Regiony mniej rozwinięte	osoby							
2.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)	Regiony mniej rozwinięte	osoby							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów uczestniczących w kształceniu zawodowym.

Przykłady założonych do realizacji działań:

1. Wsparcie uczniów uwzględniające ich zróżnicowane potrzeby edukacyjne.
2. Wsparcie nauczycieli prowadzących kształcenie zawodowe w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego.
3. Rozwój i wsparcie systemu poradnictwa edukacyjno-zawodowego.
4. Modernizacja oferty kształcenia zawodowego i dostosowanie jej do potrzeb regionalnego i lokalnego rynku pracy.
5. Rozwój współpracy szkół i placówek kształcenia zawodowego z ich otoczeniem, w tym zwłaszcza z pracodawcami i szkołami wyższymi.
6. Doposażenie bazy dydaktycznej i naukowej związanej z praktyczną nauką zawodu.

Grupa docelowa:

- Uczniowie i słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe (z wyłączeniem słuchaczy szkół dla dorosłych);
- Młodociani pracownicy;
- Szkoły i placówki (instytucje i kadra pedagogiczna) prowadzące kształcenie zawodowe (z wyłączeniem szkół dla dorosłych);
- Instruktorzy praktycznej nauki zawodu, zgodnie z § 10 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. z 2010 r., Nr 244, poz. 1626 ze zm.);
- Partnerzy społeczno – gospodarczy;
- Pracodawcy.

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy – projekty systemowe, tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych, mechanizm zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

Typy projektów:

2. wsparcie osób dorosłych w zakresie kształcenia formalnego i pozaformalnego.

Przykłady założonych do realizacji działań:

1. Umożliwienie osobom dorosłym podnoszenia umiejętności, wiedzy i kompetencji poprzez udział w edukacji formalnej, pozaformalnej i nieformalnej, w szczególności w zakresie inteligentnych specjalizacji.
2. Programy potwierdzania kwalifikacji zawodowych.

3. Wsparcie placówek prowadzących kształcenie ustawiczne i zawodowe.

4. Doradztwo w zakresie planowania i wyboru ścieżki kształcenia.

Grupa docelowa: osoby dorosłe uczestniczące w szkoleniach i kursach, w szczególności osoby o niskich kwalifikacjach.

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Narzędzia realizacji: tryb konkursowy

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

Na etapie wyboru projektów zostaną zastosowane kryteria promujące równouprawnienie kobiet i mężczyzn oraz rozwiązania zapobiegające dyskryminacji ze względu na płeć, pochodzenie etniczne lub rasowe, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, a także orientację seksualną. Ponadto w związku z planowanym wsparciem infrastruktury edukacyjnej w kryteriach wyboru projektów premiowane będą rozwiązania realizujące zasadę zrównoważonego rozwoju.

Narzędzia realizacji:

- **1 typ projektów** - tryb konkursowy, tryb pozakonkursowy – projekty systemowe, tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych, mechanizm zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

- **2 typ projektów** - tryb konkursowy

2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4 Opis planowanego zastosowania dużych projektów

W ramach przedmiotowego Priorytetu planowana jest realizacja projektów: *Poradnictwo edukacyjno – zawodowe* i *Kształcenie zawodowe*.

2.A.2.5 Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba placówek i ponadgimnazjalnych szkół zawodowych wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	szt.	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
2.	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
3.	Liczba szkół zawodowych współpracujących z pracodawcami w	szt.	EFS	Regiony mniej			

	programie			rozwinęte			
4.	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
5.	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia realizowanych we współpracy z pracodawcami	osoby	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
6.	Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie	szt.	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
7.	Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego	szt.	EFS	Regiony mniej rozwinięte			
8.	Liczba powiatów objętych partnerskimi programami współpracy szkół zawodowych z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym	szt.	EFS	Regiony mniej rozwinięte			

2.A.3. Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy transgranicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

W ramach przedmiotowego Priorytetu nie planuje się działań w zakresie innowacji społecznych i współpracy ponadnarodowej.

W ramach osi priorytetowej przewiduje się znaczące wykorzystanie finansowania krzyżowego, przede wszystkim w celu doposażenia bazy dydaktycznej i naukowej placówek wychowania przedszkolnego, szkół i placówek oświatowych.

W Osi Priorytetowej X Edukacja zachodzi silna komplementarność działań realizowanych w obszarze edukacji przedszkolnej i kształcenia zawodowego z działaniami realizowanymi w ramach XI Osi Priorytetowej Infrastruktura edukacyjna (Priorytet Inwestycyjny 10.4).

W zakresie komplementarności z działaniami realizowanymi w ramach celów tematycznych 1-7, finansowanych ze środków EFRR, występuje ona w ramach:

I Osi Priorytetowej – Priorytet Inwestycyjny 1.2 poprzez podejmowanie działań edukacyjnych (EFS) na rzecz wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw (EFRR);

II Osi Priorytetowej – Priorytet Inwestycyjny 2.2 poprzez realizację i rozwój w szkołach programów edukacji cyfrowej oraz organizację szkoleń dedykowanych podnoszeniu kompetencji cyfrowych społeczeństwa (EFS);

III Osi Priorytetowej – Priorytet Inwestycyjny 3.3 poprzez łączenie realizacji projektów zakładających wsparcie dla przedszkoli lub form wychowania przedszkolnego (EFS) z projektami, w których przewidziano wsparcie rozwoju firm (o ile z rozwojem skorelowany jest wzrost poziomu zatrudnienia - EFRR).

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5 Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 9: Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela 10: Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania		Tabela 11: Wymiar 7 EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Tabela 12: Wymiar 8 Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
0108 Improving the quality, efficiency and openness of tertiary and equivalent education with a view to increasing participation and attainment levels											
0109 Enhancing equal access to lifelong learning, upgrading the skills and competences of the workforce and increasing the labour market relevance of education and training system											

Sekcja 2.A.0 Nazwa osi priorytetowej

XI OP INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA

OP XI, PI 10.4: inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

Efektom wsparcia w priorytecie inwestycyjnym 10.4 będzie poprawa jakości i dostępności infrastruktury edukacyjnej oraz umożliwienie równego dostępu do tego typu infrastruktury na poziomie regionalnym, dostosowanie do potrzeb rynku pracy. Spowoduje to zmniejszenie bezrobocia wśród osób młodych oraz wydłużenie aktywności zawodowej.

2.A.1 Opis celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego, oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników rezultatu

Cel szczegółowy 1: Poprawa jakości i zwiększenie dostępności do placówek wychowania przedszkolnego.

W województwie zachodniopomorskim zaobserwować można zjawisko nierównomiernej lokalizacji w wymiarze terytorialnym placówek wychowania przedszkolnego. Pomimo organizowanych od 2008 r. konkursów w ramach Podziałania 9.1.1. POKL w dalszym ciągu w regionie można znaleźć tzw. białe plamy- czyli gminy, gdzie dzieci pozbawione są dostępu do wychowania przedszkolnego. Choć zjawisko to nie jest zaskakujące w obliczu zachodzących przemian demograficznych, budzi ono niepokój w kontekście realizacji planów wyrównywania szans edukacyjnych, zwłaszcza pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi. Natomiast gminy, w których ośrodki wychowania przedszkolnego istnieją, borykają się z problemem braku miejsc dla wszystkich dzieci w wieku przedszkolnym. W konsekwencji, pomiędzy dziećmi uczęszczającymi do takich placówek a nieuczęszczającymi występują często dysproporcje na późniejszym etapie kształcenia, co prowadzi do pewnego rodzaju rozwarstwienia.

Nie należy zapominać również, że niezadowalający poziom rozwoju systemu opieki nad dziećmi, stanowi jeden z ważniejszych czynników niekorzystnie wpływających na poziom aktywności zawodowej w regionie, szczególnie wśród kobiet. Promowanie godzenia życia zawodowego i prywatnego oraz równego dostępu do wysokiej jakości edukacji wczesnoszkolnej, staje się zatem jednym z kluczowych obszarów, który należy wspierać. W związku z tym niezbędne jest podjęcie działań mających na celu stworzenie warunków do powrotu na rynek pracy przez osoby wychowujące dzieci. W tym celu, w kontekście wychowania przedszkolnego, bardzo istotne staje się zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług opieki nad dziećmi.

W ramach Priorytetu przewiduje się wsparcie inwestycji polegających na rozwoju infrastruktury wychowania przedszkolnego.

Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości i dostępności oraz dostosowanie infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej służącej uczeniu się przez całe życie do potrzeb rynku pracy.

Literatura przedmiotu, ale także doświadczenia krajowe i zagraniczne, jednoznacznie wskazują, że na rozwój ogólnego poziomu kapitału ludzkiego silny wpływ ma dostępna infrastruktura edukacyjna. Na wczesnym etapie rozwoju danej jednostki niezwykle istotne jest to, aby miała zapewniony łatwy dostęp do szeroko rozumianej infrastruktury edukacyjnej,

nie bez znaczenia jest również wyposażenie szkół i placówek oświatowych (komputery, wyposażenia pracowni). Ponadto, możliwość korzystania z dobrej i łatwo dostępnej opieki szkolnej powoduje, że rodzice dzieci mogą więcej czasu poświęcić na swój własny rozwój, udział w szkoleniach, podjęcie wcześniej przerwanej edukacji, co w istotny sposób przyczynia się do zwiększania ich umiejętności. Tym bardziej, że z perspektywy zmian na rynku pracy i oczekiwań pracodawców, niezwykle istotna jest idea uczenia się przez całe życie.

Podstawowym instrumentem polityki wsparcia podaźowej strony kształcenia w województwie zachodniopomorskim, jest system oświaty publicznej, obejmujący swoim oddziaływaniem dzieci i młodzież poddane powszechnemu obowiązkowi kształcenia oraz osoby dorosłe uzupełniające swoje kwalifikacje w ramach edukacji ustawicznej. Zarządzanie szkołami publicznymi, w tym ich utrzymanie, znajduje się w gestii samorządów (przede wszystkim gmin), które często posiadają niewystarczające na ten cel środki. Ponadto, region charakteryzuje duża dysproporcja w dostępie do infrastruktury edukacyjnej na wszystkich szczeblach kształcenia formalnego i pozaformalnego, np. sale gimnastyczne, pracownie komputerowe, sale do nauki języków obcych czy laboratoria, dlatego planowane są działania polegające na przebudowie, rozbudowie i funkcjonalnym dostosowaniu szkół i placówek oświatowych oraz instytucji służących rozwijaniu kompetencji osób dorosłych. Dodatkowo, przewiduje się inwestycje w wyposażenie tych instytucji w nowoczesny sprzęt dydaktyczny, przede wszystkim w celu polepszenia warunków dla rozwoju szkolnictwa w regionie oraz wdrażania idei uczenia się przez całe życie.

Cel szczegółowy 3: Poprawa jakości i dostępności infrastruktury szkolnictwa zawodowego.

Od kilku lat obserwujemy systematyczny spadek zainteresowania młodzieży szkolnictwem zawodowym. Dla młodych ludzi szkoła zawodowa stała się synonimem pewnej nieudolności intelektualnej. Prowadzona w całym kraju kampania społeczna – próbująca przełamać ten stereotyp jest jedną z prób odwrócenia tej sytuacji. Jest to szczególnie istotne w kontekście zmian zachodzących na rynku pracy i potrzeb pracodawców. W związku z tym niezbędne jest zwiększenie potencjału szkół zawodowych i dalsze propagowanie korzyści płynących z wyboru tej ścieżki kształcenia. Jednocześnie, konieczna jest modernizacja szkół zawodowych pod kątem infrastrukturalnym, gdyż zaobserwować można duże niedobory w tym zakresie. Zgodnie z reformą oświaty dla szkół ponadgimnazjalnych w zasadniczej szkole zawodowej szczególny nacisk ma być położony na kształcenie praktyczne. Przyjęto, iż kształcenie praktyczne obejmie ponad 60% całego czasu przeznaczanego na kształcenie zawodowe. Praktyczna nauka zawodu odbywać się ma u pracodawcy, w centrach kształcenia praktycznego czy w warsztatach szkolnych.

Wobec powyższego, celem zwiększenia potencjału i lepszego dopasowania kształcenia zawodowego do potrzeb pracodawców, w ramach Priorytetu wsparcie otrzymają projekty polegające na budowie, przebudowie, remoncie laboratoriów, sal do praktycznej nauki zawodu, w tym przystosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych. Planowane w tym zakresie działania ukierunkowane będą na tworzenie w szkołach i placówkach kształcenia zawodowego warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej poprzez wyposażenie bądź doposażenie szkół i placówek w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne zapewniające wysoką jakość kształcenia i umożliwiające realizację podstawy programowej kształcenia w zawodach.

Wszystkie te działania powinny przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności wyboru kształcenia zawodowego jako ścieżki edukacyjnej, a także dostosowania jego oferty do potrzeb rynku pracy (szczególnie w wymiarze lokalnym i regionalnym). Dzięki temu system szkolnictwa zawodowego powinien być w stanie dostarczyć na rynek pracy większą liczbę

wykwalfikowanych specjalistów o kwalifikacjach odpowiadających aktualnym wymogom pracodawców.

Cel szczegółowy 4: Wzmocnienie atrakcyjności i jakości edukacji poprzez rozwój instytucji popularyzujące naukę i innowacje.

Dziecko uczy się przede wszystkim nie z książki, nie w trakcie słuchania objaśnień czy instrukcji. Dziecko uczy się samodzielnie doświadczając, w trakcie działania. W tym celu właśnie, a także aby stymulować innowacyjność dzieci, jak i również młodzieży, konieczne są inwestycje nakierowane na tworzenie instytucji popularyzujących naukę i innowacje. Przyczyni się to do zwiększenia atrakcyjności przekazywanych treści edukacyjnych oraz zainteresowania nauką i karierą naukową. Dlatego też w województwie zachodniopomorskim planowane jest utworzenie realizujących powyższe założenia małych *Centrów Nauki Kopernik*. Niezwykle istotną rolą, jaką spełniają te jednostki jest m.in. inspirowanie do odkrywania i zrozumienia świata poprzez samodzielne doświadczenia oraz uczestnictwo w procesie twórczym, jak również kształtowanie umiejętności szczególnie istotnych: komunikowania się, współpracy, myślenia krytycznego i kreatywnego oraz rozwiązywania problemów i działania innowacyjnego.

Ip.	Wskaźnik	Jednostka miary	Kategoria region (jeśli dot.)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1	<i>Wskaźnik wyników egzaminów końcowych (sprawdzian w klasie VI, egzamin gimnazjalny, egzamin maturalny)</i>							

2.A.2. Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.2.1 Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Typy projektów:

1. inwestycje w infrastrukturę przedszkolną służące poszerzeniu dostępu do opieki przedszkolnej.

Poprzez realizację tego typu projektów nastąpi poprawienie dostępu do infrastruktury przedszkolnej, przez co wzrośnie liczba dzieci włączonych do systemu edukacji przedszkolnej. Konsekwencją tych działań będzie poprawa dostępności do rynku pracy osób sprawujących opiekę nad osobami zależnymi (dziećmi w wieku przedszkolnym).

Przykłady działań planowanych do wsparcia:

rozbudowa, przebudowa i funkcjonalne dostosowanie ośrodków wychowania przedszkolnego.

Grupa docelowa:

- Dzieci w wieku przedszkolnym;
- Rodzice dzieci w wieku przedszkolnym;
- Nauczyciele i pracownicy pedagogiczni przedszkoli;

- Istniejące przedszkola, w tym przedszkola specjalne;
- Istniejące oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych;
- Funkcjonujące inne formy wychowania przedszkolnego, w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2010 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz. U. z 2010 r., Nr 161, poz. 1080 ze zm.).

Typy beneficjentów; wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

Typy projektów:

1. inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową służące ustawicznej edukacji przez całe życie na rzecz przystosowania jej do potrzeb regionalnego rynku pracy.

Celem realizacji przedsięwzięć tego typu jest poprawa dostępności do oferty edukacyjnej na wszystkich poziomach powszechnej edukacji, jak też poprawa dostępności do kształcenia ustawicznego. Wspierane będą działania zmierzające do modernizacji i unowocześnienia istniejącej infrastruktury, jak też służące jej przystosowaniu do potrzeb regionalnego rynku pracy. Projekty będą polegały zarówno na rozbudowie, przebudowie, dostosowaniu istniejącej infrastruktury, jak też wyposażeniu placówek edukacyjnych oraz szkoleniowych w infrastrukturę, sprzęt i urządzenia służące świadczeniu usług edukacyjnych i szkoleniowych.

Przykłady działań planowanych do wsparcia:

1. Rozbudowa, przebudowa i funkcjonalne dostosowanie szkół i placówek oświatowych.
2. Inwestycje w infrastrukturę służącą szkoleniom zawodowym i idei uczenia się przez całe życie.

Grupa docelowa :

- Uczniowie i wychowankowie szkół i placówek (w rozumieniu art. 2 pkt 3, 5 ustawy o systemie oświaty) prowadzących kształcenie ogólne (z wyłączeniem słuchaczy szkół dla dorosłych);
- Szkoły oraz placówki w rozumieniu art. 2 pkt 3, 5 ustawy o systemie oświaty (instytucje i kadra pedagogiczna) realizujące kształcenie ogólne (z wyłączeniem szkół dla dorosłych) i ich organy prowadzące;
- Nauczyciele i pracownicy pedagogiczni szkół i placówek oświatowych;
- Osoby dorosłe uczestniczące w szkoleniach i kursach, w szczególności osoby o niskich kwalifikacjach;
- Instytucje szkoleniowe.

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

Typy projektów:

1. inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa zawodowego (w tym wyższego) służące dostosowaniu jej do potrzeb rynku pracy i regionalnych inteligentnych specjalizacji.

Wspierane będą projekty, których celem jest dostosowanie istniejącej infrastruktury szkolnictwa zawodowego do aktualnych potrzeb rynku pracy oraz inteligentnych specjalizacji regionu. Istniejąca infrastruktura szkolnictwa zawodowego jest często niedostosowana do aktualnego stanu gospodarki i wymogów rynku pracy, przez co szkolnictwo zawodowe jawi się jako nieatrakcyjne. Z tych względów dostrzega się konieczność realizacji takich przedsięwzięć, które dzięki modernizacji istniejącej infrastruktury, jej rozbudowie lub przebudowie, jak też wyposażeniu istniejących placówek w niezbędny sprzęt, narzędzia, urządzenia, sprawią że oferta placówek szkolnictwa zawodowego będzie dostosowana do potrzeb rynku pracy oraz kierunków rozwojowych regionu.

Przykłady działań planowanych do wsparcia:

1. Rozbudowa, przebudowa i funkcjonalne dostosowanie placówek kształcenia zawodowego.
2. Inwestycje w infrastrukturę Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych, z uwzględnieniem konieczności wsparcia działań wynikających z inteligentnych specjalizacji.
3. Modernizacja warsztatów do praktycznej nauki zawodu.

Grupa docelowa:

- Uczniowie i słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe (z wyłączeniem słuchaczy szkół dla dorosłych);
- Młodociani pracownicy;
- Szkoły i placówki (instytucje i kadra pedagogiczna) prowadzące kształcenie zawodowe (z wyłączeniem szkół dla dorosłych);
- Instruktorzy praktycznej nauki zawodu, zgodnie z § 10 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. z 2010 r., Nr 244, poz. 1626 ze zm.).

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

Typy projektów:

2. inwestycje w infrastrukturę popularyzującą naukę i innowacje.

Dostępność do nowoczesnych metod nauczania, a zwłaszcza urządzeń i środków wykorzystujących techniki multimedialne, jest w aktualnych placówkach edukacyjnych

regionu bardzo niewielka. Celem realizacji projektów tego typu jest poprawa dostępności do nowoczesnego nauczania na wszystkich poziomach edukacji, a przez to dostosowanie treści edukacyjnych do aktualnego stanu wiedzy, stanu techniki oraz warunków sytuacji społeczno-gospodarczej. Projekty te mają prowadzić do wprowadzania na każdym etapie nauczania możliwości uzupełniania wiedzy teoretycznej zajęciami praktycznymi wykorzystującymi najnowsze możliwości nauki i techniki.

Przykłady działań planowanych do wsparcia:

- multimedialne centra edukacyjne

Grupa docelowa: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Terytorialny obszar realizacji: obszar województwa zachodniopomorskiego.

2.A.2.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów

W związku z planowanym wsparciem infrastruktury edukacyjnej w kryteriach wyboru projektów premiowane będą rozwiązania realizujące zasadę zrównoważonego rozwoju.

Szczególną uwagę należy poświęcić rozwojowi szkolnictwa zawodowego, Dzięki wzmocnieniu kształcenia zawodowego absolwenci szkół zawodowych będą posiadali cenione przez pracodawców kompetencje ogólne oraz potwierdzone w systemie egzaminów zewnętrznych umiejętności zawodowe. Zwiększy to szanse młodych ludzi na odnalezienie się na rynku pracy, rozszerzy możliwości zatrudnienia i zminimalizuje problem bezrobocia, w szczególności gdy uczniowie będą mieli dostęp do nowoczesnych, dobrze wyposażonych warsztatów praktycznej nauki zawodu.

Narzędzia realizacji: W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się tryb konkursowy z uwagi na jego konkurencyjny charakter. W uzasadnionych przypadkach zastosowany zostanie również tryb pozakonkursowy – tryb negocjacyjny w ramach kontraktów samorządowych, który pozwoli na komplementarne rozwiązanie likwidacji szeregu problemów na danym obszarze, w ramach których jednym z elementów będzie wsparcie infrastruktury edukacyjnej oraz mechanizm zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

2.A.2.3 Opis planowanego wykorzystania instrumentów finansowych

W ramach przedmiotowego Priorytetu nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.A.2.4 Opis planowanego zastosowania dużych projektów

W ramach przedmiotowego Priorytetu planowana jest realizacja projektu: *Centrum Fal*.

2.A.2.5 Układ wskaźników produktu

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

l.p.	Wskaźnik (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Potencjalna liczba użytkowników infrastruktury opieki nad dziećmi lub edukacyjnej wspartej w programie (CI)	osoby					
2.	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty	szt.					
3.	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	szt.					

2.A.3. Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy transgranicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

W ramach przedmiotowego Priorytetu nie planuje się działań w zakresie innowacji społecznych i współpracy ponadnarodowej.

W Osi Priorytetowej XI Infrastruktura edukacyjna zachodzi silna komplementarność działań realizowanych w ramach niniejszego Priorytetu z działaniami realizowanymi w ramach X Osi Priorytetowej Edukacja (Priorytety Inwestycyjne 10.1 i 10.3).

2.A.4 Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej, w podziale na fundusze i kategorie regionów

KEW Wskaźnik produktu Wskaźnik postępu finansowego Wskaźnik rezultatu	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)	Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r.

2.A.5 Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Kategoria regionu i fundusz: Region słabiej rozwinięty, Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego											
Tabela 7: Wymiar 1		Tabela 8: Wymiar 2		Tabela 9: Wymiar 3		Tabela 10: Wymiar 6		Tabela 11: Wymiar 7		Tabela 12: Wymiar 8	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania		EFS secondary theme (Wyłącznie EFS)		Cel tematyczny (EFRR/ FS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
052 Education infrastructure (tertiary, vocational and adult learning) 0%		01 Non-repayable grant		01 Urban 04 Rural: sparsely and very sparsely populated areas 05 Rural: other		05 Other integrated approaches to sustainable urban/rural development		00 Not applicable		09 Promoting social inclusion and combating poverty	
053 Education infrastructure (primary and secondary) 0%											
054 Childcare infrastructure (pre-school)											
0108 Improving the quality, efficiency and openness of tertiary and equivalent education with a view to increasing participation and attainment levels											

Sekcja 2.B. Opis osi priorytetowej dla pomocy technicznej ze wskazaniem realizowanych priorytetów inwestycyjnych oraz wyznaczonych celów szczegółowych

2.B.0 Nazwa osi priorytetowej

XII OP POMOC TECHNICZNA

Celem głównym Priorytetu jest stworzenie sprawnego systemu wdrażania i zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020.

2.B.1. Cele szczegółowe osi priorytetowej oraz oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: zapewnienie efektywności działania administracji zaangażowanej we wdrażanie funduszy strukturalnych w ramach RPO oraz zwiększenie potencjału administracyjnego,

Cel szczegółowy 2: stworzenie efektywnego systemu promocji i informacji

2.B.2. Lista wskaźników rezultatu strategicznego

Tabela 13: Wskaźniki rezultatu dla EFRR/FS/EFS.

I. p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (na rok 2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania

2.B.3. Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych w podziale na poszczególne osie priorytetowe

2.B.3.1. Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

W ramach Priorytetu XII Pomoc Techniczna podejmowane będą działania ukierunkowane na wsparcie procesów zarządzania, wdrażania, monitorowania, ewaluacji, kontroli, audytu, certyfikacji oraz działalności informacyjno-promocyjnej upowszechniającej efekty realizacji RPO 2014-2020.

Prawidłowe zarządzanie RPO wiąże się z systematyczną oceną działań związanych z realizacją Programu, analizą postępu jego realizacji, oceną przydatności podejmowanych działań oraz oceną oddziaływania zaangażowanych środków na rozwój społeczno-gospodarczy województwa. Instytucja Zarządzająca RPO deklaruje pełne uczestnictwo w krajowym, jednolitym komputerowym systemie monitoringu. Dofinansowaniem zostanie objęty również rozwój stałej bazy danych o projektach gotowych do realizacji. Należy

zapewnić sprawny system informatyczny służący obsłudze procesu realizacji RPO i jego monitorowania.

Zapewnienie odpowiedniego potencjału i zdolności administracyjnych instytucji odpowiedzialnych za efektywne i sprawne zarządzanie i wdrażanie Programu odbywać się będzie poprzez finansowanie wynagrodzeń pracowników instytucji zaangażowanych w realizację RPO oraz podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych (m.in. warsztaty, szkolenia, seminaria, konferencje, kursy językowe, studia podyplomowe i inne formy doskonalenia zawodowego). Należy zapewnić także zaplecze techniczne i organizacyjne, w tym: odpowiednią powierzchnię biurową i magazynową poprzez m.in. zakup, najem, adaptację, remont, modernizację pomieszczeń oraz odpowiednie wyposażenie stanowisk pracy (np. systemy informatyczne, sprzęt komputerowy, meble, materiały biurowe).

Ze środków pomocy technicznej finansowane będą działania związane z przeprowadzaniem badań ewaluacyjnych, analiz, ekspertyz, ocen oraz audytów, których celem będzie usprawnienie systemu wdrażania i zarządzania RPO w obecnym i przyszłym okresie programowania. Finansowane będą również działania związane z utworzeniem i obsługą Komitetów Monitorujących oraz innych grup doradczych.

W celu zapewnienia skutecznej koordynacji działań komunikacyjnych prowadzonych przez poszczególne instytucje, Polska, zgodnie z art. 106 rozporządzenia ogólnego, opracowuje horyzontalny dokument - wspólną strategię komunikacji polityki spójności. W oparciu o ww. strategię instytucja zarządzająca, zgodnie z art. 106 rozporządzenia ogólnego, opracuje dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego *strategię komunikacji*, będącą podstawą prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych dla tego programu. Strategia komunikacji podlega zarówno uzgodnieniom z Instytucją Koordynującą Umowę Partnerstwa oraz jej akceptacji w zakresie zgodności ze wspólną strategią komunikacji i wytycznymi w zakresie informacji i promocji, a następnie akceptacji Komitetu Monitorującego dany program.

Raz do roku na forum Komitetu Monitorującego przedstawiana jest informacja nt. realizacji przedmiotowej strategii dla Programu Regionalnego oraz planowanych działań w roku następnym.

IZ przygotowuje również roczne plany działań o charakterze wykonawczym.

Działania informacyjne i promocyjne wspierają realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego.

Wsparcie to będzie realizowane w szczególności poprzez:

- informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach finansowania projektów w ramach programu oraz sposobach pozyskania wsparcia,
- dostarczanie beneficjentom informacji potrzebnych do realizacji projektów na różnych etapach ich realizacji,
- upowszechnianie wśród mieszkańców województwa roli i osiągnięć polityki spójności i funduszy w regionie przez działania informacyjne i promocyjne na temat efektów samego programu, jak i poszczególnych projektów, a także w stosownym zakresie Umowy Partnerstwa.
-

Realizacja działań promocyjnych i informacyjnych służyć będzie upowszechnianiu informacji na temat możliwości ubiegania się o dofinansowanie w ramach RPO wśród potencjalnych beneficjentów oraz informowaniu opinii publicznej o zaangażowaniu środków UE w rozwój województwa. Finansowane będą przedsięwzięcia związane z realizacją *strategię komunikacji*, Wsparciem objęte zostaną wszelkie akcje mające na celu podnoszenie świadomości i pomoc potencjalnym beneficjentom – poprzez organizację konferencji, szkoleń, wymianę dobrych praktyk i doświadczeń, propagowanie innowacyjności etc. – w zakresie prawidłowego zarządzania, rozliczania i monitorowania projektów, a także z zakresu Prawa Zamówień Publicznych. Wspierane będą również działania związane z utworzeniem oraz utrzymaniem punktów informacyjnych na temat RPO 2014-2020.

Ze środków Priorytetu finansowane będą także działania związane z procesem oceny i selekcji projektów dofinansowanych w ramach Programu oraz przygotowaniem projektów strategicznych.

W ramach Pomocy Technicznej podjęte zostaną prace mające na celu zamknięcie perspektywy finansowej 2007-2013, jak i zmierzające do opracowania dokumentów strategicznych związanych z kolejnym okresem programowania 2021-2027.

Główni beneficjenci:

- Instytucja Zarządzająca RPO,
- Instytucje Pośredniczące,
- inne instytucje biorące udział w systemie wdrażania i realizacji RPO.

2.B.3.2 Wskaźniki produktu oraz ich powiązanie z rezultatami

Tabela 13: Wskaźniki produktu dla EFRR/FS/EFS (w podziale na osie priorytetowe)

I.p.	Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Wartość docelowa (na rok 2023) (opcjonalnie)	Źródłowanych
1.	Liczba etatomiesięcy finansowanych ze środków pomocy technicznej	szt.		
2.	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	szt.		
3.	Liczba wspartych ZIT	Szt.		
4.	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt.		

2.B.4 Kategoryzacja interwencji osi priorytetowych

Tabela 14: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 15: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 16: Wymiar 3 Typ terytorium	
Kod	€	Kod	€	Kod	€
102 – przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie oraz kontrola					
103 – ewaluacja					
104 – informacja i promocja					

SEKCJA 3: PLAN FINANSOWY PROGRAMU

Sekcja 3.1 Tabela przedstawiająca - zgodnie z przepisami dot. wyznaczenia i modulowania stopy współfinansowania - całkowitą kwotę środków finansowych przewidzianych jako wkład każdego z funduszy do programu, w podziale na lata i kategorie regionów

Tabela 17 Tabela przedstawiająca całkowitą kwotę środków finansowych przewidzianych jako wkład każdego z funduszy do programu, w podziale na lata i kategorie regionów (EUR)

Kategoria regionów	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Suma
EFRR w regionach mniej rozwiniętych	14 420 000	95 370 000	178 635 000	199 398 000	201 898 000	173 056 000	144 223 000	1 007 000 000
<i>EFRR suma</i>	14 420 000	95 370 000	178 635 000	199 398 000	201 898 000	173 056 000	144 223 000	1 007 000 000
EFS w regionach mniej rozwiniętych	6 085 000	48 685 000	79 113 000	91 285 000	91 285 000	60 856 000	51 191 000	428 500 000
<i>EFS suma</i>	6 085 000	48 685 000	79 113 000	91 285 000	91 285 000	60 856 000	51 191 000	428 500 000
Suma	20 505 000	144 055 000	257 748 000	290 683 000	293 183 000	233 912 000	195 414 000	1 435 500 000

Sekcja 3.2 Plan finansowy określający całkowitą kwotę środków finansowych przewidzianych jako wkład każdego z funduszy do programu oraz współfinansowanie krajowe, dla całego okresu programowania i każdej osi priorytetowej

Tabela 18a: Plan finansowy programu (EUR)

Oś PO	Fundusz	Kat. Regionów	CT	Wkład wspólnotowy	Wkład krajowy	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Finansowanie Ogółem	Poziom współfinansowania	dla celów info
						Krajowe środki publiczne	Krajowe środki prywatne			Wkład EBI
						a	b=c+d			
I OP Gospodarka – Innowacje – Technologie	EFRR	mniej rozwinięty	1 3	301 385 000	53 185 588	53 185 588	-	354 570 588	85,00%	-
II OP Rozwój społeczeństwa informacyjnego -	EFRR	mniej rozwinięty	2	40 000 000	7 058 823	7 058 823	-	47 058 824	85,00%	-
III OP Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej -	EFRR	mniej rozwinięty	4	186 615 000	32 932 059	32 932 059	-	219 547 059	85,00%	-
IV Dostosowania do zmian klimatu -	EFRR	mniej rozwinięty	5	25 000 000	4 411 765	4 411 765	-	29 411 765	85,00%	-
V OP rozwój naturalnego środowiska człowieka -	EFRR	mniej rozwinięty	6	87 000 000	15 352 941	15 352 941	-	102 352 941	85,00%	-
VI Transport -	EFRR	mniej rozwinięty	7	241 000 000	42 529 412	42 529 412	-	283 529 412	85,00%	-
VII Rynek pracy -	EFS	mniej rozwinięty	8	190 000 000	33 529 412	33 529 412	-	223 529 412	85,00%	-
VIII Rozwój społeczny -	EFS	mniej rozwinięty	9	101 080 000	17 837 647	17 837 647	-	118 917 647	85,00%	-
IX Infrastruktura publiczna -	EFRR	mniej rozwinięty	9	76 000 000	13 411 765	13 411 765	-	89 411 765	85,00%	-
X Edukacja -	EFS	mniej rozwinięty	10	80 000 000	14 117 647	14 117 647	-	94 117 647	85,00%	-
XI Infrastruktura edukacyjna -	EFRR	mniej rozwinięty	10	50 000 000	8 823 529	8 823 529	-	58 823 529	85,00%	-

XII Pomoc Techniczna -	EFS	mniej rozwinięty		57 420 000	10 132 941	10 132 942	-	67 552 941	85,00%	-
Razem	EFRR	mniej rozwinięty								
Razem	EFS	mniej rozwinięty								
Razem	YEI	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	FS	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ŁĄCZNIE				1 435 500 000	253 323 529	253 323 529	-	1 688 823 529	85,00%	-

Tabela 18 C: Podział alokacji programu między osie priorytetowe, fundusze, kategorie regionów oraz cele tematyczne dla EFRR, EFS i FS (EUR)

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	CT	Wsparcie UE	Wkład krajowy	Finansowanie ogółem
I OP Gospodarka – Innowacje – Technologie	EFRR	mniej rozwinięty	1	301 385 000	53 185 588	354 570 588
			3			
II OP Rozwój społeczeństwa informacyjnego	EFRR	mniej rozwinięty	2	40 000 000	7 058 823	47 058 824
III OP Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej	EFRR	mniej rozwinięty	4	186 615 000	32 932 059	219 547 059
IV Dostosowania do zmian klimatu	EFRR	mniej rozwinięty	5	25 000 000	4 411 765	29 411 765
V OP rozwój naturalnego środowiska człowieka	EFRR	mniej rozwinięty	6	87 000 000	15 352 941	102 352 941
VI Transport	EFRR	mniej rozwinięty	7	241 000 000	42 529 412	283 529 412
VII Rynek pracy	EFS	mniej rozwinięty	8	190 000 000	33 529 412	223 529 412
VIII Rozwój społeczny	EFS	mniej rozwinięty	9	101 080 000	17 837 647	118 917 647
IX Infrastruktura publiczna	EFRR	mniej rozwinięty	9	76 000 000	13 411 765	89 411 765
X Edukacja	EFS	mniej rozwinięty	10	80 000 000	14 117 647	94 117 647
XI Infrastruktura edukacyjna	EFRR	mniej rozwinięty	10	50 000 000	8 823 529	58 823 529
XII Pomoc Techniczna	EFS	mniej rozwinięty		57 420 000	10 132 941	67 552 941
Razem				1 435 500 000	253 323 529	1 688 823 529

Tabela 19: Szacunkowa kwota wsparcia celów związanych ze zmianami klimatu (EUR)

Oś priorytetowa	Szacunkowa wysokość środków na cele związane ze zmianami klimatu (EUR)	Udział w całości alokacji na PO (%)
I OP Gospodarka – Innowacje – Technologie	18 564 167	1,29
II OP Rozwój społeczeństwa informacyjnego	0	-
III OP Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej	174 615 000	12,16
IV Dostosowania do zmian klimatu	12 500 000	0,87
V OP rozwój naturalnego środowiska człowieka	6 600 000	0,46
VI Transport	35 833 333	2,50
VII Rynek pracy	0	-
VIII Rozwój społeczny	0	-
IX Infrastruktura publiczna	8 550 000	0,60
X Edukacja	0	-
XI Infrastruktura edukacyjna	0	-
XII Pomoc Techniczna	0	-
Razem	256 662 500	17,88

SEKCJA 4: ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO TERYTORIALNE

Analizując poziom rozwoju gospodarczego, społecznego i infrastrukturalnego w ujęciu terytorialnym należy stwierdzić, że województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się niejednorodnym poziomem rozwoju poszczególnych części regionu. Obszary usytuowane wokół głównych aglomeracji Szczecina i Koszalina cechuje wysoki poziom rozwoju społecznego i infrastrukturalnego, obok nich występują obszary problemowe o niskim poziomie rozwoju, o postępującej marginalizacji. Powyższe uwarunkowania rozwojowe wynikają z peryferyjnego usytuowania względem centrum regionu głównych ośrodków wzrostu tj. Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego oraz obszaru funkcjonalnego Koszalina oraz ugruntowania deficytów rozwojowych będących przede wszystkim wynikiem osłabienia bazy ekonomicznej i zaniku miejsc pracy, w tym w szczególności na stanowiących 94% województwa obszarach wiejskich. Wiąże się to z wciąż nieprzewycięzonymi problemami strukturalnymi spowodowanymi likwidacją Państwowych Gospodarstw Rolnych oraz ograniczonymi endogenicznymi potencjałami rozwojowymi, które mogłyby stanowić podstawę do podjęcia działań naprawczych i efektywnego prowadzenia polityki rozwoju.

W celu przestrzennego odzwierciedlenia potencjałów i problemów rozwojowych województwa zachodniopomorskiego oraz zaplanowania odpowiadającej im interwencji wsparcia RPO WZ 2014 – 2020 wyznaczone zostaną obszary strategicznej interwencji (OSI).

Wyznaczenie propozycji OSI nastąpiło w oparciu o zapisy Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020, Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.

Przy wskazywaniu propozycji OSI województwa zachodniopomorskiego wzięto również pod uwagę wskazane w Umowie Partnerstwa obszary strategicznej interwencji państwa, na których koncentrowała się będzie terytorialna interwencji środków EFSI.

Wskazanie OSI z punktu widzenia regionu województwa zachodniopomorskiego poprzedziła analiza sytuacji społeczno – ekonomicznej oraz potencjałów i barier rozwojowych regionu w ujęciu terytorialnym. Na jej podstawie wyznaczono obszary województwa, które charakteryzują się wysoką spójnością gospodarczą, społeczną i terytorialną oraz obszary o niższej spójności określone jako Specjalna Strefa Włączenia. Takie podejście pozwoliło na przestrzenne zobrazowanie obszarów wzrostu i obszarów problemowych regionu, a w dalszej kolejności na wyznaczenie OSI jako przestrzenie i tematycznie skoncentrowanych obszarów działań strategicznych na rzecz wzmocnienia potencjałów lub przewyciężenia barier rozwojowych.

Wsparcie RPO WZ 2014 – 2020 w układzie terytorialnym, uwzględniające Obszar Strategicznej Interwencji z punktu widzenia zarówno kraju, jak i regionu województwa, skoncentrowane będzie na następujących obszarach:

1. Szczeciński Obszar Metropolitalny (SOM). Zgodnie z typologią OSI państwa wskazaną w UP obszar ten stanowi OSI Miasta wojewódzkie i ich obszary funkcjonalne,
2. Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzki Obszar Funkcjonalny (KKBOF). Zgodnie z typologią OSI wskazaną w UP obszar ten stanowi OSI Inne obszary interwencji w układzie terytorialnym. OSI obejmuje swoim zakresem obszar funkcjonalny ośrodka regionalnego (wg. typologii KPZK),

3. Specjalna Strefa Włączenia (SSW). Zgodnie z typologią OSI wskazaną w UP obszar ten odpowiada OSI Obszary wiejskie, w szczególności o najniższym poziomie mieszkańców do dobór i usług warunkujących możliwości rozwojowe.

Ostateczna delimitacja przestrzenna OSI, zakres tematyczny przewidzianej na ich obszarze interwencji publicznej (w tym ze środków RPO WZ 2014 – 2020) oraz sposób wykorzystania narzędzi terytorializacji zostaną wskazane po uwzględnieniu wyników procesu konsultacji społecznych oraz w miarę postępu prac nad wypracowaniem na poziomie europejskim i krajowym zasad wdrażania funduszy objętych Wspólnymi Ramami Strategicznymi.

Interwencja RPO WZ 2014 – 2020 w odniesieniu zarówno do powyższych OSI, jak również dla innych obszarów funkcjonalnych, na których zidentyfikowane zostaną partnerstwa dotyczące programowania i realizacji działań rozwojowych, odbywać się będzie z uwzględnieniem potrzeby zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego. Oznacza to, że realizacja interwencji RPO WZ w układzie terytorialnym odbywać się będzie na podstawie zdiagnozowanych barier i potencjałów oraz odpowiadających im różnego typu celów rozwojowych. Wymagać to będzie zaangażowania lokalnych uczestników procesów rozwojowych oraz zastosowania negocjacyjnego/partycypacyjnego podejścia do planowania strategicznego i realizacji wielosektorowych strategii terytorialnych. W celu urzeczywistnienia omówionej wizji planuje się zastosowanie narzędzi terytorializacji interwencji RPO WZ takich jak: kontrakt samorządowy oraz zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT) – (sekcja 4.2).

4.1 Propozycja wykorzystania instrumentu „Rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” oraz wskazanie zasad identyfikacji obszarów, gdzie inicjatywa będzie wdrażana.

W odniesieniu do RPO WZ 2014 – 2020 nie wyklucza się zastosowania instrumentu „Rozwój lokalny kierowany przez społeczność” (RLKS). Zakłada się, że wsparcie RPO WZ w ramach przedmiotowego instrumentu zostanie skierowane w pierwszej kolejności do obszarów wiejskich i będzie miało charakter komplementarny wobec interwencji zaplanowanej w ramach pozostałych funduszy objętych WRS, w tym w szczególności EFRROW. Wykorzystanie potencjału istniejących Lokalnych Grup Działania działających na obszarach wiejskich (w tym na obszarze OSI Specjalna Strefa Włączenia, o którym mowa powyżej) będzie miało zasadnicze znaczenie dla pobudzenia rozwoju gospodarczego i społecznego oraz aktywizacji lokalnych społeczności.

Ostateczne rozstrzygnięcia dotyczące wykorzystania instrumentu RLKS w ramach RPO WZ 2014 – 2020 dokonane zostaną po ukształtowaniu się zasad realizacji tego instrumentu na poziomie europejskim i krajowym, w tym w szczególności po wypracowaniu przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi ostatecznej koncepcji wykorzystania RLKS w Polsce.

4.2 Wsparcie zrównoważonego rozwoju miejskiego (art. 87 (3) (b) CPR i art. 7 (2) oraz (3) of Rozporządzenia (EU) No [ERDF]).

Miasta oraz otaczające je obszary funkcjonalne odgrywają podstawową rolę w kreowaniu rozwoju gospodarczego i społecznego, jednocześnie zapewniając dostęp do usług publicznych nie tylko dla ich mieszkańców, ale również społeczności okolicznych gmin oraz uczestników

ruchu turystycznego. W miastach zamieszkuje znaczna część ludności regionu; w województwie zachodniopomorskim mieszkańcy miast stanowią 69% ogółu ludności (dane za 2011 r.). Pod względem współczynnika urbanizacji województwo plasuje się na 3. pozycji w kraju za województwami śląskim i dolnośląskim. W miastach regionu zlokalizowana jest przeważająca część rynku pracy, z ogólnej liczby pracujących w województwie aż 85% to osoby pracujące w miastach. Liczba miast w województwie wynosi 64 (2012 r.), z czego: dwa miasta liczą więcej niż 100 tys. mieszkańców, 9 miast mieści się w przedziale od 20 tys. do 100 tys., 18 miast mieści się w przedziale od 7 tys. do 20 tys., pozostałe 35 miast to ośrodki liczące od 1250 do 7 tys. mieszkańców, z czego 30 miast zamieszkuje do 5 tys. osób.

Sieć osadnicza województwa jest stosunkowo równomierna, jednak dwa największe obszary aglomeracyjne Szczecina i Koszalina, zamieszkiwane przez ponad 950 tys. mieszkańców (55% ogółu ludności województwa), usytuowane są w północnej części regionu przy jego granicach zewnętrznych. Pozostała, centralna i południowa część województwa, charakteryzuje się mniejszym potencjałem demograficznym i niższymi poziomem urbanizacji. Miasta usytuowane na tym obszarze to głównie ośrodki o znaczeniu subregionalnym i lokalnym.

Wsparcie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich koncentrować się będzie na wzmocnieniu roli miast i ich obszarów funkcjonalnych jako regionalnych i lokalnych ośrodków wzrostu oraz dyfuzji procesów rozwojowych. Oznacza to konieczność rozwoju potencjału gospodarczego i społecznego w samych miastach oraz wzmocnienie współpracy i koordynacji procesów rozwojowych w ramach otaczających je obszarów funkcjonalnych.

Jednym z narzędzi realizacji wskazanego celu będzie realizacja ZIT na obszarze Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM). Planuje się tu ukierunkowanie wsparcia w szczególności na działania związane z:

1. Rozwojem zrównoważonego transportu łączącego miasto wojewódzkie z obszarem metropolitalnym; realizowane w ramach Osi Priorytetowej VI Transport (CT VII Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych) oraz Osi Priorytetowej III Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej (CT IV Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach),
2. Przywracaniem funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanym terenom obszaru miejskiego, poprzez inwestycje w ramach Osi Priorytetowej V Rozwój naturalnego środowiska człowieka (CT 6 Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów), Osi Priorytetowej VII Rynek pracy (CT 8 Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników) Osi Priorytetowej VIII Rozwój społeczny i Osi Priorytetowej Infrastruktura publiczna (CT 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem (EFS, EFRR) oraz Osi Priorytetowej X Edukacja (CT 10 Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie),
3. Wspieraniem efektywności energetycznej oraz promowanie strategii niskoemisyjnych poprzez inwestycje realizowane w ramach Osi Priorytetowej III Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej (CT 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach).

Drugim potencjalnym miejscem realizacji ZIT jest Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzki Obszar Funkcjonalny (KKBOF). Głównym kierunkiem wsparcia RPO WZ w tym rejonie będzie stymulowanie rozwoju gospodarczego (w szczególności z wykorzystaniem potencjału portu w Kołobrzegu oraz dróg krajowych 6 i 11 jako osi rozwojowych obszaru), stworzenie aglomeracyjnego systemu transportowego, zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych.

Wstępnie oszacowane nakłady na realizację przedsięwzięć mających na celu zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru funkcjonalnego Szczecina zostały zamieszczone w tabeli 20. Przewiduje się, że podstawowa alokacja na realizację strategii ZIT w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Wojewódzkiego wyniesie co najmniej 97 900 000 EUR, z czego 85 400 000 EUR stanowią będą środki EFRR a 12 500 000 EUR środki EFS.

Na obecnym etapie prac związanych z przygotowaniem założeń strategicznych dla realizacji ZIT na obszarze SOM oraz KKBOF nie jest możliwe wskazanie łącznej alokacji przeznaczonej na realizację zintegrowanych przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. W związku w tabeli 20 wskazano podstawową alokację środków przekazaną na realizację Strategii ZIT w obszarze funkcjonalnym Szczecina.

Tabela 20: Szacunkowa kwota wsparcia z EFRR dla zintegrowanych przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich (art. 7.2 rozporządzenia EFRR) oraz szacunkowa alokacja EFS *

1. Fundusz	2. szacunkowa kwota wsparcia EFRR dla zintegrowanych przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich (art. 7.2 rozporządzenia EFRR) oraz szacunkowa alokacja EFS (EUR)	2. udział alokacji z kolumny 2 w całości alokacji funduszu na program
Łącznie EFRR	85 400 000	8,48%
Łącznie EFS	12 500 000	2,92%
Razem EFRR + EFS	97 900 000	6,82%

* w odniesieniu do ZIT w MOF Szczecina

Działania planowane do realizacji na terenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego zostały uwzględnione w ramach następujących osi priorytetowych: III Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej, V Rozwój naturalnego środowiska człowieka, VI Transport, VII Rynek pracy, VIII Rozwój społeczny, IX Infrastruktura publiczna, X Edukacja.

Szacunkowy podział środków na działania związane z zintegrowanymi inwestycjami na rzecz rozwoju zrównoważonego przedstawia tabela 20a.

Tabela 20a: Tabela opis realizacji poszczególnego ZIT w programie (dotyczy wyłącznie regionalnych programów)*

Fundusz	Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)
EFRR	III Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej	CT 4	PI 4.1	3 000 000
EFRR	III Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej	CT 4	PI 4.3	12 000 000
EFRR	III Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej	CT 4	PI 4.5	15 000 000
EFRR	V Rozwój naturalnego środowiska człowieka	CT 6	PI 6.1	3 000 000
EFRR	V Rozwój naturalnego środowiska człowieka	CT 6	PI 6.5	3 400 000
EFRR	VI Transport	CT 7	PI 7.2	24 000 000
EFRR	VI Transport	CT 7	PI 7.3	12 000 000
EFS	VII Rynek pracy	CT 8	PI 8.5	2 500 000
EFS	VII Rynek pracy	CT 8	PI 8.7	2 000 000
EFS	VIII Rozwój społeczny	CT 9	PI 9.4	3 000 000
EFS	VIII Rozwój społeczny	CT 9	PI 9.8	1 000 000
EFRR	IX Infrastruktura publiczna	CT 9	PI 9.2	10 000 000
EFS	X Edukacja	CT 10	PI 10.1	2 000 000
EFS	X Edukacja	CT 10	PI 10.3	2 000 000
EFRR	X Edukacja	CT 10	PI 10.4	3 000 000
Razem EFRR + EFS				97 900 000

* w odniesieniu do ZIT w MOF Szczecina

4.3 Propozycja zastosowania instrumentu ZIT, innego niż rozwój miejski wskazany w art.7 (2), wraz z alokacją z każdej osi priorytetowej

Przyjęto, że instrumentem ZIT w województwie zachodniopomorskim objęty zostanie teren Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego SOM i oraz Koszalińsko – Kołobrzesko – Białogardzki Obszar Funkcjonalny (KKBOF). Jednakże dostrzegając rolę planowania

procesów rozwojowych w oparciu o ich wymiar terytorialny przygotowano narzędzia wdrożenia Kontraktu samorządowego. Będzie on stanowił umowę pomiędzy samorządem województwa a podmiotem (stowarzyszeniem, związkiem) związanym przez grupę samorządów lokalnych (powiaty, gminy) reprezentujących funkcjonalnie powiązane obszary regionu (np. obszary miejsko-wiejskie, wiejskie, pojezierza, strefa nadmorska, itp.). Kluczową funkcją Kontraktu samorządowego będzie określenie barier, potencjałów i celów rozwojowych danego terytorium oraz zaplanowanie realizacji odpowiadających im projektów. O zastosowanie Kontraktu samorządowego będą mogły ubiegać się wszelkie zainteresowane podmioty, które zgłoszą swój akces w odpowiedzi na otwarty nabór ogłoszony przez samorząd województwa. Planuje się, że przed zawarciem Kontraktu samorządowego przeprowadzone zostaną negocjacje, w wyniku których uszczegółowione zostaną w szczególności: planowane do osiągnięcia cele rozwojowe danego terytorium, system monitorowania, lista niezbędnych do realizacji projektów. Zakłada się zagwarantowanie środków na wszystkie ujęte w Kontrakcie przedsięwzięcia pod warunkiem realizacji uzgodnionej terytorialnej polityki rozwojowej. Przedsięwzięcia ujęte w ramach tak przygotowanego Kontraktu samorządowego będą otrzymywały wsparcie z RPO WZ 2014 – 2020 w procedurze pozakonkursowej.

Podkreślić należy, że wspólną ideą ZIT i Kontraktu samorządowego jest stworzenie narzędzi realizacji terytorialnych strategii rozwojowych. Cechami odróżniającymi Kontrakt samorządowy jest brak obligatoryjnej delegacji części zadań związanych z realizacją paktu terytorialnego do władz lokalnych, brak konieczności wsparcia z dwóch funduszy, brak konieczności wydzielania dodatkowej alokacji oraz realizacji projektów z więcej niż jednej osi priorytetowej RPO WZ lub innych Programów Operacyjnych, co sprawia że Kontrakt samorządowy jest narzędziem dużo bardziej elastycznym niż ZIT.

4.4. Mechanizmy zapewniające koordynację działań w zakresie współpracy i realizacji strategii makroregionalnych i Regionu Morza Bałtyckiego

Programując Regionalny Program Operacyjny uwzględniono cele strategii makroregionalnej dotyczącej Polski Zachodniej. W 2010 roku zapoczątkowana została inicjatywa „Polska Zachodnia 2020”. Jej podstawą stało się Porozumienie, na podstawie którego województwa opolskie, dolnośląskie, wielkopolskie, lubuskie i zachodniopomorskie wraz z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego podjęły współpracę prowadzącą do opracowania ponadregionalnej Strategii Rozwoju Polski Zachodniej. Strategia stanowić będzie odpowiedź na zdefiniowane wcześniej deficyty rozwojowe makroregionu i wspólne dla niego potrzeby, takie jak: zwiększenie dostępności komunikacyjnej dla powstrzymania peryferyzacji makroregionu; wykorzystanie szansy na ożywienie transportu w kierunku północ południe poprzez budowę Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC, w tym udrożnienie i gospodarcze wykorzystanie Odrzańskiej Drogi Wodnej i włączenie jej w system śródlądowych dróg Europy; wzmocnienie pozycji województw wobec sąsiednich landów niemieckich, pobudzenie transgranicznej współpracy gospodarczej oraz koordynacja i skuteczna realizacja zamierzeń inwestycyjnych; wykorzystanie szans wynikających z rozwoju nowoczesnych technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych; zahamowanie spadku znaczenia miast makroregionu przy jednoczesnym pełnym wykorzystaniu policentrycznej sieci osadniczej, a szczególnie ośrodków miejskich o znaczącym potencjale naukowym i intelektualnym; poszukiwanie sposobów przeciwdziałania negatywnym tendencjom demograficznym, zwłaszcza na rynku pracy.

Makroregionalne porozumienie dotyczące celów rozwojowych Polski Zachodniej oraz określenie ww. projektów priorytetowych pozwoli na zwiększenie koordynacji

ponadregionalnego i regionalnego planowania działań rozwojowych oraz odpowiadających im interwencji funduszy strukturalnych objętych WRS, w tym RPO oraz pozostałych środków krajowych.

Przy programowaniu interwencji RPO WZ 2014 – 2020, obok celów strategii makroregionalnej dotyczącej Polski Zachodniej, uwzględnione zostały założenia i cele Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB). Znajdują one odzwierciedlenie w określeniu regionalnych specjalizacji, które dotyczą m.in. działalności morskiej i logistycznej, działalności związanych z rozwojem B+R, oraz biogospodarki, której jedną ze składowych będzie akwakultura. Znaczna część wsparcia RPO skierowana będzie na działania związane z poprawą dostępności komunikacyjnej przez co przyczyni się do realizacji celu 2 SUE RMB dotyczącego poprawienia spójności komunikacyjnej RMB. Natomiast interwencje zaplanowane w szczególności w ramach CT 8,9,10 pozwolą na zwiększenie spójności gospodarczej i społecznej regionu, a co za tym idzie przyczynią się do realizacji celu 3 SUE RMB w zakresie poziomu zatrudnienia i rozwoju ekonomiczno - społecznego (HDI).

SEKCJA 5: UKIERUNKOWANIE WSPARCIA NA ZJAWISKA UBÓSTWA, DYSKRYMINACJI ORAZ WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 stanowi odpowiedź na zapotrzebowanie regionu Pomorza Zachodniego w zakresie wspierania obszarów dotkniętych zjawiskiem ubóstwa lub osób zagrożonych zjawiskiem dyskryminacji lub wykluczenia społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem, grup marginalizowanych oraz osób niepełnosprawnych. Proces ten będzie się odbywał zarówno poprzez szerokie możliwości realizacji inwestycji w zakresie wszelkiego rodzaju działań związanych z wspieraniem zatrudnienia poprzez system doksztalcania pracowników, działania związane z infrastrukturą zdrowotną oraz społeczną, inwestowanie w edukację, a przede wszystkim promowanie uczenie się przez całe życie. Ponadto działania związane z zmniejszeniem poziomu ubóstwa w regionie będą się koncentrować nie tylko na ww. zakresie interwencji w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, ale i przedsięwzięciach warunkujących ogólną poprawę spójności terytorialnej i społecznej.

5.1 Obszary najbardziej dotknięte zjawiskiem ubóstwa/ grupy docelowe najbardziej zagrożone dyskryminacją

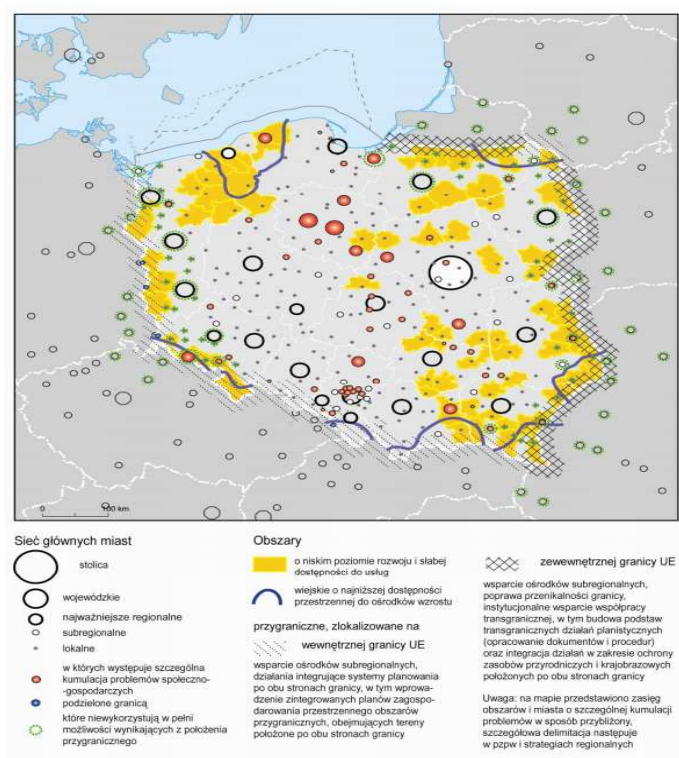
Jedną z zasadniczych determinant rozwojowych województwa jest jego wybitnie peryferyjne położenie w skali krajowej. Negatywne zjawiska sfery społecznej, szczególnie dotyczące rynku pracy i warunków życia ludności, zróżnicowane są również wewnątrz regionu. Pomimo wysokiego wskaźnika urbanizacji, przestrzenna struktura województwa zachodniopomorskiego oparta jest na dwóch biegunach rozwoju (aglomeracja szczecińska i koszalińska), które są skrajnie położone względem pozostałej części województwa. Zarówno w sferze rozwoju społecznego, jak i gospodarczego najkorzystniejsze uwarunkowania posiadają gminy położone w sąsiedztwie Szczecina i Koszalina. Niski potencjał wzrostowy kapitału ludzkiego i duże obciążenie negatywnymi zjawiskami społecznymi charakterystyczne jest szczególnie w powiatach, które do początku lat 90-tych ubiegłego wieku były silnie zdominowane przez uspołecznioną gospodarkę rolną. Niepokojący jest fakt utrwalania się, wśród kolejnych pokoleń zamieszkujących te obszary, postaw niepożądanych i pojawienia się zjawiska, określanego mianem „dziedziczenia ubóstwa”. Transformacja gospodarcza odcisnęła swoje piętno najsilniej wśród ludności zamieszkującej obszary wiejskie oraz małe miasta, gdzie po dziś dzień nierozwiązanymi zostały problemy lokalnego rynku pracy, wysokiego bezrobocia, niedoinwestowania infrastrukturalnego oraz pauperyzacji⁶.

Niska dostępność komunikacyjna tych obszarów (a zwłaszcza wschodniej ich części) do głównych wojewódzkich i krajowych ośrodków wzrostu oraz podstawowych usług publicznych, jak również szczególnie niska kondycja społeczna i gospodarcza wskazanych obszarów skutkuje postępującą depopulacją, ciągle wysokim bezrobociem strukturalnym, niskim poziomem aktywności gospodarczej, inwestycyjnej oraz narastającym wykluczeniem społecznym. Tereny te są jednocześnie w głównej mierze wiejskimi obszarami funkcjonalnymi wymagającymi wsparcia procesów rozwojowych.

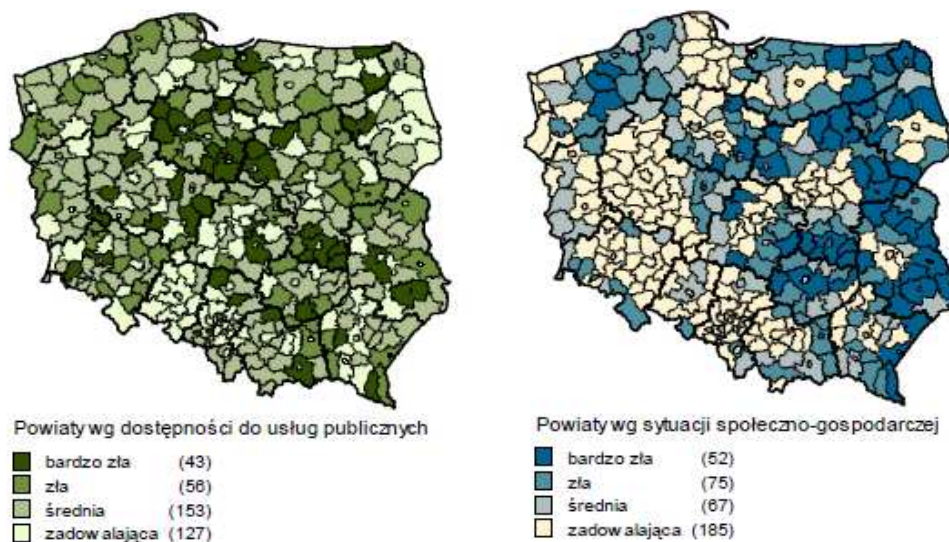
⁶Ubóstwo – analiza przestrzenna problemu. Obserwatorium Integracji Społecznej, Szczecin 2010.

Nakreślony powyżej problem został zdiagnozowany i znalazł swoje odzwierciedlenie w regionalnych ekspertyzach⁷ oraz krajowych dokumentach strategicznych określających cele rozwojowe państwa⁸.

Zobrazowanie szczególnego nasilenia typów obszarów wymagających restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji według KPZK 2030

Źródło: *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*

⁷ m.in. *Założenia do programu interwencyjnego dla Specjalnej Strefy Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego*. Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin 2013; *Diagnoza sytuacji społeczno – gospodarczej obszarów wiejskich województwa zachodniopomorskiego wraz z analizą SWOT*. Raport końcowy. CSRG, Szczecin, lipiec 2013.

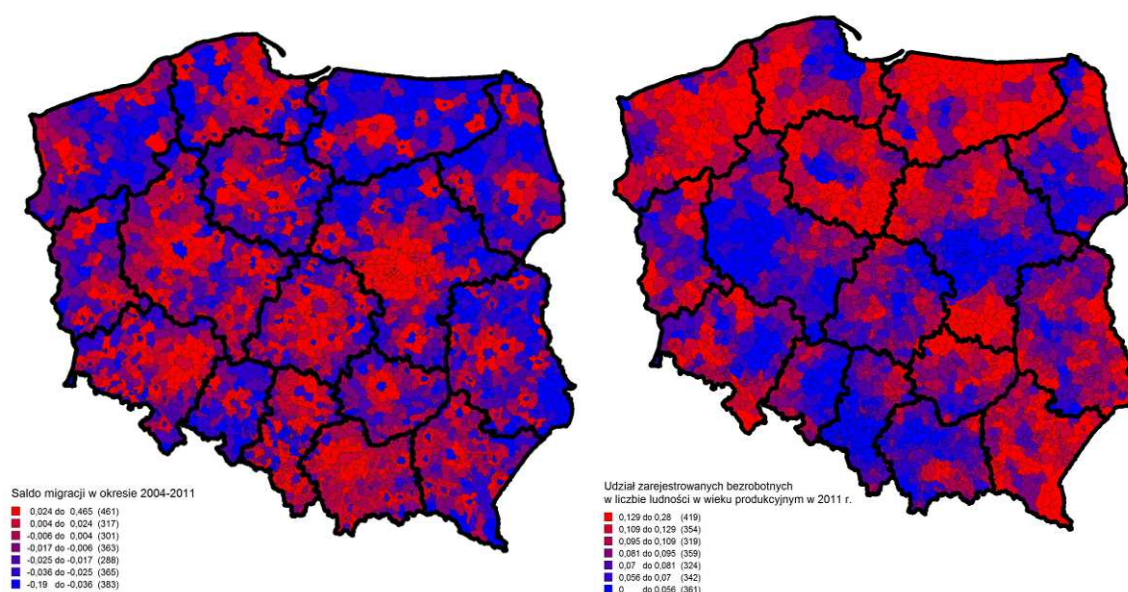
⁸ m.in. w *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020*, *Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*.

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020.

Obszary koncentracji działań na rzecz wyrównywania dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe.

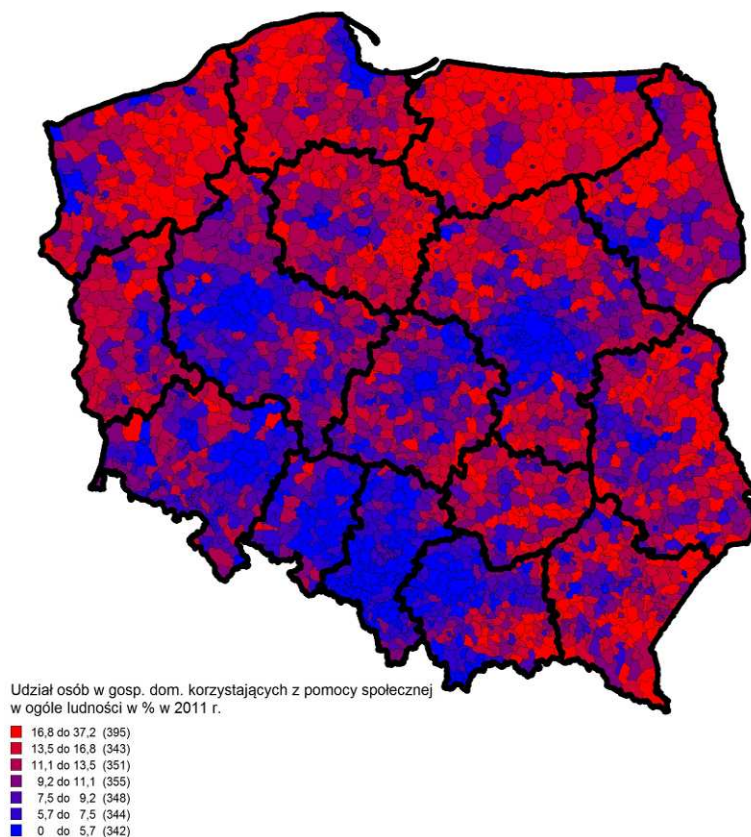
Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020.

Źródło: Opracowanie własne RBGP WZ.

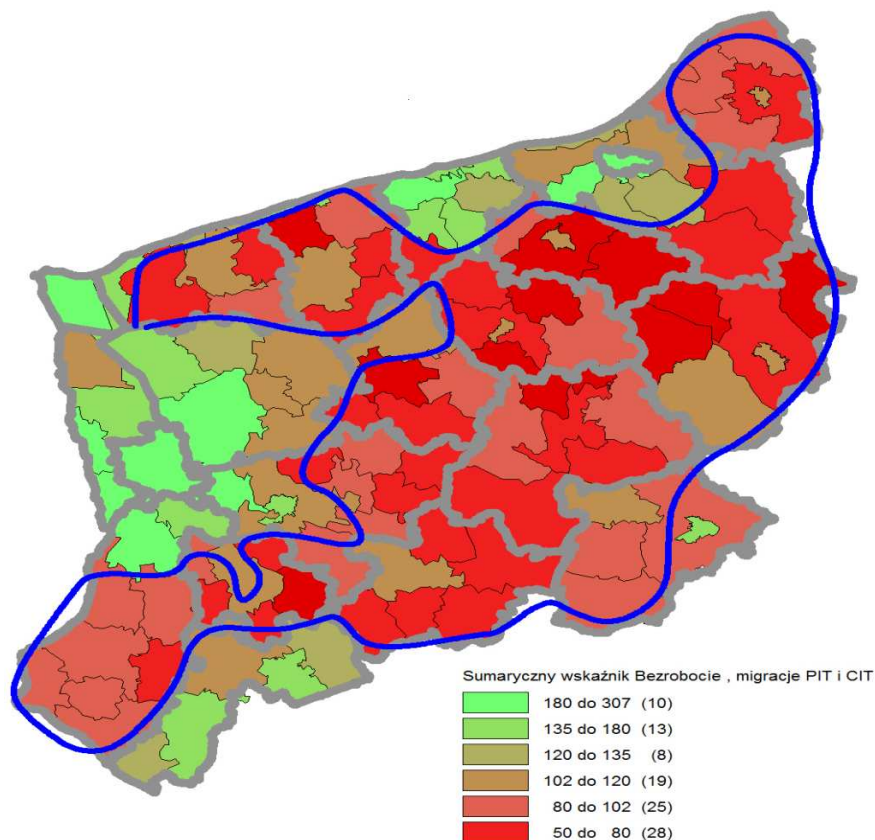
Na obszarze województwa zachodniopomorskiego likwidacja państwowego sektora rolnego miała znaczący wpływ na możliwości rozwojowe znacznych obszarów regionu, w tym w szczególności tych położonych peryferyjnie względem dużych ośrodków miejskich czy strefy nadmorskiej. Niższy poziom rozwoju społeczno - gospodarczego oraz dostępności do podstawowych usług publicznych jest obserwowany szczególnie we wschodniej i centralnej części województwa, w której gospodarka i zatrudnienie na obszarach wiejskich w przeważającej części były monokulturowe i zależne od PGR.

W następstwie opisanych zjawisk znaczna część mieszkańców regionu dotknięta jest wykluczeniem społecznym. Z perspektywy kraju region znajduje się w obszarze koncentracji i nasilenia problemów biedy i niezdolności do włączenia w procesy rozwojowe, przy czym podobnie jak w przypadku województwa warmińsko – mazurskiego i pomorskiego intensywne występowanie tych zjawisk ma miejsce w bardzo wielu gminach. Na przeważającym obszarze województwa pomoc społeczna jest jednym z najważniejszych źródeł utrzymania, korzysta z niej nawet 1/3 populacji poszczególnych gmin. W oczywisty sposób pogłębia to zjawisko wykluczenia, które w tym natężeniu powoduje marginalizację całej środkowej i wschodniej części województwa.

Źródło: Opracowanie własne RBGP WZ

Na podstawie dostępnych danych statystycznych oraz prowadzonych w oparciu o nie analiz kierunkowych samorząd województwa zachodniopomorskiego zdelimitował zakres zagadnień warunkujących potrzebę wdrożenia specjalnej interwencji oraz obszaru, do którego miałyby się ona odnieść.

Źródło: Opracowanie własne RBGP WZ.

Niekorzystne zjawiska związane ze strukturalnym zapóźnieniem obszarów dotkniętych w minionych dekadach zwiększonym stopniem kolektywizacji rolnictwa występują na znacznym obszarze województwa. Koncepcja interwencji opiera się na wyznaczeniu docelowego poziomu natężenia zjawisk problemowych wyrażonego wartością sumarycznego wskaźnika, a w konsekwencji ostatecznego zawężenia obszaru interwencji oraz jej sprofilowania stosownie do typów działań zdefiniowanych w części wykonawczej.

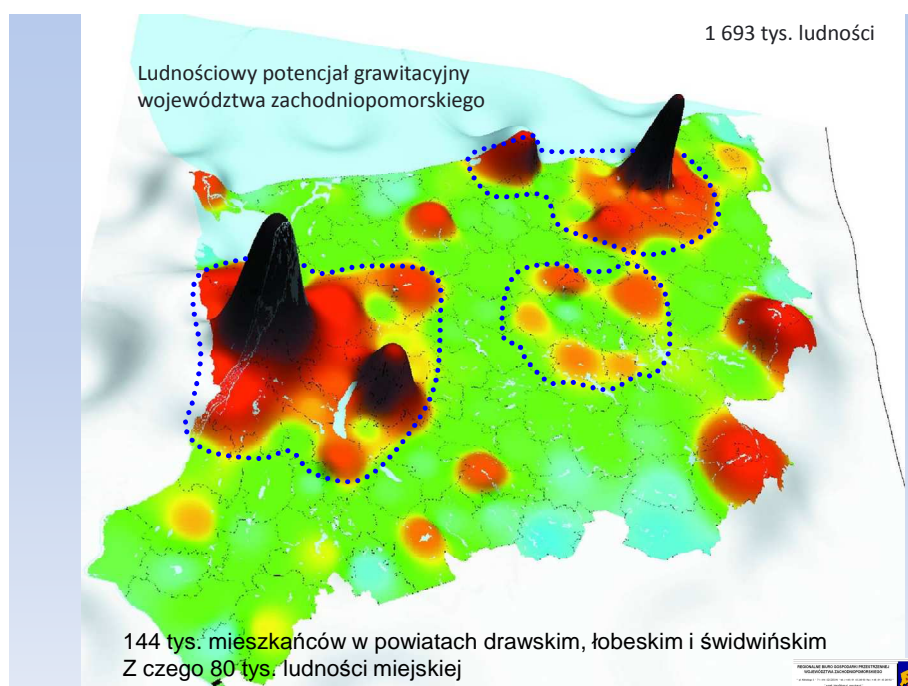
Obszar słabej dostępności do głównych miast pokrywa się z ludnościowo-ekonomicznym obszarem problemowym. Wyraźny deficyt ważnych ośrodków miejskich w centralnej części województwa, skłonił do wyznaczenia obszaru funkcjonalnego w oparciu o 6 miast ok. dziesięcioletnich tzw. Centralnej Strefy Funkcjonalnej.

Znajduje to potwierdzenie również w analizach realizowanych w oparciu o następujące narzędzia:

- model potencjału ludnościowego i gospodarczego wyznaczony dla całego województwa⁹
- dostępność miast w oparciu o izochrony:
 - a) obszar powyżej 45 min od miast regionalnych i

⁹Model potencjału grawitacyjnego pozwala on na określenie wpływu, jaki na daną jednostkę obszaru wywierają wszystkie pozostałe jednostki. Wskaźnik ten lepiej więc opisuje rzeczywistość od np. wskaźnika gęstości zaludnienia, ponieważ poza występowaniem badanego zjawiskiem w danej jednostce bierze pod uwagę wpływ wszystkich pozostałych jednostek terytorialnych na nią, przez co kluczowe znaczenie - poza własnym potencjałem- posiada odległość od innych jednostek, czyli jego umiejscowienie w przestrzeni społeczno-gospodarczej. Model potencjału wyprowadzony został z fizycznego modelu grawitacji, w którym możliwe jest wyznaczenie wzajemnego oddziaływania dwóch jednostek pomiędzy sobą⁹. Obydwa wspomniane modele pozwalają na wygenerowanie zmiennych teoretycznych, które mogą być traktowane jako wskaźniki opisujące rzeczywistość społeczno-gospodarczą. Zastosowanie modelu potencjału pozwoli zbadać potencjał własny jednostek oraz wpływ potencjału indukowanego przez wszystkie pozostałe jednostki. Stworzenie mapy potencjału pozwoliło na zobrazowanie teoretycznego oddziaływania jednostek terytorialnych na siebie.

- b) 30 minut dostępności do sześciu głównych ośrodków tworzących tą strefę względem siebie.
- analiza sytuacji społeczno-gospodarczej i ludnościowej – wykorzystana do delimitacji ludnościowych obszarów funkcjonalnych.

Źródło: opracowanie własne RBGP WZ.

Odsetek korzystających z pomocy społecznej w województwie zachodniopomorskim jest od kilku już lat wyższy niż średnio w Polsce, co należy uznać za niekorzystne społecznie. W analogicznym okresie widoczny jest co prawda trend spadkowy, jednakże wynika on przede wszystkim z ograniczonej waloryzacji kryteriów dochodowych a co za tym idzie „wypadania” klientów z systemu pomocy społecznej. Ograniczając analizę do obszarów wiejskich województwa odsetek mieszkańców żyjących w rodzinach korzystających z pomocy społecznej wynosił w 2010 roku 18,7%. W sumie liczba korzystających z pomocy przekraczała 90 tys. osób skupionych w 28,8 rodzinach. Dla porównania w problemowych miejscowościach popegeerowskich odsetek mieszkańców żyjących w rodzinach korzystających z pomocy społecznej wynosił w 2010 roku 32,1% czyli niemal dwukrotnie więcej niż na obszarach wiejskich ogółem. Liczba korzystających z pomocy osiągnęła poziom 31,5 tys. którzy żyli w 9 170 rodzinach. Z porównania wynika, iż na obszarach wiejskich województwa z pomocy społecznej w 2010 roku korzystał co piąty mieszkaniec, zaś w problemowych miejscowościach popegeerowskich co trzeci.

5.2 Strategia programu operacyjnego dla obszarów charakteryzujących się specyficznymi potrzebami/grup docelowych najbardziej dotkniętych zjawiskiem ubóstwa

Zgodnie z ideą terytorializacji polityki rozwoju dla wydzielonych obszarów Specjalnej Strefy Włączenia (SSW) cechujących się zbieżnymi uwarunkowaniami oraz celami rozwojowymi

określone zostaną terytorialne, ponadsektorowe plany rozwojowe. Dla obszaru centralnego SSW działania ukierunkowane będą na wzmocnieniu potencjału gospodarczego i ludnościowego sześciu miast, które powinny stać się nowym ośrodkiem wzrostu w centralnej części województwa. Rozwój północnej części SSW oparty zostanie o jej endemiczne uwarunkowania oraz bliskość strefy nadmorskiej. Natomiast rozwój zachodniej części SSW oparty zostanie o impulsy rozwojowe generowane przez Szczeciński Obszar Metropolitalny oraz położenie w obszarze oddziaływania korytarza transportowego CETC-Route 65.

Planuje się, że przy realizacji działań wykorzystane zostaną narzędzia terytorializacji, w tym obok ZIT i planowanego RLKS, również kontrakty samorządowe. Pozwoli to na zaplanowanie i objęcie wspólnymi ramami działań rozwojowych oraz dostępnych typów wsparcia, w tym w szczególności z Regionalnego Programu Operacyjnego, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, ale też innych środków pozostających w dyspozycji regionu (inne środki europejskie objęte Wspólnymi Ramami Strategicznymi, środki krajowe). Pozwoliłoby to na urzeczywistnienie w pełni zintegrowanej, ukierunkowanej terytorialnej wizji rozwoju SSW.

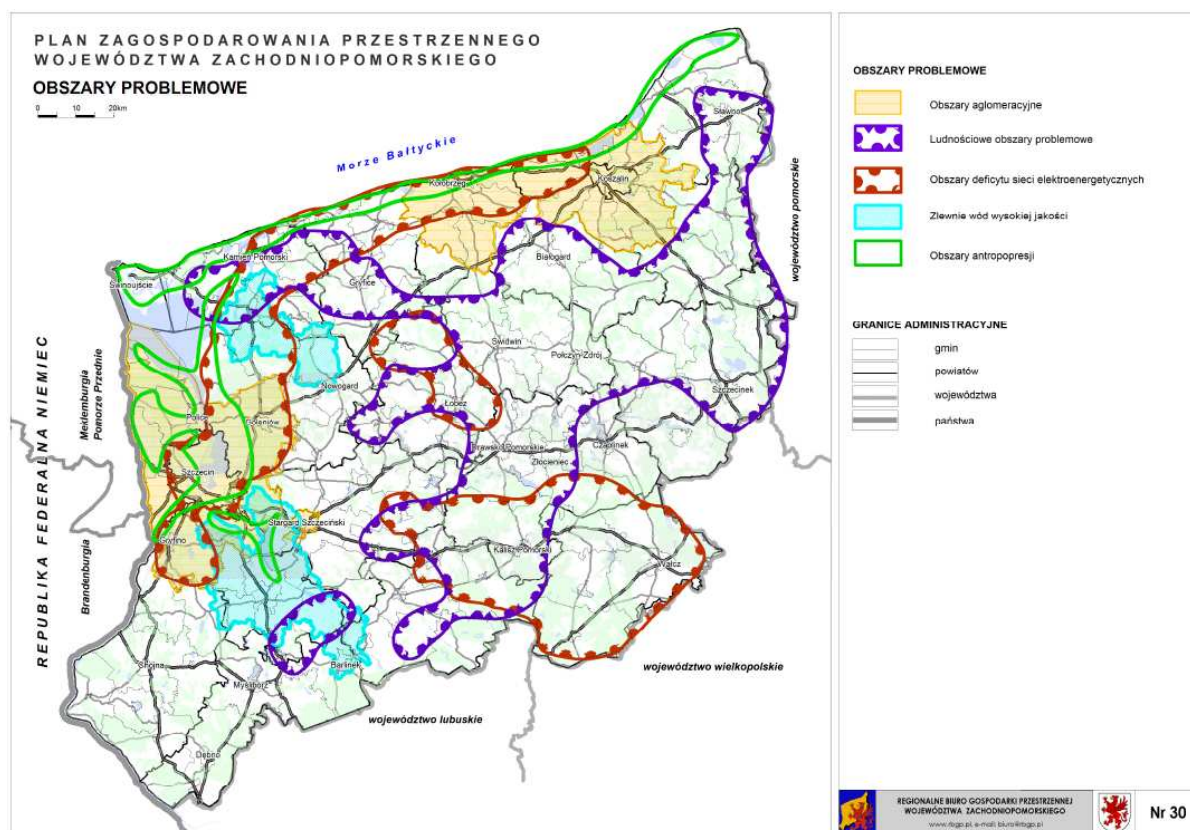
Obszary objęte specjalną strefą włączenia w sposób szczególny wymagają rewitalizacji fizycznej, społecznej i gospodarczej. Są to obszary o szczególnie niekorzystnych uwarunkowaniach pod względem dostępności komunikacyjnej, istniejącej infrastruktury publicznej, cechujące się wysokim stopniem bezrobocia i niską atrakcyjnością gospodarczą. W województwie zachodniopomorskim występuje koncentracja powiatów marginalizowanych, o najwyższej stopie bezrobocia w centralnej i wschodniej części województwa.

SEKCJA 6: SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW DOTKNIĘTYCH POWAŻNYMI I TRWALE NIEKORZYSTNYMI WARUNKAMI NATURALNYMI LUB DEMOGRAFICZNYMI

Rozwój województwa zachodniopomorskiego jest ściśle determinowany przez jego nadmorskie położenie. Scenariusze zmian poziomu morza pokazują, iż w okresie 2011-2030 średni roczny poziom morza wzdłuż całego wybrzeża regionu, będzie wyższy o około 5 cm w stosunku do wartości z okresu referencyjnego tj. 1971-1990. Bardzo istotnym skutkiem zmian klimatu będzie wzrost częstotliwości powodzi sztormowych i częstsze zalewanie terenów nisko położonych oraz degradacja nadmorskich klifów i brzegu morskiego, co spowoduje silną presję na infrastrukturę znajdującą się na tych terenach. Szczególnie trudnym problemem mogą być narastające okresowe niedostatki wody pitnej, wywołane przez skażenie lub zasolenie wód gruntowych, stanowiących główne źródła wody pitnej dla wielu miejscowości. Innym problemem może być zalewanie oczyszczalni ścieków komunalnych i przemysłowych przez wody powodziowe, co będzie prowadzić do niekontrolowanej emisji zanieczyszczeń do środowiska morskiego¹⁰. Odpowiedzią na te wyzwania są między innymi zapisy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, w którym wskazuje się konieczność ochrony przyrodniczych struktur transgranicznych (wód Bałtyku, pasa nadmorskiego, Zalewu Szczecińskiego, doliny Odry i terenów przylegających). Między innymi z tego powodu pas nadmorski został zakwalifikowany jako obszar problemowy w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2020.

W Sekcji 5 wskazano na koncentrację problemów demograficznych i dostępności do podstawowych usług publicznych w centralnej i wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, w tym szczególnie na obszarach wiejskich (SSW). Potwierdzeniem tych zjawisk są również analizy zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (PZPWZ). Obszar postulowanego wsparcia w oparciu o sumaryczny wskaźnik rozwoju społeczno – gospodarczego przedstawiony w Sekcji 5 niemalże w całości pokrywa się wyznaczonym w PZPWZ „ludnościowym obszarem problemowym” (mapa nr 30), obejmującym problemy demograficzne w ujęciu planistyczno-przestrzennym, co potwierdza potrzebę zintegrowanej interwencji na tym obszarze.

¹⁰ Szeroko zakrojone regionalne analizy i badania obszarów przybrzeżnych przedstawiono w: *ZZOP w Polsce – stan obecny i perspektywy*, pod red. K.Furmańczyka, In Plus Oficyna, Szczecin 2005; *Zintegrowane Zarządzanie Obszarami Przybrzeżnymi w Polsce – stan obecny i perspektywy część 2. Brzeg morski – zrównoważony*, pod red. K.Furmańczyka, PrintGroup, Szczecin 2006.

Przeprowadzona na poziomie kraju analiza zmian klimatycznych¹¹ w ciągu czasowym 2001 - 2020 z perspektywą do roku 2030, wskazuje na wzrost temperatury powietrza, co pociąga za sobą wzrost zmienności i częstsze występowanie w badanym okresie zjawisk ekstremalnych. Bogactwem regionu zachodniopomorskiego są lasy w tym wiele obszarów szczególnie cennych przyrodniczo. Zmiany klimatyczne powodują spadek wilgotności ściółki, co przekłada się na większe zagrożenie pożarem. Obszarem zagrożenia jest teren całego województwa, szczególnie tam, gdzie lasy są jednorodne (zwłaszcza iglaste) powstałe przez nasadzenie.

Problematyka obserwowanych zmian klimatu jest kluczowym elementem polityki Unii Europejskiej. Na obszarze województwa zachodniopomorskiego do najbardziej dostrzegalnych radykalnych zjawisk pogodowych należą susze, nawałne deszcze, upały oraz pożary lasów. W związku z tym w RPO WZ 2014-2020 zwraca się uwagę na przywrócenie dobrego stanu infrastruktury retencjonującej wodę, w tym infrastruktury form małej retencji, a także zapobieganie postępującej degradacji systemu melioracji. Integralnym dla podejmowanych działań jest usprawnienie organizacji systemów wczesnego reagowania i ratownictwa. Efektem tych działań ma być przywrócenie dobrego stanu infrastruktury retencjonującej wodę oraz usprawnienie organizacji systemów wczesnego reagowania i ratownictwa.

Specyfiką województwa zachodniopomorskiego jest duża liczba obszarów popegeerowskich. Uwarunkowania społeczne sprawiły, że tzw. obszary popegeerowskie są często miejscem kumulacji różnorodnych problemów społecznych. Program Operacyjny jest ukierunkowany m.in. na ograniczenie negatywnego oddziaływania społecznego obszarów zdegradowanych i

² Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030. Ministerstwo Środowiska 2012

poprawa ich atrakcyjności gospodarczej. Efektem tego wsparcia będzie wyprowadzenie obszarów zdegradowanych i ludności zamieszkującej te obszary z sytuacji problemowych. Działania podejmowane w ramach programu mają służyć wspieraniu rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej obszarów zdegradowanych. Obszary takie na terenie województwa zachodniopomorskiego występują zarówno na terenach wiejskich, jak i na terenach miejskich.

Na terenach wiejskich obszary zdegradowane obejmują przede wszystkim tereny na których w przeszłości do 1992 r. funkcjonowały Państwowe Gospodarstwa Rolne. Na terenach miejskich problem obszarów zdegradowanych dotyczy głównie terenów przemysłowych, powojaskowych jak i niedoinwestowanych oraz zaniedbanych starych dzielnic miejskich. Rewitalizacja fizyczna służyć ma odbudowie tkanki miejskiej, a na obszarach wiejskich przyczynić się ma do odbudowy potencjału tych terenów. Rewitalizacja fizyczna będzie przeprowadzana komplementarnie do działań służących rewitalizacji społecznej. Skutkiem tych działań będzie podniesienie atrakcyjności gospodarczej obszarów zdegradowanych.

SEKCJA 7: SYSTEM INSTYTUCJONALNY

7.1 Identyfikacja instytucji zaangażowanych w realizację programu

System instytucjonalny ma za zadanie zagwarantować sprawną realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020. Wymienione poniżej instytucje wskazane zostały w projekcie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1083/2006.

Tabela 23: Wykaz IZ, IC, IA, IP oraz dane kontaktowe

Instytucja	Nazwa instytucji, departament lub inna jednostka organizacyjna	Kierownictwo instytucji (zajmowane stanowisko)
Podmiot udzielający desygnacji	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego	Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego
Instytucja Zarządzająca	Zarząd Województwa	Marszałek Województwa
Instytucja Certyfikująca (jeśli dotyczy)	Zarząd Województwa	Marszałek Województwa
Instytucja Audytowa	Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej (Ministerstwo Finansów)	Minister właściwy do spraw finansów publicznych
Instytucja odpowiedzialna za otrzymywanie płatności z KE	Ministerstwo Finansów	Minister właściwy do spraw finansów publicznych

Instytucja Zarządzająca (IZ)

Funkcję Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym pełni Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego poprzez wyznaczoną do tego celu komórkę w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego. Instytucja Zarządzająca Programem jest odpowiedzialna za zarządzanie regionalnym programem operacyjnym i jego realizację zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami, ponosi ona odpowiedzialność za skuteczne i efektywne wdrażanie programu oraz za przestrzeganie i stosowanie odpowiednich regulacji i zasad dotyczących implementacji programu.

Zgodnie, z zapisami art. 114 Rozporządzenia Ogólnego do zadań Instytucji Zarządzającej należą:

- 1) w odniesieniu do zarządzania:
 - a. wspiera prace komitetu monitorującego i dostarcza mu informacji wymaganych do wykonywania jego zadań;
 - b. opracowuje i przedkłada Komisji roczne i końcowe sprawozdania z realizacji po ich zatwierdzeniu przez komitet monitorujący;

- c. udostępnia instytucjom pośredniczącym oraz beneficjentom informacje, które są istotne odpowiednio dla wykonywania ich zadań i realizacji operacji;
 - d. tworzy system elektronicznej rejestracji i przechowywania danych dotyczących każdej operacji;
- 2) w odniesieniu do wyboru operacji:
- a. sporządza i, po zatwierdzeniu, stosuje odpowiednie procedury wyboru i kryteria oceny projektów;
 - b. dopilnowuje, by wybrana operacja wchodziła w zakres funduszu lub funduszy oraz zaliczała się do kategorii interwencji określonej w osi lub osiach priorytetowych programu operacyjnego;
 - c. przedkłada beneficjentowi dokument zawierający warunki wsparcia dla każdego działania w tym szczegółowe wymagania dotyczące produktów lub usług, które mają być dostarczone w ramach operacji, plan finansowania oraz termin realizacji;
 - d. upewnia się, że, jeżeli operacja rozpoczęła się przed dniem złożenia wniosku o dofinansowanie do instytucji zarządzającej, spełnione zostały unijne i krajowe zasady dotyczące danej operacji;
 - e. dopilnowuje, aby wnioskodawca nie otrzymał wsparcia z funduszy, w przypadku gdy zostało ono lub powinno być zostać objęte procedurą odzyskiwania;
 - f. określa kategorię interwencji, w odniesieniu do której przypisane są wydatki związane z operacją.
- 3) w odniesieniu do zarządzania finansami i kontroli programu operacyjnego.:
- a. weryfikuje, czy współfinansowane produkty i usługi zostały dostarczone, czy wydatki deklarowane przez beneficjentów zostały przez nich zapłacone oraz, czy spełniają one wymagania obowiązującego prawa unijnego i krajowego, programu operacyjnego oraz warunki wsparcia operacji;
 - b. dopilnowuje, aby beneficjenci uczestniczący w realizacji operacji, których koszty zwracane są na podstawie faktycznie poniesionych kosztów kwalifikowalnych, prowadzili oddzielny system księgowości lub korzystali z odpowiedniego kodu księgowego dla wszystkich transakcji związanych z operacją;
 - c. wprowadza skuteczne i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniając stwierdzone rodzaje ryzyka;
 - d. ustanawia procedury gwarantujące przechowywanie wszystkich dokumentów dotyczących wydatków i audytów wymagane do zapewnienia właściwej ścieżki audytu;
 - e. sporządza poświadczenie wiarygodności dotyczące zarządzania w sprawie funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli, legalności i prawidłowości operacji leżących u ich podstaw oraz przestrzegania zasady należytego zarządzania finansami, wraz ze sprawozdaniem zawierającym wyniki przeprowadzonych kontroli zarządzania, wszelkie niedociągnięcia stwierdzone w systemach zarządzania i kontroli oraz wszelkie podjęte działania naprawcze.

Dodatkowo Instytucji Zarządzającej zostały powierzone zadania związane z certyfikacją wydatków do Komisji Europejskiej. Zadania z zakresu certyfikacji będą realizowane zgodnie z zapisami art. 115 Rozporządzenia Ogólnego poprzez właściwą komórkę organizacyjną Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

Dane kontaktowe:

Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego

Ul. Korsarzy 34,
70-540 Szczecin

Instytucja Pośrednicząca

Instytucja Zarządzająca programem, zgodnie z zapisami art.113, pkt 7 Rozporządzenia Ogólnego ma możliwość przekazania zarządzania częścią programu operacyjnego Instytucji Pośredniczącej. Pomimo przekazania tych zadań, Instytucja Zarządzająca zachowa całkowitą odpowiedzialność za całość realizacji programu. Zakres obowiązków, jaki zostanie nałożony na Instytucję określi stosowna umowa lub porozumienie zawarte pomiędzy Instytucją Zarządzającą a Pośredniczącą.

Dane kontaktowe:

W trakcie ustaleń

Instytucja Audytowa

Instytucja Audytowa (IA), realizuje zadania określone w art. 116 Rozporządzenia Ogólnego. IA jest odpowiedzialna za zapewnienie, że audyty systemu zarządzania i kontroli programu operacyjnego oraz kontrole projektów przeprowadzane na podstawie odpowiedniej próby są przeprowadzane zgodnie z międzynarodowo uznanymi standardami audytu. Instytucja Audytowa zostanie umiejscowiona w pionie Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej w Ministerstwie Finansów IA prowadzić będzie audyty za pośrednictwem 16 Urzędów Kontroli Skarbowej (UKS). Do zadań Instytucji Audytowej należą:

- 1) prowadzenie audytów systemów zarządzania i kontroli na podstawie stosownej próby działań oraz rocznego sprawozdania finansowego;
- 2) dbałość o to, aby czynności audytowe uwzględniały uznane w skali międzynarodowej standardy audytu;
- 3) przygotowanie w ciągu 6 miesięcy od przyjęcia programu operacyjnego strategii audytu dla przeprowadzenia audytów;
- 4) sporządzanie opinii z audytu na temat rocznego sprawozdania finansowego z poprzedniego roku obrotowego oraz rocznych sprawozdań z kontroli, przedstawiających wyniki audytów przeprowadzonych w poprzednim roku obrotowym.

Dane kontaktowe:

Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej
Ministerstwo Finansów
ul. Świętokrzyska 12,
00-916 Warszawa

Instytucja odpowiedzialna za otrzymywanie płatności dokonywanych przez KE

Instytucją odpowiedzialną za otrzymywanie płatności dokonywanych przez KE jest minister właściwy do spraw finansów publicznych. Środki przekazywane przez KE jako zaliczki, płatności okresowe i płatność końcową zostaną włączone do budżetu państwa jako jego dochody. Z kolei z budżetu państwa będą przekazywane środki na finansowanie projektów. Mechanizm przepływów finansowych oparty będzie o budżet środków europejskich w ramach budżetu państwa.

Dane kontaktowe:

Ministerstwo Finansów

ul. Świętokrzyska 12,
00-916 Warszawa

Instytucja odpowiedzialna za udzielenie desygnacji w imieniu państwa członkowskiego
Podmiotem udzielającym desygnacji jest minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego. Desygnacja ma na celu potwierdzenie spełnienia przez daną instytucję warunków zapewnienia prawidłowej realizacji programu operacyjnego.

Dane kontaktowe:

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

ul. Wspólna 2/4,
00-926 Warszawa

System monitorowania i sprawozdawczości

System monitorowania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 będzie obejmował monitorowanie:

- założonych celów Programu poprzez monitorowanie wskaźników produktu oraz wskaźników rezultatu strategicznego przypisanych do poszczególnych Priorytetów Inwestycyjnych,
- założonych poziomów wydatkowania środków poprzez monitorowanie wskaźników finansowych,
- utrzymania warunków koncentracji tematycznej poprzez monitorowanie poziomów alokacji w wyznaczonych obszarach.

Wskaźniki produktu przypisane do poszczególnych Priorytetów Inwestycyjnych w Programie pochodzą z Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych 2014-2020 (w tym Common Indicators), a w uzasadnionych przypadkach zostały uzupełnione o wskaźniki specyficzne dla Programu.

W systemie monitorowania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 istotną rolę będzie pełnił również Komitet Monitorujący, który zostanie ustanowiony w terminie trzech miesięcy od przyjęcia Programu przez KE.

Do zadań Komitetu będzie należało rozpatrywanie i zatwierdzanie w szczególności:

- a) wszelkich kwestii, które wpływają na wykonanie programu operacyjnego;
- b) postępów w realizacji planu oceny oraz działań następczych podjętych w związku z ustaleniami tych ocen;
- c) realizacji strategii komunikacji;
- d) realizacji dużych projektów;
- e) realizacji wspólnych planów działania;
- f) działań mających na celu promowanie równouprawnienia płci, równych szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób niepełnosprawnych;
- g) działań mających na celu promowanie zrównoważonego rozwoju;
- h) działań w ramach programu operacyjnego odnoszących się do spełnienia uwarunkowań *ex ante*;
- i) instrumentów finansowych.

Ponadto Komitet monitorujący będzie rozpatrywał i zatwierdzał:

- a) metodykę i kryteria wyboru operacji;
- b) roczne i końcowe sprawozdania z realizacji;
- c) plan oceny dla programu operacyjnego i wszelkie zmiany planu;

- d) strategię komunikacji dla danego programu operacyjnego i wszelkie zmiany strategii;
- e) wszelkie propozycje instytucji zarządzającej dotyczące wszelkich zmian programu operacyjnego.

IZ RPO WZ będzie sporządzać sprawozdania z realizacji Programu zgodnie z zasadami określonymi przez KE oraz zgodnie z krajowymi wytycznymi w zakresie sprawozdawczości. System sprawozdawczości będzie zakładał przekazywanie do KE:

- Informacji kwartalnych – informacje będą przekazywane w formie elektronicznej i będą obejmowały dane dotyczące wydatków kwalifikowanych w odniesieniu do: liczby projektów wybranych do udzielenia wsparcia, zawartych umów/wydzanych decyzji o dofinansowaniu oraz wydatków zadeklarowanych do rozliczenia przez beneficjentów. Do Informacji za II i IV kwartał dodatkowo będą dołączane prognozy certyfikacji wydatków.
- Sprawozdań rocznych z realizacji Programu - sprawozdania te będą sporządzane co roku, począwszy od roku 2016, za poprzedni rok budżetowy i będą zawierać informacje na temat realizacji Programu, w tym stanu wdrażania poszczególnych osi priorytetowych w powiązaniu z danymi finansowymi oraz stopniem osiągnięcia wskaźników. Sprawozdania roczne sporządzane w latach 2017, 2019 oraz sprawozdanie końcowe zostaną poszerzone o informacje dotyczące stopnia osiągnięcia założonych celów, w tym wartości pośrednich wskaźników produktu i wskaźników finansowych dla każdej z osi (wskaźniki wskazane w tabeli 6 każdej z osi priorytetowych stanowią tzw. Ramy wykonania osi i w 2019 roku zostaną włączone w proces przeglądu programów), a jeśli będzie możliwe to również ocenę wpływu Programu na wskaźniki strategiczne. Sprawozdanie przedkładane w 2019 roku i końcowe, dodatkowo będzie zawierało informacje na temat wkładu Programu w realizację Strategii Europa 2020. Sprawozdanie końcowe IZ RPO WZ przedłoży w 2024 roku.

Przekazywanie Informacji kwartalnych i Sprawozdań rocznych do KE odbywać się będzie poprzez system informatyczny SFC (System for Fund Management in the European Community).

IZ RPO WZ zapewni, że proces sprawozdawczości będzie realizowany prawidłowo, systematycznie i terminowo przez cały okres programowania. Dane do sprawozdawczości będą agregowane z poziomu projektów (bezpośrednio od beneficjentów) a w przypadku, gdy w systemie realizacji Programu zostaną ustanowione Instytucje Pośredniczące lub inne, również od tych instytucji.

System ewaluacji

Celem ewaluacji jest poprawa jakości projektowania i realizacji programu oraz ocena jego efektywności, skuteczności i wpływu na rozwój regionu. Ocena wpływu programu będzie się odnosić w szczególności do osiągnięcia celów ustalonych dla poszczególnych osi priorytetowych/priorytetów inwestycyjnych, w tym do wpływu interwencji na wskaźniki strategiczne ustalone w programie.

System ewaluacji programu będzie niezależny, obiektywny, przejrzysty i jawny a same ewaluacje będą realizowane przez niezależnych ekspertów. Proces ewaluacji programu będzie prowadzony przez Jednostkę Ewaluacyjną, wyodrębnioną w strukturze Instytucji Zarządzającej. Jej zasoby będą się opierały na kapitale ludzkim zbudowanym w perspektywie 2007-2013 w związku z wdrażaniem funduszy unijnych w regionie, zarówno w zakresie EFRR jak i EFS.

Do zadań Jednostki Ewaluacyjnej w zakresie ewaluacji będzie należało:

- realizowanie i koordynowanie procesu ewaluacji programu;
- współpracowanie z Krajową Jednostką Ewaluacji;
- budowanie potencjału ewaluacyjnego na poziomie programu;
- zapewnienie zasobów kadrowych i finansowych potrzebnych do przeprowadzania ewaluacji;
- pozyskiwanie i gromadzenie danych niezbędnych do realizacji ewaluacji, w tym danych dotyczących realizacji wskaźników;
- opracowanie Planu Ewaluacji na cały okres programowania i przekazanie do zatwierdzenia przez Komitet Monitorujący;
- przekazywanie wyników ewaluacji Komitetowi Monitorującemu i Komisji Europejskiej;
- upublicznianie wyników ewaluacji;
- przekazanie Komisji Europejskiej raportu podsumowującego wyniki ewaluacji przeprowadzonych w ramach programu przez cały okres programowania do 31 grudnia 2020 roku;
- współpracowanie z Komisją Europejską przy przeprowadzaniu ewaluacji ex-post.

Jednostka Ewaluacyjna jest zobowiązana do przeprowadzenia następujących rodzajów ewaluacji:

- Ewaluacji ex-ante – przed rozpoczęciem realizacji programu;
- Ewaluacji bieżących (on-going) – oceniających skuteczność, efektywność i wpływ interwencji. Przynajmniej raz w ciągu okresu programowania zostaną zrealizowane ewaluacje oceniające sposób w jaki wsparcie udzielane w ramach poszczególnych osi priorytetowych programu przyczyniło się do osiągnięcia założonych w nich celów. W pierwszych latach wdrażania programu zostanie przeprowadzona ewaluacja systemu zarządzania i wdrażania programu. W ostatnich latach wdrażania programu zostanie przeprowadzona ewaluacja osiągniętych efektów i zmiany, która zaszła w wyniku realizacji programu. Do końca 2020 roku zostanie przygotowany raport podsumowujący wyniki wszystkich przeprowadzonych ewaluacji.

W celu ukierunkowania i organizacji procesu ewaluacji regionalnego programu operacyjnego zostanie przygotowany Plan Ewaluacji Regionalnego Programu Operacyjnego na cały okres programowania. Dokument ten zostanie przedstawiony Komitetowi Monitorującemu.

Koncepcja procesu ewaluacji regionalnego programu operacyjnego zawarta w Planie będzie wynikała z logiki programu oraz będzie zawierać następujące elementy:

- Listę tematów badań ewaluacyjnych wraz z uzasadnieniem ich realizacji;
- Metody przewidziane do zastosowania wraz z określeniem zapotrzebowania na dane;
- Sposoby zapewnienia dostarczenia odpowiedniego zakresu danych na użytek ewaluacji;
- Harmonogram procesu ewaluacji;
- Sposoby komunikacji wyników ewaluacji;
- Zasoby ludzkie;
- Budżet
- Plan szkoleń.

Środki na realizację zadań zostaną zapewnione w ramach budżetu XII osi priorytetowej „Pomoc techniczna”.

Wyniki procesu ewaluacji będą udostępniane na stronie internetowej programu oraz będą przekazywane Komitetowi Monitorującemu i Komisji Europejskiej. Jednostka Ewaluacyjna będzie też współpracować z Krajową Jednostką Ewaluacyjną w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania Wnioskami i Rekomendacjami. Ponadto, w zakresie ewaluacji Jednostka Ewaluacyjna będzie ściśle współpracować z Komisją Europejską oraz Krajową Jednostką Ewaluacyjną.

System kontroli

System kontroli w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego będzie się opierał na dwóch typach kontroli:

1. Kontrolach systemowych;
2. Weryfikacji wydatków.

Kontrola systemowa ma miejsce w sytuacji, gdy IZ deleguje część swoich funkcji innym podmiotom, w tym również zadania z zakresu weryfikacji wydatków. Celem kontroli systemowej jest uzyskanie pewności, że wszystkie delegowane funkcje są realizowane w odpowiedni sposób, a system zarządzania i kontroli Regionalnego Programu Operacyjnego funkcjonuje prawidłowo, efektywnie i zgodnie z prawem. Kontrola systemowa obejmuje kontrolę dokumentacji oraz kontrolę na miejscu.

Weryfikacja wydatków polega na sprawdzeniu dostarczenia towarów i usług współfinansowanych w ramach projektów, faktyczności poniesienia wydatków oraz ich zgodności z zasadami wspólnotowymi i krajowymi. W ramach tego typu kontroli, IZ będzie przeprowadzała:

1. Weryfikacje złożonych przez beneficjentów dokumentacji finansowej;
2. Kontrole projektów na miejscu/dokumentach;
3. Kontrole trwałości;
4. Kontrole krzyżowe;
5. Kontrole dorażne.

Weryfikacja złożonej przez beneficjenta dokumentacji finansowej – są to w szczególności czynności sprawdzające prowadzone na dokumentach w siedzibie instytucji weryfikującej i obejmuje wszystkie złożone przez beneficjenta dokumenty finansowe.

Kontrola projektów na miejscu – jest formą weryfikacji wydatków potwierdzającą, że przedmiot współfinansowania został dostarczony oraz że wydatki zadeklarowane przez beneficjentów w związku z realizowanymi projektami zostały rzeczywiście poniesione i są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi.

Kontrole trwałości – są formą weryfikacji przez Instytucję Zarządzającą lub Instytucję, do której IZ delegowała część swoich zadań, sprawdzającą czy przekazany wkład funduszy nadal służy określonym celom przedsięwzięcia, w terminie określonym zgodnie ze stosownymi regulacjami.

Kontrole krzyżowe – celem kontroli krzyżowych jest wykrywanie i eliminowanie podwójnego finansowania tych samych wydatków zarówno w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego, jak i RPO z innymi programami pomocowymi¹².

Kontrole dorażne – są to w szczególności takie kontrole, które:

a) w odniesieniu do kontroli systemowych potrzeba ich przeprowadzenia wynika z podejrzenia wystąpienia istotnych uchybień w pracy instytucji zaangażowanej w system wdrażania;

¹² IZ będzie przeprowadzała kontrole krzyżowe horyzontalne (z innymi programami pomocowymi) tylko w sytuacjach, kiedy na poziomie krajowym zostaną przyjęte ustalenia/wytyczne określające odpowiedzialność i uprawnienia innych instytucji do przeprowadzania takich kontroli.

b) w odniesieniu do weryfikacji złożonej przez beneficjenta dokumentacji finansowej potrzeba przeprowadzenia wyniku z przesłanek dających podstawy do podejrzenia popełnienia nieprawidłowości przez beneficjenta.

System informatyczny

W ramach RPO WZ 2014-2020 będzie wykorzystywany lokalny system informatyczny, jako uzupełnienie centralnego systemu informatycznego.

System informacji i promocji

IZ jest odpowiedzialna za zapewnienie właściwej informacji i promocji programu operacyjnego.

W celu zapewnienia skutecznej koordynacji działań komunikacyjnych prowadzonych przez poszczególne instytucje Polska, zgodnie z art. 106 CPR, opracowuje horyzontalny dokument - wspólną strategię komunikacji polityki spójności.

W oparciu o wspólną strategię komunikacji IZ, zgodnie z art. 106 CPR, opracowuje dla RPO WZ 2014-2020 strategię komunikacji, będącą podstawą prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych dla tego programu.

IZ przygotowuje również roczne plany działań o charakterze wykonawczym.

Działania informacyjne i promocyjne wspierają realizację regionalnego programu.

Wsparcie to będzie realizowane w szczególności poprzez:

- informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach finansowania w ramach programu oraz sposobach jego pozyskania,
- dostarczanie beneficjentom informacji potrzebnych do realizacji projektów na ich różnych etapach,
- upowszechnianie wśród mieszkańców województwa roli oraz osiągnięć polityki spójności i funduszu przez działania informacyjne i promocyjne na temat efektów i wpływu programu oraz poszczególnych projektów, a także w stosownym zakresie UP.

Kluczowe jest, aby realizując działania informacyjno-promocyjne w perspektywie programowej 2014-2020 dążyć do wzmocnienia koordynacji działań, celem utrzymania wysokiej spójności przekazu i komplementarności komunikatów oraz narzędzi.

Wyzwaniem leżącym u podstaw skutecznej komunikacji, będzie opracowanie dokumentów skierowanych do potencjalnych beneficjentów i beneficjentów, a także materiałów przeznaczonych do komunikacji w mediach, z zastosowaniem czytelnego i zrozumiałego powszechnie języka.

W okresie 2014-2020 należy położyć większy nacisk na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego samych beneficjentów.

Kluczowe jest również wdrażanie polityk horyzontalnych, jak równy dostęp do informacji dla osób niepełnosprawnych, dbałość o środowisko naturalne oraz współpraca z partnerami społeczno-gospodarczymi.

Sekcja 7.2 Działania angażujące stosownych partnerów w proces przygotowania programu oraz rola partnerów zaangażowanych we wdrażanie, monitorowanie, ewaluację programu

7.2.1 Rola partnerów w procesach przygotowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji programu

(1) Krótkie podsumowanie procesu przygotowania programu operacyjnego, z uwzględnieniem zasady partnerstwa

Przebieg komunikacji i konsultacji społecznych Założeń RPO WZ 2014 - 2020:

Od 2012 r. Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego prowadzi szereg działań, mających na celu komunikację i konsultacje założeń nowego okresu programowania w województwie zachodniopomorskim.

Spotkania z KE i MRR

W listopadzie 2012 r. władze Województwa Zachodniopomorskiego zorganizowały spotkanie roczne z przedstawicielami Komisji Europejskiej, w trakcie którego prezentowano regionalnym interesariuszom „Position Paper Poland”. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego oraz reprezentanci środowiska akademickiego z województwa zachodniopomorskiego.

Również w listopadzie 2012 r. zorganizowano spotkanie konsultacyjne Założeń Umowy Partnerstwa z udziałem Ministra Rozwoju Regionalnego, p. Elżbietą Bieńkowską.

Strona internetowa

W celu jak najszerszej komunikacji z partnerami uruchomiono stronę internetową poświęconą perspektywie finansowej 2014 – 2020 (<http://www.perspektywa2020.wzp.pl>), a także podstronę (przekierowanie) na stronie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie (www.wup.pl). Obie strony internetowe są na bieżąco uzupełniane informacjami w zakresie działań dotyczących prac nad kształtem nowego RPO WZ. Prezentowane są informacje na temat badań, spotkań, konferencji oraz kluczowych wydarzeń. Za pośrednictwem specjalnie dedykowanego adresu mailowego zapewniono możliwość stałego przesyłania propozycji projektów (inwestycji), możliwych do zrealizowania w nowej perspektywie finansowej.

Badanie ankietowe Instytucji Otoczenia Biznesu

W drugiej połowie roku 2012 wykonano badanie ankietowe Instytucji Otoczenia Biznesu¹³. Głównym celem badania było uzyskanie opinii instytucji otoczenia biznesu na temat gospodarczych potencjałów rozwojowych regionu, kluczowych branż województwa oraz możliwości i oczekiwań przedsiębiorców.

Spotkania z przedstawicielami JST

W 2012 r. przeprowadzono szereg spotkań informacyjno – konsultacyjnych z przedstawicielami JST. Odbyło się łącznie 8 spotkań na terenie województwa zachodniopomorskiego, w których uczestniczył Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego, Członek Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego, a także pracownicy urzędu. Na spotkaniach prezentowano wstępne założenia wynikające z

¹³ Analiza ankiet skierowanych do Instytucji Otoczenia Biznesu województwa zachodniopomorskiego, Wydział Zarządzania RPO – Biuro ds. Programowania Szczecin, sierpień 2012

przedstawionej przez Komisję Europejską wizji polityki spójności, zasady, jakie będą nią kierować w następnym okresie programowania, a także cele i założenia Strategii Europa 2020. Na spotkaniach odbywały się także dyskusje z przedstawicielami JST na temat lokalnych potrzeb rozwojowych, które często rzutują na sytuację województwa. W powiązaniu ze spotkaniami konsultacyjnymi, jednostki samorządu terytorialnego poddane zostały szerokim badaniom ankietowym. JST określały swoje bariery i potencjały, a także wskazywały projekty, inwestycje i przedsięwzięcia planowane do realizacji. Pierwsze badanie ankietowe przeprowadzono w sierpniu 2012 r., z naciskiem na określenie barier i potencjałów z przyporządkowaniem do nich planowanych przedsięwzięć.

B+R+I

W celu aktywnego włączenia, w prace nad programowaniem perspektywy 2014-2020, środowiska naukowo – badawczego, w styczniu 2013 r. zorganizowano spotkanie władz województwa z rektorami uczelni wyższych regionu. Podczas spotkania przedstawiono dziedziny i cele, które będą miały szansę na wsparcie ze środków unijnych. W trakcie spotkania wstępnie określono regionalne specjalizacje województwa zachodniopomorskiego (biogospodarka, logistyka, sektor metalowy i pochodne, turystyka oraz usługi oparte na wiedzy). Omówiono również możliwości zgłoszenia projektów poszerzających aktualną Mapę Drogową Infrastruktury Badawczej.

Konsekwencją spotkania władz regionu z rektorami szkół wyższych było utworzenie platformy współpracy, mającej na celu powołanie Narodowego Centrum Biogospodarki. Przedstawiciele uczelni województwa zachodniopomorskiego z udziałem pracowników Urzędu Marszałkowskiego oraz innych interesariuszy (klastrow, przedsiębiorców itp.) w ramach platformy przedstawiają projekty przedsięwzięć i inwestycji, które charakteryzują się wysoką innowacyjnością. Dzięki tym spotkaniom intensyfikuje się działania w poszukiwaniu partnerów w realizacji planowanych inicjatyw. Spotkania pozwalają na zawiązywanie się partnerstw naukowo – badawczych z sektorem szeroko pojętej gospodarki, co jest jednym z kluczowych założeń nowej perspektywy UE.

Władze województwa zachodniopomorskiego podjęły również szereg działań, mających na celu wyznaczenie regionalnych i inteligentnych specjalizacji. Prace badawcze w tym zakresie rozpoczęto już w 2012 r. Wyniki prac analitycznych również podlegały procesowi komunikacji i konsultacji społecznych. Efektem tego była m.in. konferencja pt. „Nie można być mistrzem we wszystkich dyscyplinach. Czas na regionalne i inteligentne specjalizacje”, zorganizowana w marcu 2013 r. w Szczecinie.

W konferencji uczestniczyli przedstawiciele przedsiębiorców, jednostek naukowych, uczelni, jednostek samorządu terytorialnego oraz instytucji otoczenia biznesu. Konferencja miała za zadanie prezentację priorytetowych obszarów wsparcia ze środków europejskich w nowej perspektywie finansowej oraz poszerzenie wiedzy i wymianę doświadczeń na temat koncepcji regionalnych i inteligentnych specjalizacji dla Pomorza Zachodniego.

W celu włączenia decydentów i działaczy regionalnych w prace nad metodą oceny potencjału regionu oraz analizy skuteczności podejmowanych działań na rzecz wzmocnienia strefy B+R+I przy wykorzystaniu dorobku i doświadczeń związanych z wyznaczeniem obszarów

specjalizacji (*smart specializations*) w ramach dokumentów strategicznych dotyczących przyszłego okresu programowania UE zorganizowano w marcu 2013 r. spotkanie warsztatowe pn. „Narodowy Program Foresight – wdrożenie wyników”. Celem spotkania było zebranie opinii przedstawicieli środowisk, biorących aktywny udział w kształtowaniu regionalnych, strategicznych kierunków rozwoju na temat zakresu oczekiwanych użyteczności narzędzia wspomagającego wdrażanie polityki opartej na faktach, w odniesieniu do sfery B+R+I, wynikającego ze specyfiki województwa. W warsztatach uczestniczyli przedstawiciele szkół wyższych, klastrow, a także instytucji zaangażowanych w rozwój regionu.

Konsultacje dotyczące Biogospodarki

Dyskusja o biogospodarce była kolejną z cyklu konsultacji społecznych poświęconego regionalnym specjalizacjom Pomorza Zachodniego. Uczestnicy konferencji pn. „Nie można być mistrzem we wszystkich dyscyplinach. Czas na biogospodarkę” spotkali się 20 czerwca 2013 r. W spotkaniu licznie uczestniczyli przedstawiciele uczelni, ministerstw oraz przedsiębiorcy. Uczestnicy konferencji poznali wstępne założenia Ramowego Programu Badań i Innowacji na lata 2014 – 2020 „Horyzont 2020”.

ZIT

W marcu 2013 r. odbyły się dwa spotkania zorganizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego z przedstawicielami Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego oraz przedstawicielami miast Koszalin i Kołobrzeg. W trakcie spotkań omówiono założenia dotyczące powoływania ZIT, ich funkcjonowania, proponowanych inwestycji, oraz umiejscowienia ZIT w RPO WZ 2014 – 2020. W efekcie konsultacji zainteresowane regiony przedstawiły propozycje przedsięwzięć, które mogłyby być zrealizowane w ramach ZIT.

Spotkania dotyczące założeń RPO WZ

W ramach prac związanych z przygotowaniem przez Instytucję Zarządzającą RPO WZ założeń do nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2014-2020, zorganizowane zostały trzy spotkania konsultacyjne z jednostkami samorządu terytorialnego oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi.

Na spotkania zaproszono posłów i senatorów z okręgu Województwa Zachodniopomorskiego, radnych wojewódzkich, przedstawicieli JST, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu, przedstawiciele uczelni wyższych oraz samych mieszkańców.

Spotkania dotyczące kształtu osi

Włączenie merytorycznych partnerów społeczno-gospodarczych będzie odbywać się również poprzez spotkania, których celem będzie uzyskanie informacji od reprezentantów (organizacji reprezentujących) potencjalnych wnioskodawców na temat adekwatności układu działań / poddziałań w danej osi a także dopasowania kształtu RPO WZ do specyfiki podmiotów i ich planów rozwojowych oraz potencjałów a także uzyskania informacji czy wskazane zamierzenia są dopasowane do potrzeb beneficjentów. Spotkania te odbywać się będą na terenie całego województwa zachodniopomorskiego.

Kluczowym elementem tego sposobu komunikacji jest odpowiedni dobór grup/uczestników, aby przeprowadzić spotkanie w sposób transparentny i merytoryczny. W związku z powyższym uwaga skupiona będzie na przedstawicielach określonych grup. Wskazane jest

aby instytucje delegowały swoich ekspertów, którzy posiadają dużą wiedzę o branży (a nie koniecznie o funduszach). Nie jest wskazane aby w spotkaniach uczestniczyli bezpośredni decydenci wybranych podmiotów.

Po każdym ze spotkań zostanie przesłana informacja podsumowująca dane konsultacje, do której uczestnicy będą mogli się odnieść korespondencyjnie i uzupełnić o dodatkowe uwagi. Dodatkowo uczestnicy spotkania zostaną zobowiązani do wypełnienia krótkiej ankiety na podstawie której zostanie dokonana analiza.

(2) Opis sposobu zaangażowania odpowiednich partnerów, wskazanych w art.5, we wdrażanie, monitoring i ewaluację program operacyjnego.

W celu efektywnej i skutecznej realizacji i monitorowania Programu Instytucja Zarządzająca RPO zobowiązana jest do przestrzegania zasady partnerstwa. Zasada ta jest jedną z podstawowych zasad horyzontalnych odnoszących się do funduszy strukturalnych i opiera się na stałej współpracy pomiędzy samorządem województwa a partnerami społeczno-gospodarczymi i organizacjami pozarządowymi.

Na dalszych etapach prac związanych z wdrażaniem Programu niezbędne jest włączenie właściwych partnerów w prace poszczególnych grup roboczych (np. w zakresie ewaluacji, komitetu monitorującego). Kluczową rolę będą odgrywać partnerzy w Komitecie Monitorującym.

W skład Komitetu będą wchodzić przedstawiciele strony rządowej, samorządowej oraz partnerzy społeczno-gospodarczy, reprezentowani przez organizacje pracowników i pracodawców, organizacje pozarządowe, środowiska akademicko-naukowe. Komitet będzie realizować zasadę partnerstwa w zakresie działań monitoringowo-ewaluacyjnych.

Ponadto Instytucja Zarządzająca RPO będzie w stałym kontakcie z partnerami podczas cyklicznie organizowanych konferencji, warsztatów, spotkań konsultacyjnych, konsultacji prowadzonych online, spotkań w ramach grup roboczych (np. ds. ewaluacji). W ramach dobrej współpracy z Beneficjentami, IZ RPO będzie liczyć na konstruktywne uwagi do Programu na etapie jego wdrażania.

Organizacja grup roboczych (zespołów zadaniowych), jest warunkiem koniecznym wykorzystania merytorycznego potencjału partnerów w zarządzaniu programem. Przy większej częstotliwości spotkań partnerzy skorzystają z możliwości pogłębienia interesujących ich zagadnień (funkcja monitorująca).

W tym celu IZ RPO zapewni odpowiednią pulę środków z pomocy technicznej, które będą służyć realizacji zasady partnerstwa.

Ewaluacja ex post leży w zakresie odpowiedzialności Komisji Europejskiej, która przeprowadza ją we współpracy z Polską, jako Państwem Członkowskim i Instytucją Zarządzającą RPO. Dla partnerów nie zarezerwowano roli w procesie oceny ex post.

7.2.2. Granty globalne EFS dla partnerów społecznych i interesariuszy wdrażania programu

Instytucja Zarządzająca nie przewiduje udziału partnerów społecznych i innych zainteresowanych stron, w szczególności organizacji pozarządowych, w realizacji *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020* w formie dotacji globalnych. Nie jest planowane powierzenie zarządzania częścią programu operacyjnego ww. podmiotom.

7.2.3. Earmarking środków EFS na wzmocnienie zdolności instytucjonalnych partnerów społecznych oraz na budowanie potencjału organizacji pozarządowych

Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 planuje podjąć wszelkie niezbędne działania w celu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych w realizację, monitorowanie i ocenę programu. Na etapie wdrażania partnerzy reprezentujący organy regionalne, lokalne, miejskie i władze publiczne, partnerzy gospodarczy i społeczni oraz podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości i niedyskryminacji będą włączeni w pracę Komitetu Monitorującego Program.

Ponadto, w trakcie prac nad uszczegółowieniem programu, jak i redagowania dokumentów takich jak: regulaminy konkursów, zasady, zalecenia i wytyczne wspierające projektodawców w zakresie przygotowywania projektów, planowany jest udział partnerów społecznych w formie grup roboczych, konsultacji czy nieformalnych spotkań. Dlatego też, IZ przeznaczy odpowiednie środki w ramach Pomocy Technicznej na budowanie potencjału, który służyć będzie realizacji wskazanych założeń - aby udział partnerów przyniósł jak najbardziej wymierne efekty. W celu zaopatrzenia podmiotów, z którymi zakładana jest współpraca przy wdrażaniu programu w niezbędne kompetencje merytoryczne, organizowane będą szkolenia, warsztaty czy platformy dialogu społecznego.

SEKCJA 8: SYSTEM KOORDYNACJI

Znaczenie koordynacji dla efektywnej realizacji Programu

Za jeden z kluczowych obszarów przygotowania, a następnie wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 uznaje się zapewnienie odpowiedniego systemu koordynacji wsparcia na wszystkich możliwych poziomach interwencji i z wykorzystaniem wszystkich dostępnych źródeł finansowania. Od zastosowania skutecznych mechanizmów koordynacyjnych uzależnione jest zmaksymalizowanie efektów realizacji tak Regionalnego Programu Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020, jak i komplementarnych względem niego programów operacyjnych w ramach Wspólnych Ram Strategicznych, instrumentów krajowych oraz instrumentów oferowanych z poziomu Unii Europejskiej. Określone poniżej elementy systemu koordynacji zaplanowane zostały w celu osiągnięcia komplementarności, spójności, skuteczności oraz efektywności wsparcia. Przy tym na nie wszystkie bezpośredni wpływ posiada samorząd województwa jako Instytucja Zarządzająca RPO.

Na poziomie ogólnokrajowym system koordynacji określa Umowa Partnerstwa, regulując przede wszystkim relacje pomiędzy celami Umowy Partnerstwa a celami tematycznymi, relacje pomiędzy interwencją programów Polityki Spójności i programów Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybołówstwa oraz relacje z innymi instrumentami krajowymi i unijnymi, w tym oferowanymi przez Europejski Bank Inwestycyjny. W Umowie Partnerstwa dokonuje się też – co jest kluczowe z perspektywy samorządu województwa i nie pozostaje bez istotnego wpływu na cały system koordynacji – demarkacji pomiędzy krajowymi i regionalnymi programami operacyjnymi.

Zaprojektowane na poziomie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 rozwiązania koordynacyjne uwzględniają głównie zarządzanie zależnościami pomiędzy celami tematycznymi, priorytetami inwestycyjnymi, osiami priorytetowymi oraz instrumentami rozwoju terytorialnego, przy uwzględnieniu uwarunkowań wynikających z zakresu interwencji dwóch funduszy współfinansujących realizację Programu: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego.

System koordynacji, opracowany dla potrzeb programowania i wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 obejmuje dwie płaszczyzny:

- *płaszczyznę koordynacji wewnętrznej*, odnoszącą się do rozwiązań stymulujących komplementarność i synergię interwencji, zawartych w Programie oraz zapewnionych w systemie jego realizacji,
- *płaszczyznę komplementarności zewnętrznej*, odnoszącą się do relacji Programu do innych, wdrażanych w ramach Wspólnych Ram Strategicznych w Polsce programów, innych instrumentów krajowych i unijnych.

Koordinacja wewnętrzna

Rozwiązania koordynacyjne zawarte w Programie oraz systemie jego realizacji na poziomie Instytucji Zarządzającej RPO, potencjalnych Instytucji Pośredniczących i Wdrażających, obecne są w procesach:

- 1) programowania, poprzez:
 - zaprojektowanie układu osi priorytetowych Programu w relacji do wspólnych/komplementarnych obszarów interwencji, kategorii beneficjentów i grup docelowych, możliwych do wsparcia w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego oraz z uwzględnieniem układu i zawartości celów tematycznych; wynikiem tego procesu jest chociażby powiązanie interwencji Osi Priorytetowych VIII (EFS) i IX (EFRR) oraz X (EFS) i XI (EFRR) lub ujęcie w jednej osi – Osi Priorytetowej I – dwóch celów tematycznych: 1 i 3 oraz skorelowanie jej interwencji z działaniami zaplanowanymi w Osiach Priorytetowych VIII, X i XI,
 - zastosowanie wewnętrznej demarkacji w Programie, zakładającej podział zakresów interwencji opisanych celami tematycznymi i priorytetami inwestycyjnymi w sposób zapobiegający nakładaniu się obszarów wsparcia i gwarantujący ich dopasowanie i uzupełnianie się,
 - zaprojektowanie wykorzystania instrumentów terytorialnych, które zapewniają uzyskanie komplementarności również w wymiarze geograficznym; w Programie przewidziano wykorzystanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, zwłaszcza w odniesieniu do miasta wojewódzkiego o znaczeniu metropolitalnym i jego obszaru funkcjonalnego (szerzej w sekcji 4.2); rozważa się jednocześnie możliwość skorzystania z Rozwoju Kreowanego przez Społeczność Lokalną – instrumentu mogącego potencjalnie zapewnić komplementarność ze wsparciem oferowanym na rzecz społeczności lokalnych przez Wspólną Politykę Rolną i Wspólną Politykę Rybołówstwa (szerzej w sekcji 4.1); narzędziem, które ma zagwarantować synergię interwencji z poziomu Programu i wyposażyć procesy rozwojowe w województwie w wymiar terytorialny, jest również kontrakt samorządowy – umowa pomiędzy samorządem województwa a grupą samorządów lokalnych w ujęciu funkcjonalno-geograficznym, w której w oparciu o wizję rozwojową obszaru objętego kontraktem uzgadniania jest lista komplementarnych projektów, przewidywanych do realizacji z poziomu różnych osi priorytetowych Programu (szerzej w sekcji 4.3),
- 2) zarządzania i wdrażania, poprzez:
 - skupienie funkcji zarządzania Programem w łonie jednego wydziału Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, właściwego dla prowadzenia procesu programowania rozwoju województwa, projektowania i koordynacji wdrażania narzędzi finansujących ten rozwój, w tym programów operacyjnych,
 - zapewnienie właściwej współpracy pomiędzy wydziałami Urzędu Marszałkowskiego, jego jednostkami organizacyjnymi i innymi instytucjami

zaangażowanymi w realizację Programu na poziomie Instytucji Zarządzającej, ewentualnych Instytucji Pośredniczących i Wdrażających w ramach wspólnego ciała – Komitetu Koordynacyjnego (Komitetowi przypisane zostaną również zadania związane z zapewnieniem – w miarę przypisanych samorządowi województwa kompetencji – komplementarności z innymi programami operacyjnymi Wspólnych Ram Strategicznych, przynajmniej w części wdrażanymi na poziomie regionalnym, w tym programami Europejskiej Współpracy Terytorialnej, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybołówstwa),

- wyłanianie w ramach Komitetu Koordynacyjnego zespołów zadaniowych dedykowanych różnym aspektom realizacji Programu, w tym na przykład zespołu weryfikującego i korygującego w miarę potrzeb mechanizmy komplementarności, czy też zespołu dokonującego bieżącej ewaluacji Programu,
- zapewnienie udziału w systemie koordynacji Komitetowi Monitorującemu dla Programu, z uwzględnieniem zasady partnerstwa oraz przypisanych mu w procesie realizacji Programu zadań,
- zaplanowanie mechanizmów finansowania krzyżowego (cross-financing), kluczowych w kontekście utrzymywania monofunduszowych osi priorytetowych oraz braku możliwości łączenia wsparcia więcej niż jednego funduszu (EFRR, EFS) na poziomie projektu (operacji),
- sterowanie procesem organizacji naborów na projekty w sposób zsynchronizowany, pozwalający między innymi na zapewnienie jednoczesnej oceny i jednoczesnego finansowania grupy komplementarnych projektów realizowanych w ramach różnych funduszy oraz różnych osi priorytetowych Programu (tzw. wiązki projektów),
- zharmonizowanie, a nawet ujednoczenie kryteriów wyborów projektów zwłaszcza w tych osiach priorytetowych Programu, w których zaplanowano komplementarne względem siebie wsparcie i w których planuje się harmonizację procesów ogłaszania i prowadzenia naborów na projekty oraz jednoczesne udzielanie wsparcia,
- tam, gdzie będzie to możliwe – ujednoczenie zasad związanych z realizacją projektów, głównie w odniesieniu do projektów komplementarnych, w tym między innymi zapewnienie tożsamy lub porównywalnych zasad finansowania projektów na etapie zapewniania środków na ich realizację i następnie – na etapie ich rozliczania, zaprojektowanie wspólnych rozwiązań informatycznych dla wnioskodawców i beneficjentów (wspólny wzór wniosku o dofinansowanie, wspólny wzór wniosku o płatność; jednolite zasady korzystania z systemów informatycznych Programu),
- prowadzenie wspólnych dla komplementarnych obszarów wsparcia Programu działań informacyjno-promocyjnych, skoordynowanych na poziomie Instytucji Zarządzającej RPO, celem dotarcia z jednorodnym, spójnym przekazem do wszystkich potencjalnych beneficjentów projektów, mogących zapewnić maksymalnie duży efekt synergii i kompleksowości interwencji Programu.

Komplementarność zewnętrzna

Zapewnienie odpowiedniego poziomu komplementarności zewnętrznej Programu jest wynikiem przede wszystkim zapisów Umowy Partnerstwa, układu programów operacyjnych uzgodnionych w Umowie, zapisanych w Umowie mechanizmów osiągania ring-fencingów oraz warunków ex-ante, a także przyjętego na poziomie ogólnokrajowym systemu koordynacji wsparcia i odbywa się w oparciu o:

- 1) demarkację z interwencją krajowych programów operacyjnych w ramach Wspólnych Ram Strategicznych; linia demarkacyjna tworzy dla Regionalnego Programu Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 ramy programowania interwencji – zakres wsparcia dostępny z poziomu centralnego determinuje zakres interwencji Programu i stanowi wytyczną dla projektowania wsparcia oferowanego z poziomu regionalnego;
- 2) kontrakt terytorialny, przewidziany zapisami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 i stawiający sobie za cel ściśle powiązanie instrumentów Polityki Spójności z instrumentami tych polityk krajowych, które wykazują silne sterytorializowanie; zakres uzgodnień między polskim rządem a samorządem województwa, obejmujący ustalenie konkretnych przedsięwzięć priorytetowych w ramach krajowych polityk sektorowych, najważniejszych z regionalnego punktu widzenia przekłada się na wymierne zapisy tak krajowych programów operacyjnych, jak i Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 (wykorzystywanych do finansowania uzgodnień kontraktowych) i jako taki – zapewnia komplementarność interwencji; elementem uzgodnień w toku negocjacji kontraktu terytorialnego są także przedsięwzięcia międzyregionalne realizujące Strategię Rozwoju Polski Zachodniej – strategii dla makroregionu pięciu województw, stanowiącej odpowiedź na zdefiniowane deficyty rozwojowe makroregionu i wspólne dla niego potrzeby; makroregionalne porozumienie dotyczące celów rozwojowych Polski Zachodniej prowadzi do zwiększenia koordynacji ponadregionalnego i regionalnego planowania działań rozwojowych oraz odpowiadających im interwencji funduszy strukturalnych objętych WRS, w tym RPO oraz pozostałych środków krajowych;
- 3) zakres planowanej w ramach programów operacyjnych Europejskiej Współpracy Terytorialnej kooperacji z regionami granicznymi na granicy polsko-niemieckiej oraz w Basenie Morza Bałtyckiego – prowadzonej głównie w aspekcie transgranicznym; województwo uczestniczy w realizacji dwóch programów współpracy transgranicznej: Południowy Bałtyk oraz Województwo Zachodniopomorskie – Meklemburgia Pomorze Przednie / Brandenburgia, które stanowią kontynuację programów realizowanych w perspektywie 2007-2013 (a nawet – w perspektywie 2004-2006 – w przypadku programu na granicy polsko-niemieckiej); funkcjonujące na poziomie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego mechanizmy koordynacji pozwalają na zapewnienie komplementarności wsparcia pomiędzy zakresem interwencji programów operacyjnych EWT a Regionalnym Programem

Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020, zarówno na etapie programowania (udział przedstawicieli Urzędu w gremiach eksperckich przygotowujących programy współpracy transgranicznej i wpływ na obszary wsparcia w nich planowane), jak i na etapie realizacji – poprzez wskazywany już w tej sekcji Komitet Koordynacyjny, funkcjonujący na poziomie Urzędu Marszałkowskiego.

- 4) korelację z innymi programami, instrumentami dostępnymi głównie bezpośrednio z poziomu UE, w tym w ramach Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

Tabela wskazująca na komplementarność wyznaczonych w osiach priorytetowych Programu celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych z innymi instrumentami finansowymi zostanie uzupełniona w toku prac nad kolejnymi wersjami Programu.

SEKCJA 9: WARUNKOWOŚĆ EX ANTE

W trakcie realizacji prac nad spełnieniem wymogów warunkowości ex-ante dla funduszy WRS 2014 - 2020 zidentyfikowano trzy zasadnicze obszary, w których niezbędne jest zaangażowanie samorządów regionalnych:

- a) Badania naukowe i innowacje
- b) Gospodarka odpadami
- c) Transport

Sekcja 9.1 Identyfikacja warunków ex ante dla programu oraz ocena ich spełnienia

a) Warunek 1.1. Badania naukowe i innowacje

Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki w dziedzinie badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji, w odpowiednich przypadkach, zgodnie z Krajowym Programem Reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych.

Komisja Europejska mocno koncentruje się na tematyce badań naukowych i innowacjach jako sile napędowej dla utrzymania konkurencyjności UE. Inteligentne specjalizacje zostały wybrane jako warunkowość ex-ante i mają centralną funkcję w nowym okresie programowania. Proces identyfikacji regionalnych, a docelowo inteligentnych specjalizacji w województwie zachodniopomorskim w pierwszej kolejności wynikał z zapisów *Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2011-2020*. Pojęcie regionalnych specjalizacji zostało dostrzeżone i zastosowane właśnie w przygotowanej w 2010 roku RSI. Jednym z trzech celów strategicznych tego dokumentu jest *Rozwój specjalizacji regionalnych w oparciu o endogeniczny potencjał województwa*. Dokonano próby zidentyfikowania obszarów gospodarki w których takie specjalizacje mogą się rozwijać, a także w sposób ramowy oraz adekwatny do ówczesnego stanu wiedzy określono najważniejsze związane z tym działania i etapy.

W 2012 roku Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego przyjął dokumentu pn. *Zarządzanie przez programy. System zarządzania realizacją strategii rozwoju i polityk sektorowych województwa zachodniopomorskiego do 2020 roku*, którego rezultatem są prace nad Programem Strategicznym *Gospodarka*, w którym zaprezentowano 5 wytypowanych obszarów – regionalnych specjalizacji, które są wyróżniające dla regionu. W ramach toczącej się dyskusji nad miejscem inteligentnych specjalizacji w dokumentach programowych/strategicznym regionów, województwo zachodniopomorskie wskazuje na *Program Strategiczny Gospodarka* – jednego z ośmiu dokumentów kluczowych (wykonawczych) w realizacji Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego (SRWZ). Program już teraz określa regionalne i inteligentne specjalizacje regionu, czego wynikiem jest pierwszy cel strategiczny - *Kreowanie regionalnych i inteligentnych specjalizacji w oparciu o działalność badawczo – rozwojową*.

b) Warunek 6.2. Gospodarka odpadami

Promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE w sprawie odpadów oraz z hierarchią postępowania z odpadami.

W dniu 29 czerwca 2012 r. Uchwałą Nr XVI/218/12 Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego zatwierdził aktualizację *Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2023.*

Celem przygotowania dokumentu jest wprowadzenie nowego, zgodnego z założeniami ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 152, poz. 897, z późn. zm.), systemu gospodarki odpadami komunalnymi w województwie. Uporządkowanie systemu gospodarki odpadami w województwie oraz sprawne i efektywne zarządzanie nowym systemem pozwoli na: uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych „u źródła”, zmniejszenie ilości odpadów komunalnych, w tym odpadów ulegających biodegradacji (OUB) kierowanych na składowisko odpadów, zwiększenie liczby nowoczesnych instalacji do odzysku, recyklingu oraz unieszkodliwiania odpadów komunalnych w sposób inny niż składowanie odpadów, całkowite wyeliminowanie składowisk odpadów niespełniających wymagań prawnych, prowadzenie właściwego sposobu monitorowania postępowania z odpadami komunalnymi zarówno przez właścicieli nieruchomości, jak i prowadzących działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, zmniejszenie dodatkowych zagrożeń dla środowiska wynikających z transportu odpadów komunalnych z miejsc ich powstania do miejsc odzysku lub unieszkodliwiania przez podział województw na regiony gospodarki odpadami, w ramach których prowadzone będą wszelkie czynności związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi.

Dodatkowo Plan gospodarki odpadami wskazuje cele do osiągnięcia dla poszczególnych rodzajów odpadów, działania konieczne do realizacji tych celów oraz przedstawia ogólny zarys funkcjonowania całego systemu na terenie województwa.

Urząd Marszałkowski przesłał do Ministerstwa Środowiska w postaci „Karty przeglądu wojewódzkiego planu gospodarki odpadami” informację odnośnie zgodności PGO z zapisami dyrektywy 2008/98/WE w sprawie odpadów pod kątem spełnienia wymagań ex-ante.

c) Warunek 7.1. Drogi

Istnienie kompleksowego planu/planów lub ram w zakresie inwestycji transportowej zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksowymi i bazowymi sieciami TEN-T.

Warunek 7.2. Kolej

Istnienie w kompleksowym planie/kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), który wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksowymi i bazowymi sieciami TEN-T. Inwestycje obejmują aktywa ruchome, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału.

Województwo Zachodniopomorskie przystąpiło do realizacji opracowania *Planu Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego* na obszarze regionu. W związku z wejściem w życie z dniem 1 marca 2011 roku ustawy o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. Nr 5 z 2011 r., poz. 13) pojawił się nowy katalog obowiązków organizatora transportu publicznego. Do zadań Organizatora należy m. in. planowanie rozwoju transportu, organizowanie publicznego transportu zbiorowego oraz zarządzanie nim. Województwo, w związku z wykonywaniem zadań Organizatora w wojewódzkich przewozach pasażerskich, zobowiązane jest, na podstawie art. 9 ust. 1, pkt. 5 Ustawy, do opracowania i przyjęcia planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego, mającego rangę aktu prawa miejscowego.

Plan transportowy będzie określał w szczególności: sieć komunikacyjną, na której jest planowane wykonywanie przewozów o charakterze użyteczności publicznej, ocenę i prognozy potrzeb przewozowych, przewidywane finansowanie usług przewozowych, preferencje dotyczące wyboru rodzaju środków transportu, zasady organizacji rynku przewozów, pożądany standard usług przewozowych w przewozach o charakterze użyteczności publicznej, przewidywany sposób organizowania systemu informacji dla pasażera, podstawowa charakterystyka stanu systemu transportowego objętego planem (sieć, organizatorzy, przewoźnicy, użytkownicy), podstawowa charakterystyka społeczno-gospodarcza obszaru objętego planem, diagnoza stanu systemu ze wskazaniem silnych i słabych stron, zagrożeń i kierunków zmian, propozycja wariantów np. w zakresie sieci komunikacyjnej objętej planowanym wykonywaniem przewozów, wariantów wykorzystania podsystemów transportu, wariantów rozwoju gospodarczego, preferencje dotyczące wyboru rodzaju środków transportu,

Podstawowym celem opracowania planu transportowego jest poprawa jakości systemu transportowego i jego rozwój zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju. Jakość systemu transportowego będzie bowiem decydującym czynnikiem, warunkującym jakość życia mieszkańców i rozwój gospodarczy obszaru objętego planem transportowym. Stosowanie zasady zrównoważonego rozwoju będzie zapewniało równowagę między aspektami społecznymi, gospodarczymi, przestrzennymi oraz ochrony środowiska. Tak sformułowany cel nadrzędny planu transportowego powinien być osiągany poprzez realizację celów szczegółowych, tj.: poprawę efektywności funkcjonowania systemu transportowego (instrument zwiększania wydajności systemu), integrację systemu transportowego (w układzie gałęziowym i terytorialnym), poprawę dostępności transportowej i jakości transportu (instrument poprawy warunków życia i usuwania barier rozwojowych).

Plan transportowy będzie dokumentem odgrywającym kluczową rolę dla funkcjonowania publicznego transportu zbiorowego w województwie na najbliższe lata i będzie miał wpływ na poziom zaspokojenia potrzeb transportowych mieszkańców.

Decyzją Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego zatwierdzony został również ranking projektów w zakresie budowy lub przebudowy dróg wojewódzkich, przewidzianych do realizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020. Został on przekazany do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w ramach wypełniania wymogów warunkowości ex-ante. Zgodnie z wytycznymi MRR, we współpracy z Zachodniopomorskim Zarządem Dróg Wojewódzkich w Koszalinie przygotowana została propozycja listy rankingowej projektów, wynikających z nałożenia kryteriów (natężenia ruchu, funkcji drogi, kontynuacji ciągu i gotowości projektu do realizacji), zawierających dla każdego z projektów informację o: szacunkowych kosztach inwestycji, harmonogramie realizacji (w tym kluczowe etapy takie jak: opracowanie studium wykonalności, uzyskanie decyzji środowiskowej, ogłoszenie przetargu czy zakończenie robót) i źródłach współfinansowaniu.

Tabela 24: Wykaz warunków ex ante obowiązujących program oraz ocena ich spełnienia

Warunek <i>ex ante</i> obowiązujący program	Oś priorytetowa (lub osie priorytetowe), do której warunek ma zastosowanie	Spełnienie warunku <i>ex ante</i> : Tak/Nie/Częściowo	Kryteria	Spełnienie kryteriów: Tak/Nie	Odniesienie do dokumentów (strategie, inne odpowiednie dokumenty, z podaniem odpowiednich rozdziałów, artykułów, sekcji, wraz linkami do pełnej wersji dokumentu)	Dodatkowe informacje/ wyjaśnienia

Sekcja 9.2 Opis działań zmierzających do spełnienia warunków *ex ante*, wykaz instytucji odpowiedzialnych oraz harmonogram**Tabela 25: Działania do podjęcia w celu spełnienia obowiązujących ogólnych warunków *ex ante***

Ogólny warunek <i>ex ante</i> obowiązujący program, który jest całkowicie lub częściowo niespełniony	Niespełnione kryteria	Działania do podjęcia	Termin wykonania	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
1. X				

Tabela 26: Działania do podjęcia w celu spełnienia obowiązujących tematycznych warunków *ex ante*

Tematyczny warunek <i>ex ante</i> obowiązujący program, który jest całkowicie lub częściowo niespełniony	Niespełnione kryteria	Działania do podjęcia	Termin wykonania	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
1. X				

SEKCJA 10: REDUKCJA OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH Z PUNKTU WIDZENIA BENEFICJENTA

W latach wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 Instytucja nim zarządzająca zidentyfikowała szereg obciążeń administracyjnych, których najczęstszym źródłem były obowiązujące regulacje prawne w tym również trudności interpretacyjne przy stosowaniu przepisów, nadmierne wymogi formalne (proceduralne), niewystarczający przepływ informacji do potencjalnych beneficjentów.

W toku realizacji Programu na bieżąco były podejmowane działania mające na celu redukcję obciążeń administracyjnych, w szczególności tych, które uznano, jako zależne od Instytucji Zarządzającej (IZ). Należy zaznaczyć, iż minimalizacja obciążeń administracyjnych w ramach danego Programu była i będzie możliwa tylko w takim zakresie, jaki wynika z uregulowań będących w gestii IZ.

W celu redukcji obciążeń administracyjnych w latach 2007-2013 IZ podjęła następujące działania:

Zródło obciążeń	Identyfikacja obciążeń administracyjnych związanych z uzyskaniem dofinansowania w ramach RPO WZ 2007-2013	Główne działania IZ w zakresie redukcji obciążeń administracyjnych
PROCEDURALNE	<p>Skomplikowane i mało elastyczne procedury aplikacyjne jak i procedury realizacji projektów, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nadmiernie rozbudowane wymogi formalne w tym zbyt duża liczba wymaganych załączników niezbędnych do złożenia poprawnej formalnie aplikacji, • nieadekwatne do potrzeb i możliwości Wnioskodawców minimalne wartości projektów, • długi czas oceny wniosków o dofinansowanie jak i weryfikacji wniosków o płatność, a tym samym wydłużające się procedury rozliczenia projektu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zredukowano wymaganą dokumentację aplikacyjną do jednego egzemplarza wniosku i załączników; • Przeniesiono obowiązek dostarczania określonych załączników oraz drobnych korekt na etap weryfikacji formalno-prawnej, tj. przed podpisaniem umowy o dofinansowanie; • Rozszerzono katalog wydatków kwalifikowalnych, • Umożliwiono wnioskowanie o dofinansowanie na projekty o niewielkiej wartości; • Umożliwiono zastępowanie urzędowych zaświadczeń oświadczeniami Beneficjenta; • Skrócono czas oceny formalnej jak i merytorycznej; • Wprowadzono zaliczkowy tryb finansowania projektów; • Zredukowano liczbę wymaganych załączników do wniosku o płatność; • Wprowadzono możliwość ryczałtowego rozliczenia kosztów dla niektórych typów projektów.
PRAWNE	<ul style="list-style-type: none"> • Nadmierne wymagania dotyczące zabezpieczenia realizacji umów o dofinansowanie; • Częste zmiany procedur/wytycznych; • Nieprecyzyjne definicje istotnych w 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększono próg wartościowy dofinansowania, dla którego można ustanowić zabezpieczenia realizacji umowy w formie weksla; • Organizowano szereg szkoleń dla Beneficjentów, szczególnie w zakresie

INFORMACYJNE	<p>kontekście realizacji projektów pojęć;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trudności w zakresie stosowania procedur wynikających z prawa zamówień publicznych jak i szeroko rozumianej zasady konkurencyjności. 	<p>aplikowania o dofinansowanie, rozliczania projektów oraz stosowania ustawy prawo zamówień publicznych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opracowywano podręczniki, mające na celu wspierać beneficjentów w prawidłowej realizacji projektów.
	Przeszkody w dostępie do informacji	<ul style="list-style-type: none"> • Zorganizowano punkty konsultacyjne; • Zmodyfikowano strony internetowe programu.

W perspektywie finansowej 2014-2020, oprócz już funkcjonujących rozwiązań ułatwiających dostęp do dofinansowania, IZ będzie zmierzała do wprowadzenia innych mechanizmów, które mogą znacząco ograniczyć obciążenia administracyjne. Wśród takich mechanizmów należy wymienić:

- Umożliwienie szerszego tematycznie dostępu do wsparcia zwrotnego;
- Możliwie szerokie stosowanie form zaliczkowego i ryczałtowego finansowania projektów.

Jednocześnie IZ, będzie dążyła, aby już na etapie formułowania systemu realizacji Programu określić taki system instytucjonalny, który zapewni dobry jakościowo, szybki i skuteczny przepływ informacji i decyzji. Te założenia będą realizowane w szczególności poprzez:

- Wykorzystanie zasobów kadrowych i organizacyjnych posiadających doświadczenie we wdrażaniu funduszy europejskich;
- Upowszechnienie elektronicznego kontaktu z beneficjentem oraz pomiędzy instytucjami funkcjonującymi w systemie realizacji programu;
- Systematyczne wprowadzanie technologii informacyjno-komunikacyjnej wspomagającej wdrażanie (m.in. aplikacje służące do komunikacji z beneficjentem, lecz również na etapie oceny projektów) oraz wzrost ilości dokumentów/spraw realizowanych drogą elektroniczną;
- Organizację punktów konsultacyjnych w sposób umożliwiający konsultantom korzystanie ze wsparcia pracowników merytorycznych, ale również współpracę w zakresie sprawnego przepływu informacji pomiędzy punktami konsultacyjnymi innych programów operacyjnych;
- Rozwój wewnętrznych baz danych zapewniający wykorzystanie w obsłudze beneficjenta wszelkich informacji już posiadanych przez instytucje, w efekcie będzie możliwa redukcja ilości wymaganych od beneficjentów dokumentów – brak powielania danych, które już są w posiadaniu IZ, lub IZ posiada do nich bezpośredni dostęp;
- Wypracowywanie możliwe prostych instrukcji i wytycznych wspomagających Wnioskodawców podczas kompletowania wniosku o dofinansowanie jak i podczas realizacji projektu;
- Umożliwienie realizacji zadań kontrolnych na próbie projektów, dla których ryzyko nie zostało ocenione, jako bardzo wysokie.
- Ograniczenie ilości wprowadzanych zmian do wytycznych/procedur;

Celem redukcji obciążeń administracyjnych jest w szczególności efektywne realizowanie Programu przy maksymalnie niskich nakładach związanych z jego administrowaniem

ponoszonych przez IZ jak i Beneficjenta. Należy podkreślić, że wprowadzenie możliwości szerokiego wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych, mimo początkowych dużych nakładów dla IZ, w konsekwencji znacznie obniża koszty, zarówno po stronie instytucji, jak i Wnioskodawców a następnie Beneficjentów.

Powyższe informacje wskazują na kierunek potencjalnych działań IZ zmierzający do ograniczenia obciążeń administracyjnych. Ostateczne decyzje w tym zakresie zapadną jednak po przeprowadzeniu niezbędnych analiz. W tym celu zostanie przeprowadzone na zlecenie IZ badanie ewaluacyjne pn. „Analiza Systemu Zarządzania i Kontroli Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013”. Wyniki badania będą zawierały również ocenę obciążeń administracyjnych, która posłuży do wypracowania najlepszego modelu ich redukcji, który będzie możliwy do wdrożenia w aktualnym systemie prawnym.

W tym zakresie IZ planuje opracowanie procedur operacyjnych w celu realizacji Programu (na poszczególnych jego etapach) będących w zgodności z przepisami prawa krajowego i wspólnotowego. Procedury w trakcie ich realizacji będą podlegały analizie pod względem efektywności, mając na względzie posiadany potencjał administracyjny instytucji wchodzących w skład systemu instytucjonalnego. Wnioski będą służyły wypracowaniu optymalnych rozwiązań i standardów wdrażania programu, w tym usprawnień. W związku z powyższym wraz z określeniem takiego systemu realizacji Programu, będzie można ustalić wstępny harmonogram działań zmierzających do redukcji obciążeń administracyjnych.

SEKCJA 11: ZASADY HORYZONTALNE

11.1 Zrównoważony rozwój

Zasada zrównoważonego rozwoju

w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 -2020 będzie promowana we wszystkich projektach między innymi poprzez:

- weryfikację, przynajmniej neutralnego wpływu projektu na realizację zasady zrównoważonego rozwoju,
- wprowadzenie kryteriów oceny promujących projekty zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- wymóg stosowania zasady „zanieczyszczający płaci” i „użytkownik płaci” we wszystkich rodzajach wspieranych projektów.

Dodatkowo osie priorytetowe nr 3 i 4 w całości nakierowane są na wsparcie realizacji w praktyce przedmiotowej zasady, przede wszystkim w kontekście zmniejszania emisyjności gospodarki i transportu publicznego oraz zwiększania świadomości mieszkańców w tym zakresie, a także przeciwdziałania negatywnym skutkom zmian klimatu. Osie priorytetowe 5 i 6 w dużej części także nakierowane są na osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju przez działania prośrodowiskowe oraz wsparcie infrastruktury niskoemisyjnego transportu.

W Programie zapewnione zostanie monitorowanie i raportowanie wydatków związanych z realizacją celów związanych ze zmianami klimatu (przy wykorzystaniu systemu kategorii interwencji przygotowywanego przez KE).

11.2. Równość szans i zapobieganie dyskryminacji

Zapisy *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020* respektują zasadę niedyskryminacji poprzez zakaz przyjmowania rozwiązań mających charakter dyskryminujący ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną podczas przygotowania i realizacji programów.

Zapisy Programu przewidują identyfikację poszczególnych grup docelowych, które mogą mieć ograniczony dostęp do wsparcia lub są narażone na dyskryminację oraz identyfikację środków dla złagodzenia tych zagrożeń. Podejmowane przedsięwzięcia na rzecz zapobiegania dyskryminacji zapewniają dostęp do wsparcia grupom zmarginalizowanym. Ponadto inicjatywy mające na celu włączenie zasady niedyskryminacji do procesu wyboru i wdrażania projektów, przewidują m.in. jednolite wymagania dotyczące dostępności nowych lub przebudowanych budynków użyteczności publicznej. Działania, które podejmowane będą w Programie przewidują promowanie pozytywnych rozwiązań uwzględniających potrzeby poszczególnych grup docelowych narażonych na taką dyskryminację oraz osób z niepełnosprawnością. Program propaguje równość mężczyzn i kobiet przez uwzględnianie problematyki płci, w szczególności, w celu zwiększenia trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu i rozwoju ich kariery, ograniczenia segregacji na rynku pracy, zwalczania stereotypów związanych z płcią w dziedzinie kształcenia i szkolenia oraz propagowania godzenia pracy i życia osobistego kobiet i mężczyzn.

Jednocześnie w przygotowywaniu założeń Programu, proces konsultacji społecznych przewiduje uczestnictwo przedstawicieli partnerów społecznych i organizacji zajmujących się szeroko pojętą problematyką równości płci i niedyskryminacji.

Szczegółowe informacje odnośnie wkładu Programu w promowanie rozwiązań zapobiegających dyskryminacji, w tym wszelkie inicjatywy mające na celu włączanie tej

zasady przy wyborze i wdrażaniu projektów zostaną opisane w ramach kolejnych etapów prac nad Programem i w dalszej kolejności zostaną uszczegółowione w dokumentach programowych konkretyzujących zapisy Programu.

11.3. Równość płci

Unia Europejska wskazuje jako jeden z priorytetów podejmowanych działań zniesienie nierówności oraz zwalczanie wszelkich przejawów dyskryminacji, w szczególności ze względu na płeć. Dzięki wdrażaniu zasady równości szans płci na poziomie projektu, zyskujemy przedsięwzięcia, które lepiej odpowiadają na specyficzne potrzeby kobiet i mężczyzn, w większym stopniu realizują też cele programu operacyjnego.

Zasada równości szans płci wdrażana będzie na wszystkich etapach realizacji *RPO Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020* w zakresie EFS poprzez promowanie i realizację działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w szczególnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, pobudzanie postaw przedsiębiorczych, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie nowych form organizacji pracy w celu umożliwienia pełniejszego uczestnictwa w kształceniu i zatrudnieniu.

Środki EFS w województwie przeznaczone będą na: inwestycje w edukację, promowanie zatrudnienia, mobilności pracowników, włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa. W obszarach tych IZ będzie zwracać szczególną uwagę na wsparcie:

- specjalnych działań na rzecz powrotu lub rozpoczęcia aktywności kobiet na rynku pracy po urodzeniu dziecka, włączanie osób zajmujących się opieką nad osobami zależnymi, wprowadzanie rozwiązań z zakresu godzenia życia zawodowego z prywatnym wobec pracodawców oraz promocja równości szans płci (Oś Priorytetowa VIII);
- programów wsparcia dla osób i rodzin z dysfunkcjami, oferujące zintegrowane pakiety usług takich jak m.in. usługi opieki nad dzieckiem i osobami zależnymi oraz usługi z zakresu programów pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, jak również kompleksowe programy edukacyjno-promocyjne na temat praw, jakie przysługują grupom narażonym na dyskryminację (Oś Priorytetowa IX);
- dofinansowanie tworzenia nowych miejsc przedszkolnych, zwłaszcza na terenach wiejskich, wielopoziomowej edukacji równościowej, w tym wprowadzenie w ramach dodatkowych zajęć współfinansowanych z EFS obowiązkowej tematyki równości szans płci, szkolenia w tym zakresie nauczycieli i dyrekcji, wsparcie dla wprowadzania metod kształcenia z uwzględnieniem zasady równości szans płci (Oś Priorytetowa X).

Planowana jest kontynuacja rozwiązań wypracowanych w ramach dotychczas realizowanej perspektywy finansowej poprzez określanie takich kryteriów wyboru projektów, które preferują wysoki udział kobiet w podejmowanych przedsięwzięciach. Na etapie wyboru projektów, preferowane będą tzw. projekty równościowe, czyli takie, które realizują w pełni zasadę równości szans kobiet i mężczyzn – dostrzegają, analizują oraz działają na rzecz osłabienia barier równości.

W ramach optymalizacji podejścia pozwalającego na wdrażanie zasady równości szans płci planowane jest promowanie stosowania wśród projektodawców tzw. *dual approach*, czyli zarówno założenie działań specyficznych (*specificaction*), które zostaną skierowane tylko do jednej płci z uwagi na jej trudniejszą sytuację w danym obszarze wsparcia, jak i założenie wdrażania tej zasady horyzontalnej na każdym etapie realizacji programu czy projektu (czyli *gendermainstreaming*)¹

Ponadto, Instytucja Zarządzająca zamierza podjąć konkretne działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn w zakresie:

- informowanie projektodawców o obowiązku realizacji zasady równości szans,
- szkolenia projektodawców w zakresie praktycznej realizacji równych szans w projektach,
- włączanie do programu szkoleń i warsztatów dedykowanych ocenie projektów zasady równych szans, tak aby była ona znana i prawidłowo rozumiana przez wszystkie osoby zaangażowane w ocenę projektów,
- monitorowanie i kontrola równościowej realizacji projektów poprzez instrumenty sprawozdawcze oraz kontrole prowadzone na miejscu realizacji.

W przypadku wyboru projektów złożonych do dofinansowania szczególnie ważna będzie ocena zgodności złożonych wniosków z horyzontalną zasadą równości szans płci poprzez zastosowanie w karcie oceny projektu standardu minimum, ustalanie kryteriów dostępu, wskazujących w jaki sposób wniosek musi uwzględniać równość szans oraz stosowanie kryteriów strategicznych, zachęcających projektodawców do składania wniosków w większym stopniu zwracających uwagę na równość szans płci.

W zakresie monitoringu projektów i sprawozdawczości, IZ będzie dążyć do tego, aby wszystkie wskaźniki realizacji programu/projektu dotyczące liczby osób podawane były w podziale na płeć. W przypadku sprawozdań rocznych i okresowych planowane jest wskazywanie postępu realizacji działań na rzecz włączenia problematyki równości płci do głównego nurtu polityki oraz opis problemów napotkanych w tym zakresie i podjętych działań zaradczych.

Zapewnione zostanie również równomierne dystrybuowanie środków EFS pośród różnych grup docelowych, w tym także kobiet i mężczyzn, a na realizację zasady równouprawnienia kobiet i mężczyzn.

Wśród wszystkich instytucji zaangażowanych w realizację EFS budowany będzie potencjał równościowy, w szczególności poprzez organizację odpowiednich szkoleń o charakterze równościowym. Ponadto, podejmowane będą odpowiednie działania z zakresu informacji i promocji.

Skład Komitetu Monitorującego Program i wszystkich grup tematycznych będzie różnorodny, a ponadto zostaną włączeni przedstawiciele środowisk działających na rzecz równości szans, w tym pod względem płci wyodrębniona zostanie określona pula środków.

SEKCJA 12: ELEMENTY DODATKOWE